

APPELTJES
VAN HET

Bozeetjesland

Bandversiering van Luc Verstraete

A P P E L T J E S
VAN HET
M E E T J E S L A N D

J A A R B O E K
VAN HET
HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP
VAN HET MEETJESLAND

Nr 7 — 1955-1956

EEKLO - 1956

KAREL-LODEWIJK LEDEGANCK EN DOKTER JOZEF GUISLAIN

De Meetjeslandse dichter kwam in betrekking met de voorname psychiater uit Gent langs het spoor van de poëzie en van het toenmalig flamingantisme.

Een krans van dichtstukken, door Karel-Lodewijk *De Zinnelooze* getiteld, was de aanleiding tot en het gevolg van de nadere kennismaking der twee mannen. *De Zinnelooze* verscheen in december 1841 ; Gent, uitg. Ivo Tytgat ; Rotterdam, uitg. W. Messchaert. Die gedichten zijn thans volkomen vergeten. Ze druipen van rhetorische grootspraak en van valse romantiek.

Het was er de dichter om te doen, op zijn manier, zich aan te sluiten bij de campagne door J. Guislain in het land gevoerd met medisch-wetenschappelijke argumenten, om voor de krankzinnigen betere levensvoorwaarden te verkrijgen en hen aan een humanitaire verpleging in daartoe gespecialiseerde instellingen te laten deelhebben. Ledeganck schrijft : « Wanneer het op teedere aandoeningen aenkomt, blijven wetenschappelijke betoogen en koele redeneringen, schoon nog zoo overtuigend, dikwyls zonder vrucht. Gevoel alleen wekt gevoel, en de tooverroede die het in beweging brengt is de scepter der kunst. » (1). En verder : « Hoe zeer wy met ons eigen onvermogen zijn bekend, willen wy een wenk geven tot zulk een streving, en daeruit is het volgend dichtstuk ontstaen. By een bezoek dat wy, ledent drie of vier jaren, mogten doen in een voornaem Godshuis voor Krankzinnigen voelden wy reeds de neiging om in een dichtkundig tafereel de gewaerwordingen te schetsen die ons aldaer aendeden, zoo op het beschouwen dier belangwekkende wezens als op het hooren hunner lotge-

(1) Voorberigt, *De Zinnelooze*, uitg. 1841, blz. 11.

vallen, waarvan eenige zoo veel voedsel tot dichterlyk gevoel leverden dat wy met de keuze als verlegen waren. »(2).

De gedichtenkrans bevat vijf stukken :

1) De opdracht aan « Joseph Guislain, Ridder der Leopoldsorde, Gewoon hoogleraar by de Gentsche Hoogeschool » ; 11 strofen van acht verzen ieder. Deze opdracht werd geschreven na de afwerking van het tweede en derde stuk, blijkens de inhoud van de brief van Guislain aan Ledeganck i.d. 24 november 1841 die we straks mededelen.

2) Een gedicht getiteld *De Zinnelooze*, 13 strofen van acht verzen. Het draagt het jaartal 1838. Dit is de eerste « teedere aendoening » en poëtische ontboezeming van Karel-Lodewijk ; hij zinspeelt er op in zijn « voorberigt » en schreef het blijkbaar nadat hij een eerste bezoek aan een krankzinnigengesticht had gebracht.

3) Een gedicht getiteld *De Zuster van Liefde*, 36 strofen van vier verzen elk. Ledeganck vond in het bezochte « Gesticht (ook) het model waernaer de hoofd-personaetje van den 2den zang is geteekend » (3). De verpleegster is een zekere Zuster Leontine.

4) Een gedicht getiteld *De Zinnelooze*, 22 strofen van vier verzen elk. Verhaalt hoe een jonge moeder die krankzinnig werd bij het vernemen van de dood van haar pasgeboren, zo lang verwachte eerste kind. Het is de schildering van een tafereel dat de dichter bijzonder heeft getroffen bij het lezen van « een verhael destyds door de fransche nieuwsbladen medegedeeld, van eene gebeurtenis in het Gasthuis te Bicêtre voorgevallen » (4).

5) Een gedicht getiteld *De Razerny*, 17 strofen van zes verzen elk. Verhaalt hoe diezelfde moeder in een

(2) Voorberigt, blz. 12.

(3) Ibid., blz. 12.

(4) Voorberigt, blz. 12.

aanval van waanzin het kindje van een bezoeker door een omarming bijna ten dode verstikt. De stof werd aan hetzelfde verhaal ontleend.

6) Een gedicht getiteld *Rouw en Troost*, 14 strofen van 8 verzen elk. Het is een dichterlijke ontboezeming op het akelige lot van de krankzinnigen en anderzijds op de heldhaftigheid van diegenen welke hun leven wijden aan de verpleging van die allerongelukkigste zieken.

*

* *

De Zinnelooze is niet in één adem uit het hart en uit de pen van Ledeganck gevloeid. Er liggen zelfs jaren tussen de verschillende stukken van die poëtische krans. Nadat de dichter Guislain leren kennen en hem het angekondigde geheel opgedragen had, voegde hij nog enkele taferelen aan zijn eerste project toe. Deze taferelen putte hij uit de psychiatrische geschriften waarmede Guislain uit dankbaarheid voor de opdracht, de dichter vereerd had. Uitdrukkelijk noemt Ledeganck die geschriften in een aanhangseltje bij de gedichtenkrans (5) : het zijn boeken die hij van Guislain cadeau gekregen had. Zo blijkt uit de brief van Guislain aan Ledeganck (6). De brief is gedateerd 24 november 1841 ; Ledeganck sloot zijn *De Zinnelooze* af in december 1841.

Adres : Mijnheer Ledeganck. Vrede rechter te
Somerghem.

Gent den 24 November 1841.

Mynheer en geachte Vriend. Duyzend mael dankbaar voor uw minzaam en kostbaer geschenk - De vraag die het my doet, rakend de opdracht van uw toekomend Dichtstuk gaet my regt na t' hert en ontsteekt in my niet dan gevoelens van dankbaerheid. Myn lot is zoo dicht aen dit van de ongelukkige krankzinnige gehecht dat ik ze

(5) *De Zinnelooze* : uitg. 1841, blz. 68.

(6) Universiteitsbibliotheek Gent, nr G 11724/24.

niet verlaten kan toen zulk een dichter zoo als u hen aen het medelydend gevoel onzer medeburgers aanbeveeld. Moeylyk is het my geweest wel een gedacht te vatten rakende het tafereel waer van U my spreekt ; dat zende u hier nevens eenige letteren omtrent den oorsprong en ontwikkeling der krankzinnigheid in betrekking met onze vaderlandsche gevoelens.

Het spyt my dat ik den tyd niet gehad heb om de zelfde eens uit te schryven voor alleer ze U toetesturen, moетende aenstonds na brussel vertrekken. Hier nevens ook een exemplaer van myne Phrenopathien, waer in veele tafereelen over zinnelooze, eene by voorbeeld bladzide 38 die misschien u aendagt zal verdienen, en verders het stelsel over den oorsprong en aerd der krankzinnigheid waer van ik kom te spreken doch in wetenschappelyk inzicht behandeld. Hier nevens ook twee uittreksels uit onzen bulletin en eene proeve van een toekomend artikel, daer by een werk van Leuret vol van schitterende voorbeelden van zinneloosheid.

Staet U het hier bygevoegde schrift niet aen zeg het my, en toon my in welken zin u het verkiest ; zal my aenstonds aen 't werk stellen.

Grand Dieu, oser écrire en flamand sans avoir ni connaître de Dictionnaire ni de Grammaire ; c'est un peu trop fort et cela à un des princes de la langue. Mais Vous excuserez mes fautes n'est ce pas, vous les excuserez en faveur de mon ardent amour pour tout ce qui tient à notre nationalité ;

Je vous souhaite toute prospérité possible et si vous avez besoin de moi ne m'épargnez pas.

Je vous écris avec une hate extrême

Votre tout dévoué

Joseph Guislain.

'k geloof u te zullen kunnen aanbieden met de maend february *Une lettre médicale sur la Hollande* practisch

behandeld en dienende om wateren en moerassen in een dichterlyk oogpunt te stellen — het zyn geene versen (7).

*
* *

De brief van Guislain aan Ledeganck is een tijdsdocument, een uitstraling van de geestesgesteldheid van twee mannen die geen bijzondere persoonlijke contacten hadden te zamen gebracht, maar die krachtens een gelijkgestemd inzicht malkander ontmoetten op het vak van de culturele en humanitaire Vlaamsgezindheid, zoals zij zich omstreeks die tijd voordeed.

Ledeganck stond, met tal van anderen, in het bedrijf van de letteren ; Guislain met zijn twee voeten in het geneeskundig bedrijf. Literatoren en medici in het raam van het flamingantisme samenstrevend, zyn een verschijnsel waarvan tal van voorbeelden sinds anderhalve eeuw voor de hand liggen.

Een paar mannen die dat verschijnsel bijzonder mooi laten uitschijnen zyn o.m. Hippoliet van Peene

-
- (7) Deze *Lettre médicale sur la Hollande*, adressée à M.M. les Membres de la Société de Médecine de Gand, Gent, F. & E. Gyselinck, verscheen inderdaad in februari 1842, in overdruk uit de *Annales Soc. Méd. de Gand*. Het woord vooraf tot deze brief behelst een dithyrambe die volkomen overeenstemt met wat Guislain daaromtrent zelf aan Ledeganck schreef. « Ah ! les pays méridionaux ne disposent point seuls aux sentiments poétiques ; le nord a de même son beau idéal à lui ; et nos poètes et nos peintres, avant d'aller interroger la vieille Italie et son ciel d'azur, feraient peut-être bien de demander aux sites de la Hollande quelques inspirations heureuses. Ces brumes s'élèvent des eaux et des vallons, ces neiges couvrent la surface du sol, ce froid qui glace les voies liquides, où des milliers d'hommes et de femmes s'élancent et s'agitent en tous sens, fourmillent, en effet, des tableaux on ne peut plus étranges et pittoresques. Ces couches d'eau suspendues dans le ciel, masses pesantes et grises qui roulent de l'ouest à l'est ; — cette lune qu'elles cachent à chaque instant et qui projette une lueur indécise, bleuâtre et triste ; — ces irisations d'un soleil pâle et couvert de taches, ces vieilles tours qu'il éclaire par moments, ces girouettes dorées qu'il fait scintiller d'un éclat vif ; — cet horizon jaune et pourpre, ce ciel vert et bleu qu'il fait entrevoir de temps en temps : tout cela parle à l'imagination et inspire je ne sais quelle poésie grave et tendre. » De medische inhoud is ook lezenswaard. Het is een van de mooiste pennevruchten van Jos. Guislain.

(1811-1864) en F. A. Snellaert (1809-1872), waarvan de eerste ook een van het « Noorden » was en op wiens medisch werk en levensloop wij hopen elders in den brede terug te komen. We kunnen in dit verband een kort briefje onder de aandacht brengen dat Guislain aan de laatste schreef :

« 19 July 1839. Vriend Snellaert, Hier nevens een staeltje van myne vlaemsche letterkunde, welk ik ued verzoek te doen plaetsen in moeder Gazette, naer eens het zelfde de noodige verbeteringen te hebben doen onder gaen. *Salus patriae suprema lex* : dat zeg ik om mijne fouten te doen ontschuldigen - Josef Guislain. » (8).

De vlaamsgezindheid van Guislain was er natuurlijk ene van de periode omstreeks 1840. Hij behoorde niet tot diegenen welke van die vlaamsgezindheid een voorwerp van hun dagelijks streven maakten, maar hij rekende zichzelf tot hen die met dezelfde « vaderlandsche gevoelens » bezielde waren. Naast zijn medische relaties onderhield hij relaties met het bent der historici en literatoren in wier werk het vlaamse motief schering en inslag was. Dat Guislain, een fransschrijvend medicus van internationaal formaat, zich bij voorkeur met flaminganten ophield en wel eens tot zijn eigen verbijstering af en toe een woordje Nederlands schreef, geeft aan het flamingantisme van hem en zijn vrienden een zeer bijzonder uitzicht. Ook Ledeganck, Snellaert en tal van anderen die men terecht tot de voorlopers van de huidige Vlaamse Beweging rekent, waren niet anders dan geografische flaminganten.

Een laatste brief (9) van Guislain moge dit nog even bewijzen. Hij was gericht aan Baron Jules de Saint Genois, de geleerde historicus en hoofdbibliothecaris van Gent die zoveel door zijn studiën heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van onze oudste literaire wetenschap en geschiedenis.

(8) Un. Blb. Gent, nr G 15756/48 : We hebben niet kunnen uitmaken welk letterkundig staeltje het betreft. Guislain tekent voor de gelegenheid *Josef*, anders steeds *Joseph*.

(9) Un. Bibl. Gent, nr G 18455/282.

« Gent den 14 January 1851 - Geachte Vriend. - Ik dank u wel honderd maal voor het geschenk. Dat is nu eene fraeye vertelling, en dat is nu een schoon klaar en vloeyende Vlaemsch. ik ontving den Grootboekhouder (10) om een uer 's middags toen ik t huys kwam. het Eten is gereed zegde myne Mie — swygt schreeude ik, — en ik las voort ; kwart over twee ueren las ik nog. de vertelling is lief, en den verteller heeft hier een petit chef d'œuvre voord gebracht (11), welk zeer wel kan geplaatst worden nevens de contes de Marmontel. Maekt noch veele van dergelyke vertellingen, gy zult er alle Vlaemsche herten mede verheugen. Dat in versen overgezet waer dat niet wel ? Joseph Guislain. »

*

* *

De geneesheren hebben in de belangrijke gebeurtenissen die zich tijdens de eerste jaren van de Belgische onafhankelijkheid op het intellectueel gebied afspeelden, een flink aandeel gehad. De letterkunde in al haar uitingen, de kunst onder al haar vormen, de politiek met al haar partijen, de geestesstromingen in al hun schakeringen vonden bij hen een gewillig gehoor, wellicht een gemakkelijke prooi. Op al die gebieden ontmoet men artsen ; zij waren de minst actieven niet. Guislain, de psychiater, verwijlde graag onder gelijkbesnaarde lieden. Deze gelijkbesnaardheid bracht hem in aanraking met Ledeganck. *De Zinnelooze* is de exponent van die geestelijke ontmoeting. De Vlaamse geaardheid is de onderstroom die het spiritualistisch contact legde tussen de gemoederen van de twee mannen die nochtans een zo verschillende werkzaamheid ontplooiden.

Dr. L. ELAUT (Gent)

(10) *De Grootboekhouder*, Gentsche Vertelling, met tekeningen van A. P. Sunart, tweede druk ; uitg. De Busscher, Gent, 1851.

(11) De appreciatie van Guislain over het werkje kunnen we onderschrijven.

ZOMERGEMS OUDSTE NAMEN

In het Meetjesland, evenals in het Land van Waas, het zeekleigebied en een groot gedeelte van de Kempen, vertonen de plaatsnamen een bijna eenvormig Germaans karakter. Een enkele prehistorische waternaam : de Durme, en een Gallo-Romeinse nederzettingsnaam : Kaprijke (uit *Capriacum*, « het goed van Caprius ») herinneren aan vroegere tijden. Naar het zuiden toe worden de pre-Germaanse namen echter talrijker : Merendree, Nevele, enz. ; wellicht is Lovendegem een gegermaniseerde prehistorische naam.

Zelfs de Merovingische nederzettingsnamen zijn in dit gewest schaars. Mooie voorbeelden nochtans zijn Zomergem, Adegem en Maldegem. Zij behoren tot de grote massa koloniaal-Germaanse nederzettingsnamen op *-ingahaim*, die een brede gordel vormen van Engeland tot Oostenrijk. Namen op *-ingahaim* bestaan uit twee elementen : een patroniem in de genitief pluralis + *haim* dat « woning » betekent (cf. Engels *home*, Duits *heim*, Nederlands nog *heimwee*, enz.). Het patroniem is in bijna alle gevallen afgeleid van een mansnaam en duidt de groep lieden aan die bij deze man horen. Iemand heette bv. *Sumar* ; zij die met hem waren, zijn familie, huisgenoten, gevolg, heetten de *Sumaringas* ; hun woning of dorp heette *Sumaringa haim*, « de woning van de Sumaringas ». *Sumaringa haim* is tenslotte *Zomergem* geworden (1). De betekenis van de mansnaam *Sumar* is onzeker : misschien eenvoudig een personificatie van *sumar* « zomer ».

(1) IXe eeuw kopie 941 *Sumaringahem*, DB 129 ; 964 *Sumeringehem*, DB 156 ; 1038 *Sumeringehem*, DB 197 ; ca. 1060 *Sumeringem*, G LT 58 r° ; 1122 *Somerengem*, G SB ; 1122 *Somergem*, G SB.

Desgelijks klimmen Adegem (2) en Maldegem (3) op tot *Addinga haim*, « de woning van de Addingas = lieden van Addo », resp. *Mathalinga haim*, « de woning van de Mathalingas = lieden van Mathalo ». In deze laatste mansnaam schuilt Germaans *mathla-* « volksvergadering ».

In sommige gevallen wordt *haim* niet voorafgegaan door een patroniem in de genitief pluralis, doch door een mansnaam in de genitief singularis of door een soortaam. Een voorbeeld van dit laatste is Daalmen onder Zomergem (4), uit *Dalheem*, « woning in het dal ». Dit gehucht ligt inderdaad in een inkerving in het hoogland.

De overige oude namen te Zomergem en omgeving zijn doorgaans natuurnamen. Vele daarvan dagtekenen ongetwijfeld insgelijks uit Merovingische of Karolingische periode. Soms zijn deze natuurnamen later nederzettingen gaan aanduiden, doordat deze de naam overnamen van het landschap waarin of waarbij, of de waterloop waaraan zij ontstonden.

Zeër duidelijk zijn deze namen te Zomergem een weerspiegeling van het landschap, dat in het westen heuvelig en ten dele nog bosrijk is, in het oosten laag, vlak en vroeger zeer moerassig.

Een heuvelnaam is bv. Steenberg (5), de hoogste heuvel alhier (28 m) en waarschijnlijk genoemd naar de keiachtige bodem.

Ook het dorp Zomergem ligt op een heuvel (24 m). Op de steilste helling daarvan ligt Zomergem-boven (6).

In de Nederlanden is *lo* (Germaans *lauha-*) een zeer verbreide naam voor bossen op de zandige verhevenheden. Een voorbeeld hier is Hoetsel (7), uit *Hudas lauh*.

(2) 840 kopie 941 *Addingahem*, DB 134 ; (1019-30) *Addingem*, DB 248.

(3) Kort vóór 964, kopie ca. 1060 *Madlingem*, G LT 74 r°.

(4) 1338 *te Dalem*, G SV ; 1373 id., Gs 301/4, 28 r°.

(5) 1244 *Steenbergh*, G SB.

(6) 1480 *tSomerghem boven*, G SM.

(7) 1038 *Hudeslo*, DB 197 ; 1357 *Willem van Hoetsele*, G OE.

« het bos van (de man) Hudo ». In Zomergems omgeving bv. Eeklo, « eikenbosje », Burkel onder Maldegem, « berkenbosje », Ursel uit *uras lauh*, « oerosbos », Ronsele uit *hrunthizlauh*, « runderbos », Papinglo onder Maldegem, « bosje van de lieden van Papo ».

Een klein bosje heette vaak Hage ; bv. Hage alhier (8).

In het oosten en zuiden van de gemeente wijst de toponymie vooral op water en moeras.

De zuidgrens van Zomergem wordt gevormd door het kanaal van Gent naar Brugge, dat hier gegraven is in de bedding van de Durme, een rivier met prehistorische naam, later in haar bovenloop Kalene genoemd. In het Land van Waas heet deze rivier, waarvan de loop door het graven van de kanalen in het Gentse zeer gewijzigd werd, nog steeds Durme. Aan de oude naam herinneren de Durmen, hetgeen haast een soortnaam geworden is van de meersen langs de voormalige Durme (9), en waaraan het gehucht Durmen onder Zomergem zijn naam dankt.

Aan een andere waterloop herinnert het gehucht Beke (10). Door het graven van de Lieve is van deze beek niet veel overgebleven. Blijkens relictten in het landschap ontsprong zij te Ronsele bij het gehucht Ronselstraat, vloeide langs Stoktevijver, beschreef een grote bocht tussen Rapenburg en Waarschoot, en vervolgde haar weg oostwaarts van Beke.

Wellicht dankt Stoktevijver, certijds *ten (ghe)staecten vivere* (11), zijn naam aan een afdamming in deze beek bij het graven van de Lieve.

(8) 3^e kwart 13^e *Arnout de Haghe*, G SP 10, 15 r^e.

(9) Reeds 1296 : *i buenre mersch xxxij roeden min lichende in de Doerne* (te Evergem ?), G SE.

(10) 1291 kopie 1410 *Beke*, G Z ; 1327 *te Beke*, G Fam 1280.

(11) 1326 *ten Staecten vivere*, *hoofdende an de leede, streckende up den viver*, G SB ; 1329 *ten Staecten vivere*, Gs 100/2, 233 v^e ; 1338 *ten Staecten vijvere*, G SV ; 1357 *te Staectervivere*, Gs 330/2, 120 r^e ; 1359 *ten Ghestaecten vivere*, Gs 330/2, 256 v^e ; 1406 *ten Ghestaecten vivere, te Staecten vivere*, G Fam 6247.

Het gewone woord voor « moeras » in de Nederlanden is *broek*. Bv. alhier Breebroek (12), « breed broek » ; Schouwbroek (13), waarvan het eerste lid Germaans *skaldu-* « lis » is.

Een bosachtig moeras heette *laar*. Bv. Meerlare (14), waarin *mere* (ouder *mari*), « waterplas » ; Builare (15) en Vellare (16), beide met onduidelijk eerste lid.

Berrendelare (17) lijkt te betekenen « brandend laar », doch is misschien een migratie uit Kaprijke, waar deze naam, met afwijkende oudere vorm, eerst aangetroffen wordt (18) ; het eerste lid lijkt ons woord *berd*, *bord*, « plank » te zijn, doch schijn kan bedriegen.

Wegens de ligging in het laag gedeelte wordt Ro (19), uit *rode*, « gerooid bos of struikgewas », hier vermeld.

Donk betekent « zandige opduiking in moerassig terrein ». Hier bv. Landdonk (20), uit *Lange donk*. *Vissendonc*, vermeld in 1332 (21) : *visse*, « bunzing ».

Een dam, bv. in Overdam, was een verhoogde weg door drassige grond.

Ongetwijfeld zijn er te Zomergem nog talrijke merk-

(12) 1249 *Bredebroech*, G SG 74 ; 1338 *Breebruch*, G SV.

(13) 1216 *Scoudebruch*, G SB ; 1332 *Scoubruch*, G SV ; 1356 *Scoudenbrouc*, Gs 330/2, 28 v°.

(14) 1328 *Merlaer*, G SV ; 1371 *up Merlare*, G SE ; 1377 *up Merlaer*, G SE ; 1433 *te Meerlaer*, G SE.

(15) 1370 *Marie van Bulaer*, SJ 647, 17 r°.

(16) 1375 *Vellaer*, G SP 462, 29 r°. Misschien te vergelijken met 1374 *Verlaer* onder Drongen en (ca. 1220-39) *Varlare* onder Oostakker.

(17) 1359 *upt heersceep van den Berrendenlare*, G SM ; 1378 *theersceep van den Berrendelare*, G SE.

(18) 1248 *dominus Eustatius de Berdelare* ; 1308 *Alard van den Berdelare* ; 1346 *die rente vanden Bordelare* ; 1347 *Marie van den Berdelare*, *Marie van den Berrendenlare*, alles G OE.

(19) 3° kwart XIII° eeuw *Rod*, G SP 10, 15 r° ; 1354 *te Roden*, Gs 301/1, 117 r°.

(20) 1359 *Jan van Lancdonc*, G SM.

(21) G SV.

waardige namen : bij gebrek aan oude vormen waagt de auteur evenwel geen verklaring. Toch moge nog even gewezen worden op Beierwaan, in deze streek eerst voorkomend in een familienaam te Waarschoot (22), en hoogstwaarschijnlijk geëmigreerd uit Groede (bij Oostburg), waar de plaats Beiderwaan (23) oorspronkelijk is : de betekenis is duister.

Een bosnaam is ook (Korte en Lange) Boeken, uit *Boekhout*, « beukenbos » (24).

Gebruikte afkortingen : DB : Gysseling-Koch, *Diplomata Belgica*. - G : Rijksarchief Gent (Fam : Familiefonds ; LT : Liber Traditionum Sancti Petri ; OE : abdij Oosteklo ; SB : Sint-Baafs ; SE : Sint-Elizabeth ; SG : Saint-Genois ; SM : Sint-Michiels ; SP : Sint-Pieters ; SV : Sint-Veerle ; Z : Zoetendale). - Gs : Stadsarchief Gent. - SJ : archief Sint-Jacobskerk, Gent.

Ik dank de heer M. Ryckaert, die mij een lijst van plaatsnamen en inlichtingen van diverse aard verstrekte.

M. GYSSELING

(22) 1395 *Boidin de Boderwan*, G SB 31 d, 60 rⁿ ; 1370 *Segher van Bederwaan*, SJ 647, 13 rⁿ.

(23) 1163 kopie 12ⁿ *Beitheruane*, G Lt 105 vⁿ ; 1197 *Beiderwan*, G SP.

(24) 1376 in *Bochout*, Gs 330/6, 81 vⁿ.

ZOMERGEM

IETS OVER ZIJN ONTSTAAN, ZIJN NAAM EN ZIJN OUDSTE BEWONERS

De datum en de wijze waarop de meeste van onze oude dorpen ontstaan zijn en de betekenis van hun naam, zijn onderwerpen die reeds lang en fel omstreden worden en waarover men wellicht nog zal redetwisten tot in den treure. Het is vanzelfsprekend niet gemakkelijk wanneer een studieobject in de V^e, VIe of VIIe eeuw gelegen is, want de geschreven bronnen zijn er zeldzaam. Derhalve moet men vaak die getuigenissen ontberen welke ons doorgaans het best en gemakkelijkst voorlichten. Daardoor komt het, dat te veel vorsers, en zelfs historici, die kwestie te subjectief — en bijgevolg te eenzijdig — beschouwen. Nog anderen beginnen er maar op los te etymologiseren door het aanvoeren van argumenten die de vuurproef van de historische kritiek niet kunnen doorstaan. Nochtans sluiten deze onderwerpen nauw bij elkaar aan, zo nauw zelfs, dat men ze niet afzonderlijk kan behandelen. Inderdaad, als men de betekenis van de naam van een dorp juist weet te bepalen, dan ligt de datum van zijn ontstaan niet ver van de hand. Dit wil daarom niet zeggen dat men dan met zekerheid weet wanneer er voor het eerst mensen aldaar zijn komen wonen. Volgens mijn mening ontstaat een dorp eerst dan, wanneer een groepje mensen zich op een goed uitgekozen plaats gaat vestigen om ze niet meer te verlaten, en er een gemeenschapsleven inricht onder een zekere vorm van bestuurlijke eenheid. Dan pas, en misschien nog vele jaren later zelfs, zal men aan die nederzetting een naam geven. Deze naam wordt niet willekeurig gekozen, maar komt voort uit allerlei factoren, typisch voor de wijze waarop de nederzetting tot stand kwam. Men mag zelfs niet te vroeg de naam « dorp » toekennen en zeker niet aan een asso-

ciatie van enkele ellendige hutten, die zonder de minste regelmaat hier en daar werden opgebouwd. Het is nochtans begrijpelijk dat de mensen vanaf de vroegste tijden elkanders nabijheid zochten om in gemeenschap te leven. Dit kan men zich toch moeilijk indenken zonder een zekere vorm van bestuur, dat voor de gemeenschappelijke belangen moest zorgen.

Klaarheid brengen over het ontstaan van de gemeente Zomergem, de betekenis en de ouderdom onderzoeken van zijn naam, en nagaan wie zijn oudste bewoners waren, maakt het onderwerp uit van dit werkje.

Ik wil hoegenaamd geen aanspraak maken op volledigheid of synthese. Niettemin meen ik een bescheiden stap voorwaarts te kunnen zetten in de richting die naar een algehele opheldering moet leiden.

Laten we nagaan hoe andere schrijvers hun beschouwingen in verband met het ontstaan van Zomergem en de betekenis van zijn naam te boek stelden, en in hoeverre deze beschouwingen tegen de druk van de kritiek bestand blijven.

Karel Lodewijk Ledeganck, de zanger van het Meetjesland, ontleent de naam « Zomergem » aan « Zomerheim », wat volgens hem doodgewoon « Zomerverblijf » betekent (1). Om zijn etymologie kracht bij te zetten, voegt de dichter er stoutmoedig aan toe, dat er in vroegere eeuwen in onze streek nergens zoveel kastelen en luthoven te vinden waren als te Zomergem. Hierover is mij echter niets bekend. In heel het archief worden slechts twee kastelen vermeld, nl. het « casteel van Somerghem », in 1650 gebouwd door de familie Snouckaert en gelegen aan het einde van de « casteeldreve », en een kasteel te Durmen, in de nabijheid van de kapel.

Ook over luthoven of « huysen van plaisancie » wordt nergens gesproken. Wel bestonden hier reeds in

(1) Ledeganck K. L. ; Burgslot van Zomergem, Antwerpen 1841, Voorrede.

de XIVe eeuw een aantal grote pachthoeven die eigendom waren van Gentse patriciërs of poorters en later in handen kwamen van de heren van Zomergem, maar « kastelen » of « lusthoven » waren het niet.

De waarheid is, dat Zomergem minder kastelen en lusthoven bezat dan Lovendegem, Landegem, Hansbeke, Bellem en Merendree.

Van een « Zomerverblijf » kan er voor Zomergem zeker geen sprake zijn. Integendeel, de heren der parochie en deze van de vele resorten die alhier gelegen waren, hielden hun verblijf te Gent of te Brugge. Alleen de familie Snouckaert verbleef gedurende de schone zomermaanden op haar kasteel en dan was het nog omdat de rechtspraak en het invorderen van renten haar tegenwoordigheid alhier voor enige tijd noodzakelijk maakten. Trouwens, Zomergem is door zijn bossen en moerasige bodem, tot in de XVIe eeuw steeds een verlaten en onherbergzaam oord geweest. Als ik met de welwillende medewerking van de heer Gysseling de etymologische betekenis van de Zomergemse wijk-, plaats- en veldnamen onderzocht, kwam ik terecht bij toponiemen die meestal op een drassige en onaangename grondgesteltenis wijzen. Ten slotte zijn het niet de heren uit de XVe, XVIe of XVIIe eeuw, zij die te Zomergem een deeltje van hun zomerverlof kwamen verslijten, die aan het dorp zijn eerste naam hebben gegeven. De plaatsnaam immers was reeds in de eerste helft der IXe eeuw gekend.

De Potter en Broeckaert zien in « Zomergem » de bestanddelen « sommer » ofwel « sumar », in ieder geval woorden van Keltische oorsprong, die zoveel als vergaderen betekenen. Derhalve willen ze Zomergem doen doorgaan als een oude vergaderplaats (2).

Volgens Carnoy evenwel, zou de naam « Zomergem » voortgevloeid zijn uit het woord « Sumara », waarmee de Kelten een plaats aanduiden waar binst de zomer

(2) De Potter F. en Broeckaert J. ; *Geschiedenis der gemeenten van Oost-Vlaanderen ; « Zomergem »*, Gent 1866, bl. 2.

het vee verzameld werd (*une prairie d'été*). Die naam zou door de Franken onveranderd van de Kelten overgenomen zijn. Schrijver verwijst naar de veel voorkomende « Sumeringa » in Duitsland, die aldaar dezelfde betekenis hebben (3).

Kanunnik De Smet zoekt in Zomergem het Keltische « soma », « somp » of « sompe », allen namen waarmee een moerassige bodem wordt aangeduid, en wil aan het dorp de betekenis geven van « moerassige streek » (4).

Deze stelling zou desnoods kunnen aanvaard worden. We weten inderdaad dat de bodem van Zomergem zeer moerassig moet geweest zijn in verafgelegen tijden. Maar we kunnen ons de vraag stellen of De Smet niet omgekeerd is te werk gegaan. Heeft hij niet, uitgaande van het feit dat Zomergem moerassig was, daarin doelbewust Keltische elementen gezocht om zijn hypothese kracht bij te zetten ?

In elk geval zijn de stellingen van De Potter, Carnoy en De Smet betrouwbaarder dan deze van de Meetjeslandse dichter. Bovendien hebben ze dit met elkaar gemeen, dat ze allen naar Keltische oorsprong verwijzen. De eerste gedachte is dan ook dat men het ontstaan van Zomergem in de Keltische tijd moet gaan zoeken.

Maar ook dit kan betwijfeld worden. Ik voel zelfs weinig lust om deze etymologiën veel krediet te verlenen, en zeker niet om ze zonder enig voorbehoud aan te nemen.

Laten we zelf eens de oudstgekende schrijfwijze van de naam Zomergem bekijken. De eerste maal dat hij tot ons komt is in een acte van omstreeks het jaar 814, waardoor zekere Wulfrid een deel van zijn allodiale goederen die hij te Zomergem bezat, overmaakt aan de St. Pieters-

(3) Carnoy A. ; *Origines des noms des Communes de Belgique*, Leuven 1948-49, deel II, bl. 776.

(4) De Potter F. en Broeckaert J. ; o.c., bl. 3.

abdij te Gent (5). Toen schreef men « Sumaringahem ». Een andere acte, of liever de bevestiging van de voorgaande in 964, spelt de naam « Sumeringehem », terwijl nog twee andere, respectievelijk van 1030 en 1124, ons « Sumeringem » en « Somerengem » doen lezen (6).

Is het niet opvallend dat de fonetiek van de door hen aangehaalde woorden een sterke afwijking vertoont met de oudst gekende benaming van het dorp ?

Laten we eens de hoofdbestanddelen van het woord « Sumaringehem » uit elkaar nemen. Het bevat voornamelijk twee elementen, nl., « Sumaringa » en « hem ».

We staan hier voor elementen die zeer belangrijk zijn voor de etymologie van Zomergem, want voornamelijk uit het tweede lid, dat met het eerste een samengesteld woord vormt, kan heel de etymologie van deze plaats worden afgeleid. « Hem » (heem), betekent woonplaats, nederzetting, verblijfplaats. Dit woord wordt meestal gebruikt in patroniemen, d.w.z. plaatsnamen waarvan het eerste lid duidt op het geslacht dat het gebied oorspronkelijk in bezit had. Inderdaad, een overgroot deel van de Oostvlaamse gemeentenamen — ook wijk- en veldnamen — zijn patroniemen. Als we dit nu weten is het meteen duidelijk dat er een heel ander licht valt op de etymologie van veel plaatsen.

Het was de Gentse plaatsnaamkundige Mansion die met succes de toponymie in die richting stuurde en hieruit opmaakte dat een overgroot deel van de dorpen in het noorden van Vlaanderen gegroeid zijn uit nederzet-

(5) *Racio de rebus quod franci homines tradiderunt sancto Petro ad monasterio Blandinio, ipsis census iussit Einhardus fratres habere, et post habitum eorum ipsos res recipere.*

In primis de villa Sumaringahem quod VVlridus tradidit inde venit de ceruisa siglas XX ; de remedio Norberti solidos II ; de remedio Sigeberti solidos V ; de Brunhardo cervisa siglas XXIII ; de Walachario siglas XV ; Gandbaldus siglas XX ; de lino libra dimidia. (Gysseling M. en Koch A.C.F. ; *Diplomata Belgica ante annum Millesimum centesimum scripta*, Brussel 1950, bl. 129.)

(6) Gysseling M. en Koch A.C.F. ; *Diplomata Belgica ante annum Millesimum centesimum scripta*, Brussel 1950, bl. 129, 156 en 1097.

tingen van een familiegroep, die nog de naam droegen van hun stichter. Deze volksgroep moest niet hoofdzakelijk talrijk zijn maar kon evengoed bestaan uit een enkele familie, die zich, samen met een groepje mensen die met haar waren, op een welgekozen plaats of door de vorst verkregen gebied had vastgeankerd.

Voorbeelden van namen op « ingahem » liggen in Vlaanderen voor het grijpen. In het Meetjesland alleen vindt men o.a. : Adegem (Addingahem - 840), woonplaats der lieden van Addo ; Maldegem (Malingen - Mallengehem - 964), woonst der Mathalingas, afkomstig van de patroniem beginnende met Mathalo ; en Landegem (Landingahem - 1037), woonst der afstammelingen van Lando (7).

Ook Zomergem (Sumaringahem - 814) is dus een patroniemnaam, uitgaande op « ingahem ». Dus kan men aan het eerste lid bijna onmogelijk de betekenis geven van « vergaderplaats » noch van mensen noch van dieren of van « moerassige streek ». De stellingen van De Potter, Carnoy en De Smet vallen door deze nieuwe zienswijze totaal uiteen. Het moet dus zo goed als zeker een patroniemnaam zijn.

Mansion, een van onze eminentste plaatsnaamkundigen, beweert dat het hier gaat over een zekere « Sumaro ». Hieruit leiden we dan ook af, dat de nederzetting te Zomergem niet bestaan heeft uit een talrijke volksgroep, maar uit een familiegroep (8).

Meteen wordt ons de betekenis van de naam Zomergem heel duidelijk.

« Sumaringa » is dus een patroniem, en wel in de genitief pluralis. Bijgevolg betekent de naam Zomergem,

(7) Gysseling M. en Koch A. C. F. ; o.c., bl. 134, 248, 263, 138 en 197.

Deze thesis steunt vooral op de gegevens die mij welwillend werden medegedeeld door de heer Gysseling, die mijn studie ter inzage nam en waarvoor mijn beste dank.

(8) Mansion J. ; Oud-Gentsche Naamkunde, 's Gravenhage 1924, bl. 30-66 en 130.

heem of woonplaats van de « Sumaringa's », d.w.z. woonplaats of verblijfplaats van de lieden van Sumaro. De betekenis van de mansnaam « Sumar » is volgens Gyseling onzeker en misschien eenvoudig een verpersoonlijking van « Sumar » als « Zomer ».

Wanneer is die nederzetting in feite ontstaan ?

We weten door de toponymie dat de plaatsnamen op « -ingahem » tot het Frankisch taalgoed behoren : dus Merovingische nederzettingenamen zijn. Dat is reeds veel, maar het is niet voldoende. De Frankische kolonisatie in Vlaanderen heeft ruim vijf eeuwen geduurd, zodat we dienen na te gaan in welk tijdstip van die lange periode de benaming Zomergem voor het eerst werd uitgesproken. Het antwoord op deze vraag zal ons ongetwijfeld het dichtst bij de datum van het ontstaan van het dorp brengen.

Lindemans houdt het bij de mening dat de « ingahem »-namen ongetwijfeld de oudste zijn doordat ze wijzen op een inbezitnemen van gronden door Frankische gezinnen, met het « hofsysteem » als gevolg wat de bewoning van het land betreft, tegenover het gemeenschappelijk grondbezit of de « marke », die de oorsprong zou zijn van het « dorpsysteem » (9).

Pirenne van zijn kant schrijft het volgende : Du IVe au VIIe siècle, la plaine flamande, colonisé par les Francs saliens, se couvrit de « sales », de hutes et de granges éparpillées et non groupées en village, suivant la coutume que les érudits allemands désignent sous le terme de « hofsysteem » (10).

Met het geleidelijk oprukken ging dus inbezitneming van de grond door het volk gepaard.

In vele Vlaamse dorpsnamen op -gem (heem) of

(9) Schamelhout G. ; Herkomst en ethnische samenstelling van het Vlaamse volk, Antwerpen 1938, bl. 66.

(10) Pirenne H. ; Les Villes et les Institutions urbaines, Brussel 1939, deel I, bl. 126.

-zele (sala), vindt men, na zovele eeuwen, nog de geslachtsnaam van de boeren die er zich met hun gezin gevestigd hebben (11).

De eerste nederzettingen waren dus aanvankelijk geen dorpen, maar wijdverspreide hoeven. Het is slechts na het jaar 600, wanneer het Christendom, sedert de terugtrekking of de vernietiging van de Romeinse bevolking bijna totaal verdwenen, opnieuw begon te bloeien, dat men in het Vlaamse land de eerste kerktorens zag verrijzen (12).

Verlinden nu ; zeker is het dat, indien de « ingahem »-namen in verband moeten worden gebracht met het in bezit nemen van voorradige gronden door familie-groepen — wat eigenlijk van geen enkele andere plaatsnamengroep mag worden gezegd — deze alleen kunnen dagtekenen van na de VIe eeuw (13).

Door Pirenne weten we dat zulke vorm van nederzetting plaats vond van de IVe tot de VIIe eeuw. Verlinden echter ziet het niet zo ruim en neemt slechts aan van na de VIe eeuw.

Wijd lopen de verschillende gedachten eigenlijk ook niet uiteen en we mogen er gerust uit afleiden dat Sumaro of de nazaten van zijn geslacht, het huidige gebied Zomergem in bezit namen tussen de jaren 500 en 600.

Na onderzocht te hebben door wie en wanneer de nederzetting Zomergem tot stand is gekomen, kunnen we thans de manier nagaan waarop dit is gebeurd.

Hoe langer de historici zich met het probleem der Frankische kolonisatie en met het daarmee nauwverwante vraagstuk van de taalgrens in ons land gingen bemoeien,

(11) Pirenne H. ; *Geschiedenis van België*, Nederlandse uitgave, deel I, bl. 24.

(12) Pirenne H. ; *Les Villes et les Institutions urbaines*, deel I, bl. 126.

(13) Verlinden Ch. ; *Les origines de la Frontière linguistique en Belgique et la Colonisation Franque*, collection « Notre Passé », Brussel 1955, bl. 70.

hoe meer ze begonnen te twisten nopens één al dan niet intense Frankisering van onze Vlaamse gewesten.

Volgens Pirenne schijnt de uiterste grens van de Salische kolonisatie naar het westen toe gelopen te hebben in diagonale richting van St. Niklaas tot Torhout, langs de rand van de onvruchtbare en beboste gebieden. De meeste Saliërs, zegt hij, keerden zich af van deze woeste streken, gelijk ze zich lieten afschrikken door het grote « kolenwoud » ten zuiden. Weinigen onder hen zijn in de Vlaamse kustgebieden doorgedrongen ; tot de tijd dat de verheffing van de bodem (V^e eeuw) de strijd tegen het water mogelijk zou maken schijnt slechts 'een gering aantal van over zee gekomen Saksen en Friezen er gewoond te hebben (14).

Als we even een kaart bekijken, zien we dat Zomergem reeds een paar kilometers buiten deze grens ligt. Dit laat al veronderstellen dat de massa der Saliërs niet tot daar is doorgedrongen. Het is zelfs zeer waarschijnlijk want het ongenaakbaarste gebied, nl. het beruchte « woud zonder genade », strekt zich voornamelijk uit tussen Zomergem en Brugge.

Verlinden, die onlangs de Frankische kolonisatie in ons land zeer verantwoord en tevens streng-kritisch heeft behandeld, vindt in onze streek, noch in de toponymie, noch in de archeologie, noch in enige andere factor, het minste volgbaar spoor van een intense bezetting der Franken. Wel geeft hij toe dat er enkele infiltraties plaats hadden van afzonderlijke troepjes, die zich echter op de bodem niet vastzetten. De Salische Franken zijn volgens schrijver alleen door Vlaanderen « getrokken », van uit de Hollandse provinciën naar het Walenland toe, waar ze zich met de reeds gevestigde Ripuarische Franken verenigden. Hun kolonisatie was volgens hem geen wilde overrompeling en indien er hier en daar een groepje is blijven vastzitten, wat hij tot hiertoe nog door geen enkel verschijnsel meent te kunnen verrechtvaardigen, dan zou

(11) Pirenne H. ; *Geschiedenis van België*, Nederlandse uitgave, deel I, bl. 25.

dit alleen hebben plaats gevonden in de onmiddellijke nabijheid van een « militair exploitatiecentrum » of « troepenkazernering », waarvan het aantal in Vlaanderen wel zeer gering zal geweest zijn (15).

De volkeren van alle tijden hebben zich altijd verzameld op die plaatsen waar ze het nodige konden vinden om hun bestaan te verzekeren ; voedsel, een plaats om zich tegen alle weersomstandigheden te beschermen, weiden en benutbare gronden. Dit konden de Franken volgens Verlinden in Vlaanderen in de V^e en VIe eeuw niet vinden, want wanneer in 51 vóór Christus de Romeinse verovering in Gallië practisch ten einde was, bleef er van dit uitgestrekte gebied niets anders meer over dan een uitgemoorde, uitgehongerde en tot slaven verlaagde bevolking en een onoverzichtelijke ruïne van puinen en verwaarlozing (16).

Dat is waar. De Romeinse veldheren schilderen onze streek af als een verlaten gewest, steeds gehuld in een dikke nevel die volgens Strabon slechts 3 à 4 uren per dag optrok om een bleke zon door te laten, onvoorzien van volkrijke steden en dorpen, met hier en daar een groepje ellendige hutten, verspreid tussen hoog struikgewas (17). Er wordt zelfs betoogd dat onze gewesten bijna totaal verlaten waren vanaf de tweede helft der IVe tot aan de tweede helft der V^e eeuw, wanneer de Franken hier hun eerste voet zetten. Gans Vlaanderen bood dus het aspect van een woeste, armoedige en schier onbewoonbare streek, bedekt met bossen, krekens en moerassen, terwijl de zee bij hoge tij de laaggelegen kustgebieden onder water zette.

De Gallische oorlog was een voortdurende slachting. Wie noch sneuvelde, noch ter dood werd gebracht, werd als slaaf verkocht (18).

(15) Verlinden Ch. ; o.c., bl. 70.

(16) Breuer J. ; *La Belgique Romaine*, collection « Notre Passé », Brussel 1944, bl. 13 en 20.

(17) De Potter F. en Broeckaert J. ; *De Geschiedenis van den Belgischen Boerenstand tot op het einde der XVIIIe eeuw*, Brussel 1880, bl. 47.

(18) Schamelhout G. ; o.c., bl. 78 en 79.

Aangezien de Franken volgens Verlinden uitsluitend van de oorlog leefden, zullen ze er niet aan gedacht hebben om zich te komen ingraven in een streek waar ze het nodige niet zouden vinden om hun bestaan te verzekeren.

Zich refererende aan de toponymie, meent hij dat deze ook eerder Keltisch dan Frankisch georiënteerd is.

Ook in de archeologie vindt hij maar weinig getuigenissen die voor een Frankische kolonisatie in Vlaanderen kunnen pleiten. Van de 165 graven die in België werden blootgelegd, kwamen er slechts 12 voor in Oost-Vlaanderen, die dan nog vóór-Frankisch of Gallo-Romeins moeten genoemd worden.

Hij besluit dus als volgt : indien de Franken werkelijk onze streek zouden « gekoloniseerd » hebben, en het in waarde brengen van de Vlaamse bodem op hun actief moet worden geboekt, dan kan dit alleen hebben plaats gevonden na de VIIe eeuw.

Volgens Dumont gebruikten de Franken onze streek slechts voor wat hij noemt « une fenêtre d'expansion ». Daarbij betoogt hij, dat de Franken geen enkele poging hebben aangewend om onze streken voor de landbouw te winnen, aangezien voor dit reusachtig en moeizaam werk veel en stoere werkkrachten nodig waren, wat men na de Romeinse oorlogstroebelen in Vlaanderen niet meer kon vinden. Dit is volgens hem een van de oorzaken — en zeker niet de minste — waarom de landbouw in Vlaanderen onder de Franken verder achteruit stond dan vóór de inval der Romeinen.

We kunnen het betoog van Pirenne, Verlinden en Dumont gerust onderschrijven, dat de Frankische kolonisatie in het noorden van Vlaanderen niet massaal is geweest, hoewel in de laatste jaren hier en daar overblijfselen zijn opgedoken — en zelfs in de verste uithoeken van Vlaanderen — die onbetwistbaar tot de Franken hebben behoord en dus mogen getuigen voor een intense huisvesting.

Maar juist het feit dat ze toegeven dat er enkele infiltraties plaats hadden van afzonderlijke groepjes, komt onze stelling, dat Zomergem zou ontstaan zijn uit nederzettingen van familiegroepen, nog versterken en zelfs ten volle bevestigen. Alleen kan ik niet aannemen dat deze sporadische nederzettingen zouden hebben plaats gehad in de onmiddellijke nabijheid van een militair exploitatiecentrum of troepenkazernering. Mijn inziens waren ze het gevolg van het feit dat krijgers, die zich in de oorlog bijzonder hadden onderscheiden en vrije mannen waren geworden, het krijgstoneel verlieten en zich met hun familie en onderhorigen op een uitgekozen of door de vorst verkregen gebied gingen vestigen om er aan landbouw te doen. Bijgevolg kan ik niet akkoord gaan met de bewering van Dumont, dat de Franken geen enkele poging zouden hebben aangewend om onze gewesten voor de landbouw te winnen. Immers, de hoevetypen, de indeling van het bouwland, kortom gans de agrarische structuur in Vlaanderen is op een Frankische leest geschoeid.

De Franken, die zich omstreekt 445 in onze streek kwamen vestigen, deden dit vanzelfsprekend overeenkomstig hun nationale gewoonten. Iedere vrije man werd bedeeid met een lap grond (mansus), die hij bebouwde met behulp van zijn huisgenoten, zijn onderhorigen en zijn slaven. Omheen zijn woning lagen het bouwland en de natuurlijke meersen die ervan afhingen. Het woonhuis en de afhankelijkheden, zoals de stallen, de schuur en het ovenbuur, waren omgeven door een houten palissade, later door een muur of een walling. Gans dit complex kan men nu nog terugvinden in het merendeel van onze oudste hoeven. Veel van deze hoevecomplexen zijn later tot dorpen uitgegroeid.

Het is niet waar dat de toponymie ten onzent eerder Keltisch dan Frankisch georiënteerd is. Integendeel is ze bijna essentieel Germaans en meer bepaald Westnederfrankisch of Salisch. Het feit dat de Vlaamse bodem bezaaid ligt met tal van Keltische toponiemen, vooral de waternamen zijn bij ons vaak Keltisch of tenminste ge-

keltiseerd — cijfert het overwicht van de Frankische toponymie niet weg en men mag nooit zeggen dat onze streek door de Franken niet gekoloniseerd werd. Ten andere kan het niet geloochend worden dat het Nederlands uit het Germaans en meer bepaald uit het Westnederfrankisch is ontstaan.

De wijze waarop Zomergem ontstaan is lijdt dan ook geen twijfel. Het ontstond uit de nederzettingen van Frankische familiegroepen, die het gebied in bezit namen en er van de landbouw leefden.

Of er te Zomergem mensen hebben geleefd vóór het tot stand komen van het eigenlijke dorp, dat ik hier geplaatst heb tussen de jaren 500 en 600, is een vraag die niet gemakkelijk te beantwoorden is en waarvoor ik mijn toevlucht heb moeten nemen tot algemeenheden die hier en daar op enige veronderstelling berusten.

De datum waarop de naam van een dorp voor het eerst tot ons komt, is daarom niet steeds deze waarop het dorp ontstond. Die naam kan veel ouder zijn. Hij kan ook een nieuwe doopnaam zijn die gegeven werd door de lieden van een geslacht die er zich kwamen vestigen, nadat het dorp door een of andere factor gedurende lange tijd onbewoond was geweest.

Als algemene regel geldt nochtans dat het noorden van Vlaanderen een late bevolking heeft, die waarschijnlijk niet hoger dan de Germaanse tijd opklimt. Heel de toponymie is er, op enkele uitzonderingen na, bijna essentieel Germaans of Salisch. De naam Zomergem en de oudstgekende plaatselijke wijknamen zijn eveneens Germaans of Westnederfrankisch. Ook de archeologische vondsten getuigen maar bitter weinig voor een intense bewoning uit de vóór-Germaanse of Gallo-Romeinse tijd.

Dit wil niet zeggen dat onze streek in de oudste tijden totaal onbewoond was. De tegenwoordigheid van volkstammen in Vlaanderen vanaf de late steentijd kan nog moeilijk betwist worden, alhoewel bij de aanwijzing

daarvan de grootste voorzichtigheid en een sterk voorbehoud steeds aan de orde moeten blijven.

Watervamen zijn in onze streek vaak Keltisch of gekeltiseerd. Sommige van de Zomergemse wijk- en plaatsnamen bevatten Keltische elementen, wat een volksgemeenschap op de Zomergemse bodem laat veronderstellen, vóór dat de Franken er kwamen. Ook is de toponymie ten onzent niet minder rijk aan namen die op Saksische en Friese infiltraties wijzen, zodat men het ontstaan van het eigenlijke dorp vóór de aanvang van de Frankische kolonisatie zou kunnen plaatsen. De Byzantijnse geschiedschrijver Procope betoogt, dat in de VIe eeuw anglo-saksische infiltraties in onze gewesten plaats hadden en zich er enige tijd vastzetten. Het was eigenlijk meer dan een infiltratie want de Franken hadden met het bevechten van deze piraten, die langs de brede stroommondingen ons land binnenvielen, geen kleine karwei voorhanden. In 850 nog, heette de Gentse omgeving « Zee-Friesland » en in het Meetjesland leefden vooral veel Friezen waaronder Schamelhout de wilde inwoners rekent van Rijvis, Nekke, Hoetsel en Diepenbeek (19). Ook De Potter en Broeckaert hebben er in hun monografie over Zomergem op gewezen dat het gehucht Rijvis zelfs tot in de XIXe eeuw door een volkstam bewoond was die in zeden, gebruiken en geloofsbelijdenis totaal verschillend was dan deze uit de overige wijken. « Niets inderdaad », zo schrijven ze « was daar sedert eeuwen veranderd ; geen enkele lichtstraal der beschaving doorgedrongen ; wie er voorbijtrok, mocht zich terecht in het midden van zwervende volkstammen verplaatst achten. Volstreckte wilden, hadden deze bewoners slechts ellendige lemen hutten ; slechts uit eene plaats bestaande, waar allen, zonder onderscheid van geslacht, op bladeren sliepen. Verscheidene hunner woonden in hollen onder de aarde, alwaar zij het, volgens hun zeggen, zeer wel hadden, doch waarin men de zekerheid had, dat zij de voortbrengselen hunner rooverijen verborgen hielden. Huisraad was hun onbekend. Zij wisten

(19) Schamelhout G. ; o.c., bl. 78 en 79.

van God noch zijn gebod en zij onderhielden geen andere gemeenschap met het omliggende, dan om te stelen en te rooven : ja zelfs om hun te mishandelen... » (20). Ook volgens Pirenne zijn de Vlamingen de eigenlijke nazaten van de Saliërs, doch evenwel met een zeer sterke Saksische of Friese inslag, van wien ze hun volkse wezen, hun bloed, hun neigingen, hun ziel en hun taal hebben overgeërfd (21). Volgens Vercouillie zou het woord « Vlame », waarvan « Vlaming », van Friese oorsprong zijn. Daarom moet evenwel niet worden aangenomen dat de bevolking hier zuiver Fries was.

Maar er zijn meerdere factoren die dienen onderzocht te worden om het bestaan van menselijk leven te Zomergem uit het nachtelijk verleden op te roepen ; noemen wij o.m. : de archeologische vondsten, de plaatselijke toestand van de bodem en zijn agrarische hoedanigheden, het oude wegennet, de kerstening van het gewest, de wisseling van het landschapsbeeld, de ethnische samenstelling van de plaatselijke bevolking en de militaire operaties ; allemaal problemen die lange jaren studie vergen en meestal behoren tot het werkgebied van doorwinterde historici. Toch kunnen wij enkele toetsen aanslaan om tot een betrouwbaar harmonisch geheel te geraken.

Wanneer Caesar de verovering van onze streken ondernam, was het grootste gedeelte van het huidige Oost-Vlaanderen bewoond door de Menapiërs, een volk van Keltische oorsprong. Dit gewest, weinig of niet vruchtbaar, met zijn moerassen, venen, drassige plekken en schier ontoegankelijke bossen, was veruit het minst bevolkt van Noord-Gallië. Wanneer al de Belgische stammen hun krijgers samentroepten om zich gezamenlijk tegen de invallen der Romeinen te weer te stellen, konden de Menapiërs slechts 7.000 manschappen leveren tegen de Nerviërs 50.000, de Morinen 25.000, de Aduatieken

(20) De Potter F. en Broeckaert J. ; *Geschiedenis der gemeenten van Oost-Vlaanderen* ; « Zomergem », Gent 1866, bl. 4.

(21) Pirenne H. ; *Geschiedenis van België*, Nederlandse uitgave, deel I, bl. 25.

19.000 en de Eburonen 40.000 (22). Hoelang deze dunne bevolking hier bleef voortbestaan blijkt uit het feit dat de volkstelling van 1469 voor Zomergem nog maar 151 huisgezinnen opgaf, wat een bevolking van circa 750 inwoners veronderstelt binnen een oppervlakte van 1.718 bunder 1 gemet 210 roeden (2792 ha 17 a), of een bevolkingsdichtheid van 27,8 per vierkante kilometer (23). Als ik hierbij doe opmerken dat het merendeel van de woningen in de onmiddellijke nabijheid van de dorpskern stonden, zal het de lezer duidelijk genoeg worden hoe verlaten en onbenut de buitenwijken van Zomergem tot laat in de Middeleeuwen gebleven zijn. Gans onze streek werd trouwens door Caesar's troepen als onbenutbaar niemandsland beschouwd, dat op hun expansiezuicht niet veel druk uitoefende. Wanneer wij even de kaart bekijken die De Mayer bij zijn werk over de Romeinse villa's in België publiceert, steekt de witte vlek in Vlaanderen schril af tegen de honderden zwarte stipjes die de vindplaatsen van overblijfselen van Romeinse woningen in het Walenland aanduiden (24). Bovendien vertoont deze kaart in de zuidelijke gebieden een echt spinneweb van Romeinse wegen, terwijl er slechts enkele worden aangetekend in het noorderlijk gedeelte. Hoewel verondersteld wordt dat in Vlaanderen ook een aantal Romeinse gebouwen moeten bestaan hebben, heeft men hiervan tot hiertoe nog geen enkel spoor blootgelegd, van welke aard ook, dat verder dan de IVe eeuw terug gaat. De zogezegde « Romeinse kampen », die te dikwijls aan het opduiken van futiele voorwerpen gekoppeld worden, komen naar de mening van Breuer te dikwijls voor in ongenaakbare streken waar ze niet zullen voldaan hebben aan de eisen van een Romeinse troepenkazerneering. Schrijver waarschuwt ernstig de historici tegen een

(22) Breuer J. ; o.c., bl. 18.

(23) De Smet J. J. ; Denombrement des Foyers en Flandre en 1469, in Bulletin de la Commission royale de l'histoire et d'archéologie, jaargang 1935, bl. 134.
De huidige bevolkingsdichtheid te Zomergem bedraagt 215 inwoners per vierkante kilometer.

(24) De Mayer R. ; De Romeinse villa's in België, Universiteit Gent, 1937.

te voorbarige erkenning van een Romeinse villa, laat staan een Romeinse nederzetting of troepenkazernering. Als illustratie geeft hij de vondst van een gestempelde Romeinse dakpan te Rumst, waaraan veel geschiedschrijvers een Romeins kamp wilden koppelen. Hierbij maakt hij de stekelige opmerking : « une tuile ne fait pas un camp, pas plus qu'une hirondelle le printemps » (25). Laat Breuer de zaak nu ook niet te objectief gaan beschouwen, want maakt één enkele zwaluw de lente niet, zij is er toch niet vreemd aan en er zelfs zeer nauw mede verwant. Schamelhout neemt Rumst niettemin op in zijn lijst van de Romeinse nederzettingen, waar volgens hem de standplaats lag van de Romeinse vloot die de Rijn grens bewaakte (26). Trouwens zijn te Rumst, behalve een dakpan, nog tal van andere voorwerpen aan de dag getreden, die kunnen bewijzen voor een intensere huisvesting van Romeinse soldaten.

De schier totale verdwijning der materiële sporen van de Romeinse kolonisatie in Vlaanderen, heeft twee voorname oorzaken ; vooreerst de overstromingen der IIIe eeuw, die de Vlaamse bodem met een dikke zandlaag bedekten en een groot aantal Romeinse gebouwen vernietigden of onderdolven ; tenslotte het verwerken van de overgebleven puinen door onze plattelandsbevolking, die er welkome materialen in vonden om er hun eigen gebouwen mede op te trekken, te herstellen of te verruimen.

Op het gehucht Schipdonk werden in 1858, bij het delven van het Afleidingskanaal der Leie, een aantal Romeinse voorwerpen ontdekt, waaronder een 19 cm lange bijl in gele vuursteen, een andere van 17 cm in grijze silex, een gestempelde dakpan, brokstukken van paardengebitten en hoefijzers (27).

De tegenwoordigheid van Romeinse voorwerpen op

(25) Breuer J. ; o.c., bl. 38.

(26) Schamelhout G. ; o.c., bl. 57.

(27) Van Dessel C. ; *Topographie des voies romaines de la Belgique*, Brussel 1872, bl. 48 en 189.

deze plaats verklaart zich vrij gemakkelijk. Het gehucht is immers gelegen langsheen de grensscheiding van de gemeenten Zomergem en Merendree, langsheen de Romeinse weg Boulogne-Utrecht en tevens aan de oever van de « Durme », een klein woest riviertje dat onder de Kelten reeds gekend was (28).

Te Diepenbeek, een gehucht gelegen in de noordwestelijke uithoek van de gemeente, ligt een achten-twintig meter hoge heuvel die de « Steenberg » wordt genoemd en de hoogste is van de vlakke zandstreek van noordwestelijke Vlaanderen. Daar werden, volgens het weten van Plancquaert, een hele voorraad Gallo-Romeinse brokstukken gevonden, afkomstig van aardewerk dat op de plaats zelf vervaardigd werd. De kleur van dit vaatwerk wisselde slechts tussen donkergrijze en bleekgele tinten, maar de grote verscheidenheid der vormen getuigden voor een veelzijdig gebruik. Onder de scherven kon men gemakkelijk de vormen herkennen van kruiken, borden, schotels en lijkvazen. De oude legende die ons verhaalt dat er in verre eeuwen aldaar een aantal families woonden die de beste aarden potten van het land bakten, en het bestaan op dezelfde plaats van een steenbakkerij in de tweede helft der XVIIIe en in de eerste helft der XIXe eeuw, waarvan thans nog de sporen zijn aan te wijzen, mogen hiermede ongetwijfeld in verband worden gebracht. Inderdaad bestaat de grond te Diepenbeek uit een dikke bovenlaag samengesteld uit rood-gele klei of leem, die bijzondere eigenschappen bezit voor het steenen pottenbakkersbedrijf. Nog op onze dagen worden diezelfde lagen, op een paar kilometer daar vandaan, door dergelijke firma's uitgebaat. De geschiedenis heeft ons ten andere geleerd dat de Menapiërs de kunst van het pottenbakken en deze der ceramiek tot een hoge volmaaktheid hadden weten op te voeren en hun waren tot ver buiten de grenzen van het Gallische rijk uitvoerden, ja zelfs tot in centraal-Europa, waar ze fel gegeerd werden (29). De naam « Steenberg » zelf, die reeds in de

(28) Van Dessel C. ; o.c., bl. 48 en 189.

(29) Dumont G.H. ; Histoire des Belges, Brussel 1954, deel I, bl. 14.

oudste oorkonden voorkomt, heeft ongetwijfeld iets met deze veronderstelde nijverheid te maken. De tegenwoordigheid van een paar spinkloven, die onafscheidbaar tot het materiaal van de wever behoren, zette Plancquaert er toe aan te verklaren dat de bewoners van Zomergem onder de Gallo-Romeinse tijd reeds tot een gevorderde graad van ontwikkeling gekomen waren. Dit is meer dan een veronderstelling want het staat vast dat het weven een bijzondere eigenschap was van de Menapiërs en de Morinen die deze kunst vanaf de oudste tijden beoefenden, eerst voor eigen behoeften en later voor commercieel doel. Pirenne heeft terecht betoogd dat de Vlaamse lakenweverij, die in de Middeleeuwen de slagader was van de Vlaamse levensstandaard, een erfdeel was van de Gallo-Romeinen. « De tout temps » zo verhaalt hij, « les populations de la côte avaient confectionné des tissus de laine. Les nombreux moutons dans les prés salés, qui s'allongent derrière la ligne des dunes, leur fournissaient en abondance la matière première. A l'époque romaine, les draps des Morins et des Ménapiens avaient joui d'une certaine célébrité. Ils furent transportés au loin par des barques, jusqu'au pied même des Alpes, où ils étaient connus sous le nom de « manteaux frisons » (30).

Een overgroot deel Germaanse hoeven en woningen werden ten onzent weggevaagd door de piraten van Didius Julianus, aanvoerder van het staand Romeins leger in België, die in 172-174 een leger Chatten bevocht en optrok tegen de Chauchen die ononderbroken onze kusten bestookten en het land verontrustten (31). « Al de dorpen », zo vertelt Didius zonder schaamte, « alle afgezonderde hoeven en woningen, werden door het vuur met de grond gelijk gemaakt. Overal maakten onze legers buit en ganse troepen van opgejaagde mensen en dieren werden door ons uitgemoord of afgezonderd in ontoegankelijke gebieden waar ze de hongerdood stierven » (32). Het is dus niet moeilijk om te verklaren waarom

(30) Pirenne H. ; *Les villes et les institutions urbaines*, deel I, bl. 187-188.

(31) Breuer J. ; o.c., bl. 22.

(32) Dumont G. H. ; o.c., bl. 29.

in onze streken geen enkele Gallo-Romeinse vesting werd blootgelegd die hoger dan de IVe eeuw opklimt.

Elementen van zeer grote waarde voor een vroege bewoning van de Zomergemse bodem zijn een aantal zeer oude heerbanen waarvan de bizonderste de kom van het dorp aandoen. Het kan derhalve nuttig zijn de oorsprong en de betekenis van deze wegen eens nader te onderzoeken.

De belangrijkste is de handelsweg Brugge-Gent-Brussel-Keulen. Hij vertrekt aan de Gentpoort te Brugge, komt door Assebroek, Oedelem, Knesselare, Ursel, Zomergem (Nekke-Guido Gezellestraat-Alfons Sifferstraat-Dorp-Kasteeldreef-Lindeken-Kruisstrate), Lovendegem, Vinderhoute, Mariakerke, Gent (Brugse Poort) en zo verder over Brussel naar Keulen. Deze weg heet in de archieven de « Ouden Gendtschen Heirwegh », de « Ouden Gendtwegh » of kortweg de « Gendtwegh ». Aangezien hij de kortste verbindingsweg was tussen de zee en het binnenland noemde men hem ook soms de « rechten Gendtschen Heirwegh » en werd hij bij voorkeur verkozen door de vorsten en kooplieden, vooral wanneer zij gehaast waren en wanneer hun tegenwoordigheid te Eeklo of te Maldegem niet volstrekt nodig was. De « Ouden Gendtwegh » vertakte zich op het grondgebied van Ursel in de « Hooghen Gendtschen Heirwegh », waarvan hierboven de loop over Zomergem's grondgebied werd aangeduid, en de « Nederen Heirwegh », die door Wessegem kwam tot aan het Kruis te Ursel. De loop van laatstgenoemde weg over Zomergem kon tot hiertoe nog niet met zekerheid worden uitgestippeld. In een artikel over de oude wegen in het Meetjesland, dat in het eerste jaarboek van het Heemkundig Genootschap van het Meetjesland verscheen, laat Daniel Verstraete deze weg lopen vanaf het Kruis te Ursel, langs de grenzen Ursel-Zomergem en Zomergem-Oostwinkel, door de gehuchten Diepenbeek en Rijvis, langs de Rijvisstraat (oude Wallestraat) en de Kerkstraat tot Zomergem-dorp, waar hij samenviel met de « Hooghen Heirwegh ». Wanneer schrijver het in een volgende bijdrage andermaal over de oude

wegen in het Meetjesland heeft, wijzigt hij bijna geheel de loop van deze weg en leidt hem vanaf het Kruis te Ursel in Zuid-Oostelijke richting, een eindweegs langsheen de grens Zomergem-Ursel, langs de Bauwerwaan tot Nekke, waar hij de « Hooghen Heirwegh » dwarst, om dan verder te lopen langs het Eierstraatje recht op de kapel te Durmen, waar hij naar het zuiden afslaat en bijna evenwijdig loopt met het huidige kanaal Gent-Brugge in de richting van Gent (33). Schrijver betreurt dat hij voor zijn nieuwe stelling geen positieve bewijzen kan leveren en steunt alleen op het feit, dat hij in een archiefstuk eenmaal het Haagstraatje onder de naam van « Gentwegh » terugvindt. Dat is weliswaar maar een karig steunpunt. En toch wil ik graag de mening van Verstraete delen want er zijn volgens mij meerdere verschijnselen die de loop van de « Nederen Gendtwegh » over Durmen zenden. Eerst en vooral, en dat kan Verstraete ook niet ontgaan zijn, volgt deze weg over verscheidene delen de grens tussen twee gemeenten en het is inderdaad kenschetsend dat de oudste wegen niet door de dorpskernen liepen maar langs de grenzen waarvoor ze zelfs veelal gediend hebben. Hiervan geeft de « Antwerpschen Heirwegh » ons een treffend voorbeeld. Ten tweede loopt deze weg in bijna rechte lijn van het Kruis te Ursel naar Merendree, waar hij ongetwijfeld contact zal gevonden hebben met de Romeinse legerweg Boulogne-Utrecht. Op een punt zou ik het dan met Verstraete niet eens zijn, nl. dat de weg niet evenwijdig heeft gelopen met de Brugse vaart in de richting van Gent, maar rechtdoor tot even voorbij het dorp van Merendree, waar hij zich aansloot bij de Romeinse weg die naar Drogen liep.

Het verleggen van de « Nederen Heirwegh », een stelling die tot hiertoe nog niet onomstootbaar bewezen werd, mag de weg tussen het Kruis te Ursel en Zomergem-dorp, langsheen de Rijvisstraat en de Kerkstraat niet buiten beschouwing doen vallen want het feit alleen reeds

(33) Lees hierover : Verstraete D. ; Oude wegen in het Meetjesland, in Appeltjes van het Meetjesland, jaargang 1950, nr 1, bl. 54 en vlg.

dat hij de dorpskern verbond met een punt waar verscheidene belangrijke wegen samenliepen, bewijst zijn belangrijkheid en zijn hoge ouderdom.

Al deze wegen zijn voor Zomergem ongetwijfeld van het grootste belang geweest. Aan wie nu de hoogste ouderdom mag worden toegeschreven, aan het dorp of aan de wegen, kan moeilijk worden uitgemaakt. Over het algemeen zijn het grootste deel van onze dorpen en steden langs de oevers en aan de samenvloeiingen van rivieren of aan de kruispunten van belangrijke wegen gegroeid. Maar het tegenovergestelde gebeurde ook, nl. dat de wegenbouwers niet steeds de rechtste en de kortste weg kozen maar soms een grote omweg maakten om een reeds bestaande stad of dorp aan te doen. Dit laatste zou voor Zomergem wel het geval kunnen zijn. Als wij de loop van sommige oude wegen volgen, dan valt het direkt op dat deze een wijde bocht omschrijven om over de kom van het dorp te Zomergem te komen, waar zij, tegen alle logica in, over een tweeëntwintig meter hoge heuvel moesten, wat, gezien de verkeersmiddelen van toen, het vervoer zeker niet in de hand zal gewerkt hebben. Er moest dus wel een gegronde reden bestaan hebben om deze wegen over die heuvelrug en door deze moerassen te zenden. Die reden?... die kan volgens mijn mening niets anders geweest zijn, dan dat er niet enkel zeer vroeg reeds een mensengemeenschap op het dorp te Zomergem moet geleefd hebben, maar tevens dat deze mensengemeenschap ook belangrijk was. Wellicht bestonden hier afspanningen, waar de reizigers konden overnachten en zich provianderen, of misschien was er een markt waar de reizende koopman een deel van zijn waren aan de man kon brengen.

Wat voor ons belang heeft is te weten of al deze wegen dagtekenen van vóór de Romeinse tijd, ofwel door de Romeinen werden aangelegd, ofwel slechts laat-middeleeuwse handelswegen waren.

De snelle opmars van Caesar's legers in Gallië toont aan dat ons land veel en goede wegen bezat, waarvan

sommige tot een zeer hoge ouderdom opklimmen. Minder talrijk waren deze wegen wel in het Vlaamse landsgedeelte, maar er waren er (34). De moerassige bodemgesteldheid en de uitgestrekte bossen hebben het aanleggen van goede wegen zeker niet bevoordeligd. Er wordt echter betoogd dat de Romeinse wegenbouwers voor deze hinderpalen niet terugdeinsden om hun grootse plannen uit te voeren. Opgravingen hebben aangetoond dat de drassige beddingen der oudste wegen vooraf belegd werden met een dikke laag kruisgewijs over elkaar liggend rondhout, waarop dan de droge zavelgrond werd opengespreid. Dank zij de vochtigheid van de bodem hielden deze beddingen eeuwen lang stand, zodat er op onze dagen nog brokstukken van teruggevonden worden, die bewijzen voor de vaardigheid der Romeinse wegenbouwers (35). Twee andere redenen waarom in het noordelijk gedeelte van Gallië veel minder wegen waren dan in het zuidelijk gedeelte, zijn het gebrek aan stenen en een veel mindere troepenbeweging. Nochtans weet een kroniekschrijver uit de XIe eeuw te verhalen dat er rond Brugge indrukwekkende overblijfselen werden blootgelegd van Romeinse woningen en van een legerbaan uit hetzelfde tijdstip (36).

Het aanleggen en onderhouden van legerbanen en handelswegen kostte zeer veel en er moest een grote noodzakelijkheid bestaan om deze aan te leggen. Als wij nu weten dat de Romeinen niet massaal in onze gewesten zijn doorgedrongen, is het weinig waarschijnlijk dat ze veel tijd en geld zullen verspild hebben aan het aanleggen van verkeerswegen, wat echter niet zeggen wil dat zij het niet deden. Verstraete vraagt zich met reden af « als er in het Romeins tijdperk reeds een weg liep dwars door de plaats die later Brugge zou worden naar Aardenburg toe, waarom zouden er dan in een gebied dat reeds

(34) Romeinse wegen in Vlaanderen volgens Van Dessel : Doornik-Gent, Gent-Antwerpen, Brugge-Aardenburg, Bavay-Brugge, Boulogne-Aardenburg, Boulogne-Utrecht, Boulogne-Breskens, Cambrai-Antwerpen.

(35) Breuer J. ; o.c., bl. 50.

(36) Dumont G. H. ; o.c., bl. 32.

veel vroeger bewoond was, ook geen wegen gelegen hebben die zich naar het in wording zijnde Brugge richtten ? » (37).

Zomergem wordt door Van Dessel niet aangehaald als gemeente waar een Romeinse weg zou gepasseerd hebben. Wel noemt hij Merendree, Hansbeke en Aalter, die gelegen waren op de Romeinse legerweg Boulogne-Utrecht, en waar Romeinse muntstukken, urnen, paardengebitten, hoefijzers, wapens en andere kleine voorwerpen ontdekt werden. Zeer opvallend is het inderdaad, dat er langsheen de oude wegen te Zomergem geen enkel merkwaardig voorwerp werd opgedolven, zelfs niet langs de « Gendtwegh », die tussen de jaren 1946-1954 bijna over geheel zijn lengte opgebroken en gemakadamiseerd werd. Veel wijst er dus eigenlijk niet op dat de wegen te Zomergem uit de Romeinse tijd zouden dagtekenen, of zelfs door de Romeinse legers zouden bereden zijn geworden.

Een Romeinse legerbaan was toen wat nu een autostrade is ; een brede, rechte weg die twee voornamen centra met elkaar verbond.

Er zijn echter meerdere factoren die aan het bestaan van de oudste wegen te Zomergem een nadere uitleg verstrekken en ons zelfs toelaten hun ouderdom hoger dan de Gallo-Romeinse tijd te doen opklimmen. Veel van onze wegen, en vooral deze die de verschillende dorpskernen met elkaar verbonden, zijn naar mijn mening, doorgaans ouder dan de Romeinse legerbanen.

De goede relaties die de oude Germaanse stammen met elkaar onderhielden omwille van de verdediging van het gemeenschappelijk rijk, en de onderlinge handelsbetrekkingen met de naburige staten, vergden vanzelfsprekend een aantal bruikbare wegen. Over de handelsbetrekkingen der oude Germanen is ons genoegzaam bekend. Oude schrijvers beweren dat vooral de Menapiërs

(37) Verstraete D. ; o.c., Appeltjes van het Meetjesland, jaargang 1951, nr 2, bl. 20.

veruit de meestontwikkelde volkstam was ten tijde der Romeinen en het minst zwervende leven leidden. De mannen bebouwden het land, verzorgden de veestapel en het pluimvee, terwijl de vrouwen de wol sponnen, klederen vervaardigden en voorzagen in de huiselijke behoeften. Ook op het gebied van handel drijven waren de Menapiërs de andere volkstammen een grote stap vooruit. Over de uitvoer van weefsels door onze voorouders naar verafgelegen en overzeese gebieden moet niet meer worden betoogd. Tot ver over de grenzen werden de producten van hun aardewerk teruggevonden. De hespen en ganzen uit het land der Menapiërs waren in Rome zó gegeerd, dat de Romeinen verplicht waren de invoer van deze waren aan een strenge controle en aan hoge belastingen te onderwerpen (38). Caesar spreekt zelfs over hun zeer actieve handel met Engeland. Wanneer ik dus de handels- en nijverheidsgeest van de Menapiërs aansluit bij de vondst van Gallo-Romeinse overblijfselen op de Steenberg te Diepenbeek, bij de legende van de oude pottenbakkersfamilie en de achttiende-eeuwse steenbakkerij, voel ik veel lust om het ontstaan van de oudste wegen te Zomergem hiermede in verband te brengen, ik ben zo stilaan tot de overtuiging gekomen dat deze wegen niets anders geweest zijn dan Germaanse of misschien zelfs Keltische handelswegen.

Wat bij een onderzoek naar de vroegste bewoning van Zomergem zeker niet uit het oog mag gaan, is zijn strategische ligging. Talrijk zijn inderdaad de steden en dorpen die gegroeid zijn uit oude verdedigingsstellingen die kunnen dagtekenen uit een tijd die soms ver achter de romanisering van ons land kan liggen. In een gewest als Vlaanderen, vlak en doorsneden van talrijke riviertjes, waren de plaatsen die zich het best tot de verdediging van de streek leenden, deze die het hoogst gelegen waren en waarheen de bijzonderste verkeerswegen leidden. Zomergem, voorgesteld als een oude verdedigingsplaats aan de samenloop van een aantal belangrijke wegen op een tweecentwintig meter hoge heuvel, is naar

(38) Dumont G. H. ; o.c., bl. 36.

mijn mening lang niet denkbeeldig. Het is trouwens voldoende bewezen, dat de Menapiërs vooral hun woningen bouwden op door de natuur of door mensenhanden opgeworpen hoogten, teneinde zich te vrijwaren tegen overstromingen en aanvallen van wilde dieren of vijandige volkstammen. Volgens het weten van Nuytens, werden op het gehucht Rijvis, waar een oude heerbaan passeerde, overblijfselen weergevonden van een aantal paalwoningen.

Ook de kerstening van onze streek kan nopens het ontstaan van Zomergem misschien kostbare aanwijzingen verschaffen. De eerste geloofszendingen alhier waren de heiligen Amandus, Bavo en Eligius. Hun werkperiode wordt omstreeks de jaren 650 geplaatst. Zij waren echter niet de eersten die het zaad van het christen geloof in onze gewesten uitstrooiden. Het land der Menapiërs en der Morinen werd volgens Dumont eerst door een Romeins oud-soldaat, met name Victric, de latere bisschop van Rouen, voor de nieuwe leer warm gemaakt (39). Vanzelfsprekend strooide hij zijn preken zomaar niet langs de eenzame wegen uit, maar ging de mensen opzoeken op die plaatsen waar ze in gemeenschap samenleefden. Die plaatsen waren in Vlaanderen zeker niet overtalrijk. Nochtans lezen wij in de levensbeschrijving van de heilige Amandus, dat deze geloofsprediker in het land der Menapiërs een groot aantal tempels deed afbreken die dienden voor de eredienst aan verschillende afgoden. Deze tempels moeten zich ongetwijfeld bevonden hebben op de hoogstgelegen plaatsen, midden een complex van samengetroefte hutten, in een soort van dorp dus, waar de bewoners samenleefden onder de leiding van een geestelijk of wereldlijk gezag. Veel van deze gebouwen werden naderhand omgebouwd tot kerken of kappen en door de bedienaars van de christelijke godsdienst in gebruik genomen. Het is ook in dat tijdstip dat de eerste geestelijke stichten in onze streek tot stand kwamen en door de vorsten en edelen met grote territoriale eigendommen bedeeld werden, die door de monni-

(39) Dumont G. H. ; o.c., bl. 43.

ken in bloeiende landerijen herschapen werden, met hier en daar een grote hoeve, waarrond zich vaak het latere dorp ontwikkelde. Veel van deze goederen werden aan de abdijen afgestaan door vrije mannen die langs deze weg de hemel wilden verkrijgen. Wij hebben gezien dat zekere Wulfrid in 814 reeds een groot deel van zijn allodiale goederen die te Zomergem gelegen waren weggeschonk aan de St. Pietersabdij te Gent. Sommigen durven beweren, en wellicht met reden, dat het patronaatschap van de parochie van Zomergem, dat aan St. Maarten is opgedragen, kan getuigen voor de hoge ouderdom van het dorp. De St. Maartenskerken worden algemeen beschouwd als oorspronkelijke dominiale kerken of ridderkerken, omdat de feodale heer, gedreven door de belijdenis van een ideaal of een soort feodale verbintenis tot éénzelfde levensrichting, ze vaak op eigen kosten op zijn heerlijkheid liet opbouwen. Het is bekend dat St. Maarten (Martinus van Tours), die omstreeks 371 bisschop van Tours was, zeer vereerd werd door de Frankische vorsten, die beweerden de halve krijgsmantel te bezitten die de heilige als Romeins soldaat op een winterdag aan de stadspoort van Amiens aan een bedelaar had weggeschonken. Kenschetsend zijn in dit opzicht de gedragingen van onze eerste geloofszendingen. De heilige Amandus, bijvoorbeeld, die onze streken afliep en er in opdracht van de Frankische vorsten het christelijk geloof inplantte, begon zijn missietocht met een bezoek aan het graf van St. Maarten, terwijl hij zijn eerstgestichte kerken aan deze heilige toewijdde. Het patroonschap van St. Maarten van de kerk van Zomergem staat misschien nauwer in verband met het ontstaan van de parochie dan men wel denkt.

Als ik de voorgaande beschouwingen tot een besluit formuleer mag het heten, dat de Zomergemse bevolking reeds in gemeenschap leefde onder de Gallo-Romeinse periode en zelfs nog vroeger.

Plancquaert voegt er in zijn beschouwingen nog aan toe, dat de Zomergemse bodem ongetwijfeld nog voorwerpen moet bevatten die ons in staat zouden stellen van

kennis te maken met dat geheimzinnig volk dat de voornaamste eigenschappen van het « moderne gele ras » bezit, en waarover alle schriftelijke mededelingen de volstrekte stilzwijgendheid bewaren. « Door enkele archeologische vondsten », aldus schrijver, « kwam de langvergeten bewoner tot ons terug. Wij kunnen hem volgen in zijn hut en zien hoe hij zich daar tegen hitte en koude weet te beschermen. Hoe hij in zijn dagelijkse noodwendigheden voorziet en stilaan al de moeilijkheden te boven komt waarmee de oude volkeren van het palaeolitische tijdperk honderden eeuwen stil stonden. Men kan zijn levenswijze aan tal van kleine verschijnselen afmeten en zien evolueren ; aan zijn woning die hij van kom- en holwoning tot een hut weet om te bouwen en die hij naderhand voortdurend verbetert en verruimt, naargelang de noodwendigheden en zijn nieuwe levensmogelijkheden. Hij voert de steenbewerking en de pottenbakkerij tot een hoge sport van volmaaktheid, beoefent de weefkunst en de veeteelt en leert de landbouw de eerste stappen zetten » (40).

Het opduiken van een paar bronzen stukken metaalschuim bewijst voor schrijver het verblijf van een mensengemeenschap te Zomergem gedurende het bronstijdperk, d.i., tussen de jaren 2000 en 800 voor onze tijdrekening. Een paar bronzen schuimslakken vertegenwoordigen voorzeker maar een karig materiaal om er een kritisch-verantwoorde stelling mede op te bouwen, laat ons dat eerlijk bekennen, en ik zou naar het voorbeeld van Breuer kunnen zeggen ; « een paar bronzen stukken metaalschuim maken geen nederzetting uit ». En inderdaad. Maar toch kan ik de bedenking van mij niet afwerpen dat, indien deze voorwerpen enige doelmatige bewerking vertonen, het toch niet kan geloochend worden dat daar mensenhanden mede bemoeid zijn geweest. Ik ben er bijna zeker van dat in de Zomergemse bodem veel meer en ook merkwaardiger getuigenissen sluimeren

(40) Planquaert M. & J. s.j. ; Naar aanleiding der voorhistorische ontdekkingen te Valkenburg, in *Dietsche Warande en Belfort*, XXIVe jaargang, januari 1924, bl. 21 en vlg.

uit verachteruitgelegen tijden, maar zolang deze kostbare documenten van een zó grote etymologische waarde nog niet aan de dag getreden zijn, hetzij toevallig of door een stelselmatig bodemonderzoek, moet het bestaan van menselijk leven op de Zomergemse bodem in zuiver dorpsverband altijd bij een loutere veronderstelling blijven.

Meteen kan deze studie worden afgesloten met een steekproef over mogelijke mensenhuisvesting te Zomergem in de vroegste tijden.

De aanwezigheid van mensengroepen in het Vlaamse land gedurende het vroege steentijdperk is tot dusver nog niet bewezen. Wanneer naar het einde van het pleistoceen de Vlaamse bodem zich verhief, de Flandraanse zee zich geleidelijk terugtrok en de rivieren hun huidige loop kregen, bleef het land nog vele eeuwen te zeer met moerassen en bossen bedekt en aan herhaalde overstromingen blootgesteld, om een begeerlijk woongebied te kunnen zijn, zelfs niet voor de oermens, wier levensbehoeften zeer laag waren. Eerst in de late steentijd kan hier van menselijk leven gesproken worden. Ook te Zomergem schijnen in deze duistere tijd mensen te hebben gewoond. De aanwezigheid van de neanderdalmens, die algemeen als de *homo primigenius* wordt beschouwd, en zowat over geheel Europa verspreid was, heeft men in Vlaanderen tot hiertoe niet kunnen vaststellen, alhoewel sommigen beweren dat de Germanen geëvolueerde afstammelingen waren van het neanderdalras. Onder de nakomelingen van de neanderdalmens, wier bestaan in onze streken in de jonge steentijd wordt geplaatst, rangschikt men de kleine en bruinogige wildemannen die de gemeenten van het huidige Meetjesland bewonen en vooral te Zomergem, Oostwinkel, Aalter, Bellem, Utsel en Oosteeklo. Blanchard deinsde er zelfs niet voor terug om te beweren dat de oudste bewoners van Rijvis de rechtstreekse nazaten waren van neolitiekers. Anderen zijn de mening toegedaan dat deze laatgeciviliseerde bewoners zouden afstammen van de Furfoosmens die na de neanderdaler onze gewesten kwamen bevolken. Deze

vechtersbazen en wildstropers vervaardigden borstels en bezems om de kost te verdienen en werden door hun buren geschuwd om hun arglistigheid, onbetrouwbaarheid en twistzucht (41). Om het vaststellen van Furfoosmensen alhier te kunnen verrechtvaardigen neemt men vooral zijn toevlucht tot de ethnologie waarbij vooral schedelmetingen, lichaamslengte en de kleur van de ogen en het haar als vooruittredende elementen gebruikt worden. Er is echter bitter weinig constructiemateriaal voorhanden om het bestaan van de Furfoosmens of van zijn afstammelingen in de streek rondom Zomergem te rechtvaardigen. Nochtans schijnt men hier bij de bevolking tot treffende vergelijkingen gekomen te zijn die een hypothese toelieten. De beschrijvingen door Nuytens en De Potter van de inwoners van Rijvis, Nekke, Hoetsel, Diepenbeek en Bellems-Hoekje in de eerste helft der XIXe eeuw, is dus lang geen vergezochte fantasie. Sommige archeologische vondsten, hoe gering ook, komen deze bedenkingen aanvullen. De huisvesting van mensen in het Vlaamse land gedurende de steentijd wordt eveneens bewezen door het opdagen van enkele vuurstenen die sporen van doelmatige bewerking vertonen. Exemplaren van deze voorwerpen werden zowat overal in het Meetjesland gevonden, waaronder een paar spinkloven voorkwamen die Dumont ertoe deed besluiten dat de neolitische bevolking van onze streek reeds de kunst van het weven kende. De Lembeekse vorser, Oscar Lippens, heeft onlangs nog een zeer verdienstelijke en betrouwbare studie gewijd aan de voorhistorische vondsten in het Meetjesland, waarin hij terecht doet opmerken dat de meeste daarvan op de hoogstgelegen gebieden voorkomen en waarom (42). Mijn opzoekingen naar bewerkte silexen te Zomergem hebben niet veel opgeleverd. De schaarse exemplaren die mij onder de hand vielen dragen naar mijn mening geen sporen van doelmatige bewerking zodat er geen conclusie kan worden uit getrok-

(41) Schamelhout G. ; o.c., bl. 18.

(42) Lippens O. ; Voorhistorische vondsten in het Meetjesland, in Appeltjes van het Meetjesland, jaargang 1952, nr 3, bl. 113 en vlg.

ken. Laat mij echter toe op te merken, dat ik geen stelselmatig onderzoek heb ingesteld naar het voorbeeld van mijn vriend uit Lembeke, maar heel toevallig op de Steenberg een paar silexen ontdekte. Een systematisch bodemonderzoek zou ongetwijfeld tot waardevolle bevindingen leiden. Wellicht zouden wij aardig opkijken moest de Zomergemse bodem eens al zijn verborgenheden prijs geven.

DE SPELLING VAN DE NAAM ZOMERGEM

De wijze waarop de spelling van de naam « Zomergem » door de eeuwen heen evolueerde vergt geen diepe studie. Er zijn in de grond slechts twee schrijfwijzen geweest : ten eerste, « Sumaringahem » - 814, die vermoedelijk de oorspronkelijke was of toch dicht benaderde, met enkele varianten zoals « Sumerinhim » - 815, « Sumeringehem » - 964-1038 (43), « Sumeringahem » - 964 en « Sumeringehim » - 964 (44), en ten tweede, « Someringhien », met als varianten « Someringhem » - 1262, « Sommerghem » en « Zommeringhem » - 1268, en « Somerghem » - 1085-1141-1163 (45). De laatstgeciteerde spelling bleef quasi onveranderd tot in het begin der jaren 1900, wanneer men onder de druk der taalstrijd in de Vlaamse Beweging, stilaan « Somergem » en ook wel eens « Zomerghem » of « Zomergem » begon te schrijven. In sommige officiële stukken en vooral in de notariële acten las men nog lang nadien « Somergem ». Evenwel is bijna gans de XVIe eeuw gekenmerkt door het gebruik van de « Z » in de spelling van de naam Zomergem. Eens de XVIIe eeuw ingegaan schreef men opnieuw « Sommerghem ». Reeds in 1864 had men de hoofden bij elkaar gestoken om een gans nieuwe en eenvormige spelling der Vlaamse gemeentenamen op dreef te krijgen, maar men stuitte op de moedwil der officiële instanties die hierin

(43) Van Lokeren A. ; Chartes et documents de l'Abbaye de St. Pierre, *Annales Blandiniensis*, Gent 1868, bl. 38 en 84.

(44) Fuyen A. ; *Liber traditionum Sancti Petri Blandiniensis*, Gent 1906, bl. 20-21 en 63.

(45) Van Lokeren A. ; o.c., bl. 137 en 161.

een ernstig gevaar zagen voor de prioriteit van het franskiljonisme, dat reeds menige noot op zijn zang had verloren. Er kwam niets van terecht. Eerst werd bij Koninklijk besluit van 10 mei 1886 een Commissie ingesteld die belast werd met het opstellen van een definitieve en eenvormige spelling voor deze benamingen, maar het werk kende veel tegenkantingen, vlotte niet, leidde tot geen bevredigend resultaat en liep te lange laatste in het honderd. Eindelijk werd in 1927, op initiatief van professor J. Vercoullie, door de Commissie voor Toponymie en Dialectstudie een lijst opgemaakt die aan de hogere instanties werd voorgelegd en bij Koninklijk besluit van 21 juni 1929 werd aangenomen. Van dan af moest men « Zomergem » schrijven, wat nochtans niet belette dat sommige fanatiekers het hardnekkig bij de oude spelling hielden (46).

Het gebruik van de naam met uitgang op « ingahem » vindt men na de XIe eeuw alleen nog een paar malen terug in copieën van vroegergedateerde documenten (Sumeringahem - 1268 ; copie van de acte van 964), terwijl de naam met het voorste lid als « Sumer » of « Summer », bijna uitsluitend nog voorkomt in de familienaam van een der vermoedelijke heren der parochie (Sigero de Sumeringem - 1159 (47), Geruasius de Sumergem - 1130 (48). Dit laatste geval schijnt zelfs geheel onnatuurlijk te zijn, want nergens anders werd een familienaam zó verbasterd en verwrongen als deze van de familie « van Zomergem ». Een kleine opsomming zal dit overvloedig bewijzen. Willelmus de Somrenghem - 1203 (49), Walterus, Balduinus, Sigeri en Bernardi de Somergem - 1122-1145-1167-1171 (50), Bernardi - 1196, Wauter - 1208, Philipus en Walterus - 1216, Baudouin - 1331 en

(46) Van De Weyer H. J. ; *De Vlaamsche gemeentenamen in moderne spelling*, Brussel, 2e druk 1931, bl. 7 en 8.

(47) Diegerick I. ; *Archives de l'ancienne Abbaye de Messines*, Brugge 1876, bl. XVIII.

(48) Serrure C. P. ; *Cartulaire de St. Bavon, Gent 1836-1840*, bl. 35.

(49) d'Herbomez C. ; *Cartulaire de St. Martin à Tournai*, Brussel 1898, deel I, bl. 181.

(50) Serrure C. P. ; o.c., bl. 24, 38, 47 en 57.

Arnoud - 1302 de Somerghem, Ghilebiert de Somer-
gheem - 1331, Philippi - 1304, Boudin - 1304, Waltero -
1305, Arnoud - 1350, Callen - 1335, Franke - 1302 en
Jean - 1342 de Zomerghem, Pierre - 1332 en Boudin -
1342 van Zomergheem, Ghiselbrechte - 1317 en Maroyen
- 1325 van Zomergem (51).

De verknoeiing van een familienaam in vroege
eeuwen was niettemin een algemeen verschijnsel. Voor
de familie « van Ronsele » bv., vindt men in een acte
van het jaar 1244, de naam « Ronslho » terzelfdertijd
als plaatsnaam en familienaam, terwijl een andere acte,
gedateerd 1254, ons « Ronslo » eveneens als familienaam
en plaatsnaam doet lezen (52). Nochtans was de spelling
« Ronsele » voor de plaatsnaam reeds algemeen in de
XIVe eeuw. In mijn werkje over de heerlijkheden van
Zomergem heb ik er nadrukkelijk op gewezen dat het
volstrekt niet zeker is dat er enig verband zou bestaan
hebben tussen « Zomergem » als plaatsnaam en « Zomer-
gem » als familienaam (53).

Uit een grondig onderzoek van het voorhanden ar-
chiefmateriaal moest spoedig blijken dat de persoonlijke
fantasie, de willekeur en de eigenzinnigheid van de scri-
bent in de schrijfwijze van plaats- en familienamen soms
sterk naar voren trad. « Zomergem » in 1317-1325 werd

(51) Zie o.a. : Du Chesne A., *Histoire généalogique des maisons de Guines*, Parijs 1631, deel II, bl. 216 en 227 ; Brassart F., *Histoire du château et la Chatelainie de Douai*, bl. 545 ; Van Lokeren A., o.c., bl. 87 ; Havenith A., *Recherches historiques sur le Château et la Seigneurie de Heusden*, Antwerpen 1900, bl. 369 ; Serrure C. P., o.c., bl. 95, 98 en 165 ; Broeckart J., *Cartularium van het Begijnhof van Dendermonde*, Dendermonde 1902, bl. 13 en 14 ; Van Severen J., *Inventaire des archives de la ville de Bruges*, Brugge 1879-1882, naamregister, deel I, bl. 99, 132, 150, 165, 430, 442 en 496, deel II, bl. 3 en 118 ; deel III, bl. 3 en 165, deel IV, bl. 276 ; Vuylsteke J., *Gentsche Stands- en Baljuwrekeningen*, Gent 1900, bl. 128, 149, 739 en 870.

(52) *Johannes de Ronslho... et ecclesia de Ronslho* (1244) cf. Serrure C. P. ; o.c., bl. 231.
Johannes de Ronslo... in parochia de Ronslo (1254) cf. Serrure C. P. ; o.c., bl. 273.

(53) Zie hierover mijn werkje : *Zomergem, zijn heerlijkheden en hun heren*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, jaargang 1955, nr 6.

geschreven door de stadsbode van Gent, « Somergem » en « Somerghem » door de abten van de St. Pietersabdij van Gent. De stadsontvanger van Brugge rond de jaren 1330-1334 schreef altijd « Zomerghem » en zijn collega uit Gent meestal « Somergem » (54). Bernard Van Hecke, baljuw van Somergem omstreeks de jaren 1637, vond het prettig om altijd « Soemerghem » te schrijven (55). In een document van 1679 trof ik de spellingen « Zomerghem », « Somerghem » en « Sommerghem » aan op éénzelfde blad ; de tekst was door dezelfde hand geschreven (56). Hetzelfde verschijnsel vertoont een acte van 1562.

Dit toont eveneens aan hoe weinig belang mag worden gehecht aan de verschillende schrijfwijzen van een plaatsnaam, in casu deze van Somergem, en hoe gemakkelijk men zich hierdoor kan laten misleiden als men de etymologie van deze plaats wil bepalen, want ook de oorspronkelijke of oudstgekende toponiemen waren niet altijd zuiver van schrijffouten en overdreven grilligheden.

DE UITSPRAAK VAN DE NAAM ZOMERGEM

Blijft nog een woordje te zeggen over de uitspraak van de naam « Somergem » in de oudste tijden.

Het is aannemelijk en zelfs hoogstwaarschijnlijk dat men tot in de IXe of X^e eeuw de naam uitsprak gelijk hij toen geschreven werd, nl. « Sumaring(ah)em ». Immers « ingahem » (de « a » werd na de X^e eeuw weggelaten gelijk een spelling van 964 laat vermoeden) was de Frankische benaming voor « woonplaats » in de ruime zin van het woord, terwijl « Sumer » (van Sumaro) een eigenaam was. Gelijk werd aangetoond was de spelling « Somerghem » reeds zeer vroeg algemeen geworden, zodat mag worden aangenomen dat men toen de naam zal

(54) Zie de werken aangegeven onder voetnota 52.

(55) R.A.G., Somergem nr 260.

(56) R.A.G., Somergem nr 232.

uitgesproken hebben gelijk wij dat nu doen. Hiervan getuigen de namen « Zomergheem », « Zomerghem » en « Zomergem » in de XIIIe, XIVe en XVe eeuw. Het gebruik van de letter « z », hoewel altijd uitgesproken, kwam in de oude schrijftaal eerder zelden voor.

Maurice RYCKAERT

UIT HET VROEGERE VOLKSLEVEN

EEN AANSLAG OP DE EERBAARHEID (1)

Op 30 juni 1735 werd Lievijne De Wever, oud 10 à 11 jaar, dochtertje van wijlen Jan en van Catharina van Buere, hertrouwd met Jan de Keere, door een onbekende manspersoon lastig gevallen.

Hierover ondervraagt, verklaart de moeder : « dat t'selve haer dochterken uytgegaen sijnde om de Coyen te wachten op den 30^{en} voorschreven naer eenighe uren met deselve haere Coyen wech geweest sijnde alsdan te rugghe gecommen is, al creytende ende lamenterende ende teenemael verbaest ende geheel vuyl, beslyckt & bemort, ende bebloedt, 't welcke de deposante... oock seer gealtereert sijnde, haer dochterken vraegende wat haer voorgevallen was, heeft uyt het selve dochterken verstaen dat sekeren, an haer onbekenden mans persoon, gevraecht hebbende naer den wegh van den meulen daer ontrent, alswanneer hij door belofte van eenen pattacon (2) haer verwillicht hebbende om hem den wegh te thoonen, onder den wech het selve vehementelycke ende forchelijck door mennegaeten, slijck ende more, gesleept tot op seker stuck Lant, alwaer hij het selve heeft geslaegen ende gestooten om haer te forcheren ofte violeren, t' welcke de deposante het selve kint inden huysse hebbende gevisiteert heeft bevonden dat haere vrouwelijke schamel partije seer geswollen, bebloet ende gequest was, soodanich dat het selve dochterken door de vehemente pijn heeft moeten te bedde liggen ende van aldies, soo de deposante can oordelen de Cortsen heeft gecregen, tot soo verre dat sij soo van het een als het ander is moeten sijn gecureert geworden door den Chirurgijn, jan baptist vermeire. »

(1) Rijksarchief Gent, Fonds Evergem, Bundel 651.

(2) Pattacon = geldstuk.

De aanrander werd beschreven als « eenen mans persoon met sproeten ofte plecken in het ansicht, anhebbende eenen geluwen hentrock ofte jupon, met swarte Caussens ».

Op 2 juli 1735 werd het kind onderzocht door de chirurgijn J. Bt. Vermeire, die bovengenoemde feiten en letsels ambtelijk vaststelde.

EEN AL TE HAASTIGE BIECHTELING

In de paasdagen van 1713 legde Lieven van Verdeghe, parochiaan van Sleidinge, een te haastige ijver aan de dag om te biechten.

Jan Criel, fs Laureins, oud 54 jaar, tavernier te Sleidinge, Volpenswege, slachtoffer van Lieven's baldadigheid, verhaalt de feiten als volgt : « dat hij deponent in de paesdaeghen van jaere 1713 den preciesen dagh bij hem niet wel te weten, is gheweest binnen de prochiekercke van tselve Slijdynghe als inwoonder omme te biechten bij sekeren paeter predicheere aldaer daertoe ghecommen ende inden biechtstoel sittende in sijnen tour, is al daer oock ghecommen sekeren Lieven van verdeghe oock inwoonder van tselve slijdynghe den welcken met ghewelt wilde drommen voor den deponent om van ghelycke te biechte te gaen, den deponent tselve willende beletten ende sijne plaetse maintineren volghens sijnen tour, heeft den selven verdeghe den deponent soo danigh in sijn aensicht ende bij den neuse vaste ghepact ende ghegrepen dat hij daer van vehementelijck heeft ghebloet ende sijn aensicht daer van ontsiet ende teenemael mismaeckt van tselve bloet daarvan hij ghenootsaecht is gheweest uyt sijne plaetse te schijden ende uyt de kercke te gaen ten aensien van vele diversche personen aldaer oock ghecommen om te biechte te gaen, alle t' welcke sulck daenighe tumulte in de kercke bij brochte dat den selven paeter hem oprechte uyt den biechtstoel den selven verdeghe daer over corrigeerde ende omme die reden sijne biechte refuseerde te hooren. »

Het onderzoek wijst niet uit dat Lieven van Verdeghe als een berouwhebbende zondaar terugkeerde om zijn biecht te spreken.

DE GESCHIEDENIS VAN EEN KOE

In de stallingen van Jan de Backere fs Willem te Wippelgem, werd een « roobleecke blaerde koe » aangetroffen, die door Joris de Pauw uit Waarschoot, als zijn eigendom opgevorderd werd.

Ten schepenhuiuze van Evergem moet Jan de Backere op 31 mei 1718 zich hierover verantwoorden. Jan was toen 29 jaar oud, woonde te Wippelgem maar was geboortig van Sleidinge-Keure. Hij verhaalt dat hij « vrijdagh lestleden, wesende den 27 der voors. maent meye 1718, omtrent den elf uren voormiddagh van sijn huys is gaen maecken eenen tour om een koebeeste te Coopen voorsien sijnde van omtrent den 28 guldens gelt, fransche croonstukken, nemende sijn roete lanx Cluysen ende Ertvelde, alwaer hij tot eirtvelde ghecommen sijnde, ghelvonden heeft Christoffel Temmerman aldaer woonende synde van s'examineerden kennisse aen wie hij vraechde of hij geen en koeien te coopen hadde ofte en wiste vercoopen, die antworde dat neen, waernaer hij examinant sijnen wegh voorsettende naer Assenede in differente plaatsen vraeghende of sij geen koeien vercoopende hadden, ende soo voorts van Assenede naer Oostecloo, vandaer neffens Lembeke kercke op dheyde, emmers int afsincken van de selve lembeeksche heye naer den kant van Sleyne de keure den wittemoer, den examinant, omtrent een ure voor avondt, gherencontreert heeft sekeren persoon hem onbekent met een roode bleecke blaerde koe, die den examinant vraeghde van waer hij met die koe quam, ende dat het een schoone koe was, daerop hij antworde datter hij van den merckt mede quam, ende dat hij die niet en hadde connen vercoopen, daerop hij examinant vraeghde of hij die vercoopen wilde ende hoevele, daerop hij de selve koe lofde 21 guldens, ende den examinant daerop gheboden heeft 17 guldens ende eyn-delynghe geaccordeert op drij ponden gr., gheduerende

tcoopen van de selve koebeeste en heeft niemand bij gheweest als dat hij examinant 15 à 16 roeden van daer ghesien heeft eenen jonghen wachtende de koyen, ende verre opwaerts op deselve heye, twee mannen die aldaer besigh waeren met turf cappen, waernaer den examinant an geseiden persoon (die blond van haire was, met eene bruyne laecken casacke, mediocker taillie, blond bleeck van ansichte van den audde soo hij gist van ontrent de 32 à 33 jaeren), de betaelynghe van de selve koebeeste ghedaen heeft in fransche croonstukken, sonder dat hij precies weet hoe vele hij van de selve precies weder gehadt heeft, als wederom ghehadt hebbende in schellyn-ghen, drij stuyvers, penninghen ende oortjens, ende alsoo ghescheeden den examinant nemende de selve koe bij tseel dat een kimpeseel was, ende soo synen wegh gegaen lanx den selven wittemoer aen de herberghe het sandeken aldaer ende soo lanx dat straetien naer schroonhouck lanx de selve straete, dellaerts dreve, ende soo voorts naer thulleken, al schransken, ghemoetende van tijdt tot tijdt volck ende soo voorts naer Wippelghem tsijnen huysen, ende de selve koe in sijnen stal gheleyt. »

Zijn huisvrouw Pieternelle Geirnaert, oud 25 jaar, bevestigt bovenstaande getuigenis van haar man.

Beide echtelingen konden noch lezen, noch schrijven. Indien dit omstandig verhaal op de schepenen en de baljuw van Evergem, indruk zal gemaakt hebben is een andere kwestie. In elk geval moest Jan de Backere een zeer lange tocht ondernemen om aan een koe te geraken.

GESTOORDE VESPERS

Pieter Bauwens, baljuw van Sleidinge-Keure, had het tijdens de vespers van Pinksteren 1716, nogal bont gemaakt in de parochiekerk. Zijn voornaamste slachtoffer, Jan de Dobbelaere, oud 16 jaar, wonende op Sleine-Keure, geboortig van Waarschoot, verhaalt het gebeurde als volgt : Baljuw Pieter Bauwens was « op den eersten sinxendach 1716... geseten op de banck van de Schepenen der selve prochie Inde kercke aldaer, geduerende

den dienst van de vesperen ende dat ten selven tijdde
Inde ghemelde kercke oock was Jooris Slock fs Jan, die
sijnen hoet gheleyt hadde op deselve schepenenbanck,
alswanneer den voors. Pieter Bauwens den geseiden hoet
heeft opgenomen ende gheworpen tot teghen de kercke-
venster in het noorden van waer hij ghevallen is op den
biechstoel van den heere pastoor, ende een weinich tijd
daernaer heeft toegheschoten hem deponent (Jan de
Dobbelaere) ende ghegheven soo eenen gheweldighen
grooten kaeckslagh dat hij deponent daarvan terstonds
heeft gebloet uyt neuse ende mont, ende quytgheworden
is eene van sijn bovenste bocktanden op den slincken
cant, waarvan hij oock verdwelmt uyt de kercke gegaen
is, al bloedende, haudende om het bloet te stelpen de
slippe van sijnen justacorp aen sijnen neuse ende mondt,
daervan de voerijnghe van de selve sijnen Justacorp, oock
sijn broeck geheel bebloet is gheweest, verclaerende Ins-
gelycx waerachtich te wesen, ende hem wel te weten dat
ter causen van het voors. slaen ende storten van bloet,
de voors. kercke ghesloten is gheworden, ende dat daer-
inne geene missen ofte diensten en hebben moghen ghe-
daen worden, toen ende al eer dat dienangaende versoe-
ninghe is geschiet mette solempniteyten daertoe gherequi-
reert. » Verder verklaert hij dat baljuw Bauwens « de
faeme heeft van meermael ruyse ende crakeel ghemaect
thebben... ende dat ter causen van dies sijne compagnie
van niemant ghesocht wort ».

De tweede en de derde getuige in deze zaak aan-
hoord, respectievelijk Joris Slock fs Jan, oud 25 jaar, en
Lieven Lippens fs Joris, oud 26 jaar, bevestigen voor-
gaande getuigenis en laten zich al evenmin vleierend uit
over onze kittelorige baljuw.

EEN RARE KWAST

Wegens doodsb bedreigingen en baldadigheden ge-
pleegd op de persoon van zijn schoonmoeder werd Jan
Plasschaert einde augustus 1721 gevangen gezet.

Daar men er aan twijfelde of de gevangene wel bij
zijn positieven was, informeerde men naar zijn verleden.

Jan van Damme fs Karel, oud 40 jaar, landsman en kleermaker te Belzele, weet hierover het volgende te vertellen « dat nu gheleden den tijdt van twee jaeren naer sijne beste memorie jnde maent van meye 1719 gheweest synde eenen Sondagh ofte heylighdagh hij den verweerdere (*Jan Plasschaert*) lanckx de straete op belzele plaetse heeft sien loopen als eenen dullen ende uytsinnighen mensch diveirsche boomen ambrasserende de selve kussende ende jn eenen van de selve boomen bijtende ».

Nadat men hem met veel moeite in huis gekregen had, kwam hij kort daarop terug buiten, en had « eene Coorde an den hals ». Getuige wist echter niet zeker als hij daarvan een strop gemaakt had. Wel had hij bemerkt dat *Jan Plasschaert* « syn ooghen was draeyende ghelijck een dullen mensch midtsgaders hem diverschemael hoorrende roepen siet de duyvels sijn daer, sij sitten op den draeybanck, siet ghij hun niet sitten ».

Toen hij bij *Marten Willems*, tavernier op het dorp, binnengebracht werd « was hij van tijdt tot tijdt opnemende ende opetende eenighe cleene steentjens ». Verder « gaende lanckx de straete met sijne vuysten heeft gheslaeghen als eenen uytsinnighen mensch van scheede tot scheede, naer sijn beste menynghen, op het hecken van *Pieter van Kerckvoorde* fs *Pieter*, seer dickwils roepende, duyvels, duyvels ». Hierop had *Jan van Damme* tot zijn buurman *Joos de Buck* gezegd « helpt mij om hem te leeden want hij is dhul ende sot ». Daarna werd medische hulp ingeroepen want in het huis van zijn vader « is gheopent gheworden door *pieter de naeyere*, meester chirurgijn binnen de voors. prochie van Everghem, een ader, gheduerende welck bloet trecken ofte ader openynghen hij den verweerdere (*Jan Plasschaert*), gheduerig heeft hooren vloecken ende sweiren als eenen besetenen ofte sinneloosen mensch ».

Nog waren de tribulaties van *Jan Plasschaert* niet ten einde, want nadat hij gezegd had « siet de duyvels sitten op de draeybanck, siet ghij hun niet » had hij erbij gevoegd : « ghij soete beestjens, ghij schelmkens, ghij

sieltjens, ende uyt sijn huys loopende in sijnen arm heeft ghenommen een lindeboomken ende tselve diveirsche mael kussende ».

Lieven van den Bunder fs Jan, oud 52 jaar, kamslager te Belzele, bevestigt de voorgaande getuigenis.

Joos de Buck fs Pieter, oud 70 jaar, landsman te Belzele, voegt er aan toe, dat toen hij door Jan van Damme gevraagd werd, hem te helpen bij het opleiden van Jan Plasschaert, verklaard heeft « dat daer twee sotten waeren, hij den derden niet en wilde sijn ».

Karel de Vos fs Jan, oud 48 jaar, landsman op het Rabot, had zijn mening over de feiten als volgt samen-gevat : « ghij sout beter een pastor spreken, want hier en speelt niet goeds mede ».

Een tweede onderzoek naar zijn vermeende zwak-zinnigheid geopend op 15 oktober 1721 bracht volgende feiten aan het licht : allereerst bij monde van *Geeraert Bredins* fs Jan, oud 24 jaar, jongman, wonende bij zijn moeder, die verklaart dat hij « nu gheleden beth dan twee jaeren ten somersaisoene den dagh, maent hem uyt de memorie gheweest sijnde, eenen sondagh ofte heylighdagh den voors. verweerdere (*Jan Plasschaert*) ghesien thebben ten huysse van lieven beirnaert... als eenen dwaesen ende raesenden mensch, midtsgaders hem sien eten diveirsche colen ende steentjens uytten muer, ende marck uyt de vlienderpijpen ». Daarna riep hij : « ick wil mij gaen versmooren ». Men ging hem achterna en vond hem liggen bij de Vierlinden « in een ginststuck met het hooft in een veure ».

Jan van Suyt fs Jacques, jongman, oud 28 jaar, bevestigt de voorgaande getuigenis.

Laureins ten Boucke fs Hendrik, oud 42 jaar, landsman te Evergem, beschrijft het gedrag van Jan Plassdoende differente sotticheyt, brutaliteyten, schuymbeek-schaert ten huize van zijn vader Karel, als volgt « hij was ende, huylende, spuywende, sweirende ende vloeckende

als eenen uytinnighen ende raesenden mensch », daarna « met weywater heeft besproeyt ende Corts daarnaer te drinken heeft ghepresenteert ende sulcx gherefuseert, ende eyndelinghe keiremelck heeft ghedroncken ».

François Blanckaert fs Olivier, oud 31 jaar, tavernier in « Sint Christoffel », verklaart dat Jan Plasschaert in zijn herberg is gekomen « ende naer het drincken van eenighe glaesen bier ende brandewijn... is vertrocken teenemael bedrankt ontrent den twee uren naer mid-dagh ».

Jan Braeckman fs Geert, oud 60 jaar, tavernier in « den Hert », weet alleen te vertellen dat hij onlangs Jan Plasschaert in zijn herberg aangetroffen heeft « spelende met de kaerte... en bedranckt ».

Lievijne Cooreman, wed. van Jacques van Suyt, oud 55 jaar, weet niets nieuws over de zaak mede te delen.

Tenslotte volgde het getuigenverhoor van de baldadigheden, waarvoor hij werd gevangen gezet.

Joosijne Taets fa Cornelis, wed. van Jan Braeckman, oud 62 jaar, verklaart dat zij wel kent Jan Plasschaert, geboortig van Evergem, maar sinds enige tijd wonende te Gent, dat hij op 25 augustus 1721 gekomen is ten huize van de wed. Karel Plasschaert, zijn stief- en schoonmoeder, wonende dichtbij de kerk van Evergem. Hij is daar beginnen « sweiren, vloecken ende batementen, heeft uytgetrocken een groot bloot mes, segghende jegens de selve sijne schoonmoeder, dat is voor U... hoorende de selve sijne schoonmoeder seer lamenteren onder het segghen Och heere, Jan, wat wilde met mij doen ». Nadat beiden, schoonmoeder en dochter, uitgemaakt werden voor « hoere ende deuchniete », vluchtten zij op straat roepende « moort, moort ». Vervolgens sloeg de gram-schap van Jan over naar de gezagdragers : « dat hij geseyt heeft in eene grootte Coleire ick scheyte op den Bailliu, schepenen ende officieren ».

Andries Braeckman fs Jan, oud 33 jaar, arbeider, bevestigt de getuigenis van zijn moeder. Hij kwam tus-

senbeide en hield Jan in bedwang, die hem met een bijl bedreigde. Getuige had Jan Plasschaert tevoren reeds ontmoet in het Sas van Gent, in soldatenuniform.

Adriaan Braeckman fs Jan, oud 28 jaar, knecht bij Lieven de Muynck op het Schransken en broeder van de voorgaande, verklaart dat hij Jan Plasschaert hoorde zeggen tot zijn schoonmoeder : « Wel moeder, ghij eert mij schoone, ghij seght dat ick eenen dief ende schelm ben, en dat ick gehanghen was, daerop deselve sijne schoonmoeder was antwoordende daervan niet te weten, noctesulex oyut gheseght thebben ». Nadat Adriaan wilde tussenbeide komen, had hij gezegd « in grammen moede, gaet van mij, mardieu, of ick sal U onverre slaen ».

Adriaan Braeckman was daar ten huize om samen met zijn broer Andries en zijn moeder de pastoor af te wachten voor de doopplechtigheid van zijn broers kind, waarvan hij peter moest zijn.

Jacques Maenhaut fs Jacques, oud 30 jaar, landsman te Evergem, heeft op bewuste dag slechts een groot gerucht gehoord in het huis van de wed. Karel Plasschaert waarna zij buiten kwam gelopen, « segghende, wel isser niemant van de ghebueren die mij soude helpen ofte wilt ghijlieden in mijn huys mij laeten vermoorden ». Getuige verklaart eveneens, hoe 2 jaar te voren dezelfde Jan Plasschaert ruzie had met zijn vader en toen bedreigd had het huis in brand te steken. Aan de dienstmeid had hij aangeraden haar beste kleren uit den huize te halen, « want het can een morghen avont in brande staen ».

Andries Bauwens fs Jan, oud 75 jaar, inwonende bij zijn zoon Andries, tavernier op het dorp van Evergem, brengt geen nieuwe feiten aan het licht, en heeft alleen gezien dat Jan Plasschaert « was opnemende eenighe steenen daermede hij heeft geworpen naer de deure ende vensters vanden meergeseyden huys van sijne schoonmoeder ».

Jan Boterdaele fs Denijs, oud 66 jaar, oud-burgemeester, verklaart dat na de baldadigheden de wed. Karel

Plasschaert op zolder was gevlucht en dat zij op haar voorhoofd « een blauwe plecke » bekomen had, veroorzaakt door het smijten van een steen. Twee jaar tevoren had Jan Plasschaert eveneens de ganse buurt in rep en roer gezet, bijzoverre dat getuige 's nachts zijn rust niet had durven nemen.

Andries Bauwens fs Andries, oud 39 jaar, tavernier, bevestigt slechts het getuigenis van zijn vader.

Joanne Pattyn fa Jan, oud 21 jaar, dienstmeid bij Jacques Maenhaut, heeft het voornamelijk over de bedreiging tot brandstichting.

Joanne Boterdaele, huisvrouw van Jacques Maenhaut, oud 25 jaar, getuigt dat zij « hem Plasschaert alsdan in grootte Coleire heeft hooren segghen dat indien hij sijne huysvrauwe ten voorn. daghe niet en conde becommen, om met hem naer huys te gaen, het hoeckken, willende spreken alwaer de voorn. sijne schoonmoedere woonachtich was, soude in hasschen legghen ».

Hiermede eindigde het voorlopig onderzoek ten laste van Jan Plasschaert fs Karel.

FEN FAMILIEVETE

Op 30 september 1737 trok Lieven Beirnaert fs Jan, oud 66 jaar, kerkbaljuw te Evergem, op bezoek bij zijn broer Christoffel wonende te Kerkbrugge, « ende sijnen wegh genomen heeft Lanxst de groote straete van elsloo, ende gecommen sijnde, ontrent het Stuck Lant, gebruyck wordende bij Lieven van Vooren, heeft hij deposant aldaer gerencontreert nielays de Clercq in huwelijck hebbende anne, marie Beirnaert, dochter van pieter, broeder van den deposant geweest, bij hem wesende sijn soontjen, welcken nielays de Clercq anden deposant heeft naergeseyt dese woorden in substantie, gij fielt, Schelm, hontsvot, ende den deposant advancerende sijnen wegh, sonder daer jegens jet het minste te beantwoorden ». Toen heeft hij hem nog achternageroepen « monjeu, gij schelm, staet ende defendeert u ». Als hij zich omkeerde

zag hij dat Niklaas de Clercq in zijn hand hield « een groot Luycker mes, seggende dese woorden, monjeu dat is voor u Leven, ende den deposant hem trachtende met sijnen stock voor soo veele hem mogelijk was, af te weiren ende defenderen, is den voors. niclays de Clercq met alle force den deposant tot drijmael toe, toegeschoten, soo danigh dat hij deposant gevallen sijnde ter arden in beede sijne handen door het voorseyde mes gesteken ende gequest is geworden ontrent de duymen inde muys tot den Loopenden Bloede, den selven niclays de Clercq alle mogelijke debvoiren doende omme den deposant met t'voors. mes voorder te gerieven ende naerdien hij deposant als voors. alle mogelijke debvoiren hadde angewent om voorder ongerief t'eviteren, is den voors. de Clercq van daer vertrocken, bij syn soontjen, die niet verre van de plaetse der geschiedenis was staende ».

Daarna liet hij zich verzorgen ten huize van Joris Sloek « om te stelpen het Bloedt t'gonne uyt beede zijn handen was loopende, met baenst ende doecken ».

's Avonds bij zijn terugkeer, ontbood hij de chirurgijn Guillaume Tierentijn, die zijn wonden verbond. Bij het uitdoen van zijn « justacorp » stelde hij nog 2 wonden vast in zijn linker voorarm.

Lieven Beirnaert, die wel geletterd was, kon zijn handtekening niet plaatsen en moest zich vergenoegen met zijn linkerhand een kruis te plaatsen « als niet capabel wesende door de quetsure met sijne rechte hant te stellen sijne ordinaire hantteecken ».

EEN TWIST TUSSEN NACHTRIDDERS

Op 21 juni 1723, diep in de nacht, kwamen Jacobus Acke fs Lieven en Jacobus Ode, beiden wonende te Kerkbrugge, huiswaarts. Onderweg kregen zij woorden, die eindigden op een hoogoplopende twist, waarbij Jacobus Acke'een messteek in zijn rechterborst kreeg.

Hierover ondervraagd, verklaart Jan de Roover fs Edward, oud 50 jaar, herbergier te Kerkbrugge, « daer

voor teecken uytsteeckt Ste hubrecht, waerachtich te wesen dat Jan Acke benevens Jacobus Ode tsijnen huysse ende herberge hebben gespeelt met de quaertie, diep in de nacht, sonder nochtans te connen declareren de precise ure, ende naer dat sij hebben t'saemen gespeelt, alsoo uyt sijnen huysse sijn vertrocken, sonder jmant anders t'sijnen huysse geweest thebben, alsmede dat hij deponent niet en heeft gehoort eenige disputten ofte woorden die sauden geresen syn uytte gemelde quaerte ».

Joos de Corte fs Charles, 50 jaar, herbergier en schoolmeester in de « dobbel tange » te Kerkbrugge, verklaart, « dat van desen nacht tsijnen huysse is commen cloppen jan acke, ende de deure open gedaen hebbende, heeft hij acke aen hem deponent gedeclareert : siet ick ben gesteken met een mes, welcke wonden den deposant heeft gesien, die gegeven is inden rechten boesem tegen anden tepel, alsmede dat hij de selve wonde ofte steke hadde ontfangen van jacobus ode, woonende op den gemelden wijck binnen Everghem, ten welcken effecte hij acke oock seyde, siet daer is de sleppe van den selven ode, die ick van sijnen justacorp hebbe gescheurt ».

EEN BRUTALE WACHT

Toen de wed. Jaspart Sohier, wonende te Meulestede, met haar zoon Jaspart en haar dienstknecht Guillaume de Coninck op 16 april 1720 met paard en kar terugkwamen van hun goed te Ertvelde, werden zij te Kerkbrugge door de wacht opgehouden.

De dienstknecht Guillaume de Coninck, oud 36 jaar, die te voet achter de kar van zijn meesteres moest stappen, verklaart dat 5 à 6 personen het paard bij de toom hielden en met spitse woorden vroegen : « van waer compt ghijlieden... daerop den deposant heeft gheantwoort *van ons goet*... daer op hij deposant eenen van de bende van de persoonen die hun hadden geattaqueert heeft hooren uytbersten in dese worden : Mort Dieu, waer bij goet siende alsdan dat hij aggresseur voorsien was met eene fusique, die hij ghespannen hadde, so den

deposant conde mercquen met dat hij den haene hadde hooren achtertrecken, waermede hij persoon, mine was maekende van te schieten... twelcke hij deposant siende, midts dat het Sterre licht was, de ghemelde fusique met sijn haut omhooghe heeft ghedreven omme t'apparent onghelucht te voorcommen ». Daarna hoorde hij de personen onder elkander zeggen : « tis de baersinne Sohier van Meulestede ».

Zij dwongen vervolgens het gezelschap af te slaan naar Evergem, om hen in het grafelijk kasteel te detineren. Tenslotte lieten zij het gespan toch vrijuit gaan, niet nadat zij de bazin zwaar beledigd hadden, door te zeggen dat zij was « een hoere, Canaille, taeffel- ende allemans-hoere ». Toen zij later op de avond ten huize van kapitein Roels, binnen Evergem-dorp, opnieuw het reisgezelschap ontmoetten, beweerden zij zich vergist te hebben.

Pieter Hennebaut fs Karel, oud 27 jaar, kleermaker te Kerkbrugge, had op bewuste avond het lawaai en de beledigingen op straat gehoord.

Jan de Roover fs Edward, oud 47 jaar, tavernier te Kerkbrugge, voegt er aan toe dat hij « heeft gesien ende bemerckt dat sij haer daer over seer ghemoveert heeft ghevonden, hoorende haer segghen, iegghens de ghemelde persoonen oft sij wel wisten wat een hoere ofte taeffel-hoere was, nemende sij weduwe uyt handen van guill. de Coninck haeren werckman, sijn gaenstock daer mede sij mine was makende van naer d'eene ofte d'ander vande bende te slaen ».

Een moedige vrouw alleszins !

BESCHADIGING VAN VELDVUCHTEN

Jan Claeys fs Karel, had er niet beter op gevonden zijn hoop tiendekoren te leggen boven het jong opgeschoten loof van *Cornelis van Ackere* fs Adriaan. Gealterteerd door zijn 14-jarige zoon *Lieven*, komt de 70-jarige Cornelis het misdrijf vaststellen en beveelt aan zijn zoon « gaat ende verleght de thiende wederom op het lant van

Joannes Claeys, want ons loof souder onderblijven ende bederven ».

Jan van Hoorebeke fs Pieter, oud 46 jaar, brouwer, wonende te Sleidinge-St.-Baafs, is op een dag in augustus 1721 voorbij de bewuste partij land in het Kerkstraatje te Sleidinge gepasseerd en heeft opgemerkt dat het tiendekoren in de grootste wanorde over het jong-opkomende loof verspreid was, en dat het merkelijke schade veroorzaakt had « omdat het saisoen alsdan geheel weeck was ».

Zegher de Backere fs Joris, oud 76 jaar, wonende binnen Sleine-St.-Baafs, een vroege misganger, van de wijk Volpenswege, had eveneens opgemerkt dat de partij loof hierdoor grotelijks beschadigd was.

BETWISTING VAN EIGENDOM

Op 17 maart 1722 werd in het « Everaertsbos » gelegen op de parochie Ertvelde, gravelijkheid van Kluizen, ressorterende onder de Burggravij van Gent, een houtvenditie gehouden.

Het bos was eigendom van Judocus Hennebault, baljuw van de vrije heerlijkheid der Averij, wonende te Evergem. Een deel ervan werd opgevorderd door Antoon van Watteghem wonende te Ertvelde.

Tijdens de veiling kwam diens schoonzoon Guillaume de Sarme de verkoping overhoop zetten bij zoverre dat verschillende personen, ter oorzake van zijn bedreigingen, het hun toegewezen en aangekochte deel hout, niet durfden te hakken.

Jan Dickburch fs Jan, oud 63 jaar, wonende te Kluizen, verklaart dat Antoon van Watteghem « hem is antreckende eenen bosch commende anden Everaertschen bosch jegens de Cluysstracte, doch niet te weten of hij aen hem in proprieteyte toecomt, ende bij dien oock niet te weten van wien hij watteghem, die saude gheacquireert hebben dan nietmin wel te weten dat den bosch die hij watteghem is antreckende toebehoorende heeft mijnheere van avrij ».

Het eigendomsrecht van Antoon van Watteghem, wordt hier dus ten zeerste in twijfel getrokken.

Judocus Pilaet fs Adriaan, oud 37 jaar, bevestigt de verklaringen van zijn voorganger.

Judocus Dickburch fs Jan, oud 27 jaar, tavernier binnen Sleine-St.-Baafs, is bij de veiling aanwezig geweest en heeft Guillaume de Sarme horen zeggen dat een deel van het bos toekwam aan zijn schoonvader en dat hij aan Judocus Hennebault verklaarde : « compteur maer aen om meer te vercoopen, cap het maer, gij sult sien wat datter van Commen sal, willende spreken van het vercoopen inden selven bosch ». Getuige kocht er een hoop slaghout maar heeft hem « om de dreygementen van den voorschreven de sarme niet durfven Cappen ».

Jan Wauters fs Jacques, oud 47 jaar, kleermaker te Kluizen, verklaart eveneens « sijnen gecochten coop in den voorseyden bosch niet t'hebben durfven cappen ofte weiren ».

Jan Dickburch fs Jan, oud 24 jaar, wonende met zijn vader te Kluizen, bevestigt de verklaringen van zijn vader en broer.

Jan Lefebure, oud 71 jaar, prijzer en costumier, wonende te Evergem op den wijk Wippelgem, had daar vroeger ook al hout gekocht. Het bos hoorde toen steeds toe aan de heer van de Averij.

SCHEEPVAART IN HET KAPRIJKS VAARDEKE

Karel de Causmaecker fs Passchier te Kaprijke, spande een proces in tegen Jan Versprille fs Andries, schipper te Evergem, Kerkbrugge, wegens de geheimzinnige verdwijning van zijn lading hout, gestapeld aan het Kaprijks Vaardeke.

Om op deze eigenaardige zaak enig licht te werpen wordt allereerst ondervraagd :

Pieter van Vlaenderen fs Pieter, wonende te Evergem, oud 40 jaar, schipper en handwerker, welke ver-

klaart dat hij « heeft helpen varen het schip van andries versprille de Jonghe, schipper alhier binnen de prochie van Everghem woonachtich gheheel den Jaere 1713 naementlyck als hij ymandt daertoe noodigh ende van doene gehadt heeft ». Verder verklaart hij dat hij in de maand november 1713 samen met zijn meester, benevens een tweede schip van Lucas Everaert met zijn knecht Joris de Coeman « sijn ghevaeren ende gheweest laeden eene grootte quantiteyt van eecken ende elsen int fasseel, de welcke alsdan ghemeert laeghen... op het water van teaprijcx vaerdeken teynden opde suytsijde van het velt ofte dorp van caprijke ». Bij het inladen kwamen 2 hem onbekende personen helpen. Drie dagen nadien kwamen zij de rest van de lading halen. Dit alles gebeurde op last van Karel de Causmaecker.

Toen kwam daar ook Jan Versprille gevaren « met sijn schip, verwachtende het haut om te laeden vanweghen Jan de Boodt, aut wethauder tot caprijke « sonder hem eenichsints ofte in eenigher manieren thebben bemoyt met de voorschreven laedynghe ».

Andries Versprille en zijn knecht vaarden toen met hun lading terug naar Kerkbrugge. Vandaar werd het hout naar Gent gebracht om er verkocht te worden.

Joris de Coeman fs Joos, oud 24 jaar, schipper en handwerker wonende te St.-Kruis-Winkel, is als knecht van Lucas Everaert, meegevaren naar Kaprijke om de lading hout van Karel de Causmaecker en verklaart er eveneens Jan Versprille ontmoet te hebben die het hout van Jan de Boodt halen kwam.

Zijn meester heeft de lading toen voor eigen rekening verkocht.

Tenslotte wordt gedagvaard *Jan de Boodt*, burgemeester van Kaprijke, oud 49 jaar, « verclaerende hiertoe expres van caprike gecommen te sijn ». Karel de Causmaecker kent hij zeer goed, want het is « sijnen medeconfreere in wette ». Hij verklaart dat hij aan Jan Versprille en Lucas Everaert « beede schippers van Ever-

ghem... op den 24, 25 ofte 26^{en} 9bre van den selven jaere 1713 den precisen dach niet wel te weten als somtijts ghebeurende dat hij deposant de daete op sijnen handtbouck verkent den dach daervoeren ofte daernaer, heeft geleverd... 1600 fassael ».

Of Karel de Causmaecker na dit getuigenverhoor genoegdoening zal gekregen hebben, durven wij sterk betwijfelen !

Achiel DE VOS

PAROCHIAAL LEVEN IN DE XVIIe EN XVIIIe EEUW

Het gaat hier eigenlijk meest over de periode tussen 1691 en 1714 en alleen voor drie dorpen van de vroegere dekenij Aardenburg. In die tijd immers werden daar nauwkeurige dekenale kerkvisitaties gedaan door deken Kerremans van Eeklo. Hij heeft zijn bevindingen uitgebreid neergeschreven en ze zijn een voorname bron voor de plaatselijke geschiedenis (1). Het is niet de eerste keer dat uit deze bron werd geput (2) maar veel lokale toestanden werden nog niet naar voren gebracht. Wel legde men de nadruk op het belang van die visitaties, op de inrichting van het kerkelijk leven en op de inkomsten van de pastoors. Wij moeten daar dus niet op terug komen. Alleen op volledig plaatselijke toestanden zal hier gewezen worden : op het uitzicht van de kerken en op het alledaagse leven van parochianen en geestelijkheid.

Wij beperken ons tot Maldegem, Adegem en St. Laureins, het oude ambacht van Maldegem. Andere dorpen van het Meetjesland krijgen later wel eens hun beurt. Over het algemeen volgen wij trouw de verslagen van deken Kerremans maar waar het mogelijk is vullen wij die ook aan met inlichtingen uit andere bronnen.

(1) Brugge - Rijksarchief - Kerkelijk archief nr 390 (dit nummer zal niet iedere keer herhaald worden als over de tijd van deken Kerremans gesproken wordt).

(2) J. Van Egem : « Bisschoppelijke en decanale kerkvisitaties in het bisdom Brugge van de XVIIIe eeuw » in *Collationes Brugenses*, 1951, blz. 105 tot 126 en blz. 217 tot 232.

Kan. A. Hodüm : « Pastoors van het Brugse Vrije in de XVIe eeuw » in *Album English*, Brugge 1952, blz. 177-198.

D. Verstraete : « Parochiale toestanden te Maldegem, Adegem en St. Laureins » in « Vrij Maldegem » 1953, nrs 17, 18, 19, 20, 22 en 1954 nr 13 en 17.

1. MALDEGEM

a. De kerk

« *Illa ecclesia etiam fuit vastata ab hereticis* » zegt deken Kerremans in zijn verslag (3). We zullen zien dat dit nog voor verschillende andere kerken ook het geval was. Over de baldadigheden van ketters is reeds dikwijls geschreven (4). Maar wat minder bekend is, is het feit dat de verwoeste kerken honderd jaar later nog niet volledig hersteld waren. Te Maldegem moet de verwoesting zó erg geweest zijn dat zelfs de muren niet zijn blijven rechtstaan. Alleen het koor, de kruisbeuken en het onderste deel van de toren konden nog bruikbaar gemaakt worden. Dit gebeurde dan ook in 1620 toen men de kruisbeuken in orde bracht en in 1639 toen het bovenste gedeelte van de toren werd herbouwd (5). Het geld om die herstelling te bekostigen verkreeg men door een belasting te heffen op de te Maldegem gebrouwde bieren en wijnen (6). Reeds sedert lang had de parochie een proces ingespannen tegen het kapittel van Harelbeke dat tiendheffer was te Maldegem en dat eigenlijk verplicht was de restauratiewerken te helpen bekostigen. Ook in andere parochies werden dikwijls zulke processen ingespannen tegen de tiendheffers. Harelbeke werd hier verplicht de pastoor te helpen betalen. Maar voor de kerk werd er geen geld gegeven. Tot in 1778 zouden de mensen van Maldegem het moeten stellen met een Godshuis waarvan alleen het koor en de kruisbeuken benuttigd werden ! De doorgangen van de beuken en het schip der kerk naar de kruisbeuken waren toegemetseld en in de middenste doorgang was de ingangsdeur aangebracht. Het schip van de kerk moet zo 'n beetje het uitzicht gehad hebben van de hedendaagse kerk te Damme. De muren stonden nog gedeeltelijk recht maar de pijlers waren tot op hun basis afgebroken. Vóór de verwoesting had de kerk ook drie

(3) Brugge - R.A. Kerkelijk archief 390.

(4) Zie o.a. A. Rijserhove : « Geuzenberoerten in de streek van Knessclare » in Appeltjes van het Meetjesland 1951.

(5) De Potter en Broeckaert : « Maldegem », blz. 114.

(6) Ibidem, blz. 122.

beuken zodat de nieuwe kerk in 1778 op de grondvesten van de oude muren werd gebouwd en de pijlers op de basis van de oude pijlers werden opgericht (7). Dat is de kerk die we tegenwoordig nog te Maldegem zien. Deken Kerremans zegde dat het Godshuis in zijn tijd groot genoeg was omdat er 's zondags twee missen gelezen werden. De bevolking van Maldegem bestond toen uit 1600 kommunikanten. In 1786 waren er 2400 kommunkanten en de totale bevolking was 3396 (8). Als we veronderstellen dat in 1697 zoveel kinderen waren als in 1786 komen we aan een bevolking van 2700. De oude kerk was eigenlijk al te klein voor die mensen en daar ze steeds talrijker werden zouden ze die enge ruimte meer en meer aanvoelen. Men rekende uit dat iedere persoon vier voet plaats nodig had. De oude kerk was 3884 vierkante voet groot (9). Er konden daar dus 971 mensen de mis bijwonen. Dat was inderdaad voldoende voor de bevolking van 1697 maar men moest zich dan over de twee diensten verdelen. Door de nieuwbouw van 1778 werd de kerk echter 4471 vierkante voet groter gemaakt zodat ze nu een oppervlakte had van 8354 voet en er 2888 personen konden in plaats nemen (dat is nu nog altijd zo). Het loont wel de moeite even te verpozen bij die werken van 1778. Natuurlijk moest er weer een proces ingespannen worden tegen het kapittel van Harelbeke om deze tiendheffer te verplichten de kosten te helpen dragen. Het werd een groot en langdurig proces vóór de Raad van Vlaanderen en het zou tenslotte ten voordele van Maldegem uitvallen. Maar nog vóór er een definitieve uitspraak kwam, begonnen de wethouders en het kerkbestuur van Maldegem met de vergroting. Gans het werk zou 2415 pond kosten (10). Men bezat zoveel niet en er werd dan ook getracht een lening aan te gaan bij rijke burgers te Gent. Dat ging ook niet goed. Men wilde daar een veel te grote intrest opstrijken.

(7) Gent - R.A. - Kaarten nr 1264 Plan van kerk te Maldegem op-
gemaakt door Jan Baptiste Simoens.

(8) Gent - R.A. - Maldegem nr 603 - Resolutieboek.

(9) Gent - R.A. - Kaarten nr 1264.

(10) Gent - R.A. - Maldegem nr 603 - Resolutieboek.

Tenslotte kreeg men geld van de Slepeldammewatering tegen 3 % en van Charles Dhondt, heer van Nieuwburg, tegen 4 %. Wanneer dit geld te Maldegem aankwam was men reeds volop bezig met het werk. Architect Dregge had het bestek gemaakt en op 12 januari 1778 verscheen een aankondiging in de Gazette van Gent waarbij bekend werd gemaakt dat op 26 januari een openbare aanbesteding zou plaats grijpen in het stadhuis te Maldegem. Jan Reyniers, meestersmid te Maldegem, werd aannemer van het ijzerwerk ; Frans Thierens, meester-loodgieter te Gent, nam het loodgieten aan en Pieter van de Velde, meester-timmerman te Maldegem, het timmerwerk. Dan waren daar nog Pieter de Coninck van Gent die het schaliedekken aannam, Petro Antonio Bronchette van Lovendegem die instond voor het glas, baas Canneyt van Brugge voor het metselwerk en Frans Hoestenburgh, steenhouwer te Brugge, die het arduin voor de pijlers zou kappen. De 24 maart waren de muren die moesten verdwijnen voor de vergroting reeds afgebroken en men nodigde architect Dregge uit om te komen zien of het mogelijk zou zijn het plan uit te voeren. In april en de volgende maanden reden de boeren dan ook naar Brugge om arduin en voetstenen op te laden. De materialen waren per schip gebracht naar « de kom », de tegenwoordige voorhaven van Brugge aan de Dampoort. Er werd ook arduin te Gent afgehaald of per schip langs de Lieve naar Strobrugge gebracht. Andere stenen kwamen van Steenbrugge en werden ook per schip, door de Damse vaart en de Lieve naar Strobrugge gebracht. Het grove werk was begin 79 reeds af maar in mei van dat jaar moesten de plafonds nog gemaakt worden en men zou ook een nieuw doksaal bouwen. Sebastiaan Swijndam van Brugge maakte hiervoor het plan. Voor dit doksaal werden zes arduinen basementen geleverd en Frans Clement, beeldhouwer te Brugge, maakte de kapitelen die op de pijlers in dit doksaal gelegd werden. Terzelfdertijd kwam Van Petegem, orgelmaker te Gent, het orgel uitbreken, verplaatsen en schoonmaken. De orgelkast werd door Pieter Vijncke, timmerman te Maldegem, gerepareerd.

In 1780 zou de bisschop van Brugge een orgel aan de kerk van Maldegem aanbieden. Men vond het echter niet schoon genoeg en vooral te duur. Het hedendaags orgel schijnt van 1865 te dateren.

De plafonds waren in hout gemaakt door Pilan, meester-plafonneur te Gent maar ook Pieter Vijncke had er aangeholpen. Tenslotte werd de kleine klok in 1782 hergoten door Georges Dumarey te Brugge. Deze klok was gebarsten en Dumarey moest ze zó hergieten dat haar klank een akkoord vormde met de twee andere klokken. Hij moest ze ook gedurende twintig jaar komen nazien.

Wat die lening betreft die men bij de heer Dhondt had aangegaan, ze was in 1930 nog niet gans afbetaald (11). En het is best mogelijk dat er heden ten dage nog steeds te betalen valt.

Maar laat ons nu liever terugkeren naar de tijd van deken Kerremans. Hij spreekt in zijn verslag over de altaren, de meubels en de ornamenten van de kerk. Wij gaan hier het zilverwerk en andere versierselen terzijde laten. Slechts enkele woorden over de altaren die nog heden ten dage dezelfde zijn en over de schilderijen die er boven hingen maar die spijtig genoeg meestal verdwenen zijn.

De kerk was gebouwd onder de aanroeping van St. Petrus en zij werd geconsacreerd op het feest van de Kruisverheffing. Maar, zegt de deken, men viert het feest van de verjaardag van de wijding, de zondag binnen het oktaaf van de Kruisverheffing (tegenwoordig nog de kermisdag van Maldegem). Men denkt, zegt hij verder, dat de kerk werd toegewijd aan St. Petrus, als eerste patroon, en aan St. Barbara als tweede patroon. Er waren, en er zijn nog altijd, vijf altaren. Eerst het hoofdaltaar waaronder gewijde relieken berusten die niet door de geuzen werden aangeraakt. Boven het hoofdaltaar hing een schilderij die de Verrijzenis van Kristus voorstelde.

(11) A. Van Maldeghem : « Een kijk in Maldegem's verleden », blz. 25.

Het altaar werd vervaardigd door Rijkerd Braeckman in 1653 en de schilderij door Willem Gabron (12). De schilderij is verdwenen en het altaar werd in 1742 door de Bruggeling Jan van Hecke vernieuwd. Dit altaar was geconsacreerd maar deken Kerremans noch de pastoor wisten onder welke titel.

In de noordelijke kruisbeuk stond, en staat nog altijd, het altaar van de H. Anna. Zoals wij dit nu nog kunnen lezen, werd het in 1653 gebouwd. Het is een zeer mooi barok altaar waarboven een schilderij hangt die de H. Anna voorstelt en waar ook een beeldje staat van diezelfde heilige. De deken spreekt over die schilderij en dat beeldje niet, maar wanneer zij daar in zijn tijd niet waren, moeten zij toch kort nadien zijn aangebracht. Tussen dat altaar en het hoofdaltaar stond, en staat nog steeds, het altaar van O. L. Vrouw. Het was geconsacreerd onder de aanroeping van O. L. Vrouw. De relieken onder de altaarsteen waren ook onaangeroerd. Op een schilderij boven dat altaar was de aanbidding der Drie Koningen voorgesteld. De schilderij die daar nu hangt stelt O. L. Vrouw voor die de Rozenkrans aanbiedt aan de H. Dominicus. Het is nu dus het altaar van de Rozenkrans. Een zeer mooi renaissance altaar is het waarboven de initialen SMR (O. L. Vrouw van de Rozenkrans) prijken, het heeft zes kolommen, overkoepeld door een baldakijn waarop vier engeltjes staan waarvan er twee een schild vasthouden. De deken spreekt niet over de H. Rozenkrans. Die broederschap bestond nochtans reeds in zijn tijd en de verandering moet kort na zijn bezoek gebeurd zijn.

In de zuidelijke kruisbeuk stond een altaar dat geconsacreerd was onder de titel van het H. Kruis maar deze kapel werd tijdens de regering van Karel V, op aanvraag van de heer van Maldegem, afgestaan aan het gild van St. Sebastiaan. Het werd opgericht op de kosten van dat gild en op het feest van St. Sebastiaan, op de zondag en de twee volgende weekdagen binnen het oktaaf van het

(12) De Potter en Broeckaert : « Maldegem », blz. 117.

feest van het Lichaam Gods, werd daar de mis gelezen. Het altaar werd dan mooi versierd. Erboven hing, en hangt nog, een schilderij die de afdoening van het Kruis voorstelt. Boven die schilderij staat nu ook nog een beeld van St. Sebastiaan, maar de deken spreekt daar niet over.

Tussen het St. Sebastiaansaltaar en het hoofdaltaar, stond het altaar van St. Barbara wier feest, als patrones van de kerk, ook door het volk gevierd wordt. Een schilderij boven dit altaar stelde de onthoofding van Sinte Barbara voor. Nu hangt daar een schilderij die de marteldood en de verheerlijking van de H. Barbara voorstelt en dat in 1860 door Eugene van Maldegem werd geschilderd en aan de kerk geschonken (13).

b. De geestelijkheid en de parochie

Dan spreekt de deken over het dragen van de H. Teerspijze aan de zieken, waarbij de pastoor opmerkt dat hij zich slechts doet vergezellen van de koster die licht en bel draagt wanneer er zieken moeten bezocht worden die niet ver wonen. Wanneer het echter zieken betreft die ver wonen, gebeurt dit niet, het zou niet mogelijk zijn, zegt de pastoor, want Maldegem is te groot. Verder beweert de pastoor dat de kinderen op tijd gedoopt worden, dat peter en meter op de hoogte zijn van hun taak en dat er twee vroedvrouwen zijn die, in geval van nood, ook kunnen dopen. (In 1700 was Katarina de derde vroedvrouw voor 8 pond per jaar. Ze had haar exaam gedaan bij meester Ignatius Boudens, licentiaat in de medecijnen en bij Sieur Louis Sunay, meester chirurgien te Brugge. Na het gewoon onderzoek gedaan door de pastoor, deed zij haar eed op 4 november 1700.) (14) In de kerk bestond een broederschap van de H. Rozenkrans en een broederschap van Sint Anna met privilegiën gegeven door paus Alexander VII. Er waren een communiebank en drie biechtstoelen. De stoelen in de kerk

(13) A. Van Maldeghe : « Een kijk in Maldegem's verleden », blz. 46.

(14) Gent - R.A. - Maldegem 597 - Resolutieboek.

waren niet talrijk genoeg maar sommige parochianen hadden daar hun eigen stoelen gezet en er werd daar soms ruzie voor gemaakt zodat er dan veel lawaai was in de kerk.

In de toren hingen drie klokken, aangekocht en onderhouden met de inkomsten van de kerk. Het kerkhof was met muren omringd maar er waren een paar huizen die hun uitgang hadden op dit kerkhof, het gemeentehuis bijvoorbeeld, dat gedeeltelijk op het kerkhof was opgericht. De teerput van het gemeentehuis lag ook op het kerkhof en liep dikwijls over zodat de mensen door vuil water moesten stappen om de kerk te bereiken. Later werd daar een stenen deksel opgelegd. Zoals op alle kerkhoven was er ook te Maldegem een put waarin men de stukken der beenderen wierp die hier of daar verspreid lagen.

Na het bezoek aan de kerk en omgeving, ging deken Kerremans de geestelijkheid en de mensen die daarmee in verband stonden, inspecteren. De toenmalige pastoor heette Johannes Baptista Dijserijn. Hij was een lid van de oude Maldegemse familie Dijserijn. Hij kwam op de parochie de 28 februari 1680. Het patronaatsrecht over de kerk en het ambt van pastoor, behoorde oorspronkelijk aan de heer van Maldegem. Maar reeds zeer vroeg had die dat recht overgedragen aan het kapittel van Harrelbeke. Het was dit kapittel dat de pastoor had aangesteld maar die aanstelling moest dan bevestigd worden door de bisschop van Brugge (Maldegem en gans de dekenij Aardenburg behoorden in die tijd tot het bisdom Brugge).

De pastoor zegde aan de deken dat de goddelijke diensten op zon- en feestdagen regelmatig plaats grepen, dat hij iedere zondag predikte en dat ook de katechismus werd onderwezen. Wanneer de deken naderhand met de wethouders van Maldegem sprak, zegden die ook dat zij over niets te klagen hadden tenzij over het feit dat er alleen vespers plaats grepen op de bijzonderste feestdagen. De pastoor was tevreden over zijn parochianen maar

hij kende toch een vrouw, Jacoba Huyghe, die verdacht werd van « keersdruipen en ziekte aflezen ». Dan kende hij nog een zekere Dierckens die op het punt stond te scheiden van zijn vrouw en die niet regelmatig naar de mis kwam. De baljuw kende ook nog iemand die in overspel leefde, hij had hem hiervoor gestraft maar nu was die persoon met zijn bijzit naar Aardenburg vertrokken.

Aan de baljuw vroeg de deken ook of hij geen personen kende « die hun misgaen in vloecken en zweiren ». De baljuw antwoordde dat dit soms wel gebeurde en dat hij proces had ingespannen tegen mensen die zich in een herberg « leelijk misgaen » hadden. Er werd daar ruzie gemaakt en er was iemand die een cirkel trok op de grond, zich daar in stelde en bezwoer hetgeen hij gezegd had met de volgende woorden « den duvel hale mij wech met ziele en lijf zo zulcks niet waer is ». Maar een andere ging in dezelfde kring staan en « hij bezwoer met dezelfde woorden het contrarie ». De deken vroeg dan aan de pastoor, en later ook aan de wethouders, « hoe het ging met het frequenteren van de knechten en meissens samen in de herberghen ». Ja, daar viel nog wel iets op te zeggen maar zo erg was het toch niet. De baljuw was ook opgetreden tegen hen die de zondag handel dreven. Er mocht immers niet gekocht of verkocht worden op zondagen en er mocht zelfs geen bier gevoerd worden. De winkels moesten gesloten zijn. Men mocht natuurlijk een pint bier gaan kopen in de herbergen, maar gedurende de goddelijke dienst mocht men daar toch niet zitten.

Tussen de pastoor en het magistraat boterde het eigenlijk niet al te best. Het feit dat de wethouders het recht hadden de kerkrekeningen goed of af te keuren, was daar de schuld van. De pastoor klaagde er over dat hij in die zaak eigenlijk niet veel te zeggen had en dat de baljuw geen acht sloeg op het feit dat de kerkrekeningen al of niet door de pastoor waren ondertekend. De wethouders van hun kant wisten ook iets af te keuren op de handelwijze van de pastoor. Zij vonden het niet goed dat hij tijdens de week dikwijls geen mis las en, wanneer dit wel gebeurde, dat hij het deed zonder de klok te luiden en

zelfs met gesloten kerkdeur en dan nog zo vroeg zodat alles al lang gedaan was wanneer de eerste godvruchtige ziel de kerk binnen kwam. En dan kloegen zij er nog over dat er de zaterdag geen lof was, alhoewel de pastoor sedert tien jaar daarvoor was betaald geworden. Voor missen ter ere van St. Jozef en de H. Rochus (pestmissen), was de pastoor ook betaald geworden, maar hij verwaarloosde ze. En ten slotte viel het hun lastig dat de pastoor in zijn sermoenen « veel pickantigheden gebruikt heeft ». Zij beweerden dat er veel mensen waren die niet naar de mis kwamen wanneer de pastoor predikte.

De pastoor zegde verder dat hij tevreden was over de koster. Die koster heette Augustinus Vermeersch en zijn vader was ook koster geweest. Hij was voorgesteld door de heer van Maldegem (dat was de graaf de Montery in die tijd) en hij kreeg van die kant een vergoeding. Maar hij had natuurlijk nog allerlei bijverdiensten en, zoals dit ook op andere parochies het geval was, hij mocht tweemaal per jaar de ronde doen op de parochie, eens om eieren op te halen en eens om vlees op te halen. De koster zegde dat hij veel liever al die ronden had laten vallen wanneer men hem maar een vaste wedde gaf. Want voor die ronden moest hij nog een vergoeding geven aan de heer van Maldegem.

De schoolmeesters werden ook door de deken geïnspecteerd. Petrus de Mayer gaf toen onderricht en hij kweet zich goed van zijn taak. De deken zegde hem dat hij zijn leerlingen dikwijls moest voorlezen uit godvruchtige boeken en dat hij hun de Mechelse katechismus moest leren. En hij het begin en het einde van de klas moest het Onze Vader, het Weesgegroot, het Symbolum, de Tien Geboden en de geboden der H. Kerk geboden worden. En dan zegde de deken hem nog dat hij goed moest oppassen dat de leerlingen geen dwaasheden uitstaken in de klas. De andere schoolmeester luisterde naar de naam van Ludovicus Accaert. Over die was men niet zo tevreden. Hij beweerde dat hij een machtiging had van de bisschop om school te doen, maar als het uitkwam mocht hij eigenlijk alleen te Oostende onderwijzen. Die

schoolmeesters moesten namelijk een geloofsbelijdenis en een eed afleggen voor het bisdom.

Onze vriend Accaert zegde dat hij dikwijls voorlas uit gewijde boeken, de geschiedenis van Tobias en zo meer, dat hij de katechismus goed aanleerde en dat hij de kinderen deed bidden. Maar het symbolum en de geboden der H. Kerk kende hijzelf nog niet goed. En de pastoor en de onderpastoor zegden dat hij geen voorbeeld was. Zijn eigen vrouw wist immers te vertellen dat hij dikwijls vloekte, dat hij niet zeer zacht was tegenover haar en dat hij veel dronk. Maar de schoolmeester beloofde dat hij boete zou doen en dat hij zich beter zou gedragen. De deken gaf hem een vermaning, zegde dat hij niet meer mocht vloeken en dat hij een goed gedrag moest hebben. Dekan Kerremans heeft eigenlijk het onderwijs op de goede baan gebracht. Hij drukte immers een schoolreglement dat voor gans zijn dekenij geldig was (15).

Wat de onderpastoor of kapelaan betreft, die heette Nicolaas Gersen en hij was monnik van de abdij Eekhoutte te Brugge. De kerkmeesters wisten van hem te zeggen dat hij « eenieder seer taxeerde ». Bij het dekenaal bezoek van 1692 werd gezegd dat die onderpastoor nogal veel wijn dronk. In 1693 was er ruzie tussen de pastoor van Maldegem en die van Adegem wegens betalingen en de eerste vertelde aan de deken dat de tweede vier florijnen verteerd had in het huis van Laurent de Schepper tijdens een vergadering van pastoors van de dekenij en dat hij daar gebleven was tot het tweede uur van de nacht en gedanst had met de schout van Maldegem en met de zoon van meester Van Baetenburgh, geneesheer te Maldegem.

Over de inkomsten van de geestelijkheid gaan we hier niet spreken (16). Zeggen wij alleen dat er tamelijk veel fundaties waren te Maldegem. Ze allemaal opsom-

(15) De Potter en Broeckert : « Maldegem », blz. 25 tot 32.

(16) Zie hiervoor De Potter en Broeckert : « Maldegem », blz. 123 tot 126.

men zou ons te ver leiden. Wanneer er oorlog in 't zicht was, vluchtte men met het goud- en zilverwerk naar Brugge in het klooster van Bethanië te Brugge (Carmersstraat).

Ten slotte kunnen wij nog vermelden dat de processie uitging op de kermisdag (zondag na het feest der Kruisverheffing, 14 september, nog heden ten dage de kermisdag), op de feestdag van St. Barbara, op Pinksteren, op H. Sacramentsdag, op het feest van Sint Anna en op O. L. Vrouw Hemelvaart. Gans het magistraat was, op boete, verplicht het Venerabel tijdens de processie met flambouwen te vergezellen.

Over de werking van de armendis kunnen wij ook nog een woordje zeggen (17). Door allerlei schenkingen was die dis eigenaar van veel stukken grond of van renten. De meeste huizen van de dorpskom waren zo met renten belast. Vroeger beheerde die dis ook het gasthuis van Maldegem dat op de hoek van de Voorstraat (nu Mevrouw Courtmanslaan) en de Katsweg lag (waar nu de middelbare school staat). Dit gasthuis, dat aan arme reizigers een onderkomen bood, werd tijdens de godsdienstberoerten afgebroken maar de grond bleef eigendom van de dis. En dan waren daar nog de jaargetijden van rijke burgers, met uitdeling van brood aan de armen. Ook op Kerstmis, Pasen, Pinksteren en het feest van Sint Barbara werd brood uitgedeeld. Geeraard van Maldegem, pastoor van de parochie, had op het einde van de XVe eeuw, 500 roen land aan de dis geschonken om op de zondagen van de vasten haring uit te delen. Dan had men nog de omhalingen in de kerk en geld van de bussen die in sommige herbergen hingen. Met al die inkomsten werden de talrijke armen van het dorp verzorgd : een of andere vrouw die niets bezat, een verlaten kind of een vondeling. Ergens in een hut werd een kind geboren en de moeder trok er van door. Of men gaf een kleine woning aan een grijsaard, een doodkist en begrafenis aan een arme sukkelaar. Het gebeurde ook dat men arme

(17) Gent - R.A. - Maldegem 942b - Rekeningen van de dis.

mensen wat geld gaf om de parochie te verlaten. Dat was vooral het geval met vrouwen die een kind verwachtten. Zo moest men dan voor dat kind niet zorgen. Andere arme sukkelaars werden uitbesteed bij inwoners van het dorp die dan geld kregen om voor het onderhoud te zorgen. Verder kregen de ondersteunde mensen regelmatig hout en turf om vuur te maken. En eindelijk moest de dis ook nog instaan voor het vervoer van arme zieken naar het St. Janshospitaal te Brugge. In de middeleeuwen bezat Maldegem een hospitaal, maar dit werd sedert de XVIe eeuw verwaarloosd (18).

2. ADEGEM

a. De kerk

Wij volgen deken Kerremans nu naar Adegem waar hij ook regelmatig jaarlijkse visitaties deed.

Het eigenaardige in de kerk van Adegem is het feit dat het koor naar het westen toe gericht is. Het is echter slechts in 1842 dat men, bij de herbouw van de kerk, de oriëntatie veranderde. Oorspronkelijk was het koor naar het oosten gericht en op de plaats waar nu het H. Hartbeeld staat heeft men nog sporen gevonden van de oude kerk (19). In elk geval, ten tijde van deken Kerremans bestond de oude toestand nog, want de deken zegt duidelijk dat de gevelmuur met drie ingangen zich ten westen van de kerk bevond. De toren stond tussen het koor en het schip van de kerk zodat wij mogen aannemen dat dit koor tot aan het hedendaagse H. Hartbeeld reikte.

De kerk van Adegem was geconsacreerd onder aanroeping van Sint Adrianus die men daar als patroon vereerde. Maar uit traditie werd het verjaringsfeest van de consecratie de zondag na St. Denis gevierd.

De kerk was groot genoeg om in twee missen de parochianen te bergen. Er waren in 1691, 1300 kommu-

(18) D. Verstraete : « Het hospitaal van Maldegem » in Vrij Maldegem, 1954 nrs 10 en 12.

(19) Mij medegedeeld door de heer van Cleemput.

nikanten. In 1786 waren er 2104 parochianen (20) en, als wij vergelijken met Maldegem, komen wij, voor 1691, aan een totale bevolking van ongeveer 1500 zielen.

De deken zegt ons verder dat ook deze kerk door de geuzen afgebrand werd. Dat na de brand eerst twee koren werden herbouwd en later ook de zijbeuken. De herstellingen werden hier ook gedaan met giften van de gelovigen en met de opbrengst van een buitengewone belasting op het bier en op het akkerland.

Bij het bezoek van de deken, in 1691, waren de muren van de kerk echter reeds terug bouwvallig en de regen drong door het dak. Sommige graven, die in de kerkmuur gemetseld waren, spoelden bloot. Het was zelfs zo erg dat het water soms langs de binnenmuren liep en dat de gelovigen niet altijd in het droge zaten. Zelfs de toren, die niet afgebrand was, verkeerde in een slechte toestand. Ook de koster zat op geen veilige plaats en het water liep soms op zijn zangboeken zodat hij zijn stoel achteruit moest schuiven. Die treurige toestand in de kerk zou nog lang duren, bij ieder bezoek moest de deken melden dat de nodige herstellingen nog niet gedaan waren. Er werden nu en dan kleinere werken uitgevoerd, maar dat waren slechts lapmiddelen. Tot 1725 moesten de parochianen van Adegem wachten vooraleer zij een behoorlijke kerk kregen (21). De oorzaak hiervan was het feit dat de kerk van Adegem niet rijk was en dat de tiendheffers hier ook slechts na een langdurig proces in de restauratiekosten wilden tussenkomen. Die tiendheffers waren het kapittel van Harelbeke en de Jezuïeten van Brugge (erfgenamen van het klooster van Zoetendale). In dit proces werd ook het magistraat van Maldegem betrokken omdat de tiendheffers beweerden dat ook van daar hulp moest komen. In 1730 werden zij veroordeeld tot het betalen van alle onderhoudskosten en in die tijd ook werden de muren van de kerk hermitseld. Een deel van die muren, aan de zuidkant van de kerk, kunnen wij heden ten dage nog zien.

(20) Gent - R.A. - Maldegem nr 603 - Resolutieboek.

(21) Brugge - R.A. - Jezuïeten 1832.

De kerk van Adegem bezat vier altaren. Geen enkel er van was geconsacreerd. Boven het hoofdaltaar hing een schilderij waarop Kristus aan zijn kruis was afgebeeld met naast Hem, O. L. Vrouw en Sint Johannes. Van die schilderij is heden ten dage niets meer te bespeuren. Er hangt daar nu een doek met de afbeelding van de H. Adrianus.

In het zijkoor, aan het hoofdeinde van de noorderbeuk, stond het altaar van O. L. Vrouw van de Karmel. Een schilderij boven dat altaar stelde O. L. Vrouw voor die een schapulier aanbiedt aan de H. Simon Stock. In 1695 werd dit altaar en ook de schilderij vernieuwd. Maar de voorstelling bleef dezelfde. Heden ten dage vinden wij een zelfde voorstelling echter niet in de noordbeuk maar wel in de zuidbeuk (wij mogen niet vergeten dat de kerk gedraaid is). Deze schilderij dateert van 1847 en werd geschilderd door Jozef Pauwels. Naast datzelfde altaar, dus aan de noordkant van de oude kerk, stond, in een insprong in de zijmuur, nog een klein altaar dat toegewijd was aan de H. Anna en aan Sint Hubertus. Het was opgericht door Cyprianus Crul, de deken zegt niet wanneer, en er boven hing een schilderij waarboven St. Hubert met de hert stond afgebeeld, dus dezelfde voorstelling als die van de schilderij die heden ten dage boven het zijaltaar van de noordbeuk hangt. Deze tegenwoordige schilderij is van de hand van T. De Heuvel en dateert van 1848.

Het altaar van de zuidbeuk was toegewijd aan St. Adrianus, de patroon van de kerk. De schilderij die er boven hing stelde de marteldood van deze heilige voor. Van dit doek is ook niets overgebleven. Op dit altaar van St. Adrianus stonden, naast de gewone versierselen, twee houten engelen die verzilverd waren en die een kandelaar droegen.

Over het groot beeld van Sint Adrianus dat nu boven het hoofdaltaar staat, spreekt de deken niet. Het is slechts in de XIXe eeuw gemaakt en De Potter schrijft het toe aan Karel Bruggeman van Gent.

De kerk bezat nog een reliekschrijn waarin een lid van een vinger van Sint Adrianus bewaard werd. De pastoor had die relikwie gekregen van zijn vriend, de pastoor van Pittem. De deken vroeg de bekrachtigingsbrief van deze relikwie maar de pastoor antwoordde dat hij wel bestond maar dat hij hem niet aanstonds kon voorleggen. Op het feest en gedurende het octaaf van Sint Adrianus, werd deze vinger publiek op het altaar van die heilige uitgesteld. En dan vereerde men hem nog op sommige weekdays tussen Pasen en Pinksteren, wanneer de pestmissen werden gelezen.

Dan bezat de kerk nog een gewijd stukje been van Sint Hubertus dat werd bewaard in een kastje naast het altaar en de mensen konden het daar vereren op dezelfde manier als dit in de Ardennen gebeurde. Inwoners van Adegem gingen echter soms ook zelf naar de Ardennen om Sint Hubertus te vereren. Zo bv. Johanna Blondeel en Pieter van Lantschoot, in 1778 (22). Ze moesten hiervoor een bewijs van goed gedrag hebben. Sint Hubertus dienden zij tegen de razernij. De gebeden en ceremoniën die te Adegem moesten gedaan worden, had de pastoor op een briefje gekregen toen hij zich die relikwie aanschafte. Er was daar ook een bisschoppelijke bekrachtiging voor, maar de pastoor vond die niet aanstonds.

In de kerk bestond een broederschap van het Scapulier, broederschap die werd opgericht in 1572 en hernieuwd in 1641. Nog heden ten dage is Scapulierzondag een kermisdag te Adegem.

Er kon ook een volle aflaat verdiend worden op het feest van Sint Adriaan en veertig dagen voor bezoeken tijdens het oktaaf. Dit was toegestaan door bisschoppelijke brieven van 1680 en 1689. Het altaar van O. L. Vrouw was sedert 1689 geprivilegieerd voor zeven jaar op iedere tweede dag van het jaar en tijdens het oktaaf van Allerzielen.

De sacristie stond achter het altaar van Sint Adriaan,

(22) Gent - R.A. - Maldegem nr 603 - Resolutieboek.

dus aan de zuidkant van het koor. Hier ook drong de regen door. Zelfs op het tabernakel vielen waterdruppels.

Dan somt de deken het zilverwerk op waarover wij hier niet gaan spreken. Vermelden wij alleen dat het reliekschrijn van Sint Adriaan van zilver was en dat aan de ene kant het beeld van Sint Adriaan stond en aan de andere kant O. L. Vrouw van de Carmelberg. Ook wordt er in iedere kerk gesproken over de versierselen van het Lieve Vrouwebeeld, scepter, kroon, enz. Men besteedde veel zorg aan die geklede beelden die dan tijdens de processie door maagden in het wit werden rondgedragen. Dat is trouwens heden ten dage nog het gebruik.

Veel zilverwerk berustte te Brugge in het Sint Jans-hospitaal waar de zuster van de pastoor religieuze was.

Bij De Potter lezen wij dat in 1712 een nieuw beeld van Sint Anna en O. L. Vrouw met het kindeke Jezus werden gemaakt door Jan Baeckelant, beeldsnijder te Brugge.

b. De geestelijkheid en de parochie

De kerkmeester en de ontvanger van de dis van Adegem hielden er nogal eigenaardige praktijken op na. Enkele begoede inwoners hadden fundaties gedaan en grond aan de kerk geschonken om de jaargetijden te bekostigen. De kerkmeesters vonden er niets beters op dan die gronden te verkopen. De pastoor moest die diensten nog altijd doen maar hij werd er nu niet meer voor betaald. Deze pastoor kloeg er verder over dat de kerkmeesters het was, het brood en de wijn, die in de kerk verbruikt werden, niet wilden betalen. En tenslotte waren zij nog zeer nalatig in de geldomhalingen in de kerk.

Wat de pastoor zelf betreft, die woonde tamelijk ver van de kerk in de mooie hoeve die we nog kunnen bewonderen als wij per spoor van Adegem naar Balgerhoeke rijden, hoeve die zich dan links van de spoorweg bevindt en die « de priesterage » of « Tardoes » wordt genoemd. Die pastorij was met water omringd. De pas-

toor die daar op het einde van de XVIIe eeuw woonde, heette Johannes Baptista Cornelis en hij was op Adegem sedert 1680. Hij was benoemd door de bisschop van Brugge maar voorgedragen door het kapittel van Harelbeke dat, evenals op Maldegem, het patronaatsrecht had. De pastorij was in 1683 door de Fransen afgebrand en de pastoor had ze meest met zijn eigen geld hersteld. De tiendheffers waren er wel voor iets tussen gekomen maar de kerkmeesters hadden niets willen geven.

Pastoor Cornelis zegde dat er geen ketters waren op de parochie en dat alle huwelijken in orde waren. Maar het speet hem dat men op zon- en feestdagen soms zoveel lawaai maakte in de herbergen. En het was niet alleen 's avonds dat dit gebeurde, maar reeds in de voormiddag en vooral in de herbergen op het dorpsplein. Het was zelfs zó erg dat de goddelijke diensten er door gestoord werden. Er werd ook meer dan eens gevochten.

De onderpastoor heette Petrus Pluveer, een Bruggeling van geboorte. Hij was te Adegem sedert 1688. De koster heette Nikolaas de Bruycker. Hij deed zijn best maar hij kon niet goed zingen. De schoolmeester in die tijd was Filip de Lille. Hij woonde in een huis dat gebouwd was op het heidens kerkhof, ten noorden van de kerk daar waar de hedendaagse pastorij nu staat (het heidens kerkhof was de plaats waar men ongedoopten, ongelovigen of zelfmoordenaars begroef). Die man deed ook wat hij doen moest. Hij was ook boer want dat wordt bewezen door het feit dat hij toelating kreeg om zijn uitweg over het kerkhof te verbreden « om daerover zijn beesten naer zijnen stal te moghen drijven ofte met eenen cortewagen daer deur te passeren ». De schoolmeesters verdienden toen niet veel geld en ze moesten twee beroepen uitoefenen (23). Gewoonlijk hielden zij het niet lang uit. In 1694 wordt Cornelis Mattheeuws vermeld als schoolmeester, in 1696 Jozef de Clercq, in 1697 Petrus Willemarck en in 1699 Anna van Pamele die les gaf aan

(23 en 24) Brugge - R.A. - Kerkelijke archieven nr 417. Dagboek van deken Kerremans.

jongens en aan meisjes. Maar in 1713 kwam dat schoolreglement van deken Kerremans en van die tijd af wordt men strenger bij het aanvaarden van leerkrachten. In 1712 wilde Barbara Buysse ook schoolmeesteres worden op Adegem. Zij zakte echter in haar exaam omdat zij geen mooi geschrift had. « Gelet op het geschrift en het spellen », zo schreef deken Kerremans in zijn dagboek, « oordelen hetzelfde te wesen om noch geleerd te worden ende niet om anderen te leren » (24).

Bij het eerste bezoek van deken Kerremans, dus in 1691, ging alles goed op Adegem. En dat was ook het geval bij het bezoek van 1692. De pastoor had toen wel een proces ingespannen tegen de kerkmeesters en hij lag ook in proces met de wethouders van Maldegem, kwestie van een belediging aan het adres van Cornelis Wouters, kerkmeester van Adegem. Ook leefde hij in ruzie met de pastoor van Maldegem, zoals wij boven reeds gezegd hebben. Maar in 1693 begon het bepaald slecht te gaan. Er was toen een nieuwe onderpastoor gekomen, Heme-
rick heette hij, en die kwam niet goed overeen met de pastoor. Die onderpastoor zegde dat zijn meester de opbrengst van de offerblok van Sint Adriaan voor zich hield. En hij zegde ook dat de pastoor veel dronk en dikwijls in de herbergen zat. Maar de pastoor antwoordde daarop dat hij slechts in de herbergen ging wanneer er gevochten werd, namelijk om de vechters te scheiden en dat hij hoegenaamd niet veel dronk. De onderpastoor wist ook nog te vertellen dat de pastoor wel zijn best deed in de zondagspreek, maar dat hij niet de nodige eerbied aan de dag legde wanneer hij de mis las. Van nu af zou de ruzie blijven aanslepen en bij ieder bezoek van de deken kwamen er klachten. In 1694 klaagde men er over dat de mis niet op vastgestelde uren begon. De pastoor beweerde dat er geen jongelingen en jongedochters waren die samen in de herbergen gingen om te drinken of te dansen maar de onderpastoor zegde dat dit wel gebeurde, vooral op Balgerhoeke. De pastoor bekende verder dat hij de zondag, tijdens de eerste mis, niet altijd in zijn biechtstoel zat maar hij verontschuldigde zich

wegens het feit dat de pastorijs zo ver van de kerk gelegen was. Hij klaagde er over dat de onderpastoor zo dikwijls de parochie verliet zonder hem te verwittigen. Maar de onderpastoor antwoordde daarop dat hij iedere keer als hij moest weggaan, naar de pastorijs ging en dat hij daar op de deur klopte maar dat niemand open deed. Het gebeurde ook meer dan eens dat de pastoor niet open deed wanneer men hem kwam halen om een berechting te doen en zo moest dan iedere keer de onderpastoor optrekken. De pastoor bekende ook dat de meid van de pastoor van St. Laureins bij hem aan tafel gezeten had op het feest van Sint Adriaan maar er waren nog meer genodigden aanwezig. De onderpastoor klaagde er verder over dat jongens en meisjes de laatste tijd geen opleiding genoten hadden voor hun eerste kommunie en dat de pastoor zijn parochianen niet bezocht en dat er zelfs mensen waren die hun Pasen niet meer hielden. Deze onderpastoor zegde dit alles in aanwezigheid van zijn pastoor en hij hield ook staan dat zijn meester bijna iedere dag de herbergen bezocht en dat de parochianen dit goed wisten. Maar de pastoor verdedigde zich en zegde dat hij voor zaken in de herbergen ging. Maar hij bekende toch dat hij op de laatste kermis in een herberg met de teerlingen gespeeld had, het was in een herberg op het dorp en hij had daar zelfs geavondmaald. De onderpastoor onderstreepte nog eens dat het een schandaal was, die openbare dronkenschap van de pastoor.

Het ging toch een beetje over zijn hout met pastoor Cornelis. Bij zijn bezoek van 1694 trof de deken een begrafenis aan dichtbij het kerkhof en een in de kerk. De pastoor zegde dat hij ongesteld was en dat hij de begravingen zou doen zonder dienst. De verwanten hadden nochtans een dienst aangevraagd.

In 1695 werd Cornelis naar het bisdom teruggeroepen en Adegem kreeg een nieuwe pastoor, Ludovicus Mussele. Maar de onderpastoor bleek toch ook een lastig karakter te hebben. Hij klaagde er nu over dat de pastoor één vierde van het jaar ziek was en dat hij alles alleen moest doen. De bevolking hield niet veel van onderpas-

toor Hemerick omdat hij het te lang trok in zijn sermoenen. In 1710 maakte men zelfs eens lawaai in de kerk tijdens de preek.

3. ST. LAUREINS

a. De kerk

« De kerk van St. Laureins is een der schoonste godsdienstige gebouwen welke men in het noorden van Vlaanderen aantreft », zo schreef De Potter in zijn monografie over St. Laureins. Wij gaan zijn beschrijving een beetje trachten aan te vullen door terug beroep te doen op onze deken. Ook hij zegde dat de kerk schoon was, dat zij zelfs nooit vol zat tenzij op de feesten van de H. Blasius en St. Laurentius, want dan kwamen veel vreemden om hun devotie te doen. Men denkt, zo schreef de deken, dat de kerk toegewijd en geconsacreerd werd onder de aanroeping van Sint Blasius en die heilige wordt dan ook, uit traditie, als patroon van de kerk vereerd. De H. Laurentius echter werd als patroon van de parochie vereerd. Een kerkbezoek van 1615 vermeldt nochtans alleen St. Laurentius als patroon van de kerk (25).

Het kerkwijdingsfeest werd echter gevierd de zondag na het feest van Sint Mattheus (21 sept.) en dat is nog altijd de kermisdag.

Het is een duistere geschiedenis met die kerk van St. Laureins. De toren schijnt zeer oud te zijn maar de kerk zelf dateert slechts uit de XVIe eeuw. Op een steen in de zijmuur kan men het volgende lezen : « In het jaer 1554 so was begonnen te fonderen de drie koren te St. Laureins-in-Eremo, ghenaeemd ten Blocke, daarin dat was pastoor Meester Aernout van Zuid » en dan volgen de namen van de kerkmeesters. De stijl van de kerk wijst op de XVIe eeuw en ook in de buitenmuur zit nog een steen waarop het jaartal 1555 voorkomt.

Tot in de XVe eeuw was er nog een andere kerk op

(25) Brugge - R.A. - Kerkelijk archief 385.

het tegenwoordig grondgebied van St. Margriete (26), op de Vrouwkenshoek bij de Blokkreek. Er bestond daar een afzonderlijke parochie, St. Laureins-ten-Blokke genaamd, met verschillende huizen die door overstromingen in de tweede helft der XVe eeuw moeten weggeveegd zijn. Deze parochie lag niet op het ambacht van Maldegem maar wel op dat van Aardenburg. De Kommerlanden, een zandopduiking waarop verder de Graaf Jansdijk aangelegd is, vormden de grens tussen de twee ambachten en ook de grens tussen de Beoosterede-watering en de Goochelarewatering. De weinige mensen die op het oude St. Laureins-ten-Blokke woonden, moesten, na het verdwijnen der kerk, verzorgd worden door de geestelijkheid van St. Laureins-in-Eremo. Na de bedijking van de Haantjesgatpolder in de XVIIe eeuw, kwam daar meer volk wonen maar de parochiale geestelijkheid verwaarloosde die nieuwe bevolking (27).

Wat de sedert 1554 gebouwde kerk betreft, die leed veel tijdens de geuzenberoerten (28). Er stond een fort op Moershoofde, bij de tegenwoordige Nederlandse grens en aan de Eeklose Watergang. Op dat fort lagen bestendig soldaten die echter soms zo talrijk waren dat zij ook in de kerk hun intrek namen. Klokken en kerkschat hadden toen naar het St. Klaraklooster te Brugge overgebracht maar het torenuurwerk werd gebroken en ook veel metaal en boeken gestolen. In 1582-83 werden in de kerk vergaderingen gehouden door protestanten. Pieter de Bleecker was toen minister van de parochie maar toch kwamen de broeders Pieter Willems en Jan de Brier er de passie zingen op Goede Vrijdag en Palmzondag en hulp bieden aan pastoor Boudewijn Daelman en kapelaan Cornelis Franssens.

(26) Zie ook « De krekken van St. Laureins en St. Margriete » in « Eikels worden bomen », augustus 1956 en « Ten noorden van het Maldegems ambacht » in « Vrij Maldegem » nr 2, 1956.

(27) Brugge - Seminarie - Archief Ter Duinen 86/1466, proces tussen Ter Duinen en pastoor Blomme en later de Reu wegens hun competentie.

(28) Gent - R.A. - Raad van Vlaanderen, 1^e reeks 1271 - Kerkrekeningen van St. Laureins.

Natuurlijk was de kerk door al die feiten ontwijd. In 1594 nog borgen sommige boeren daar hun vee en er werd daar zelfs bier geschonken (29). En tijdens krijgsverrichtingen in 1598 ontstond er zelfs brand. Bij het kerkbezoek door deken Jacob van den Bossche, in 1615, waren de kerk en het kerkhof nog niet herwijd (30). De deken maakte toen ook een inventaris van de kostbaarheden maar hij spreekt slechts over één schilderij : een tafereel van de H. Drievuldigheid. Later wordt er over dat doek niet meer gesproken. Die kostbaarheden waren trouwens niet zo biezonder. Zilver- en goudwerk waren nog in het huis van Pittem te Brugge (waar nu de bisschop woont) (31). Vermelden wij alleen een soort H. Sacramentstorentje dat achter het altaar stond en dat in 1580 gemaakt werd door Pieter Aerts, steenhouwer te dagh lestleden, wesende den 27 der voors. maent meye Brugge. Het is nu nog op dezelfde plaats te zien. Ook vóór 1580 was er zo een sierlijk kastje in de kerk aanwezig. Verder wordt door deken Van den Bossche aangestipt dat de pilaren hersteld zijn, dat de kerk en het dak gerepareerd zijn, de goten in lood herlegd en de doopvont hersteld. Bij het bisschoppelijk bezoek van 1648 (bisschop Nicolaas de Haudion), was de kerk nog in tamelijk goede toestand, alhoewel zij, in 1640, nog eens door de opstandelingen werd geplunderd. De muren waren echter in een beste toestand. In de toren hingen drie klokken (in 1648 was er maar één klok maar in 1580 moeten er twee of drie geweest zijn). Twee van die klokken waren betaald door de parochianen en één door de tiendheffers, die hier het kapittel van Doornik waren met St. Baafsklooster en Ter Duinen voor een deel van St. Laureins-ten-Blokke. Met die tiendheffers had men natuurlijk ook miserie gehad om ze te doen betalen in de herstellingswerken van de kerk. En juist zoals te

(29) Gent - R.A. - Raad van Vlaanderen, 1^e reeks nr 1271 - Kerkrekeningen.

(30) Brugge - Rijksarchief - Kerkelijk archief 385.

(31) Veel schilderijen, goud- en zilverwerk, kwamen nooit terug naar de parochies en zo mogen wij veronderstellen dat Brugse of Gentse kerken en kloosters nu nog in het bezit zijn van voorwerpen die eigenlijk aan landelijke parochies behoren.

Maldegem en te Adegem, was hier ook een speciale belasting op het bier gelegd om de nodige gelden te verkrijgen.

De deken vond vijf altaren in de kerk. Eerst het hoofdaltaar dat geconsacreerd was onder de aanroeping van de H. Blasius en St. Laurentius, maar de schilderij die er boven hing stelde de Verrijzenis van Kristus voor. Bij het bezoek van bisschop de Haudion in 1648 was men bezig deze schilderij in orde te brengen. De Potter schrijft ze toe aan Van Oost. Heden ten dage is ze daar niet meer aanwezig. Bisschop de Haudion zegde ook dat dit altaar geconsacreerd werd door Monseigneur Triest ter ere van St. Laurentius (St. Blasius wordt hier dus niet bijgevoegd).

Rond het koor liep, en loopt nog, een wandelgang, waarin drie kleine kapellen gebouwd waren. In iedere kapel stond een mooi altaar. De kapel achter het hoofdaltaar was geconsacreerd onder de Naam Jezus. Ze werd dan ook « de Jesu capelle » genaamd. Boven het altaar hing een schilderij die de Besnijdenis van Kristus voorstelde. Deze schilderij is nu niet meer in de kerk aanwezig.

In de tweede kapel, aan de linkerkant van de Jezus-kapel (de Evangeliekant), stond een altaar toegewijd aan O. L. Vrouw en er boven hing een schilderij die de geboorte van Kristus voorstelde. Ook het bisschoppelijk bezoek van 1648 vermeldt deze schilderij en ze is daar nog altijd aanwezig. Dit werd de kapel van O. L. Vrouw van de Rozenkrans want in 1654 werd die broederschap opgericht door Cornelius de Lieu, lekebroeder bij de Predikheren.

De kapel aan de rechterkant van het Jezus-altaar (de Epistelkant), bevatte een altaar dat ook toegewijd was aan St. Blasius en St. Laurentius (in 1648 spreekt men alleen van St. Blasius) en daarboven hing een schilderij waarop beide martelaars stonden afgebeeld. Ook dit doek schijnt heden nog hetzelfde te zijn.

Het vijfde altaar stond, en staat ook nog, in de noorderbeuk. Het is het altaar van de H. Anna en er boven hing een schilderij waarop Sint Anna met haar echtgenoot Joachim en dochttertje Maria stond afgebeeld. Deze schilderij is niet meer in de kerk aanwezig. Bij het bisschoppelijk bezoek was dit altaar nog niet geconsacreerd en het moest nog in orde gebracht worden. Het St. Anna-beeld dat er boven staat zou kunnen gemaakt zijn door Pieter van Wallegghem rond 1756 en de schilderij door Dominicus Plasschaert in hetzelfde jaar (32).

In de tijd van deken Kerremans waren al die altaren gewijd en de altaarstenen, waaronder relikwieën zaten, waren onaangeroerd. Veel zilverwerk bevond zich toen in het begijnhof te Gent, waar de zuster van de pastoor woonde. Vermelden wij alleen het zilverwerk waarin de relikwieën van Sint Laurentius en St. Blasius onder glas waren aangebracht. Het waren, en het zijn nog, stukjes been die op de feesten en het octaaf van die heiligen publiek werden uitgesteld. De relikwie van St. Laurentius werd aan de kerk geschonken door de abt van het klooster van Enname in het jaar 1598 en er was ook een authenticiteitsakte bij. De relikwie van Sint Blasius kwam in 1681 van de Arme Claren te Brugge. De moederoverste van dat klooster had er ook een echtheidsbrief bijgevoegd en zij schreef daarop dat die relikwie reeds honderd jaar in haar klooster werd vereerd.

b. De geestelijkheid en de parochie

Sedert 1684 was Guilielmus de Reu pastoor te St. Laureins. Hij zou daar blijven tot aan zijn dood in 1721. Zijn grafsteen kan nu nog bekeken worden achteraan in de kerk. Er staat op te lezen dat hij 70 jaar oud was toen hij stierf en dat hij veertig jaar lang pastoor was.

Het was een man die zijn parochie door en door kende en een goede herder. In het begin van zijn ambt had hij moeilijkheden met de voorgaande pastoor, Blom-

(32) Gent - R.A. - Maldegem nr 931 - Rekening van de kapel van Sint Anna en van Sint Blasius.

me, die wel ontslag genomen had maar toch op de parochie bleef en zo nu en dan wat meehielp als het hem behaagde. Eigenlijk had die Blomme moeten dienst doen als onderpastoor want hij werd als dusdanig door de wet van Maldegem betaald. Maar alleen op zon- en feestdagen las hij de vroegmis en pastoor de Reu moest al het ander werk alleen doen. Blomme eiste zomaar twintig pond groten op uit de inkomsten van de kerk omdat hij eens drie gouden kruisen en wat zilverwerk, waarmee het Lieve Vrouwebeeld versierd werd, aan de kerk geschonken had. Toen hij nog pastoor was hield hij ook 4 pond groten uit de inkomsten voor zich, zogezegd omdat hij de paters die op de parochie kwamen helpen, onderdak en eten verschaft. Dit werd hem nochtans ook door de wet van Maldegem vergoed. Daarbij hield hij de sleutel van de offerblokken bij zich, offerblokken die hij regelmatig ledigde. Het huis waarin hij woonde, was vroeger de onderpastorij, het stond ten oosten van de kerk, bij het heidens kerkhof. Blomme had sedert enkele jaren een stuk van het kerkhof bij zijn hof gevoegd. En spijs dit alles werd Blomme nog in het gelijk gesteld door de wet van Maldegem. Een proces dat tussen hem en pastoor de Reu gevoerd werd, viel ten nadele van deze laatste uit, dit tot groot schandaal van de parochie.

Natuurlijk liet Blomme zich ook niet onbetuigd bij deken Kerremans. Hij zegde dat de pastoor niet dikwijls predikte en niet altijd aspergeerde op de zondagen. En dat hij dikwijls zijn muts ophield in de kerk. Dat hij soms twee huwelijken in één dienst inzeggende en niet altijd de klok deed luiden.

Ook de kerkmeesters wisten te vertellen dat Blomme en de pastoor dikwijls twistten, dat de vroegmis te laat gedaan werd want de mensen konden niet op tijd thuis komen om hun huisgenoten naar de hoogmis te laten gaan. Maar ja, er was geen uurwerk op de toren en de hoogmis begon nu eens te tien uur, dans eens te halfelf.

De pastoor klaagde er verder over dat er zo weinig kinderen naar de katechismuslessen kwamen. Hij zegde

dat, als strafmaatregel, de steun aan de armen zou ingehouden worden. Ook zaten er te veel jongelingen en jongedochters in de herbergen. Soms moest er volk tijdens de goddelijke diensten uit de herbergen worden buitengezet. Ook ter gelegenheid van dopen werd er te veel gedronken. Ketters waren er niet op de parochie maar de pastoor kon niet goed verdragen dat de paters recoletten zonder zijn toelating op de parochie kwamen belezen. Die paters zegden dat zij hiervoor een toelating hadden. Ook kanunnik Malepert van Middelburg had zo een toelating. Men moest in die tijd nogal veel belang gehecht hebben aan belezen te St. Laureins. In 1756 liep er zo zelfs een valse pater rond op de parochie en die had bij verschillende boeren zijn bedrog gepleegd vooraleer hij kon gevat worden (33). Bisschop de Haudion hoorde tijdens zijn bezoek in 1648 ook spreken over de « vijt aflezen » en in die tijd was meester Mayken, een vrouw van Kaprijke, een gekende kwakzalver (34).

In 1693 stierf mijnheer Blomme. Hij was 74 jaar oud en veertig jaar lang pastoor. En nu kwam er een onderpastoor : Martinus de Bouvere. Het ging er niet te beter om. In 1694 beweerde de koster, Anthonius Rijnheer die ook schoolmeester was, dat de pastoor de dienst voor mijnheer Blomme niet had gedaan, dat hij veel wegging en dat hij met zijn meid op het feest van St. Adriaan bij pastoor Cornelis te Adegem op een eetmaal was geweest (zie Adegem). De pastoor van zijn kant was hoegenaamd niet tevreden over de onderpastoor die, volgens zijn zeggen, dagelijks in de herbergen zat en veel dronk, « quodque non absque scandalo ». Hij zegde ook dat die onderpastoor veel bij Antonia de Leese, huisvrouw van Lambert Vaillant zat en deze vrouw maakte nog meer misbruik van de drank. Op Pasen 1698 was die vrouw, in dronken toestand, te biecht geweest bij de pater die daar toen dienst deed. Of liever, ze had getracht dit te doen op Palmenzondag en op tweede Paasdag. Zij werd iedere keer afgewezen. De « smouter » krijgen noemt

(33) Zie « Van een valsden pater » in « Vrij Maldegem », 6.2.55.

(34) Brugge - R.A. - Kerkelijk archief nr 385.

men dat in de hedendaagse volkstaal. Maar op Beloken Pasen ging ze te biecht bij de onderpastoor en toen ging dat wel. Ze kreeg zelfs de H. Kommunie. De paters die haar hadden weggezonden waren pater Richard van den Berghe, op Palmenzondag, en pater Bavo op tweede Pasen. Het waren Carmelieten. Maar ja, de onderpastoor leefde in de beste verstandhouding met die vrouw. De deken zegt duidelijk dat hij, de onderpastoor, « cum illa sepe et familiariter conservatur, seu ejus domum seu tabernam frequentat ». En dat bleef zo verschillende jaren duren. Slechts in 1706 kwam er een nieuwe onderpastoor, Carolus Noy. Maar ook over die nieuwe helper was de pastoor niet tevreden. Hij beweerde dat hij geschenken aanvaardde, dat hij de zieken niet regelmatig bezocht enz. De onderpastoor verdedigde zich en zegde dat dit niet waar was en dat de pastoor hem niets liet verdienen.

In 1711 kreeg St. Laureins dan Franciscus Bernardus Geernaert als onderpastoor, en, na de dood van mijnheer de Reu, ook als pastoor. Dat was een betere priester. Hij stierf in 1729 en zijn grafsteen is nog te zien in de kerk.

BESLUIT

Wij hebben hier in dit artikel niet altijd de vergelijking kunnen maken met toestanden van vóór de geuzenberoerten. Maar eenieder zal er wel kunnen uit opmaken dat er veel veranderd is na die tijd. Dat was trouwens in alle parochies het geval. We vertellen niets nieuws als we hier nog eens herhalen dat het begin der XVIIe eeuw gekenmerkt werd door een godsdienstige heropleving. In de hier besproken parochies waren het bijna uitsluitend de parochianen die voor de restauratie van de kerk zorgden. Zo schitterend als in de steden was het zeker niet. En we hebben dan nog niet over de armste kerken gesproken, St. Margriete bijvoorbeeld of St. Jan. Het is eigenlijk maar een voorlopige restauratie geweest, maar dat voorlopig bleef gans de XVIIe eeuw duren zodat deken Kerremans, in het begin der XVIIIe eeuw, voor veel vervallen kerken kwam te staan. De mensen waren te arm om veel te geven aan de kerk, ze hadden te veel

geleden door de talrijke oorlogen. Te Maldegem worden de fondaties nog in ere gehouden maar te Adegem en te St. Laureins zijn er geen of heeft men die vergeten. In 1602 had bisschop Matthias Lambrecht zijn geboortedorp nochtans nog extra bedacht (35) : een rente van drie pond als voortzetting van een fondatie door zijn ouders gesticht en een som van 24 pond groten tot reparatie van de kerk. Nu en dan is er nog wel een of andere rijke boer die in zijn testament aan de kerk denkt, bijvoorbeeld Georges Neyt die in 1657 voor een nieuwe remonstrans 100 pond gaf. Of Pieter Haerens, schepen van Maldegem, die te St. Laureins woonde en die in datzelfde jaar, bij testament, 40 pond gaf voor die nieuwe remonstrans, 12 pond voor het versieren van het altaar van de H. Rozenkrans, veel geld en graan voor de armen en dan nog 400 missen deed lezen, waarvan 100 op St. Laureins (36). Ook op Maldegem waren er nog wel rijke begiftigers. Zo komt het dat de kerken, wanneer ze ten tijde van deken Kerremans vervallen waren, toch nog tamelijk rijk waren aan zilverwerk en dergelijke kostbaarheden. Maar er gebeurden daar ook veranderingen in. Soms werden er voorwerpen van verkocht. Of soms moest men er wegens oorlogsomstandigheden mee vluchten en kwamen ze niet of slechts gedeeltelijk terug. In januari 1794 nog eiste het Oostenrijks bewind het zilverwerk van de kerken op om zijn oorlog te kunnen voortzetten. Wat de schilderijen betreft, veel ervan zijn verdwenen zonder dat men de reden daar van kent. Dat lag grotendeels aan de pastoors die van een verandering hielden of hun mooie doeken lieten kapot gaan. Zij pasten zich graag aan volgens nieuwe verering van heiligen (37). Sint Antonius, bv. werd in de XVIe eeuw vereerd te Maldegem en te Adegem. In de XVIIe eeuw hoort men er niets meer over.

(35) Brugge - R.A. - Kerkelijk archief nr 100 - Testament van bisschop Lambrecht.

(36) Gent - R.A. - Maldegem 921 - Staten van Goed.

(37) Over de in de behandelde kerken vereerde heiligen vindt men zeer interessante inlichtingen in het Brugs Parochieblad (Dagklapper E.H. English). Zo over St. Anna : 29.7.51, 22.7.56 en 29.7.56. Over Sint Blasius : 11.2.51 en 4.2.51. Over Sint Laurentius : 5.8.51 en 7.8.55. Over Sint Hubrecht : 30.10.55 en 6.11.55.

Wij hebben gezien dat de meeste relikwieën slechts in de XVIIe eeuw in de kerken terecht kwamen. De oude waren gestolen of verdwenen. Men leeft in een tijd van vernieuwing maar het volk vindt het best zo en leeft mee met de kerk.

Wat de geestelijkheid betreft, hier valt wel het een en het ander op te zeggen. In de hierboven vermelde artikels van J. van Eegem in *Collationes Brugenses* (38), wordt aangenomen dat de clerus in 't algemeen opvallend voorbeeldig en stichtend is geweest. Dat is in elk geval niet zo geweest in de hier behandelde dorpen. En als we de artikels van de schrijver overlezen vinden we nog wel misbruiken op andere gemeenten. Hijzelf vermeldt een erg geval te Middelburg maar hij spreekt bv. niet over Watervliet waar pastoor Petrus Boone ook « zeer negligent » was en « geneghen tot den dranck » en « dat hij alsdan bij poysen danst ook met vrouwen ». Die pastoor reed er ook soms van door met zijn meid en hij kwam eens dronken van Gent terug en wilde opzettelijk de broeder van de koster overrijden.

Wij hebben er ons niet op toegelegd om misbruiken op te sporen, maar in bijna al deze dorpen van de noordwestelijke uithoek van het Meetjesland moesten wij die toch aanstippen. Dat laat ons dan ook niet toe te zeggen dat die geestelijkheid voorbeeldig was. Veeleer moeten wij toegeven dat het kinderen waren van hun tijd : er werd toen veel gedronken en zelfs sommige geestelijken ontsnapten niet aan deze mistoestand. Vergeleken met hedendaagse toestanden kunnen we dat niet voorbeeldig en stichtend noemen. Zulke misbruiken zijn nu immers grote zeldzaamheden.

Verder waren de mensen nog zeer bijgelovig, dat is algemeen bekend. Maar de ketterij is volledig uitgeroeid. De jeugd echter gedraagt zich ook niet altijd voorbeeldig, er zijn samenkomsten in herbergen waar gedanst wordt

(38) J. Van Eegem : « Bisschoppelijke en decanale kerkvisitatie », Col. Brug. 1954, blz. 227.

en gedronken. Dit misbruik is nooit uitgeroeid geworden en is heden ten dage meer dan ooit in voege.

Met de heer Van Eegem kunnen wij toch besluiten dat, spijs een grote onwetendheid, er een ruime geloofsbeleving bestond. Grote dronkaards, godslasteraars en echtbrekers waren uitzonderlijk en werden steeds als publieke zondaars en als ergernisgevers aan de overheid gesignaleerd. De mensen waren braaf, dronken of vochten wel eens graag, maar waren innig aan hun geloof en hun dorpskerk verbonden. Vooral op het einde van hun leven kwam dit tot uiting, dan bepaalden ze in hun testament dat er na hun dood veel missen voor hen moesten gelezen worden en hoopten op die manier vergiffenis te bekomen voor wat ze misdaan hadden.

Daniël VERSTRAETE

MEETJESLANDSE MOERONTGINNERS TE ROZENDAAL EN TE BREDA

In verband met opzoekingen naar de familie de Coster in Vlaanderen en bepaald te Houtave in de XIIIe eeuw, legde ik bij toeval de hand, in het rijksarchief te Brugge, op een paar oorkonden die belangrijk genoeg zijn voor de geschiedenis van Breda en Eeklo om ze hier te beschrijven. Zij dagtekenen uit het einde der XIIIe eeuw. In de eerste van de twee oorkonden laten Ywain, zoon van Ywain, Soy Bruninc en Alard de Costre « sce-pene van den moere ende van den goede dat behord te Gerards van den spikre ter stede die heetet Rosendale in Brabant » weten, dat Jan Maes van Lembeke een moerhof met twaalf bunderen t.t.z. 36 gemeten grond, heeft verkocht. De moergrond lag te Rosendaal en de grond werd verkocht aan de abdij van Sint-Andries bij Brugge. Van welk Rosendaal is er hier spraak ?

Er is geen verwarring mogelijk. Op de rugzijde van de tweede oorkonde, die over dezelfde verkoop handelt, staat er geschreven : « de XII bonariis mori precio emptis jacentibus in Breda in loco vulgari nomine dicto Rosendale, circa 1300 ». De tweede oorkonde werd uitgevaardigd te Eeklo. Daar Jan Maes te Lembeke woonde, werd de verkoop door de schepenen van Eeklo, die in de oorkonde bij naam werden vernoemd, bevestigd. In tegenwoordigheid van deze schepenen bekenden Jan Maes en zijn huisvrouw Margareta aan Daniel van Honkevliet, dat zij de twaalf bunderen moergrond aan de abdij van Sint-Andries hadden verkocht. Honkevliet is te vereenzelvigen met Sint-Pieterskapelle in West-Vlaanderen. In de eerste oorkonde werd de abt van Sint-Andries slechts vermeld onder de naam van Pieter. De abt in 1292 was Pieter van Honkevliet. Een familielid van de abt zal hier de abdij hebben vervangen.

Onder menig oogpunt zijn de twee oorkonden van belang. Wij leren erin immers de schepen van de Moere in Rosendaal en van Eeklo in 1292 kennen en krijgen in de eerste oorkonde nog bovendien een gedeeltelijke beschrijving van de Moere.

Wij moeten uit de eerste oorkonde terecht besluiten dat er in de dertiende eeuw beroep werd gedaan op mensen die ondervinding hadden in het uitbaten van moergrond, en een moere konden ontginnen en vruchtbaar maken. Het is immers opvallend hoe al de eigenaars van moergrond, die geciteerd werden, vreemdelingen waren. De drie bezitters van moergrond die in de oorkonde voorkomen, behoren niet thuis te Rosendaal. Jan Maes is van Lembeke. Ook de heer van Watervliet is er eigenaar, alsook nog Jan van Risinge, dat een heerlijkheid was onder Maldegem.

Alard de Coster was schepen van de Moere. Te Houtave in het Brugse Vrije is er rond 1300 een Alards-hem gekend. Te Houtave en in de aanpalende parochie Meetkerke, werd er in de XIIIe eeuw veel turf gewonnen. Te Houtave woonde er in deze eeuw een geslacht de Coster. Weitkinus, Ghiselinus en Walter de Coster zijn ons uit de oorkonden gekend. Er waren veel betrekkingen tussen de inwoners van Houtave en de abdij van Sint-Andries. Deze abdij had immers in het begin van de XIIIe eeuw het personaatsrecht van Houtave verkregen. Er waren bepaald betrekkingen tussen de abdij van Sint-Andries en Weitkinus de Coster van Houtave. Dezelfde Weitkinus de Coster was ook nog in betrekking met de ridder Willem van Maldegem. Het is niet uitgesloten dat Alard de Coster behoorde tot het geslacht de Coster uit Houtave, en dat wij in de richting Maldegem-Houtave-Abdij Sint-Andries moeten zoeken om de verschijning van aan de streek vreemde personen, uit te leggen.

E. H. J. NOTERDAEME

BIJLAGE I

Baidin van Gent bouden vanden broecheuse lippen cheren Welsoets soene Willem Alard Willem van keertvoerde ende giselin die vlaminc scepene van eclo doen te wetene allen den goenen die diese lettren zullen zien ende horen lesen dat quam voers ons Jan Maes ende Margarieta zijn wijf ende bekennden ende beleden dat si hadden vercocht wettelike den abbet ende den convente van Sinte Andries bi brugge tuelve buunre moers metten groende leggende intlant van breda ter stede die hetet rosendale omme drie ende vichttich pont tornoise die hem zien wel vergouden ende die voerseide Jan Maes ende Margarieta zijn wijf wedden voer ons Daniele van onkevlierd ties voerseids Abbet boef ende ties convent den voerseiden moers metten groende te wetten te warne vri ende quite van allen calaigen ende van sculden iegen elken meenche met tuelve peneghen lovenche cleenre monte tiaers van elken buunre die men ghelt gherarde van den spikre te sinte baves messe ende in orconden van desen voerseiden sticken soe hebben wi ghezeglet dese lettren met onsen zeglen uithangende met Jan Maes zegle voerseid ende ic Jan Maes kenne dese voerseide sticken op mi zelve dit was ghedaen int jaer ons heren als men scrivet sijn incarnation dusentich ende tue hondert ende tue ende neghentich viertiene nacht voer meie dach.

Oorspr. op perkament, vroeger voorzien van 7 zegels hangende aan dubbel staart. R.A.Br. nr 7217 bl.

Op de keerzijde : de XII bonarij mori precio emptis jacentibus in Breda in loco vulgari nomine dicto Rosendale.

BIJLAGE II

Ywain fs Ywains, Soy bruninc ende Alard die costre scepene van den moere ende van den goede dat behord te Gerards bevange van den spikre ter stede die hetet rosendale in brabant doen te wetene allen den goenen die dese lettren zullen zien ende horen lesen dat quam voer ons Jan Maes van lembeke ende gaf wettelike gifte

en halme Gerarde van den spikre tes abbets boef ende tes convents van Sinte Andries bi brugge ende die Gerard van den spikre gaf voerd wettelike ghifte den here pietre abbet van Sinte Andries voerseid te sire kerke boef van ere houve moers metten groende die welke houve houdt tuelf bunre leggende te rosendale voerseid in tuen steden dats te wetene An die zuudzide of zuudholf den moere naest die es jans van risinge ende an die nordzide of zuudholf naes den moere die cheren van watervliet dat es in elken stede die nord zide van din moere die was wielen Jans Maes voerseid ende daer wedde die Jan Maes voerseid dien Gerarde van den spikre ende die Gherard voerd dien abbet van Sint Andries te sire kerke boef dien moer metten groende te wetten te waerne bi der voerwoorden ende bider vrihede dier toe behord, als men hevet ghescreven in dies Gerards sarters die hi hevet van den moere van rosendale, vri ende quite met tuelpeneghe lovenche cleenre monte van elken bunre te gheldene dien gherard elc tiars te sinte bavesmesse tes heren boef van rosendale met dobblen coepe als hi ghevallen sal bi verstervenessen of bi vercoep Eende wie scepene voerseid ghemaent alse scepene wettelike van onser wetteliken maenre Gerarde van den spikre wijsen ende seggen ende orconden bi onsen here alse scepene dat die Jan Maes wettelijke is uitgegangen ende Gerard van den spikre inghegaen ende die Gerard voerd wettelike utghegaen ende die abbet ingegaen ende gheervet van den voerseiden moere ende van den groende, nader wet usage ende costume van dien lande ende van den moere voerseid ende in orconden ende kennessen van deser dinc soe hebben wi scepene voerseid ende Ik Gerard van den spikre dese lettren ghezeghlet met onsen zeglen uthangende dit was ghedaen te rosendale voerseid upt heerscep dies Gerards voerseid in iaer ons heren als men scrivet zijn incarnation dusentich tuchondert ende een ende neghentich tes donredaghes voer palme sondach.

(10 april 1292 nieuwe stijl.)

Oork. 7214 bl. R.A.Br. - Oorspr. op perkament. Zegels zijn verdwenen.

MENGELINGEN OVER DE NOORDKANT VAN AALTER

Op de noordkant van Aalter ligt een wijk de *Dries* geheten. Deze wijk strekt zich echter uit over Aalter, Knesselare en Ursel.

De eigenlijke Dries ligt op Knesselare ; het is het pleintje dicht bij de molen waar drie straten samenkomen. Geleidelijk echter werd die naam aan gans de omgeving gegeven. Het bedoelde pleintje is ontstaan door het samenkomen van het *Pietstraatje* met de *heerweg*.

De hier bedoelde heerweg is de straat die ten oosten van Ursel dorp aftakt van de weg van Zomergem naar Knesselare. Hij loopt over Berken, vormt eerst de grens tussen Ursel en Bellem, vervolgens tussen Ursel en Aalter tot aan de Dries, loopt voorbij de Driepikkel en komt te Westvoorde, te westen van het dorp van Ursel, op de gezegde weg van Zomergem naar Knesselare. Deze heerweg wordt ook de « Zandweg » en de « Langendamstraat » geheten.

Deze heerweg is dus een aftakking van de weg van Gent naar Brugge over Ursel en Knesselare. Doch zijn reden van bestaan is nog niet opgehelderd ; hij loopt grotendeels door een onbewoonde streek en doet geen enkel voorname plaats aan.

In « Appeltjes van het Meetjesland » I (1949) zet dhr Daniël Verstraete vooruit dat de graven van Vlaanderen hem zouden aangelegd hebben om, bij hun gebeurlijk reizen tussen Gent en Brugge, dicht bij het hun toebehorende « *Koningsgoed* » op Ursel te passeren, alwaar zij zouden kunnen overnachten. Die reden lijkt mij niet steekhoudend. De aftakking van de heerweg betekent een lange omweg en passeert nog altijd op 700 meter

van het Koningsgoed. Bovendien hadden de graven een ander goed langs de « rechte » weg, namelijk het « *Prinsengoed* », iets westwaarts van Knesselare kerk. (Op dit laatste goed hield Lodewijk van Male in 1378 « parlement » met de Bruggelingen en met de Gentenaars, nadat de oproerige Gentenaars de Brugse vaartdelvers omtrent de Nieuwendam te Aalter verjaagd hadden).

De meest gebruikelijke naam voor de Dries tot over een honderdtal jaar, was die van *Pietendries*. Er waren ook de *Pietmeersen*, de *Pietakker*, gelegen op Aalter, dicht bij de *Pietendries*.

*
* *

Op de *Pietendries*, langsheen de heerweg, op een perceel land waar Aalter, Knesselare en Ursel samenkomen, stond vroeger de *kapel* van Onze Lieve Vrouw *ter Pieten* (de *Pietkapel*).

Tot deze kapel behoorde een tiende waarvan de opbrengst verdeeld werd tussen de pastoors van Aalter, Knesselare en Ursel. Daarom moesten zij hier elk iedere week een mis laten lezen. (Het was dus geen klein kapelleke, want zij was 34 voet, ong. 10,50 m, lang.)

Deze kapel werd op het einde van de XVIe eeuw verwoest tijdens een uitval van Hollandse « Vrijbuiters », die na de herovering van onze gewesten door Parma (= Farnese) nog Oostende en Sluis bezet hielden. (Tijdens een van die uitvallen, in 1590, werden de kerk en het dorp van Aalter insgelijks afgebrand.)

Na de verwoesting van de kapel bleef de tiendestichting voortbestaan, maar de pastoors lazen de mis in hun parochiekerk. Later werd de stichting verbonden met het inkomen van de pastoor van Aalter alleen. Gelijk alle andere, ging deze stichting te niet met de Franse overheersing.

In 1666 poogden de wethouders van Aalter, Knesselare en Ursel de kapel herop te richten. Onder meer re-

denen lieten zij gelden dat veel omwonenden, gezien de grote afstand naar hun parochiekerk, 's zondags geen mis konden horen. Te Knesselare en te Ursel was er immers maar één mis (te Aalter was er nog een vroegmis) en er moest toch altijd, terwijl de andere huisgenoten naar de mis waren, iemand thuis blijven om de kleine kinders, het huis en de beesten te bewaken. Mgr. Triest, de bisschop van Gent, keurde het voornemen goed en beloofde zelfs een toelage. Mgr. Triest stierf ondertussen en de nieuwe bisschop vroeg het advies van de betrokken pastoors « die hun vanteren dat sij vuijt vreesse van dat met het oprichten van de voorseyde capelle aldaer saude moghen ghestelt worden eener capelaen ende daerdoor hemlieden sauden benomen worden het incomen van de voorschreven thiende ». De zaak werd voorgelegd aan de koning, geraakte aldus in de doofpot en de kapel kwam er niet !

Ware de kapel er gekomen, de Pietendries zou ongetwijfeld uitgegroeid zijn tot parochie, ja, wellicht tot een afzonderlijke gemeente. Wat er van zij, deze historie strekt niet tot eer van de toenmalige pastoors.

*

* *

Langsheen de voorzegden heerweg, iets noordwaarts van de Pietendries, op het grondgebied van Ursel, maar ook gedeeltelijk op Knesselare, ligt het *goed ter Pieten*. Deze omwalde hofstede is beter gekend als het *Blauwgoed*. De bewering dat het deze laatste naam zou gekregen hebben omdat de Duitsers het in de oorlog 1914-18 in het blauw zouden geverfd hebben is niet steekhoudend. Inderdaad, men vindt die naam reeds in het kadaster van 1810 van de gemeente Ursel (sectie A n° 598, eigenaar van de Woestijne d'Hansbeke).

Volgens een koopakte van 1729 was de « behuysde ende beschuerde hofstede, met de mote mitsgaeders de wallen ende de dreve opden Noortcant ende het pleyn voor de poorte » groot 811 roeden op Ursel (onder Wessegem) en 618 roeden op Knesselare (onder het Land van

de Woestijne). De labeurlanden gaande met deze hofstede lagen, op 450 roeden na, die op Knesselare lagen, allen op Ursel (Wessegem).

*

* *

Op de Pietendries, op het grondgebied van Knesselare, staat de *Pietendriesmolen*. Deze houten teerlingmolen op hoge wal is nog tegenwoordig in goede staat van onderhoud en is eigendom van dhr Henri Taets. Vroegertijd was hij één van de banmolens van de heer van het Land van de Woestijne. De traditie wil dat hij de « Oostmolen » van Aalter vervangen zou hebben. Dit is best mogelijk. In een balk op de molen staat het jaartal 1583 gegrift en de « Oostmolen » moet omstreeks 1577 verdwenen zijn. (De molenwal van deze laatste molen werd in 1613-1624 in de bedding van het nieuw kanaal van Brugge naar Gent gegraven.) (Zie « Appeltjes van het Meetjesland » II, 1950.)

*

* *

700 meter zuidwaarts van de Pietendriesmolen staat de hofstede het *Woestijnegoed*, weleer foncier van de grote heerlijkheid van het Land van de Woestijne.

Het ligt niet in mijn bedoeling nu over deze heerlijkheid te handelen.

Het is in verband met percelen grond liggende op de noordkant van de vaart dat wij de oudste heren van Woestijne kennen. (Aalter wordt reeds vermeld in 840, doch deze vermelding betreft de kerk.) In 1203 schenkt Willem filius Zeger van Somerghem, heer van de Woestijne, aan de Sint-Maartensabdij van Doornik de tweederden van de tiende liggende op de ontgonnen of nog te ontgiinnen velden gelegen in de parochie van Aalter, op de overzijde (= noordzijde) van de rivier geheten de *Dorma*. Hij doet die schenking omdat de gezegde abdij hem toegestaan heeft een eigen kapelaan te hebben

ter bediening van de kapel die zijn vader in de parochie van Aalter gebouwd had.

Men zou licht geneigd zijn in het bovenstaande de stichting te zien van de Kapel ter Pieten, ware het niet dat er genoeg bewijzen zijn — weliswaar van veel latere datum — dat er een Kapel ter Pieten en een kasteelkapel bestonden. Bovendien, in de stukken betreffende de geplande heroprichting van de Kapel ter Pieten zeggen de aanvragers dat deze omstreeks 1360 zou gesticht geweest zijn door een, ons tot nog toe totaal onbekende, Wouter van Knesselare.

De akte van de bovenstaande schenking van 1203 werd opgemaakt « in domo de le Wastine », in het Land ter Woestijne, op het Woestijnegoed dus.

In Fraissart's Cronijke van Vlaendren leest men dat « thuis ter Woestine » in 1381, tijdens de opstand van de Gentenaars tegen Lodewijk van Male, « hadde menighen vromen rutere in », doch dat Woestine in 1382 (quam in Ghendsche handt ». Er valt hierbij op te merken dat Lodewijk van Male enkele jaren voordien Woestijne als bruidschat gegeven had aan zijn bastaardzoon, Lodewijk van Vlaanderen, bijgenaamd de Fries.

De heerlijkheid van het Land van de Woestijne bleef in handen van nakomelingen van deze laatste tot in 1591 en verscheidene onder hen liggen begraven in het koor van de kerk te Aalter.

Lodewijk van Vlaanderen, ridder van het Gulden Vlies, hoofd der finances van Keizer Karel V, enz., heeft het verblijf van de heren van Aalter overgebracht van het Woestijnegoed naar een « huus » dat hij in 1548 aangekocht had en dat dicht bij de kerk van Aalter gelegen was. Dit huis, dat, naar een van Lodewijks titels, het *hof van Praat* genoemd werd, stond in de omgeving van het tegenwoordig gemeentehuis en werd in 1590, samen met de kerk en het dorp van Aalter, door de Hollandse Vrijbuiters afgebrand. Dit « huus » werd niet heropgebouwd : in 1591, na het overlijden van de laatste van Vlaanderen,

kwam de heerlijkheid van het Land van de Woestijne aan heren uit andere geslachten, die nooit alhier verbleven hebben.

Veel is er niet geweten over de lotgevallen van het Woestijnegoed. Tijdens de tachtigjarige oorlog (1635-1705) moet het, gezien zijn ligging aan de oever van de vaart, erg geleden hebben, want er is ons een aanbesteding bekend van 1673 die duidt op een bijna algehele heropbouw. Melden wij dat de gebouwen in 1894 afbrandden en nadien heropgebouwd werden. Overblijfsels van de grachten en van de sijngels van het voormalig kasteel zijn nog hedendaags zichtbaar.

*

* *

Het kanaal van *Brugge naar Gent* heeft een bewogen geschiedenis die ik slechts in het kort zal verhalen.

Reeds van in de XIIIe eeuw hadden de Bruggelingen, met het doel drinkbaar water aan hun stad te verschaffen, de Zuidleie gegraven (of een bestaande waterloop gekanaliseerd). Zij blijken zelfs grachten gedolven te hebben tot op Aalter, tot dicht het Woestijnegoed.

Van af het Woestijnegoed liep in de richting van Gent een riviertje, dat eigenlijk zijn oorsprong had tussen Beernem en St. Joris, de *Hoge Kale* geheten, en dat wij hiervoren reeds vermeld vinden onder de naam van *Dorma*. De Hoge Kale vloeide te Vinderhoutte in een ander riviertje ook Kale geheten, de tegenwoordige Poelkebeek, en samen vormden zij de benedenloop van de *Durme* van het Land van Waas. De Hoge Kale was bevaarbaar (met kleine schuitjes !) tot in Aalter.

In 1378 kregen de Bruggelingen oorlof van Lodewijk van Male om de Zuidleie te verlengen tot aan de Leie, omstreeks Deinze, en er een scheepvaart van te maken. De werken werden aangevangen, doch als de Brugse delvers gekomen waren op het Gentse, ergens rond de Nieuwendam, tussen St. Joris, Aalter en Knesselare, werden zij aangevallen en verjaagd door de tegen de graaf op-

standige Gentenaars (Witte Kaproenen). De Gentenaars zagen in het nieuw te delven kanaal een bedreiging tegen hun monopolie van scheepvaart en handel langs de Leie. De graaf deed het delven voortzetten onder de bescherming van zijn soldaten, maar bij een nieuw treffen doodden de Witte Kaproenen enige van de delvers. Hierop hield de graaf te Knesselare « parlement » met de Bruggelingen en met de Gentenaars, en de graaf beval het delven stil te leggen. Aan de eis van de Gentenaars dat het gedolvene op het Gentse terug moest gevuld worden wilde de graaf echter niet tegemoet komen.

Het werk bleef stil liggen tot in 1585, wanneer de Bruggelingen, ingevolge een oktrooi dat zij van de vorst verkregen hadden, de delving hervatten. Dit gebeurde op verschillende plaatsen tegelijk, o.m. te Gottem, alwaar het kanaal in de Leie zou uitmonden. Het is ook van toen dat het bedelf op de zuidkant van Aalter, in de volksmond bekend als het *Oud Leike*, dateert. (Zoals men ziet, in tegenstelling met wat men te Aalter vaak hoort zeggen, gebeurde het treffen met de Witte Kaproenen niet aan het Oud Leike, maar wel aan de Nieuwendam.)

Er kwam echter tegenstand van de Gentenaars, die in een rekwest aan de hertog van Parma de vernietiging van het aan de Bruggelingen verleende oktrooi vroegen. Dit rekwest ging de weg op van de rechterlijke procedure, die zeer langzaam was. Ondertussen echter werden de werken stilgelegd.

De eindbeslissing in dit geschil (indien er een geweest is) is niet bekend.

Ingevolge een oktrooi van Albrecht en Isabella werden de werken in 1613 hervat, ditmaal niet meer door de stad Brugge, maar wel door de Staten van Vlaanderen. Er werd bovendien niet meer gegraven in de richting van Deinze, maar wel naar Gent. Hiertoe werd, van het Woestijnegood te Aalter af, gebruik gemaakt van de bedding van de Hoge Kale. Het werk was voltooid in 1623. Men bemerke dat het kanaal naar Gent gegraven geweest

is grotendeels tijdens het tienjarig bestand met Holland. Militaire doeleinde zullen wel beslissend geweest zijn in de keuze van de richting naar Gent. Het kanaal van Gent naar Brugge was bedoeld als een demarcatielijn ten opzichte van Holland. Het heeft die rol goed vervuld tijdens de tachtigjarige oorlog, die in 1635 zou beginnen, en dit tot zeer grote schade van de aanpalende dorpen. Dit kanaal is aangelegd zonder een enkele sluis. Derhalve moet het delven ervan een enorm werk geweest zijn voor die tijd. Het peil van de Leie te Gent en dat van de Reie te Brugge ligt alle twee op 5 meter, doch tussen Aalter en St. Joris ligt er een hoogtekam die tot 13 meter reikt en die moest doorbroken worden. Hierdoor ligt het vlak van het water van de vaart te dier plaats in een uitgraving van 6 tot 8 meter. Geen klein werk dus, als men bedenkt dat toen alles met de schop moest gedaan worden.

De grote bocht of « elleboog » van de Nieuwendam, die ontstaan was doordat men eerst de richting van Deinze gekozen had, werd tussen 1939 en 1941 recht getrokken. Dit gebeurde in het kader van de werken tot modernisering van de vaart. Deze werken blijven jammerlijk aanslepen, wat oorzaak is dat geen grote nijverheidsinrichtingen zich langsheen dit kanaal kunnen vestigen.

*

* *

Door het delven van de vaart was de noordkant van Aalter virtueel afgesneden van het gros van de gemeente. Alhoewel de wethouders ervan reeds van in 1740 aangedrongen hadden om een *brug* te verkrijgen, duurde het tot 1775 vooraleer deze er kwam. Tijdens de twee laatste oorlogen werd de brug telkenmale vernield en nu doet de voorlopige brug, die na de laatste oorlog gelegd werd, nog altijd dienst. De werken voor een nieuwe brug, in de as van de ontworpen nieuwe weg van Aalter naar Maldegem, werden dit jaar aangevangen.

*

* *

ONDERWIJS

In 1828 beveelt de burgemeester een school te sluiten die Karel-Lodewijk Claeys en zijn huisvrouw, kramers van stiel, sedert enige tijd op de Pietendries opgericht hadden, omdat beiden onvoorzien waren van het nodige diploma. Dertig kinderen van Aalter, Ursel en Knesselare kregen hier onderricht.

In 1858 houdt Karel de Walsche in de Weststraat een door de gemeente gesubventioneerde school, die echter in 1863 ophield te bestaan, alhoewel zij tot 70 leerlingen, jongens en meisjes geteld had.

In 1866 wordt een gemeenteschool voor jongens en meisjes opgericht ter Weststraat, met de heer Aloys Alyn als onderwijzer. Deze neemt echter reeds in 1867 ontslag om naar de gemeenteschool van St.-Maria-Aalter over te gaan. Met zijn opvolger, dhr Gustaaf de Muynck, had men evenmin kans, want die nam reeds in 1870 ontslag, om door dhr Petrus Comeyne opgevolgd te worden.

Een nieuw schoolgebouw, met onderwijzerswoning, werd in 1872 gebouwd.

Reeds van in 1871 kreeg de onderwijzer van de school van de Weststraat een assistent (monitor) gedurende de wintermaanden, doch het duurde tot 1876 vooraleer er een vaste hulponderwijzer kwam (dhr Joz. Claeys). Deze nam ontslag in 1879, bij de aanvang van de schoolstrijd en ging over naar de vrije jongensschool van het centrum. De heer Comeyne bleef, doch zijn school liep leeg : hij had geen enkele leerling ! Hij nam ook ontslag in januari 1884 en overleed in april van hetzelfde jaar.

Heer Comeyne werd niet vervangen en de gemeente schafte de school af na de schoolstrijd.

In 1880 was er ter Weststraat een vrije school geopend geweest voor jongens en meisjes in lokalen gebouwd door Mevrouw Jos. Soudan-de Ruyter. Deze school werd gehouden door de zusters van de H. Vincentius a Paulo, van het Klooster der Brouwerijstraat.

Een afzonderlijke vrije school voor jongens, onder leiding van dhr August Laroy, werd in 1894 geopend in de leegstaande lokalen van de gemeenteschool van de Weststraat. Deze school werd in 1895 aangenomen, terwijl de Zustersschool, die nog enkel voor meisjes opstond, pas voor enkele jaren aangenomen werd.

De jongensschool van de Weststraat kreeg in 1897 haar eerste hulponderwijzer.

De heer August Laroy nam ontslag in 1932 en werd door dhr Karel Ongenae vervangen, die zelf, in 1948, vervangen werd door dhr Gabriel Versele.

De Zusters van de meisjesschool kregen hun eigen klooster in de Weststraat in 1942. Daarmede eindigde voor hen de lastige karwei, die zij meer dan zestig jaar gedaan hebben, van alle dagen, door alle weder, meest altijd te voet, de meer dan 3 kilometer lange weg te moeten afleggen die hun klooster aan de Brouwerijstraat verbond met hun school aan de Weststraat.

*

* *

In 1938 werd er te Aalterbrug een *kapelanij* opgericht onder aanroeping van de H. Godelieve en afhange van de parochie van Aalter-centrum. De kerk werd gewijd de 18 december van dat jaar. E. H. J. den Haerynck werd er als proost aangesteld. Hij werd in januari 1948 vervangen door E. H. R. van Haelst.

De kapelanij werd zelfstandige *parochie* in 1949 en de E. H. van Haelst werd haar eerste pastoor.

Onderhandelingen tot het inrichten van een kerkhof op de nieuwe parochie zijn aan de gang.

De parochie Aalterbrug heeft een uitgestrektheid van 650 ha en telt ongeveer 900 inwoners, wonende in 205 huizen.

*

* *

Tot de parochie Aalterbrug behoren niet alleen gans het deel van de gemeente gelegen te noorden van de (oude) vaart (de zogezegde « noordzijde »), maar ook 33 hectaren op de zuidzijde van de vaart (het begrip « noordzijde » moet dus thans enigszins verruimd worden !).

Op het deel van de parochie ter zuidzijde van de vaart vindt men het goed *te Lake* (bewoner Karel Loo-tens). Deze hofstede was voorheen de zetel van een heerlijkheid afhangende van Woeste. Deze heerlijkheid was maar klein en bestond in een enclave van Woeste mid-den in het Land van de Woestijne.

Het goed *te Lake* was ook de zetel van een *post-houderij* (relais). Vroegertijd verzorgden de posterijen niet enkel het vervoer van brieven, maar ook dat van personen (« postchaises »). Daarvoor moest ieder posthouder over een zeker aantal paarden beschikken, zes tenminste in iedere post.

Aalter had de belangrijkheid van een post en half. Gezien het aantal paarden dat daartoe nodig was, is het verstaanbaar dat de posthouderij op een grote hofstede gevestigd was.

In 1720 bestonden de volgende posthouderijen in Vlaanderen : Vlaams-Hoofd, Waasmunster, Eksaarde, Gent, Meulestede, Petegem, Vijve, Kortrijk, Aalst, Kwatrecht, Dendermonde, Aalter, Brugge, Oudenburg, Rud-dervoorde, Nieuwpoort, Oosterzele, Brijvelde, Geraardsbergen, Oudenaarde.

Het is onbekend wanneer de posthouderij van Aalter opgericht werd. Reeds in 1660 vinden wij de herberg « *de Drie Posthoorns* » (1) langsheen de vaart, dicht bij het goed *te Lake*. Het is klaar dat deze herberg haar naam aan de posterij te danken had. Deze herberg werd in 1705 door de toenmalige postmeester Lieven Aernout

(1) De *Drie Posthoorns* was in 1888 herbouwd geworden en in 1928 afgebroken om plaats te maken voor de villa van dhr Emiel Thienpont.

gekocht. Dezes neef, Lieven filius Frans Aernout, eveneens postmeester, werd in 1759 eigenaar van het goed te Lake, dat de Aernouts reeds sedert 1701 in pacht hadden.

De posterij van Aalter werd in 1784 afgeschaft, als de steenweg van Gent naar Brugge over Eeklo gelegd was. Lieven Aernout filius Frans bracht toen zijn posthouderij naar deze laatste stad over, alwaar hij in 1789 overleed.

Van zohaast het kanaal van Gent naar Brugge voltooid was (1623) ontstonden er regelmatige diensten voor het vervoer per schip van reizigers en goederen. (Over de *marktschepen* wordt er elders in deze aflevering gehandeld.) Onder die diensten was er een directe « *bargie* » tussen Gent en Brugge en omgekeerd. Deze bargies mochten enkel stilhouden te Aalter, om er van paarden te veranderen en alwaar de bargie naar Gent die naar Brugge kruiste.

Er bestond een dagbargie en een nachtbargie, doch de dagbargie werd in 1838, bij de aanleg van de spoorweg, afgeschaft. De nachtbargie bleef nog geruime tijd daarna varen.

De bargie veranderde van paarden ter herberg « *Sint Huybrecht* », die stond op de zuidkant van de vaart, nevens de Drie Posthoorns (thans huis bewoond door dhr Louis Verleye). Het mag wel bevreemdend lijken dat die verwisseling niet in de posterij — die toch over paarden beschikte — gebeurde. Een uitleg kan misschien gevonden worden in het feit dat de bargie ook de brieven van de stedelijke postdiensten van Gent en van Brugge vervoerde en dat deze stedelijke postdiensten geweldige concurrenten waren voor de koninklijke posterijen. (De Franse overheersing is er nodig geweest om beide postdiensten tot een enkele te versmelten.)

Volgens De Potter en Broeckaert (Geschied. Ursel) kwamen de boden van Gent op Brugge en vice-versa te samen te Ursel op de Pietendries, in de herberg het Klein Pleizier, om er van malle te verwisselen. Dat zal

wel geweest zijn vooraleer het briefvervoer door de bargie verzekerd werd. Ongetwijfeld volgden de boden hier de heerweg waarover er hiervoren gehandeld geweest is. Is het niet zonderling dat de boden, evenals de heerweg, het dorp van Ursel ontweken en de omweg langs de Pietendries maakten ?

*
* *

Behalve de *herbergen* de *Drie Posthoorns* en *Sint Huybrecht*, hierboven vernoemd, bestonden nog, ter noordzijde van Aalter, volgens een lijst van 1779, de volgende herbergen :

- 1° de *Papegaai*, een « remarcable grote hostelrij », opgericht anno 1777 (huis thans bewoond door dhr Adolf Laroy, rechtover de brug). Deze hostelrij werd in 1790 in een herenhuis veranderd, alwaar Frans-Emmanuel van Doorslaer, die in de Franse tijd meier van Aalter werd, kwam wonen. Zie in « Appeltjes van het Meetjesland » I (1949) over de plundering en verwoesting van het huis van meier van Doorslaer in 1814 ;
- 2° *Sint Aernout*, staande ter noordzijde van de vaart, aan de hoek van de brug, rechts, komende van Aalter. Dit huis werd in 1937 te gronde afgebroken voor de verbreding van de vaart ;
- 3° de *Weyenaer*, te Oostmolen-Noord. Vroeger, in 1635, stond er op het goed te Lake, op de oever van de vaart, een herberg, de *Maagd van Gent*, die belangrijk genoeg was opdat er, evenals in de herbergen op de dorpsplaats, een « armenbus » zou hangen. Deze herberg verdween waarschijnlijk om vervangen te worden door de *Drie Posthoorns*, alwaar wij zien dat er in 1660 een armenbus hangt.

Ter noordzijde van de vaart, nevens Sint Aernout, op de andere hoek van de brug (op de westkant van de straat dus), stond het *Roodhuis*, herberg in 1709, maar die in 1779 als dusdanig reeds verdwenen was.

Het Roodhuis dankte zijn naam ogenschijnlijk aan het daar rechtover, op de zuidkant van de vaart gelegen *Blauwgoed*. Het Blauwgoed is gans de blok waarop tegenwoordig staan de huizen en erven van Rodolf Laroy, Karel Bockaert, Mevr. Wed. Bockaert en wijlen Mevr. Soudan. Het Blauwhuis zelf stond omtrent daar waar nu de kleine huisjes staan achter de villa Soudan.

De « villa Soudan » werd in 1845 gebouwd door dhr notaris J. Fr. Hellebaut, van Gent, die hier zijn buiten-goed had. Zij werd in 1874 verkocht aan Mevr. de weduwe Jos.-Karel Soudan-de Ruyter. Jos.-Karel Soudan was de zoon van Jan-Ferdinand, die in de Franse tijd adjunct-meier geweest was en wiens huis (het « oude huis Soudan », waarschijnlijk door hem zelf gebouwd) het in 1814, bij de terugtocht van de Franssen, moest ontgelden (zie « Appeltjes », I).

Het huis en erf van dhr Adolf Laroy is de hiervoren besproken gewezen herberg de Papegaai. Het werd in 1832 gekocht door dhr Jan-Baptist Bockaert, de overgrootvader van dhr Karel Bockaert. Jan-Baptist Bockaert was winkelier, bakker en herbergier. Dit bedrijf werd in dit huis voortgezet door de zoon, eveneens Jan-Baptist, die alhier kinderloos overleed in 1889. Zijn weduwe overleefde hem tot in 1919.

Een andere zoon van J. B. Bockaert senior, Karel-Lodewijk (die in 1864 huwde met Coleta Baete) ging wonen in een huis dat zijn vader gebouwd had en dat stond nevens de voormalige Papegaai (nu huis waar Mevr. de wed. René Bockaert woont). Dit huis werd ter gelegenheid van zijn huwelijk herbouwd. In 1856, nog vóór zijn huwelijk, bouwde Karel-Lodewijk nevens dit huis en langsheen de vaart een magazijn voor zijn handel in kolen, meststoffen en bouwmaterialen. Karel Bockaert-Baete werd aldus de grondlegger van het tegenwoordige zeer uitgebreid handels- en nijverheidsbedrijf van de firma Bockaert en Thienpont.

*

* *

Het weze hier terloops gezegd dat de straat van Aalter-dorp naar de brug vroeger niet uitmondde gelijk nu terzijde van de brug, maar dat zij vóór 1828 uitkwam op de oostkant van de gewezen herberg de Papegaai, bijna loodrecht op de brug.

*
* *

Het *Patersveld* op het « eiland » gevormd door de oude en de nieuwe arm van de vaart, is een deel van het uitgestrekte voormalige *Jezuïetengoed*, waarvan het gros op de zuidzijde van de vaart ligt en hier dus buiten bespreking blijft.

Evenals gans het goed werd het Patersveld, na de afschaffing van de Jezuïetenorde in 1773, door de regering verkocht. Dit veld, groot 47 gemet, werd in 1783 van de hand gedaan voor 7350 pond courant, zijnde 1050 pond groten of ongeveer 500.000 van ons huidige franken. Dat is voor nauwelijks 10.000 frank het gemet !

Noord aan het Patersveld, over de Veldstraat ligt het *Zegersveld*, dat tegenwoordig van oost tot west doorsneden wordt door de nieuwe arm van de vaart. Dit 80 gemet grote veld was het foncier van de heerlijkheid van de *Woeste*. Vandaar de naam *Oeste* die men nu nog aan dit gewest geeft.

De heerlijkheid van de Woeste omvatte gans de westkant, meer dan de helft van Aalter, maar het Zegersveld was het enige deel van deze heerlijkheid dat op de noordkant van de vaart gelegen was.

*
* *

In de gemeente Aalter staan 16 toevallige *kapellen*. Drie ervan staan op het hier besproken deel van de gemeente. Het zijn :

1° de kapel van O. L. Vrouw van Lourdes, aan het Schaapstraatje, in 1875 gebouwd door toedoen van Mevr. de wed. Jos. Soudan-de Ruyter ;

2° de kapel van de H. Aldegondis, op het Patersveld. Gebouwd in 1930 op het hofsteedje bewoond door de Wed. Ch. L. Dierickx (Emma Wittevrongel), die zegt van de kanker genezen te zijn na een bedevaart naar Mespelaar. Geregeld komen mensen naar dit kapelleke de H. Aldegondis dienen voor de kanker ;

3° de kapel van O. L. Vrouw van Genade, aan de Buntelaarstraat. Gebouwd in 1946 met giften van de inwoners van de wijk, als dank voor de goede afloop van de voorbije oorlog voor de wijk.

*
* *

Op de parochie Aalterbrug, langs de zuidelijke vaartberm staat de *oude gendarmerie*. Dit klein gebouw zonder verdiep is werkelijk de Rijkswachtkazerne geweest, totdat die in 1908 overgebracht werd naar de nieuwe gebouwen aan de Brugstraat.

Reeds van in de XVIe eeuw had het Oudburg van Gent « soldaten » aangeworven om zijn grondgebied te beveiligen tegen de opeisingen van de Vrijbuiters. In 1763 telde dit korps 36 manschappen, verdeeld in zes corps-de-garde : Gent, Meulestede, Lochristi, Lovendegem, Nevele en Aalter.

De standplaats aan de vaart voor dit corps-de-garde werd gekozen omdat landlopers en andere ongewenste lieden zich bij voorkeur langsheen de vaart verplaatsen. Tijdens de Franse overheersing verbleef er alhier een brigade « gendarmes » en tijdens de vereniging met Holland hadden wij hier zeven « maréchaussees ».

*
* *

Vóór het delven van de vaart (1613-1623) lagen er te Aalter drie *bruggen* over de Hoge Kale, namelijk :

1° de Geetbrug, die lag omtrent daar waar de tegenwoordige brug over de vaart ligt ;

2° de Woestijnebrug, in de as van de weg die van Aalter dorp over het Drogenbrood naar het Woestijnegrond liep :

3° de Oostmolenbrug.

Een thans grotendeels verdempte straat liep vroeger van het goed te Lake naar Oostmolen. Het Waterstraatje op Oostmolen-zuid is er een overblijfsel van.

Een straat lag op beide zijden van de Hoge Kale, van de Oostmolen brug af verder naar Hansbeke toe. Wellicht waren dit dijken, sporen van een vroegere kanalisatie van dat riviertje. Deze straten werden samen met de Hoge Kale in de nieuwe vaart gedolven, doch de zeer brede dijken van de vaart vervingen ze uitstekend als openbare wegen.

De weg van Aalterbrug naar Ursel was vroeger niet de huidige brede Eekloweg. Van aan de Hulhoek volgde men het deel van de Weststraat dat door de Eekloweg opgeslorpt werd tot aan het knooppunt met de straat naar het Woestijnegood. Van daar liep de weg noordwaarts, tussen de Pietakker en de Pietmeersen (het Meersstraatje) tot aan het Pietstraatje en alzo verder, voorbij de Pieterdriesmolen, over de Dries, voorbij het goed ter Pieten en het Koningsgoed naar Ursel.

De weg van Aalter dorp naar de brug werd gekasseid van 1825 tot 1833. Hij werd, evenals een deel van de Weststraat, gelijk hierboven gezegd, opgeslorpt door de provinciale baan Tielt-Eeklo, die omstreeks 1845 aangelegd werd. Het deel van deze weg van aan het Meersstraatje tot aan de Wessegemdries op Ursel werd toen dwars door het land aangelegd.

De weg van aan de Hulhoek (Weststraat) naar Knesselare (de Aalterweg) werd in 1845 gekasseid door een concessiehoudende maatschappij, die gemachtigd werd tolbarrelen te plaatsen. (Vandaar de naam « Barreel » voor de gezegde Hulhoek.) Deze weg werd in 1908 door de Staat overgenomen.

De weg van Oostmolen naar Ursel werd in 1856 gekasseid.

De herhaalde pogingen die het gemeentebestuur van Aalter gedaan heeft om een brug over de vaart te bekomen, stuitten steeds op een weigering van hogerhand. Nog altijd moet men voortsukkelen met een veerdienst voor voetgangers alleen, die, alhoewel hij een zorgenkind is voor de gemeente, zeer gebrekkig werkt.

De Buntelarestraat en de Weststraat werden onderscheidenlijk in 1907 en in 1912 van een wegdek voorzien en in 1956 gemoderniseerd.

De Driesstraat, een deel van de hoger besproken heerweg, werd, met tussenkomst van Ursel en Knesselare, in 1910 bestenigd.

Arth. VERHOUSTRAETE

DE FAMILIE RYSERHOVE

KWARTIERSTATEN RYSERHOVE-CLAEYS

(vervolg)

GENERATIE VI.

VI.A.440. Ryserhove Joannes-Baptist,

° Beern. 18 juni 1777 ; † Beern. 10 nov. 1843 ; kleermaker-winkelier-veerman ; x Beern. 11 floréal XII met :

VI.A.441. Brysse Maria-Theresia,

° Ardooie 10 dec. 1781 ; † Beern. 26 mei 1813, in kraambed ; na haar dood hertrouwde Joannes-Baptist Ryserhove, x Sijsele 3 mei 1814 met Joanna Allemeersch, spinster, ° Sijsele 1 jan. 1781 en † Beern. 19 mei 1830 ; Maria-Theresia Brysse was eveneens spinster, dochter van kleermakers-marskramers ; zie alle bijzonderheden in Deel I, nrs 53 en 77 à 84.

VI.B.442. Van Hulle Karel,

° Kness. 19 april 1789 ; † Kness. 6 jan. 1861 ; dagloner ; verloor zeer vroegtijdig zijn vrouw, doch bleef weduwnaar ; was een verwoed wildstroker ; x Kness. 8 juli 1813 met :

VI.B.443. Van Veirdegem Bernardina,

° Ursel 21 okt. 1791 ; † Kness. 21 maart 1827 ; haar ouders waren kleine landbouwers en een broer van haar werd boswachter te Ursel.

VI.C.444. Verheire Carclus (« Charelke »),

° Kness. 11 okt. 1767 ; † St.-Jor. 12 april 1808 ; landbouwer, bezat eigendommen te Kness. en St.-Jor., samen met zijn broers en zusters ; x Kness. 10 pluviöse VII met :

VI.C.445. De Reu Regina-Maria,

° Kness. 1 febr. 1777 ; † St.-Jor. 6 febr. 1847 ; landbouwster ; zij hertrouwde te St.-Jor. 17 febr. 1809 met Augustin De Graeve, landman, ° Oed. 6 mei 1786 en † St.-Jor. 22 okt. 1864, in huwelijk met Eugenia Van Houtte.

VI.D.446. De Wulf Martinus,

° Aalter 27 mei 1778 ; † Aalter 21 mei 1854 ; landman te Aalter, vanaf 1805 herbergier te St.-Jor. ; keerde na 1832 naar Aalter terug ; x Aalter 10 vendémiaire X met :

VI.D.447. Van Laecke Francisca,

° Aalter 20 dec. 1778 ; † Aalter 9 jan. 1844 ; spinster.

VI.E.448. Quyssens Joannes-Baptist,

° Beern. 3 jan. 1761 ; † St.-Jor. 6 juli 1828 ; landbouwer, schepen te Beern. bij het einde van het Oud Regiem, daarna lid van de « Municipale Raed » ; vanaf 1 jan. 1813 burgemeester van Beern., lid van het Armbestuur, voorzitter van het kiesdistrict Beern. ; hij bewoonde een hof van drie paarden op de wijk Hulslo, heerlijkheid van Sodtschoore, nabij het tegenwoordig station ; verhuisde in 1823 naar « 't Hof », te St.-Jor. ; bleef burgemeester van Beern. tot 5 juni 1820 ; had een kroostrijk gezin, waarvan zes dochters en één zoon tot volwassenen opgroeiden ; bezat eigendommen te Beern., St.-Jor., Wingene en Kness. (bv. binnen deze laatste gemeente : een huis met tuin en boomgaard, Sectie B 241-42-43, en 5 ha 75 a 20 ca land en bos, met een belastbaar kadastraal inkomen van 242,78 F in 1840) ; zie P.-C. Popp en leggers van de betrokken gemeenten, GA. Beern. en St.-Jor., Etat nominatif et individuel de la Population de la Commune de Beern., 1815, RAB., nrs 2003 à 2011.

Quyssens Joannes-Baptist x St.-Jor. 2 juni 1789 met :

VI.E.449. De Craene Monica,

° St.-Jor. 3 sept. 1765 ; † Wingene 2 juni 1849 ; landbouwster ; na de dood van haar man en het huwelijk van haar zoon, in 1831 met drie ongehuwde dochters naar Wingene verhuisd, alwaar zij ook stierf.

VI.F.450. Cornelis Pieter-Jozef,

° St.-Jor. 14 jan. 1776 ; † St.-Jor. 20 sept. 1845 ; houthandelaar en zeer welstellend man ; schepen te St.-Jor. van 17 nov. 1830 tot 1 juli 1837 ; hij werd herkozen bij de verkiezingen van 14 juli 1836, doch gaf het volgend jaar zijn ontslag ; huwde te St.-Jor. 14 jan. 1806 met :

VI.F.451. Sierens Anna,

° Oedelem 8 juli 1780 ; † St.-Jor. 9 april 1868 ; landbouwersdochter uit Oed. ; † St.-Jor. (Dorp), 88 jaar, bijzondere.

VI.G.452. De Loof Carolus,

° Kness. 28 febr. 1772 ; † Beernem 27 dec. 1840 ; landbouwer, Oudenaardeveld te Beern. ; is tevens de wettelijke grootvader van Seraphina Van Hooreweghe (zie : V.H.431) ; hij x Oostkamp (de Franssen hadden op een zeker ogenblik de verplichting ingevoerd in de kantonhoofdplaats te trouwen « dans le temple de la loi ») de 10 prairial VIII met :

VI.G.453. Vermeulen Petronella-Francisca,

° Beern. 2 jan. 1779 ; † Beern. 16 okt. 1852 ; landbouwster.

VI.H.454. De Loof Jacobus,

° St.-Jor. 26 ventose XIII ; † Beern. 28 nov. 1858 ; broer van nr V.G.430 : landbouwer : hij x Beern. 9 april 1835 met :

VI.H.455. Van Hooreweghe Anna,

° Sijsele 9 pluviöse V ; † Beern. 28 nov. 1870 ; dochter van zeer deftige en christelijke landbouwers, schonk zij niettemin op 6 mei 1823, dus op 26-jarige leeftijd, het leven aan een onwettig meisje ; toen het kind die middag geboren werd, stortte haar vader, Jacobus-Joannes Van Hooreweghe, 57 jaar oud, levenloos neer (akten nr 64 en 65, Beern. 1823) ; in de familie leeft het gezegde voort, dat de man tevoren meermaals verklaard had, een dergelijke schande niet te zullen overleven ; de moeder van het kind, Anna Van Hooreweghe, huwde 12 jaar later met de veel jongere Jacobus De Loof ; ook daarna echter bleef het onwettig kind steeds de naam van zijn moeder dragen, nl. Seraphina Van Hooreweghe ; in 1848 huwde deze met een jongere broer van haar pleegvader (zie : V.G.430 en V.H.431).

VI.K.456. Claeys Karel-Francies,

° Oed. 1 mei 1765 ; † Oed. 23 aug. 1831 ; werkmán ; woonde te Oed., Dorp 334 ; hij x Oed. 4 jan. 1793 met :

VI.K.457. Coppée Anna-Maria,

° Oed. 8 nov. 1768 ; † Beern. 15 jan. 1844 ; landbouwster ; zij is tweemaal gehuwd geweest : 1) x Oed. 21 april 1788 met Jacobus-Francisus Verstraete ; 2) x Oed. 4 jan. 1793 met Karel-Francies Claeys.

VI.L.458. Zutterman Joannes,

° Beern. 4 maart 1774 ; † Kness. 8 nov. 1848 ; werkmán ; woonde eigenlijk te Beernem, doch verbleef na de dood van zijn vrouw enkele maanden te Oed. ; daarna te St.-Jor., wijk Zeldonk 263 ; stierf toevallig te Kness., in de woning van de weduwe Deprest, wijk Dries, bijna 75 jaar oud ; hij x Beern. 17 frimaire IX met :

VI.L.459. Mouton Theresia,

° Oed. 28 febr. 1779 ; † Beern. 24 april 1847 ; spinster.

VI.M.460. Verniest Domien,

° Kness. 16 aug. 1789 ; † Kness. 16 maart 1875 ; dagloner, wijk Kluize ; x Kness. 17 febr. 1813 met :

VI.M.461. Willems Theresia,

° Kness. 25 mei 1794 ; † Kness. 1 jan. 1882 ; spinster, overleden in het Klooster te Kness.

Nopens Domien Verniest en zijn echtgenote, Theresia Willems, zijn er een paar beraadslagingen van de Gemeenteraad te Kness. te vinden. Hun huisje stond opgeschreven als « Communael Goed », maar zij weigerden pacht te betalen, daar zij beweerden dat die woning hun eigendom was, in de Franse tijd aangekocht door Maria-Regina De Swaef, moeder van Domien Verniest en dochter van de vroegere, Fransgezinde veldwachter van Kness. Op 2 nov. 1838 vroeg de gemeente autorisatie om haar recht te vervolgen tegen Domien Verniest (Beraadsl., f. 40, nr 42) en op 10 jan. 1839 werd dezelfde aangeklaagd « voor veragterde pagten » (ibid., f. 43-44, nr 46). Hij verloor het pleit en werd nooit eigenaar. In bedoelde beraadslagingen wordt er over hem gezegd, dat hij een moeilijk en onhandelbaar mens is, die de gemeente veel last berokkent, en wordt hij beschreven als een wildstroker en een onbetrouwbaar persoon.

VI.N.462. Van Hulle Jan-Baptist,

° Kness. 17 dec. 1781 ; † Kness. 12 juli 1861 ; wever in Eentveld, zeer laattijdig gehuwd ; overleden in het Klooster ; x Kness. 27 juni 1822 met :

VI.N.463. Smessaert Sabina,

° Kness. 19 juni 1790 ; † Kness. 4 dec. 1847, tijdens de hongersnood, in haar woning, wijk Eentveld ; spinster.

VI.O.464. De Jaeghere Ivo,

° Oed. 16 okt. 1799 (= 24 vendémiaire VIII) ; † Oed. 25 jan. 1862 ; wever, Kneukelstraat te Oed. ; hij x Oed. 23 nov. 1829 met :

VI.O.465. De Cousse Mackere Maria-Theresia,

° Oed. 24 pluviöse XI ; † Oed. 7 dec. 1869 ; landbouwersdochter, spinster.

VI.P.466. Claeys Laureyns,

° Oed. 22 juli 1792 ; † Oed. 28 mei 1847 ; landbouwer ; hij is driemaal gehuwd geweest : 1) x Oed. 6 mei 1812 met Monica Huyghe, die ° Oed. 11 sept. 1781 en † Oed. 13 dec. 1819 ; 2) x Oed. 1 febr. 1820 met Regina Walgraeve, spinster, die ° Oed. 20 febr. 1793 en † Oed. 10 apr. 1824 ; 3) x Oed. 28 juni 1824 met :

VI.P.467. Bleyaert Philagia,

° Beern. 31 jan. 1795 ; † Oed. 28 jan. 1854 ; zij was dienstmeid te Oedelem toen zij huwde.

VI.Q.468. Coppejans Petrus,

° Kness. 29 dec. 1795 ; † Oed. 13 juni 1865 ; kuiper en wagenmaker, eerst te Kness., Veldstraat (De drie Linden), daarna te St.-Jor., later te Oed. Hij huwde : 1) x Oed. 14 jan. 1829 met Cecilia Rys, die ° Oed. 14 juli 1796 en † St.-Jor. 22 okt. 1834, landbouwersdochter, in kraambd gebleven ; 2) x Ruiselede 20 febr. 1835 met :

VI.Q.469. Lambrecht Rosalia,

° Ruiselede 17 dec. 1809 ; † Kness. 18 okt. 1857 ; de echtg. Coppejans-Lambrecht Petrus bezaten te Knesselare een huis met tuin, Sectie D 375c en 376c, 6 a 40 ca groot en getaxeerd op een kadastraal inkomen van 34,61 F (art. 744).

VI.R.470. Maenhout Basilius,

° Beern. 6 april 1794 ; † St.-Jor. 20 aug. 1883, rustend landbouwer, bijzondere. Hij is driemaal gehuwd geweest : 1) x St.-Jor. 15 mei 1821 met Joanna-Catharina Maenhout, die ° St.-Jor. 4 aug. 1793 en † St.-Jor. 21 april 1825 ; 2) x Oed. 27 juli 1825 met Maria-Jacoba Claeys, die hierna volgt ; 3) x Oed. 7 mei 1856 met Rosa-Francisca (soms ook : Lazaria) Huyghe, die ° Oed. 20 sept. 1811 en † Oed. 13 dec. 1872 ; deze laatste was tevoren, in eerste huwelijk, reeds weduwe van Gabriël Vincke, die † Oed. 20 okt. 1845.

VI.R.471. Claeys Maria-Jacoba,

° Oed. 29 frimaire IX ; † Oed. 21 dec. 1851 ; spinster vóór haar huwelijk, daarna landbouwster.

GENERATIE VII.

VII.A.472. Reyserhove Joannes-Bernard,

° Beern. 24 jan. 1739 ; † Beern. 11 messidor XII (1804) ; schrijnwerker in de Bloemendalstraat te Beern. ; zie alle bijzonderheden in Deel I, nr 35 en nrs 48 à 58 ; hij x Beern. 17 april 1769 met :

VII.A.473. Geirnaert Cathelijne,

° Beern. 7 april 1749 ; † Brugge 6 maart 1837, 88 jaar oud ; de samenstelling van haar gezin, nrs 48 à 58 in Deel I, kan nog met het volgende aangevuld worden : Franciscus-Joannes Reyserhove (nr 56), ° Beern. 9 maart 1786 ; † Gent 17 sept 1865, zonder beroep, kinderloos ; aangifte van overlijden gedaan door Franciscus Reyserhove, circa 40 jaar, neef, kleermaker te Knesselare (nr 84) ; Franciscus-Joannes Reyserhove x Gent 15 okt. 1823 met Barbara-Theresia Maesschalk, die ° Deinze 1797 en † Gent 4 febr. 1864, dochter van Joannes-Baptist en van D'haenens Isabella-Rosa ; bij haar huwelijk was haar vader reeds overleden en haar moeder woonde te Gent, Rooigemlaan (Oud fichenstelsel, SA. Gent) ;

Petrus-Jacobus Reyserhove (nr 57), ° Beern. 11 maart 1790 ; † Gent, Akkergemstraat - Oude Kerkweg, 21 juli 1849, timmerman, ongehuwd (Bev. Gent ; bereidwillig medegedeeld door heer Firmin de Clercq, Waarschoot).

VII.A.474. Brysse Joannes-Baptist-Franciscus,

° Kortrijk 23 juli 1746 ; † Beern. 7 febr. 1826 ; kleermaker en marktkramer, woonde vele jaren te Ardooie, waar hij een eigen woning aankocht en een stoffenwinkel openhield ; hij had vroegtijdig zijn ouders verloren en werd vermoedelijk te Ardooie uitbesteed ; hij x Ardooie 30 april 1766 met :

VII.A.475. Vermandere Maria-Joanna-Theresia,

° Roeselare 11 nov. 1741, onwettige dochter van Maria-Barbara Caelbert ; noemde eerst Caelbert, naar de moeder ; deze laatste huwde later met een Martinus Vermandere ; de overlijdensakte zegt : Joanna-Theresia Vermandere, fia Martini en Barbara Colbert, † Beern. 27 sept. 1811, 70 jaar, echtg. van Jan-Baptist-Frans Brysse.

VII.B.476. Van Hulle Joannes-Francies,

° Oed. 30 okt. 1750 ; † Kness. 31 aug. 1836 ; landbouwerherbergier, Gooskensstraat, Kness. ; x te Kness. 29 april 1780 met :

VII.B.477. Busschaert Maria-Petronella,

° Kness. 28 febr. 1754 ; † Kness. 18 dec. 1815 ; landbouwster, † in haar woning, « Section Geuskensstraete ».

VII.B.478. Van Veirdegem Livinus,

° Ursel 14 maart 1757 ; † Ursel 23 febr. 1793 ; landbouwer, Roze ; x Ursel 8 jan. 1787 met :

VII.B.479. Wille Johanna-Ludovica,

° Ursel 25 mei 1761 ; † Kness. 8 okt. 1828, landbouwster, wijk Westvoorde ; na het vroegtijdig afsterven van haar eerste man, was zij opnieuw x te Kness. 24 april 1814 met Joannes-Baptist Van den Hende, ° Zomergem 23 maart 1762, † Kness. 18 juli 1836, wed. in eerste huwelijk van Joanna-Maria Dejaeger.

VII.C.480. Verheire Joannes,

° Kness. 20 maart 1720 ; † Kness. 3 aug. 1784 ; landbouwer ; x Kness. 28 april 1757 met :

VII.C.481. Van Hecke Judoca,

° Vinkt 12 jan. 1727 ; † Kness. 9 juni 1785 ; de Stvg. van deze echtelingen is bewaard gebleven :

« Staet ende inventaris van alle de immeubele ende mobilaire goederen, baeten, commeren ende lasten... ten sterfluyse van den eersaemen Joannes Verheire fs Joannis et Joanne van Lockerije... ende van sijnne huysvrauwe Josijntjin van Hecke dogter van Henricus ex martijntjen Martens... wiens sielen Godt almachtigh believe genaedigh te wesen, agterlaetende drie kinderen duerende hun hauwelijck verwekt, genaemt Pieter-Frans bij competenten auderdom ende hauwelijcken staet sijn selfs, Ignatius oud ontrent 22 jaeren, Carel oudt 18 jaeren...

Bestaende in een behuijst ende bestalt hofstedeken, by coope vande kinderen geeraert de Kostere alhier gepasseert den 30n April 1762, met de boomen ende haegen daerop staende, den boghaert, logting ende landt daer mede gaende, gestaen ende gelegen binnen dese prochie in Hoekestraete, groot over erfve volgens den landboek nrs 737 ende 738 tot 404 Roeden aboutterende oost de calsijde... ende door d'overledene tot hunnen sterfdag gebruykt geweest...

De venditie vanden 28 Junij 1785, waeraf suyver geproveniërt is ter somme P. 34 - 4 - 1 gr.

Naer tsluijten deser, heeft den rendant verclaert dat hij de somme van P. 6 - 8 - 2 gr. bij hem opgestreken over de comptant betaelde coeykens der venditie, vergoed...

De leste overledene hadde geordonneert tot laefvenisse haerder ziele ende degonne van haeren man te laeten exhonoreren missen voor eene somme van vier Ponden thien schell. gr...

Den sterfhuijse is schuldig aen den stokhauder Vermeersch tot Maldegheem de somme van drij ponden thien schell. gr. over coop van haut ter venditie van Burckel...» (GA. Kness., Stvg., reg. 4, f. 164-66).

VII.C.482. De Reu Martinus,

° Kness. 11 nov. 1737 ; † Kness. 30 juni 1780 ; landbouwer, broer van Jan-Frans De Reu, schepen te Kness. ; Martinus woonde in Hoekstraat ; hij x te Oed. 19 okt. 1761 met :

VII.C.483. François Anna-Maria,

° Oed. 16 juni 1741 ; † Kness. 19 april 1807 ; na de dood van Martinus De Reu hertrouwde zij nog tweemaal : 1) x Kness. 15 aug. 1780 met Petrus Van Maldegheem, die ° Kness. 12 dec. 1745 en † Kness. 2 juli 1790 ; 2) x Kness. 9 sept. 1790 met Pieter-Jan De Loof, die ° Kness. 2 okt. 1768 en † Kness. 31 aug. 1846, in tweede huwelijk met Monica Stock. Zie Stvg. RAB., Vrije III, nr 5846.

VII.D.484. De Wulf Joannes-Francies,

° Aalter 9 april 1740 ; † Aalter 4 juni 1803 (= 15 prairial XI), landman ; x Bellem 21 april 1765 met :

VII.D.485. Van Hecke Petronella-Joanna,

° Bellem 21 maart 1738 ; † Lotenhulle 6 april 1819, wed. ; vóór de dood van haar man staat zij aangegeven als landvrouw, wonend te Aalter, wijk Oostmolen.

VII.D.486. Van Laecke Augustinus-Benedictus,

° Aalter 21 maart 1736 ; † Aalter 28 aug. 1818 ; dagloner-landman ; x Aalter 18 maart 1767 met :

VII.D.487. De Fruyt Joanna-Cornelia,

° Oed. 29 april 1740 ; † Aalter 28 sept. 1807 ; zij verloor vroegtijdig haar ouders en x Aalter 22 maart 1765 met Jacobus Diericx, die ° Aalter 26 juni 1719 en reeds † Aalter 29 dec. 1766 ; deze eerste man was dus 21 jaar ouder dan zijzelf ; drie maand na zijn dood hertrouwde zij met Augustinus-Benedictus Van Laecke.

VII.E.488. QuysSENS Petrus,

° Beern. 13 febr. 1724 ; † Beern. 24 mei 1788 ; landbouwer te Beern., Hulslo ; kerkmeester, baljuw van Sodschoore ; onder de peters en meters van zijn kinderen waren er verschillende edellieden en ook een kanunnik van St.-Donaas, nl. Hubertus Van der Vliet, die aan de kerk van Beernem een relikwie van de H. Hubertus schonk in 1754 (een stuk been uit de arm van die heilige) ; Petrus QuysSENS x Beern. 26 sept. 1749 met :

VII.E.489. BouSSerie Maria-Joanna,

° Wingene 25 juni 1724 ; † Beern. 4 okt. 1788 ; landbouwer ; geboren en overleden in hetzelfde jaar van haar man. Wij bezitten nog haar gebedenboek.

VII.E.490. De Craene Joannes-Baptist,

° Aalter 22 juni 1736 ; † St.-Jor. 1 febr. 1814 ; landbouwer te St.-Jor. ; x St.-Jor. 19 april 1763 met :

VII.E.491. GrammEEUWS Isabella-Theresia,

° Kness. 1 jan. 1733 ; † St.-Jor. 25 febr. 1790 ; landbouwer ; zij was eerst x te St.-Jor. 20 mei 1758 met Petrus Schellebroot, ° Aalter 18 maart 1715 en † St.-Jor. 15 febr. 1763, circa 49 jaar oud ; pas daarna huwde zij met Joannes-Baptist De Craene ; er waren verschillende kinderen, uit haar beide huwelijken.

VII.F.492. Cornelis Laurentius,

° St.-Jor. 8 jan. 1750 ; † St.-Jor. 19 april 1834 ; houthandelaar, landbouwer, later particulier ; x St.-Jor. 30 juli 1771 met :

VII.F.493. Coppernoille Monica-Bernardina,

° St.-Jor. 2 okt. 1748 ; † St.-Jor. 3 febr. 1815 ; bijzondere.

VII.F.494. Cirens Karel-Jacob,

° St.-Jor. 7 okt. 1739 ; † St.-Jor. 7 frimaire V ; klein landbouwer of « arrebejder » ; x Oed. 23 april 1770 met :

VII.F.495. Dhoore Joanna,

° Oed. 19 jan. 1740 ; † St.-Jor. 28 jan. 1819, in haar woning, Eilandstraat ; spinster.

VII.G.496. De Loof Petrus-Jozef,

° Kness. 16 aug. 1733 ; † Kness. 16 jan. 1813 ; werkmán, wever ; x Ursel 21 febr. 1761 met :

VII.G.497. De Jaeger Josijne (Judoca),

° Kness. 18 sept. 1739 en † Beern. 14 okt. 1819, inwonend bij haar zoon, wijk Gevaerts ; spinster.

VII.G.498. Vermeulen Adriaan,

° Beern. 6 jan. 1743 ; † St.-Jor. 22 pluviöse IX ; landbouwer te Beernem ; x Beern. 7 april 1777 met :

VII.G.499. Compernelle Anna-Maria,
° Beern. 8 sept. 1751 ; † Oed. 21 dec. 1830 ; landbouwster, wijk Pluyme.

VII.H.500. De Loof Carolus,
volledig identisch met nr VI.G.452 ; zie aldaar.

VII.H.501. Vermeulen Petronella-Francisca,
zie nr VI.G.453, id.

VII.H.502. Van Hooreweghe Jacobus-Joannes,
° Sijzele 30 maart 1766 ; † Beern. 6 mei 1823 ; landbouwer, Oudenaardeveld te Beern. ; zie de tekst bij nr VI.H.455 ; hij x te Beern. 12 april 1796 met :

VII.H.503. De Meyere Brigitta,
° Beern. 5 febr. 1768 ; † Beern. 8 jan. 1844 ; landbouwster, Oudenaarde-molen ; haar antiek Lieve-Vrouwenbeeldje is nog in ons bezit.

VII.K.504. Claeys Jan-Francies,
° Ursel 6 juli 1736 ; † Oed. 16 dec. 1825 ; particulier te Oed., Dorp ; x Oed. 30 mei 1764 met :

VII.K.505. De Vriese Brigitta,
° Oed. 26 maart 1738 ; † Oed. 1 febr. 1814 ; dochter van de Oedelemsche geneesheer Fernandus De Vriese.

VII.K.506. Coppé Petrus,
° Oed. 2 aug. 1730 ; † Oed. 16 frimaire XIII ; schrijnwerker en houtsnijder van beroep ; hij was fier op zijn kunde en had iets van de volkskunstenaar ; in 1762 leverde hij het houtwerk en de fraaie meubelen van het gemeentehuis te Oed. ; hij sneed toen ook zijn naam in de barokke deur der raadszaal aldaar : « Petrus Coppée, Anno 1762 » ; hij is tweemaal gehuwd geweest : 1) x Oed. 7 mei 1754 met Columba-Paschalia Van Hulle, waarbij hij acht kinderen had ; 2) x Oed. 6 ventose VI met Anna Jonckheere, bijzondere, 66 jaar oud, ° te Oostkamp, wed. van Joannes Sonnaert ; deze laatste vrouw overleed te Oed., Dorp, voor de tweede maal wed., de 24 nov. 1815. Van deze Petrus Coppé en van Columba-Paschalia Van Hulle leven er nog vele nazaten in het Brugse en elders ; onder meer Z. Exc. de heer Albert Coppé, geboren te Brugge in 1911, voormalig Minister van Openbare Werken, daarna van Economische Zaken en Middenstand, stamt in rechte lijn van deze personen af.

VII.K.507. Van Hulle Columba-Paschalia,
° Oed. 24 dec. 1733 ; † Oed. 24 sept. 1794 ; landbouwersdochter.

VII.L.508. Zutterman Hubertus,
° Ursel 15 maart 1740 ; † Beern. 15 juli 1790 ; landbouwer te Beern., onder de heerlijkheid van De Walschen ; x Beern. 6 mei 1765 met :

VII.L.509. Saey Joanna-Maria,

° Aalter 1745 (volgens lijst ; register ontbreekt) ; † Beern. 4 nivose VII ; landbouwster ; na de dood van Hubertus Zutterman (soms : Albertus Sutterman), hertrouwde zij te Beern. 1 maart 1791 met Livinus-Franciscus Ryckaert, die ° Kness. 9 jan. 1757 en † Beern. 13 febr. 1823, landbouwer.

VII.L.510. Mouton Martinus,

° St.-Jor. 4 april 1742 ; † Oed. 4 sept. 1780 ; werkman ; is nog geen 39 jaar geworden ; hij x St.-Jor. 17 febr. 1767 met :

VII.L.511. Musschoot Monica-Bernardina,

° St.-Jor. 10 jan. 1749 ; † Zedelgem 23 jan. 1814 ; werkvrouw ; haar moeder stierf enkele dagen na haar geboorte, amper 27 jaar oud. Na de dood van Martinus Mouton hertrouwde Monica-Bernardina Musschoot te Oed. 12 febr. 1781 met Joannes Streuve, smid, die ° Oed. 21 maart 1756 en † Oed. 22 vendémiaire VIII.

VII.M.512. Verniest Jacobus-Franciscus,

° Aalter 18 jan. 1762 ; † Kness. 30 vendémiaire XII (= 23 okt. 1803) ; werkman, wijk Eentveld ; hij x Kness. 3 aug. 1787 met :

VII.M.513. De Swaef Maria-Regina,

(meestal genoemd « Reine »), dochter van de Fransgezinde veldwachter van Kness. ; zij was ° Kness. 8 febr. 1764 en † Kness. 14 febr. 1832, in haar woning, wijk Eentveld ; 68 jaar oud, weduwe, spinster.

VII.M.514. Willems Augustinus,

° Ursel 24 febr. 1768 ; † Oed. 29 nov. 1817 ; werkman ; heeft te Ursel, Kness., Beern. en Oed. gewoond ; x Kness. 21 mei 1793 met :

VII.M.515. Mortier Monica,

° Kness. 5 juni 1769 ; † Kness. 27 brumaire IX : is slechts 31 jaar oud geworden ; spinster, ongeleerd, evenals haar man. Na haar dood hertrouwde Augustinus Willems te Beern. 5 messidor XI met Livina Landuyt, ° Oed. 29 mei 1760, werkvrouw, † na 1817.

VII.N.516. Van Hulle Joannes-Francies,

volledig identisch met nr VII.B.476 ; zie aldaar.

VII.N.517. Busschaert Maria-Petronella,

zie nr VII.B.477, id.

VII.N.518. Smessaert Emmanuël,

° Kness. 12 juli 1758 ; † Kness. 3 mei 1831 ; landman, wijk Westvoorde ; hij x te Maldegem (ondertrouw te Kness. op 21 jan.) de 4 febr. 1786 met :

VII.N.519. Bogaert Joanna-Maria,

° Lokeren 2 maart 1758, verblijvend te Maldegem ; † Kness. 18 jan. 1812 ; spinster ; woonde in Eentveld, op het ogenblik van haar dood.

VII.O.520. De Jaeghere Petrus-Joannes,

° Oed. 19 april 1752 ; onwettig kind van de ongehuwde Anna-Maria Rys, dienstmeid ; hij werd eerst « Rys » genoemd, naar zijn moeder, doch zijn sterfakte vermeldt uitdrukkelijk : « zoon van Joannes De Jaeghere en van Anna-Maria Rys » ; hij † Oed. 20 april 1833 ; dagloner, Kneukelstraat ; zijn moeder is nooit gehuwd geweest ; enkele maanden na haar dood, alleen achterblijvend, huwde hij Oed. 11 febr. 1782 (hier ook staat reeds « De Jaegere » in de akte ; huwelijksgetuige : Guilielmus Rys, uit Brugge, broer van de overleden moeder) met :

VII.O.521. Vermeulen Regina-Josepha,

° Oed. 31 maart 1762, minderjarige bij haar huwelijk ; † Oed. 4 april 1833, enkele dagen vóór haar man ; spinster.

VII.O.522. De Coussemaekere Bernardus,

° Oed. 21 dec. 1776 ; † Oed. 2 aug. 1833 ; landbouwer, Witte Moere, Oed. ; hij x te Oostkamp « dans la maison cantonale, servant pour temple de la loi », de 20 nivose VIII met :

VII.O.523. Hurtecamp Petronella,

° Oed. 19 maart 1774, † Oed., wijk Oostveld, 1 april 1853 ; landbouwster.

VII.P.524. Claeys Christoffel,

° Oed. 12 sept. 1745 ; † Oed. 24 maart 1834 ; landbouwer, later particulier te Oed. ; x Oed. 9 mei 1774 met :

VII.P.525. Vereecke Rosa-Cornelia,

° Oed. 13 sept. 1751 ; † Oed. 18 april 1807, landbouwster.

VII.P.526. Bleyaert Carolus-Ludovicus (Karel-Lodewijk),

° Oostkamp 14 okt. 1767 ; † Beern. 9 mei 1816 ; een arm en ongelukkig man ; zijn kinderen werden als wezen bij de boeren uitbesteed, door het Armbestuur van Beern. ; hijzelf was tijdens zijn leven landsknecht bij Jan De Zutter, landbouwer, wijk Miseric, Beern. ; Karel-Lodewijk Bleyaert x Beern. 5 okt. 1790 met :

VII.P.527. Van Cautere Maria,

° Beern. 11 jan. 1769 en † Beern. 25 germinal XIII, slechts 36 jaar oud ; werkvrouw (GA. Beern., Versl. v. d. Armen-
dis, I, 1816).

VII.Q.528. Coppejans Deonisius,

° Ursel 14 juli 1767 ; † Kness. 20 dec. 1846 ; kuiper en wagenmaker ; hij was geleerd ; bezat te Kness. het huis Sectie D nr 375c, met tuin nr 376c, in 1840 ; hij x Kness. 24 mei 1791 met :

VII.Q.529. Van Wonterghem Anna-Albertina,

° Aalter 2 jan. 1769 ; † Kness. 15 febr. 1841 ; landbouwersdochter.

VII.Q.530. Lambrecht Petrus,

° Ruiselede 13 okt. 1769 ; † Ruiselede 12 okt. 1811, 42 jaar oud ; landbouwer en herbergier, wijk Veld ; hij x Ruiselede 10 mei 1796 met :

VII.Q.531. Stevens Maria-Agnes,

° Ruiselede 3 maart 1774 (tweelingzuster van Emerentiana Stevens) ; landbouwster ; † Ruiselede 29 okt. 1830.

VII.R.532. Maenhout Franciscus,

° Kness. 26 mei 1769 ; † St.-Jor. 27 sept. 1849 ; landbouwer te St.-Jor., Citroenstr. ; hij x Beern. 5 mei 1793 met :

VII.R.533. Wyckhuyse Isabella-Theresia,

° Beern. 28 okt. 1768 ; † St.-Jor. 10 jan. 1817, landbouwster ; na haar dood hertrouwde Francies Maenhout nog, te Beern. 4 okt. 1819, met Anna-Catharina Van Wetteren (soms ook : Wetters of Witters) fia Joannes, uit Beern., en Joanna De Corte, uit Tielt. Deze tweede vrouw was ° Beern. 8 mei 1777 en † St.-Jor. 17 maart 1863.

VII.R.534. Claeys Karel-Francies,

volledig identisch met nr VI.K.456 ; zie aldaar.

VII.R.535. Coppée Anna-Maria,

zie nr VI.K.457, id.

GENERATIE VIII.

VIII.A.536. Reyserhove Cornelius,

° Beern. 17 okt. 1710 ; † Beern. 10 dec. 1790 ; timmerman, Bloemendalstraat te Beern. ; zie alle bijzonderheden in Deel I, nr 11 en nrs 33 à 41 ; hij x Beern. 7 febr. 1734 met :

VIII.A.537. Blomme Maria-Anna,

° Beern. 3 juli 1711 ; † Beern. 9 sept. 1783 ; begraven met middelbare dienst ; schonk het leven aan negen kinderen.

VIII.A.538. Geernaert Josephus,

° Ursel 26 nov. 1724 ; † Beern. 29 maart 1813 ; welstellend landbouwer te Beern. ; verloor vroegtijdig zijn echtgenote en leefde nog 51 jaar als weduwnaar ; hij x Beern. 5 mei 1748 met :

VIII.A.539. Van Poucke Petronella (-Francisca),
° Oed. 16 maart 1730 ; † Beern. 11 juni 1762, slechts 32 jaar oud ; zij stamde uit een gezin met 23 kinderen, woonachtig wijk Zuiddamme ; haar vader, Lieven Van Poucke, was schepen van het Ambacht en de Prochie van Oedelem ; zij erfde van hem verschillende stukken grond, te Oed. en te Beern. (Stvg., Brugse Vrije, III, nr 5515).

VIII.A.540. Brysse Pieter-Jacob,
° Ledegem 6 sept. 1724 ; hij x circa 1740 met Maria-Catharina Tack, uit Wakken ; werkmán te Kortrijk ; toen zijn vrouw aldaar stierf, in 1759, wist men niet eens of hij nog in leven was of niet ; wellicht had hij sinds lang vrouw en kind in de steek gelaten, om naar de vreemde (Frankrijk ?) te vertrekken. Zoon van Joannes-Baptist Brysse (of : Briche), volgens O.B. van Kortrijk, f. 4830.

VIII.A.541. Tack Maria-Catharina,
echtg. van nr A.540, ° Wakken 8 Nov. 1717 ; † Kortrijk 15 mei 1759 ; schamele vrouw, begraven op kosten van de H. Geesttafel, 42 jaar oud ; het overlijdensregister van de St.-Maartensparochie zegt van haar « Maria-Cath. Tack, fia Leopoldi, ex Wackene, vidua seu uxor derelicto Petri-Jacobi Brysse » (Stad Kortrijk, Oude Burgerst., f. 1010).

VIII.A.542. Vermandere Martinus,
° Beveren (Roeselare) 21 juni 1711, fs Martini ; was reeds weduwnaar toen hij, op gevorderde leeftijd, na 1755, huwde met Maria-Barbara Caelbert, wed. van Antonius Houthoofst, uit Roeselare ; hij erkende het natuurlijk kind van vóór haar eerste huwelijk ; stierf vóór april 1796.

VIII.A.543. Caelbert Maria-Barbara,
° Roeselare 4 dec. 1717, fia Joos ; schonk op 11 nov. 1741 het leven aan de onwettige Maria-Joanna-Theresia Vermandere, zie nr A.475 ; x Roeselare 22 jan. 1744 met Antonius Houthoofst ; x later met Martinus Vermandere, zie nr A.542 ; zij leefde nog in april 1796 (SA. Roeselare, St.-Michielsparochie, reg. 2, 3 en 4).

VIII.B.544. Van Hulle Franciscus,
° Oed. 13 febr. 1721 ; † Oed. 24 dec. 1771 ; landbouwer ; hij x Oed. 3 mei 1745 met :

VIII.B.545. Rodts Josijne,
° Oed. 22 mei 1723, fia Joannes ; † Oed. 16 juni 1760, slechts 38 jaar oud, werkvrouw.

VIII.B.546. Busschaert Petrus,
° Kness. 5 aug. 1715 ; † Kness. 25 nov. 1799 (= 4 frimaire

VIII) ; landbouwer ; ondanks zeer uitgebreide opzoekingen kon zijn huwelijksakte tot op heden niet ontdekt worden ; hij x omstreeks 1748 met :

VIII.B.547. De Loof Dorothea,

° Aalter 13 juni 1723 ; † Kness. 24 floréal XII ; landbouwster, fia Joannes.

VIII.B.548. Van Veirdegem Martinus, junior,

° Ursel 2 juli 1710 ; † Ursel 15 febr. 1793, 83 jaar oud ; landbouwer ; hij x Ursel 4 maart 1747 met :

VIII.B.549. Van Renterghem Catharina,

° Ruiselede 4 juni 1712 en † Ursel 18 april 1782, fia Dionysius, werkster.

VIII.B.550. Wille Guilielmus,

° Ursel 16 jan. 1720 ; † Ursel 29 april 1793 ; fs Joannes, landman ; hij x Sleidinge 17 juni 1760 met :

VIII.B.551. Baetsleer Johanna,

° Kness. 1 febr. 1720 (ook : Maria-Joanna) ; dienstmeid ; † Ursel 24 dec. 1781, begr. met middelbare dienst ; fia Joannes.

VIII.C.552. Verheire Joannes, senior,

° Kness. 8 dec. 1695 ; † Kness. 27 dec. 1719, amper 24 jaar oud ; landbouwer te Kness., Hoekstraat ; hij x 1) Kness. 25 juli 1716 met Livina Bogaert, die † Kness. 14 jan. 1719 ; 2) Kness. 11 juni 1719 met :

VIII.C.553. Van Loockerije Joanna,

° Kness. 17 dec. 1686 en als wed. † Kness. 27 dec. 1758 ; landbouwster ; haar posthuum kind van Joannes Verheire werd geboren te Kness. 20 maart 1720 en, als herinnering aan de vader, eveneens Jan gedoopt ; zie nr C.480.

VIII.C.554. Van Hecke Henricus,

° Vinkt 19 sept. 1673 ; † Vinkt 18 jan. 1740 ; welstellend landbouwer te Vinkt, die laattijdig huwde aldaar (30 april 1708) met :

VIII.C.555. Martens Martina (Martijntje),

° Vinkt 19 jan. 1685 en † Vinkt 3 okt. 1742 ; fia Simon (ook : Petrus).

VIII.C.556. De Reu Antonius,

° Zomergem 8 sept. 1710 ; † Kness. 27 jan. 1761, 60 jaar oud ; hij x 1) Kness. 11 nov. 1730 met Petronella De Vrient ; 2) Kness. 6 sept. 1750 met Anna-Catharina De Nijs, uit Ursel, fia Joos bij Josijne Steyaert ; zie Stvg., RAB., Brugse Vrije, III, nr 5462.

«... ten sterfhuyse van Anthone de Reu fs Pieter et Tanneken van Wijsberghe, overleden laet van desen ambachte ende baronije van

Praet binnen de prochie van Knesselare... welcken staet bij desen heeft doen maecken ende int gheschifte stellen Catherine de Nijs dochter van Joos, verweekt met Joosijntien Steijaert native der prochie van Ursel, lest weduwe ende bezittighe bleven ten voorn. sterfhuyse, sonder eenighe kinderen t'saement geprocreert t'hebben, ende omme alsoo de baeten naer deductie vande lasten hiernaer ghebracht verdeelt te worden achtervolgende de costuyme ende deelboek slants vanden Vrijen tusschen haer besittighe ter eendere, ende de twee kinderen vanden selven overledenen t'sijnen voorgaenden houwelijcke gewonnen bij Pieternelle de Vrient, genaemt Martinus out ontrent 24 jaeren ende Anna Brezitta 18 jaeren, presenterende desen ten fine van liquidatie aen Joannes van Nieuwerburgh causa uxoris Joosijntien de Reu, suster vanden overledenen, ende Pieter de Vrient oom vande voorn. twee kinderen, tsaemen voogden... (get.) J.F.v. Nieuwerburgh, Pieter de Vriendt ; tmercq van Catrina Denijs.»

VIII.C.557. De Vrient Petronella,

echtgc. van nr C.556, ° Kness. 5 dec. 1706 ; † Kness. 23 nov. 1747 ; landbouwster, fia Christiani.

VIII.C.558. François Augustinus,

° Oed. 26 mei 1708 ; † Oed. 15 dec. 1743 ; zie Stvg., RAB., Br. Vrije, III, nr 5242 ; hij x Oed. 3 mei 1728 met :

VIII.C.559. Sierens Paschasia,

° Oed. 16 nov. 1707 ; na de dood van haar eerste man hertrouwde zij nog tweemaal : 1) Oed. 6 mei 1744 met Michaël Goossens ; 2) Oed. 24 okt. 1747 met Pieter Roose.

VIII.D.560. De Wulf Petrus, junior,

° Aalter 18 okt. 1703 ; † Aalter 9 april 1742, ruim 38 jaar oud ; hij x Aalter 20 juli 1732 met :

VIII.D.561. Bastiaens Joanna-Maria,

° Aalter 13 april 1708, fia Christiani ; † Aalter 23 sept. 1774 ; zij hertrouwde nog te Aalter de 11 juni 1742 met Joannes Van Thienen, uit Hansbeke, die † Aalter 8 juni 1782. Als klein kind werd zij verweesd : « Bastiaens Christiaan fs Dierick, sijn wijf Anna Schepens fia Jan, wed. Jan Mortier fs Adriaen, staet 1711 ; kind : Joanne, n° 130 » (RAG., Land v. d. Woest., Indices Woeste en Weibroek, nr 394).

VIII.D.562. Van Hecke Joannes,

° Aalter 10 okt. 1700 ; † Bellem 28 juni 1745 ; hij x Merendree 16 maart 1737 met :

VIII.D.563. Wille Maria,

° Merendree 17 mei 1715 ; † Bellem 21 maart 1759 ; begr. met de hoogste dienst ; na de dood van Joannes Van Hecke hertrouwde zij te Bellem de 27 aug. 1745 met Francies De Crane, die nog in leven was te Bellem in 1780.

VIII.D.564. Van Laecke Petrus, junior,

° Aalter ... juli 1696 ; † Aalter 7 dec. 1758 ; hij had 11 kinderen, alle te Aalter geboren tussen 1723 en 1742 ; hij was x Aalter 30 april 1722 met :

VIII.D.565. Schollaert Francisca,

° St.-Jor. 1 maart 1702 ; † Aalter 29 maart 1784, weduwe.

VIII.D.566. De Fruyt Joannes,

° Oed. 15 mei 1718 ; † 26 mei 1744, te Oed., slechts 26 jaar oud ; landbouwer ; hij x Oed. 7 okt. 1739 met :

VIII.D.567. Loontjens Maria-Agnes,

° Ruiselede 6 mei 1710 ; † Ruiselede 12 febr. 1758, 48 jaar oud ; landbouwster. Haar broer Lieven, pachter van een grote hofstede te Oed., toebehorend aan de erven Niclaeys Martens te Brugge, ging failliet :

« Alvooren gheeft den rendant te kennen dat den voornomden Lieven Loontjens snaghts tussehen den thienden ende elfsten Junij 1740 met den meerderen deel van sijne goederen ghebancquerootiert is, ende dat sijne achtergelaeten goederen op den 17 Junij, 11 ougst ende 26 septembre 1740 door sieur Frans Verhulst stockhouder deser heerelikhede (van Praet) publiequelyck aende meestbiedende de naerste sijn verkocht gheworden... » (Rek., Stvg. Br. Vrije, III, nr 5196, RAB.). De baten, groot 143 ponden 14 schell. 2 gr., werden nog door de lasten overtroffen met 21 ponden 19 schell. 6 gr. (ibid.).

VIII.E.568. Quyssens Joannes-Franciscus,

° Beern. 28 nov. 1694 ; † Beern. 25 dec. 1750, circa 55 jaar oud ; landbouwer ; hij x Beern. 5 mei 1723 met :

VIII.E.569. Ongena Jacoba,

° Beern. 21 febr. 1698 ; † Beern. 17 nov. 1774, als weduwe ; landbouwster onder « De Nieuwen » te Beern. en moeder van een kroostrijk gezin.

VIII.E.570. Boesserij Jacobus,

° Wingene 26 april 1686 ; † Wingene 17 nov. 1727, 41 jaar oud ; landbouwer, pachtte een hof van de heren van Haveskercke ; hij x Wingene 26 april 1713 met :

VIII.E.571. De Wulf Maria,

° Hansbeke 13 mei 1686 ; † Beern. 7 febr. 1754, ongeveer 68 jaar oud ; zij was hertrouwd te Wingene 27 april 1728 met Francies Blansaert, die † Beern. 16 sept. 1770, 68 jaar oud, in tweede huwelijk met Barbara-Theresia Loket.

VIII.E.572. De Craene Jacobus,

° Aalter 4 augustus 1705 (« ... tempore fugae, quando Hollandi transfierant canalem Brugensem... ») ; deze geboorteakte werd pas in maart 1708 geboekt ; † Kuess. 5 aug. 1758 ; hij x Aalter 26 april 1732 met :

VIII.E.573. Maenhautd Joanna-Maria,

° Aalter 3 nov. 1708 ; † Aalter 20 okt. 1745 ; haar vader was een paardesmid en werd, evenals haar moeder, met de hoogste dienst binnen de kerk van Aalter begraven.

« Maenhout Joanne-Marie doodt, houder Jacobus de Craene fs Pieter, die staet maeckt thaeren sterfhuyse, ghepasseert den 8en Maerte 1746, n° 206 » (RAG., Land v. d. Woest., nr 394, Indices Woeste en Weibroek).

Jacobus De Craene hertrouwde te Aalter 24 dec. 1745 (hij had vijf kleine kinderen, beneden de 9 jaar) met Anna-Maria Gryp, bij wie hij te Aalter nogmaals zes kinderen won ; beide echtelingen overleden te Kness., alwaar zij zich in 1755 kwamen vestigen. Hun Stvg. is te vinden GA. Kness., reg. 4, f. 8 verso tot 15 recto en toont aan dat de familie zeer welstellend was. Verschillende eigendommen waren te Zomergem gelegen (de Wullebeke, den Vanck, de Stripe, het Hoeckteken, enz.) ; daarnaast had men nog verscheidene bezette kapitalen en renten, alsook 326:15-7-6 ponden in gereed geld. Er werden juwelen gekocht voor de weeskinderen en hun opvoeding werd voor die tijd uitstekend verzorgd :

« Item betaelt aenden schoolmeester Demeyn tot Eecloo de somme van een pondt vijf schell. en neghen grooten over schoolgeldt ende halfven cost vande weese Marten de Craene, volgens quitantie van den vijfdien Septembre 1767...

Volgens drij quitantiën betaelt aenden schoolmeestere d'Hoedt ende andere persoonen tot Gendt, voor de zelve weese over schoolgeldt, logement ende mondtcost t'saemen de somme van 2:1:5...

Item volgens twee bescheeden bij de zelve weese onderhant aen hem betaelt tot het coopen sijne kosten ende andere noodtsaekelijckheijt gedeurende hij is geweest in Vrancckrijck om de fransche taele te leeren, tot 12: 1: 6...

Item per notitie als vooren over de zelve weese nogh betaelt over achthien silvere knopen... 1.5.3...

Insgelijckx... een casacke ende een paer schoenen... 0:12:2...

... Aen den zelve Martinus de Craene, sijnde in Vrancckryck, tot het coopen sijner noodigheden ende taefelcosten... over port van Briefven... t'saemen ter somme van... 5:0:10...

Insgelijckx betaelt aen Frans de Craene, weese in desen, tot het gaen leeren de fransche taele... 9:3:0...

Item over de voorn. weese Joanne Marie de Craene over kleederen ende andere noodsaekelijckheijt, daerin begrepen gouden halsslot en bouck met Silvere Biesen en slot,... 10:0:10...

Item betaelt aen den goutsmit Vanderstraeten tot Gendt eerst de somme van ses ponden grooten wisselgelt over coop van twee gouden cruijssen ten behoefve vande weesen Joanna Marie ende Catharine de Craene, voors nogh de somme van een pondt vijftien schell. gr. over coop van een paer gouden oorringen met twee silvere Cappittel stocken ten behoefve als vooren... 9:0:10.

Voorts bij den rendant nogh betaelt over coop van een gouden ijskerken ten behoefve van Maria Anna de Craene de somme van... 1:19:2.

... Over leveringhe van eenen nieuwen coeffer ten behoefve vande voors. Joanne Marie de Craene... 1:3:1. »

VIII.E.574. Gromeus Guilielmus,

° Kness. 23 maart 1700 ; † Kness. 14 febr. 1748 ; landbouwer ; hij x 1) Kness. 29 april 1725 met Anna Verschuere, die † Kness. 14 okt. 1726 (gevolgen van kraambed) ; x 2) Kness. 7 jan. 1727 met :

VIII.E.575. Huygevelt Anna-Maria,

° Kness. 26 aug. 1706 ; † Beern. 1 nov. 1756 ; landbouwster ; na de dood van Guilielmus Gromeus hertrouwde zij te Kness. 23 maart 1748 met Jacobus Despieghelaere, die haar overleefde.

VIII.F.576. Cornelis Petrus,

° Kness. 15 okt. 1708 ; † St.-Jor. 24 okt. 1783, begr. met middelb. dienst, weduwn. ; hij was x St.-Jor. 9 maart 1734 met :

VIII.F.577. Maenhout Angela,

° St.-Jor. 21 aug. 1715, fia Jan ; † St.-Jor. 7 dec. 1782, begr. met middelb. dienst.

VIII.F.578. Coppernelle Livinus,

° St.-Jor. 1 dec. 1704, aldaar † 30 aug. 1780 ; hij was x met :

VIII.F.579. De Keyser Anna-Josepha,

° Oed. 17 febr. 1703 en † St.-Jor. 17 dec. 1748, slechts 45 jaar oud ; begr. met middelb. dienst ; landbouwster.

VIII.F.580. Cirens Daniël, junior,

° Oed. 9 april 1711 ; † St.-Jor. 20 febr. 1752, zeven kinderen nalatend ; landbouwer ; hij was x Oed. 25 sept. 1736 met :

VIII.F.581. Van Hoecke Joanna,

° Oed. 4 jan. 1718 ; † St.-Jor. 9 jan. 1759, 41 jaar oud ; zij was hertrouwd te St.-Jor. 7 mei 1754 met Joannes Claeyssier, landman. Bij de dood van haar eerste man, werd er een staat van goed opgemaakt :

«Op het versoeck van Joanna van Hoecke filia Pieter et Marie Rextroi, weduwe ende bezittighe bleven ten sterfhuysse van Daniël Sierens soone van Daniël gheprocreert met Cathelinne Goossens, overleden laet vande baronie van Praet met de prochie van Oedelem, tot Sainte Jooris den 20-2-1752 saligher memorie, hebbe ik onderschreven Judocus Guillielmus van Ackere gheadmitteerden ende geswornen prijsier residerende binnen de prochie van Knesselaere, ter interventie van Jacob Sierens broeder vanden overledenen ende met wete van Pieter van Hoecke broeder vande bezittighe, t'saemen vooghdten pater et materneel vande seven kinderen vanden overledenen staende sijn hauwelijck met de bezittighe gheprocreert, genaemt Marie Pieternelle audt ontrent 17 jaeren, Jacobus 15 jaeren, Pieter 12 jaeren, Joanna 10 jaeren, Isabelle 8 jaeren, Laureyns 6 jaeren ende Monica gheboren naer de dootd van haeren vader, ghepresen alle de meubilaire goederen ten voorschr. sterfhuysse bevonden... (onroerende goederen waren er niet)... (get.) t'mereq van Jacob Sierens ; t'mereq Joanne van Hoecke.» (RAB., Br. Vrije, Stvg. III, nr 5330.)

VIII.F.582. Dhoore Guilielmus,

° Oed. 25 aug. 1703 ; † Oed. 8 febr. 1742, 39 jaar oud, begr. met off. 3 lessen ; fs Maerten ; hij was x met :

VIII.F.583. Dhooghe Petronella,

° Zomergem 15 jan. 1699 ; † Oed. 31 aug. 1747, begr. met off. 3 lessen ; op 10 okt. 1742 was zij te Oedelem hertrouwd met Joannes Thijs, landwerkmán.

VIII.G.584. De Loof Josephus,

° Kanegem 29 juli 1705 ; † St.-Jor. 2 aug. 1778 ; landbouwer ; hij huwde vier maal : 1) Kness. 4 nov. 1731 met Petronella-Josina De Meyer, die hierna volgt ; 2) Kness. 13 jan. 1759 met Anna-Maria Van den Bossche, die reeds † Kness. 18 dec. 1759, slechts 32 jaar oud ; 3) Oed. 27 mei 1760 met Isabella François, die eveneens † Kness. 8 maart 1761, 28 jaar oud ; 4) St.-Jor. 5 mei 1761 met Joanna-Theresia Baert, die hem overleefde. Josephus De Loof was ongeleerd, blijktens zijn merk, geplaatst onderaan de Stvg. opgemaakt bij de dood van zijn derde vrouw, « ... ten sterfhuyse van Isabelle Fransoo dochter van Huybrecht et Marie Goossens, overleden laetersse van Praet,... hauder ende bezitter Joseph de Loof soone van Mauritius et Lievyne Dierkens... » (RAB., Br. Vrije, Stvg. III, nr 5471).

VIII.G.585. De Meyer Petronella-Josina,

° Kness. 13 febr. 1702 ; † Kness. 18 nov. 1758 ; eerste vrouw van nr G.584 hierboven ; landbouwster, fia Joos.

VIII.G.586. De Jaeger Joannes,

° Kness. 10 febr. 1718 ; wschl. † in het West-Vlaamse ; werkmán ; hij x Aalter 2 mei 1738 met :

VIII.G.587. De Costere Joanna-Maria,

° 17 jan. 1716 (tweelingkind) te Kness. ; posthume dochter van Petrus en Maria De Beer ; evenals haar man wschl. ergens in het West-Vlaamse overleden.

VIII.G.588. Vermeulen Adriaan,

° Oed. 23 jan. 1719 ; † Beern. 14 april 1758 ; landman te Beern. ; hij x Beern. 12 sept. 1741 met :

VIII.G.589. Andries Anna-Maria-Catharina,

° St.-Jor. 20 juni 1714 ; † Beern. 18 april 1767, circa 53 jaar oud, wijk Gevaerts ; na de dood van haar eerste man x Beern. 25 april 1759 met Josephus Hurtecam.

VIII.G.590. Compennolle Matthias,

° St.-Jor. 23 febr. 1702 ; † Beern. 28 mei 1780, 78 jaar oud ; dagloner, wijk Pluyme ; x St.-Jor. 19 okt. 1734 met :

VIII.G.591. Vlaeminck Joanna,

° Beern. 3 febr. 1716 ; † Beern. 18 aug. 1778, 62 jaar oud ; landbouwersdochter, fia Adriaen.

VIII.H.592. De Loof Petrus-Jozef,

identisch met nr VII.G.496 ; zie aldaar.

VIII.H.593. De Jaeger Judoca,
zie nr VII.G.497 ; *ibid.*

VIII.H.594. Vermeulen Adrianus,
zie nr VII.G.498 ; *ibid.*

VIII.H.595. Compernelle Anna-Maria,
zie nr VII.G.499 ; *ibid.*

VIII.H.596. Vanhooreweghe Lambertus,
° Sijsle 31 jan. 1736 ; † Sijsle 7 juli 1784 ; landbouwer,
Zwinstraat ; hij x Sijsle 17 juni 1761 met :

VIII.H.597. Serlet Joanna-Theresia,
° Sijsle 31 jan. 1742 ; spinster ; zij leefde nog te Sijsle
in 1796 ; na de dood van haar eerste man hertrouwde
zij te Sijsle 26 april 1785 met Karel Willems, geboortig
van Oedelem en minderjarig. Man en vrouw waren toen
respectievelijk 24 en 43 jaar oud.

VIII.H.598. Demeyere Petrus-Jacobus,
° Beern. 26 nov. 1727 ; † Beern. 19 juni 1811 ; landbou-
wer, Oudenaardeveld, fs Pieter : hij was tweemaal ge-
huwd : 1) Beern. 19 nov. 1752 met Joanna Van Daele,
die † Beern. 18 okt. 1762, ongeveer 40 jaar oud ; 2) x
Beern. 11 jan. 1763 met :

VIII.H.599. De Clercq Joanna,
° Oed. 6 mei 1733 en † Beern. 30 dec. 1784, in de ouder-
dom van 51 jaar ; fia Joannes.

VIII.K.600. Claeys Josephus,
° Ursel 7 april 1696 ; schielijk aldaar overl. de 19 nov.
1754 ; begr. met off. 6 lessen, landb., wijk Berken ; hij
x Ursel 26 april 1718 met :

VIII.K.601. Blondeel Suzanna (ook : Joanna),
° Adegem 18 april 1688 ; † Ursel 5 dec. 1762, circa 75
jaar oud ; begr. met off. 6 lessen.

VIII.K.602. De Vriese Ferdinand,
° Koolkerke 30 okt. 1694 ; chirurgijn te Oed. ; † Oed.
3 nov. 1745, met de hoogste dienst in het O. L. Vrouwen-
koor begraven ; de rekeningen en bescheiden v. d. Ar-
mendis te Beern. bevatten nog tal van kwijschriften van
zijn hand, die van een meer dan gewone geleerdheid ge-
tuigen voor die tijd ; hij x 1) Oed. 23 nov. 1717 met Pe-
tronella Vermeire, die † Oed. 22 jan. 1732, acht kinderen
nalatend ; daarop hertrouwde hij 2) Oed. 19 nov. 1732
met :

VIII.K.603. Faveau Maria-Theresia,
° in 1707, fia Cornelis ; † als wed. te Oed. 30 okt. 1784,
77 jaar oud ; begr. met off. 9 lessen.

De familie De Vriese-Faveau blijkt van goede afkomst ; zie Stvg. ten sterfhuize van Petronella Vermeire, afgesloten op 5 juli 1737 (RAB., Br. Vrije, III nr 5096) ; van Ferdinand De Vriese op 3 jan. 1747 (id., III nr 5216) ; van Anna-Maria De Vriese fia Ferdinand op 20 dec. 1740 (id., III nr 4111) ; van Angelina-Coleta De Vriese, achtjarig kind van Ferdinand, † in 1753 (id., III nr 5544) ; van Cecilia De Vriese, fia Ferdinand bij Maria-Ther. Faveau, † in 1770 (id., III nr 5657). Een interessante opsomming is ook te vinden RAB., Weesenregister Vrye nr 16.504 Noordt, f. 243, onder Dudzele, vanwaar de familie De Vriese afkomstig was :

« Pieter oudt 19 jaeren, Anna Marie 17, Eugenius 15, Joannes 13, Jacobus 11, Joanna 9, Franchois 7 ende Ferdinandus oudt 5 jaeren, de 8 kinderen van Ferdinande de Vriese geprocreert bij Pieternelle Vermeire, sworn vooghden Christoffel de Vriese ende Joseph de Cloet ende brenghen over de goederen van smoeders doodt, overleden binnen de prochie van Oedelem (alwaer de selven sweesens vader is Chirurgyn) op den 22 januari 1732, in immeuble eerst voor de weese Pieter als hoir feodael de vier deelen van vijfve in een Leen groot seven ghemeten een lijn 50 roeden lants ghelegghen in de prochie van St. Catharine buten Damme ghehouden vanden leenhove ende casteele van Middelburgh in Vlaenderen ende in al-lodiale voor alle de weesen dhelft eerst van 3 ghemeten 85 roeden deel van een behuysde hofstedeken gelegghen inde selve prochie verre noort van de kercke ende noortwest van de cappelle van Vijfve, voorts van twee ghemeten lants gelegghen ter prochie van Moerkkercke suyt over de Lieve, voorts de helft van eene rente van 3 ponden gr. tsiaers tot laste van Jan Ersseele beset als per staete ende in conquest vanden selven huywelijcke dhelft gemeene voor de wederhelft met sweesens vader eerst in 37 roeden lants mette huysinghen ende stallijnghen daerop staende dichte aende platse van Oedelem, voorts in een hofstedeken groot 4 ghemeten te Oedelem...

De weesen Joannes, Joanne, Francois ende ferdinandus deelen bij de doodt van hemlieden vader, overleden binnen de prochie van Oedelem op den derden novembre 1745 in immeubel elck een XII deel in s'overledens wederhelft inde gonne hierboven op de weesen van s'moeders doodt als conquest geregistreert, voorts gelijk XII deel elck in d'helft van een lijn ende 79 roeden lants gelegghen inde prochie van Oedelem, wat west van de kercke, gecocht binnen s'overledens tweede huywelijcke met Marie Therese Faveau ende in catheijlicke penninghen elck een twaelfste deel in twee hondert 72 ponden 6 schel. 8 grooten 12 mijtten volghens den staet hedent gheliquideert ende bij de voorn. Marie Ther. Faveau als wed. ende besittighe beswooren ter greffie rustende. Actum den 3 jan. 1747... ».

De zoon Jacobus, uit het eerste huwelijk van Ferdinand De Vriese, stierf als soldaat te Bergen :

« ... Voorts dat inde maent van Octobre 1745 tot Berghen in Henegauw is overleden Jacobus de Vriese... alwaer geen en staet van goede en is gemaect, nemaer seker balance weghens sijne naergelacten weese penninghen » (RAB., Br. Vrije, III nr 4111).

Het kerkregister van Oed. zegt daarover : « Die 13. Decembris 1745 facta sunt exequie sex lectionum pro anima Jacobi Devriese, militis, qui munit. Eccl. Sacr. obiit 13 Octobris 1745 in civitate Montensi in Hannonia, ibidem in Nosocomio ubi defuncti fratres misu offenderunt ex epistola » (Oude Burgerst. Oed., f. 2187).

VIII.K.604. Coppé Jozef,

" Maldegem 1 aug. 1693 ; † Oed. 15 dec. 1733 ; begr. met

een koordienst ; was meester-schrijnwerker te Oed. en bewoonde er een groot huis op de markt ; hij had zeven kinderen, alle te Oed. geboren ; hij x Oed. 6 juli 1717 met :

VIII.K.605. Landuyt Judoca,

° Oed. 27 okt. 1691 ; † Oed. 9 mei 1767, « vidua » ; slechts met een middelb. dienst begraven.

VIII.K.606. Van Hulle Karel,

° Oed. 1 juli 1696 ; † Oed. 28 maart 1753 ; zeer welstellend landbouwer te Oed. ; hij x Oed. 3 juli 1725 met :

VIII.K.607. Van Leirsberghe Joanna-Maria,

° Oed. 30 sept. 1704 ; † Oed. 12 okt. 1780 ; landbouwster. Op 10 juli 1753 hertrouwde zij te Oed. (met huwelijkscontract) met Cornelis Verdonck fs Jan bij Elisabeth Govaert. Deze tweede man overleefde haar en liet in 1781 Stvg. opmaken, waaruit blijkt dat het tweede huwelijk kinderloos bleef.

« ... Aghtergelaeten goederen... bevonden ten sterfhuysse van Joanne van Lerberge fia Joos bij Jorijne de Ceulenaere, te vooren weduwe van Charles van Hulle, overleden binnen dese prochie van Oedelem op den 11 oct. 1780 (overlijdensreg. zegt de 12e), wiens ziele God almaghtigh ghenadigh zij, welken staet heeft gedaen maecken ende int geschrifte stellen Cornelis Verdonck fs Jan bij Elisabeth Govaert, als gebleven weduwaere ten selven sterfhuysse, den selven staet aldus overgevende ende presenterende mits datter van desen huywelijcke gheen kinderen achtergebleven en sijn, aen Pieter Coppée ter causen sijne huysvrauwe als in huywelicke hebbende Calumba van Hulle, voorts aen Guil. Dias geswooren vooght paterneel ende aende voorn. Pieter Coppée vooght materneel van de twee minderjaerighe kinderen van Albertus Dias t'sijnen huywelicke gewonnen aen Marie van Hulle, alle kinderen schoon- ende kindts kinderen van Charles van Hulle, t'sijnen huywelicke gewonnen aen dese overledene...

Gronden van ervfen bij d'overledene ten huywelijcke gebracht... een hofstedecken met alle de huysen scheure ende stal daerop staende... 5 lijnen lants... ten titel van coope gedaen bij Charles van Hulle s'overledens eerste man... ende andere goederen van ervfen duerende hun huywelick geconquesteert... (get.) Pieter Coppée (zie nr VII.K.506) ; t'mereq van Guil. Dias ; t'mereq van Cornelis Verdonck. » (RAB., Br. Vrije, III nr 5845.)

VIII.L.608. Sutterman Josephus,

° Ursel 19 maart 1698 ; † Beern. 5 april 1762 ; landb., schepen te Beern. (Walschen) ; fs Jan bij Joosijntien de Muer ; afkomstig van de wijk Berken te Ursel ; hij x Ursel 16 febr. 1726 met :

VIII.L.609. De Witte Petronella,

° Ursel 14 maart 1708 ; † Beern. 30 jan. 1767 ; begr. met middelb. dienst, « vidua ». Ten sterfhuize van haar man werd er Stvg. gemaakt :

« ... Joseph Sutterman fs Jan bij Joosijntien de Muer, overleden

binnen de prochie van Beirnem ter heerlijkhe vanden Walschen, t'sijnen tijde schepenen aldaer, op den 5 April 1762... alwaer weduwe ende besitteghe bleven is Petronella de Witte fia Guil. t'sijnen huwelijcke gewonnen aen Passchijne Verwilst... ende soo te verdeelen onder hun ses kinderen...

Gronden van erven gecommen vande sijde vanden overleden de welcke moeten aen sijne kinderen volgen... bestaende in eene behuysde ende beschuerde hofstede met het ovenbuer, gelegen op den wijk van Bercken binnen dese prochie van Ursel... enz.; (get.) Pieter Zutterman; Albertus Zutterman; Jeronimus Zutterman; Isabella Zutterman. » (RAB., Br. Vrije, III nr 5479.)

VIII.L.610. Saey Livinus,

° Aalter 18 mei 1702, fs Jacob; † Beern. 5 april 1767, 65 jaar oud; landman; x Bellem 23 febr. 1734 met:

VIII.L.611. Van der Steene (Steens) Maria-Joanna,

° Kness. 7 okt. 1712; † Beern. 25 febr. 1777, weduwe; landwerkster, Legeweg; fia Martini.

VIII.L.612. Mouton Joannes, junior,

° Beern. 13 mei 1682; † St.-Jor. 24 okt. 1744; baljuw van St.-Jor.; 47 jaar oud zijnde, huwde hij met de 21-jarige Isabella Blomme, uit Beernem:

« 29 Julii 1729 contrax. matr. illustrissimo Domino Joannes Mouton et Isabellae Blomme. Testes fuerunt: Livinus Maenhout et Jacobus Gevaert, ex Beernem » (St.-Jor., Oude Burgerst., f. 668).

VIII.L.613. Blomme Isabella,

° Beern. 7 febr. 1708; † St.-Jor. 10 febr. 1782; zij was hertrouwd te St.-Jor. de 23 maart 1745, na de dood van Jan Mouton, met Francies Mattheeuws, landbouwer (huwelijksgetuige: Cornelius Rijserhove, uit Beern., echtg. van Maria-Anna Blomme, die een zuster was van deze Isabella; zie Deel I, nr 11).

VIII.L.614. Musschoot Cornelius,

° St.-Jor. 5 juli 1723, fs Jacob; † St.-Jor. 12 nov. 1775, in zijn 53e jaar; landbouwer; hij x St.-Jor. 21 nov. 1747 met:

VIII.L.615. Van Poecke Isabella-Theresia,

° Oed. 25 juli 1722, fia Christiaan; zij † St.-Jor. 31 jan. 1749 aan de gevolgen van een kinderbed, ruim 26 jaar oud. De weduwnaar, Cornelius Musschoot, hertrouwde met Petronella Beeckmans, die te St.-Jor. overleed in 1790 (volgens de alfabetische tafels; reg. ontbreekt).

VIII.M.616. Verniest Petrus,

° Hansbeke 12 juni 1718; † Kness. 25 sept. 1786, ongeveer 68 jaar oud; landwerkmán; hij is de stamvader van de families Verniest te Kness.; hij x Aalter 8 okt. 1742 met:

VIII.M.617. De Cuyper Joanna-Cornelia,

° Aalter 20 maart 1719 ; dienstmeid, fia Guilielmus ;
† Kness. 23 april 1794, in haar 76e levensjaar, wijk Eentveld.

VIII.M.618. De Swaef Petrus,

° Ruiselede 9 maart 1735 ; veldwachter te Kness. ;
† Kness. 27 maart 1815, 80 jaar oud ; een uitvoerige levensbeschrijving van deze « collaborateur met de Franse republikeinen » verscheen in de « Appeltjes van het Meetjesland », Nr 4 - 1952, blz. 137-142, onder de hoofding : « Veldwachters te Knesselare ». Petrus De Swaef x Kness. 15 mei 1756 met :

VIII.M.619. De Mey Anna-Maria,

° Kness. 1 aug. 1734 en er † 27 mei 1790, een talrijk kroost nalatend. Daarop hertrouwde Petrus De Swaef te Kness. de 15 mei 1792 met Isabella-Josephina Van Hulle, weduwe, ° Oed. 5 maart 1748 en † Kness. 22 sept. 1830, in haar woning, wijk Dorp. Spinster, fia Francies Van Hulle, wed. in eerste huw. van Bonifacius Van Nieuwerburgh.

VIII.M.620. Willems Judocus,

° Ursel 30 aug. 1735 ; † Ursel 20 sept. 1778, circa 43 jaar oud ; werkman ; hij x Aalter 7 jan. 1764 met :

VIII.M.621. Autreve Anna-Coleta,

° Ruiselede 18 april 1741 ; † Ursel 29 jan. 1782, bijna 41 jaar oud ; werkvrouw.

VIII.M.622. Mortier Christiaan,

° Hansbeke 10 mei 1727 ; † Kness. 20 april 1784 ; eenvoudige landbouwer op eigen hofje, te Kness., Hoekstraat ; hij x St.-Jor. 4 febr. 1753 met :

VIII.M.623. Poelvoorde Anna-Maria,

° Kness. 29 nov. 1731 ; † Kness. 15 aug. 1790.

Bij haar dood werd er een Stvg. opgemaakt, die meteen het versterf van haar man behandelt. De nalatenschap bestond uit « een behuysd hofstedecken groot over erfve ontrent veertigh roeden, gestaen ende geleghen binnen dese Prochie van Knesselaere inden wijk van Hoeckestraete abouterende west dezelve straete, noord d'Heeren Cardon, aen d'andere zijden Marcus Van de Walle, gecommen by coope van Franciscus van Ackere ». Na de venditie en betaling van alle schulden en onkosten bleef er, buiten genoemd eigendom, slechts 3 : 11 : 7 : 6 pond in gereed geld over. De pastoor ontving 1 : 13 : 6 pond « over de rechten in het begraeven deze Overledene met eene particuliere gezongene misse ende de leveringhe van het wasch », terwijl Maria Mortier 6 schellingen betaalde « voor vier gelezene missen, aenden heer onderpastor van Knesselaere » (GA. Kness., Stvg., reg. 4, f. 218 tot 221).

VIII.N.624. Van Hulle Franciscus,

identisch met nr VIII.B.544 ; zie aldaar.

VIII.N.625. Rodts Josijne,
zie nr VIII.B.545 ; *ibid.*

VIII.N.626. Busschaert Petrus,
zie nr VIII.B.546 ; *ibid.*

VIII.N.627. De Loof Dorothea,
zie nr VIII.B.547 ; *ibid.*

VIII.N.628. Smessaert Joannes,
° Kness. 1 maart 1716 ; † Kness. 25 juli 1760 ; landman,
Westvoorde ; x Kness. 3 april 1741 met :

VIII.N.629. D'Hoore Anna-Cornelia,
° Kness. 1 nov. 1713, fia Gasparis, werkster ; † Kness. 11
nivose XIII, ongeveer 92 jaar oud.

VIII.N.630. Bogaert Laurentius,
° Lokeren 12 mei 1729, fs Jan ; handelaar ; niet † te Lo-
keren ; hij x Gent (St-Jacobs) 29 jan. 1756 met :

VIII.N.631. Van Bastelaere Maria-Magdalena,
° Eksaarde 23 okt. 1735, fia Jan ; † Lokeren 21 april 1769.

VIII.O.632. De Jaeghere Joannes,
° Oed. 10 sept. 1727 ; † Oed. 3 maart 1774, 47 jaar oud ;
begr. met de hoogste dienst ; hij x 1) met Angelina Van
Damme, fia Leonardi bij Genoveva De Witte, die † Oed.
23 maart 1773 ; 2) Oed. 26 juli 1773 met Petronella Van-
denberghe, fia Jacob, die ° Oed. 20 nov. 1728 en na 3
maart 1774 nog hertrouwde met Felix-Laureyns Van
Speijbroeck.

Joannes De Jaeghere had vóór zijn eerste huwelijk een natuurlijk
kind bij Anna-Maria Rys, dienstmeid, waarmee hij nooit trouwde.
Hij behoorde tot de meest geziene boerenfamilies van Oedelem...
(zie nr VII.O.520). Talrijke bijzonderheden over Joannes De Jae-
ghere, zijn beide echtg. en zijn drie kinderen, gewonnen bij An-
gelina Van Damme, die afkomstig was van Damme, zijn te vinden
in het RAB., Br. Vrije, Stvg. IIIe Reeks, nrs 5691, 6727 en 5814. De
laatste rekening is gepasseerd vóór Burgemeester en Schepenen van
Middelburg in Vlaanderen de 11 maart 1778, na het overlijden van
Leonardus Van Damme, vader van Angelina en grootvader mater-
neel van de drie weeskinderen.

VIII.O.633. Rys Anna-Maria,
° Oed. 6 dec. 1730 ; fia Christiaen ; ongehuwd † Oed.
6 okt. 1781, ongeveer 50 jaar oud ; moeder van nr VII.
O.520.

VIII.O.634. Vermeulen Francies,
° St.-Jor. 9 sept. 1732 ; werkman ; † Oed. 11 maart 1773,
slechts 40 jaar oud ; begr. op kosten van de Armendis ;
hij x Oed. 24 juni 1761 met :

VIII.O.635. De Vliegheere Isabella-Clara,

° Oed. 31 okt. 1734 ; † Oed. 3 juli 1791, begr. met een middelb. dienst ; spinster ; zij was te Oed. hertrouwd de 2 aug. 1773 met Pieter Janssens, landman, die haar overleefde.

VIII.O.636. De Coessemæecker Jozef,

° Oed. 29 april 1740 ; † Oed. 2 jan. 1783 ; landb. te Oed., Ruweschuurstraat ; bij zijn dood liet hij vier minderjarige kinderen na : « Barbara Theresia oudt ontrent 14 jaeren, Anna Marie... 12 j., Bernardus... 7 j. ende Thoria oudt ontrent 4 jaeren... » (RAB., Br. Vrije, Stvg. III, nr 5909/1). Hij was x Maldegem 7 juli 1767 met :

VIII.O.637. Van den Bossche Barbara,

° Maldegem 4 dec. 1744 ; † Oed. 27 okt. 1794, om 10 u. 's avonds en de 28e 's morgens begraven ; zij stierf wschl. aan een besmettelijke ziekte (overgrote sterfte te Oed. in okt. 1794) ; op 14 juli 1783 was zij te Oed. hertrouwd met Albert Dombrecht, landb.

VIII.O.638. Hurtecamp Pieter,

° Wingene 4 febr. 1737 ; † Oed. 29 germinal XI ; wever, was driemaal gehuwd : 1) Oed. 16 mei 1763 met Joanna-Cornelia Delanghe ; 2) Oed. 18 juni 1781 met Joanna-Maria Fransoo, werkvrouw, ° Oed. 30 maart 1729 en er † 8 mei 1784, dochter van Augustus Fransoo en van Paschalia Sierens, eerst gehuwd te Oed. 11 sept. 1753 met Petrus De Blaere, die † Oed. 19 april 1777, 53 jaar oud ; 3) Oed. 12 febr. 1787 met Isabella Ballegeer, spinster, ° Oed. 5 nov. 1741 en er † 19 maart 1819, dochter van Petrus Ballegeer en van Petronella Van Lieren (= Van Lierde) ; na 29 germinal XI hertrouwde Isabella Ballegeer eerst met Cornelis De Muynck, die † St.-Jor. 15 sept. 1806 en daarna te St.-Jor. 29 sept. 1807 met Charles Lex, dagloner, 53 jaar oud, geboren te Kness., fs Lieven bij Jacoba Gillis, weduwnaar van Carolina De Baets.

VIII.O.639. Delanghe Joanna-Cornelia,

° Oed. 20 maart 1739, werkster, eerste echtg. van nr 0.638 hierboven ; † Oed. 13 nov. 1780, 41 jaar oud ; fia Zacharias bij Joanna Sneyaert ; zij was slechts 7 jaar oud toen haar moeder stierf, vier kleine kinderen nalatend (RAB., Br. Vrije, Stvg. III, nr 5234).

VIII.P.640. Claeys Franciscus,

° Oed. 25 okt. 1721 ; † Oed. 4 vendémiaire V, rentenier te Oed., Dorp ; begr. met de hoogste dienst : hij x 1) Oed. 14 febr. 1741 met Anna Landuyt, een boerendochter van goede afkomst ; 2) Oed. 10 febr. 1756 met Joanna-Cornelia De Wispelaere.

VIII.P.641. Landuyt Anna,

° Oed. 27 mei 1720 ; † Oed. 16 mei 1754, slechts 34 jaar oud ; begr. met een hoge dienst ; landbouwster, fia Guilielmi bij Maria Bonte.

VIII.P.642. Vereecke Martinus,

° Oed. 26 aug. 1720 ; † Oed. 22 jan. 1784, ruim 63 jaar oud ; werkman, fs Laureyns bij Catharina Matthijs ; hij x 1) Oed. 10 mei 1746 met Maria Sneyaert ; 2) Oed. 21 nov. 1758 met Anna-Maria (De) Glas, ° Oed. 20 mei 1734, fia Huberti bij Godelieve De Vlieghere.

VIII.P.643. Sneyaert Maria,

° Oed. 8 dec. 1725 ; † Oed. 11 sept. 1758, fia Lucas bij Anna-Maria Ollevier ; begr. met off. 3 lessen, 33 jaar oud.

VIII.P.644. Bleyaert Karel,

° Beern. 23 jan. 1724 ; landwerkman ; † Oostkamp 4 fructidor jaar VI (1798), 75 jaar, wed. in eerste huwelijk van Petronella Vyncke ; 2) x Oostkamp 3 nov. 1756 met :

VIII.P.645. De Soete Anna-Maria,

° Beern. 12 okt. 1731 ; † Oostkamp 17 mei 1796, ongeveer 65 jaar oud, spinster, fia Pieter bij Cornelia Moerman.

VIII.P.646. Van Coutere Joannes,

° St.-Jor. 26 sept. 1722 ; † Beern. 19 prairial VI, 76 jaar oud, landman ; aangifte gedaan door Carolus Blijaert, landb. te Beernem, 28 jaar, zoon van Karel en van Anna-Maria De Soete (Burgerst. Beern., An VI, f. 26-27) ; x Oed. 6 okt. 1761 met :

VIII.P.647. Van den Kerckhove Carolina,

° Oed. 11 nov. 1741 en overl. vóór 1796 ; boerendochter, fia Caroli bij Joanna-Theresia Claey's.

VIII.Q.648. Coppejans Judocus-Franciscus,

° Bassevelde 30 juni 1723 ; † Ursel 22 juli 1787, 64 jaar oud, begr. met off. 6 lessen ; timmerman-wagenmaker ; hij x Ursel 29 mei 1753 met :

VIII.Q.649. Van Braeckel Regina-Jacoba,

° Ursel 18 febr. 1731 ; † Ursel 27 maart 1805, weduwe, 74 jaar oud, fia Petri bij Maria De Smet.

VIII.Q.650. Van Wonterghem Joannes-Baptist,

° Aalter 10 juli 1738 ; † Kness. 2 maart 1808, circa 69 jaar oud ; landb. te Kness., Hoekstraat ; x Aalter 8 sept. 1767 met :

VIII.Q.651. Mostaert Maria-Catharina,

° St.-Michiels (Brugge) 12 aug. 1747 ; † Kness. 21 dec. 1819, fia Karel bij Joanna Boone, wed., spinster.

VIII.Q.652. Lambrecht Pieter-Jacob,

° Aalter 13 okt. 1732 ; † Ruiselede 7 sept. 1795, landbouwer ; hij x 1) Ruiselede 7 mei 1757 met Joanna Van Parijs, die † Ruiselede 15 juni 1759 ; 2) Aalter 2 nov. 1759 met Leonora-Norbertina-Rosa De Jaegher ; 3) Ruiselede 5 okt. 1773 met Maria-Theresia Huys, die † Ruiselede 25 sept. 1784, 48 jaar oud ; 4) Ruiselede 18 jan. 1785 met Joanna-Catharina Schatteman, die † Ruiselede 12 sept. 1789, 36 jaar oud.

VIII.Q.653. De Jaegher Leonora-Norbertina-Rosa,

° Aalter 18 mei 1734 (tweelingkind), tweede echtg. van nr Q.652 hierboven ; † Ruiselede 14 juli 1773, in kraambéd, 39 jaar oud.

VIII.Q.654. Stevens Guilielmus,

° Deinze 17 aug. 1734 ; † Ruiselede 22 jan. 1780 ; landb. te Ruiselede, onder het Land van de Woestijne ; bij zijn vroegtijdige dood werd er ten jare 1789 Stvg. opgemaakt, waarin wij lezen : « Guilielmus Stevens fs Joseph et joffr. Anna-Catherina de Bel, overleden binnen de prochie van Ruysselede Lande van de Woestijne... te verdeelen tusschen zijne achtergelaeten weduwe ter eender en hunne 4 kinderen... (waaronder : Agnes, 14 jaar oud) » (RAG., Land v. d. Woest., Stvg., anno 1789). Guilielmus Stevens x Ruiselede 26 juli 1763 met :

VIII.Q.655. Geyssens Judoca-Catharina,

° Ruiselede 15 nov. 1735 ; † Ruiselede (Veld), 11 prairial V, weduwe, circa 60 jaar oud ; zij woonde in bij haar schoonzoon en dochter Petrus Lambrecht-Stevens, « tap-pers », Zandvleugewijk.

VIII.R.656. Maenhout Petrus,

° St.-Jor. 14 jan. 1740 ; † St.-Jor. 1 april 1788, 48 jaar oud ; landman ; was bijna 29 jaar oud toen hij x Kness. 29 okt. 1768 met :

VIII.R.657. Strobbe Joanna-Catharina,

° Kness. 24 maart 1742, fia Francies bij Suzanna Lasoen ; † St.-Jor. 27 mei 1819, circa 78 jaar oud, spinster ; woonde in bij haar zoon Franciscus, te St.-Jor., huis nr 146 (Bevolking v. St.-Jor., 1817).

VIII.R.658. Wyckhuijse Petrus,

° Lotenhulle 5 okt. 1724 ; † Beern. 25 okt. 1793, 69 jaar oud, landbouwer, wijk Puipaart ; hij x Oed. 26 april 1758 met :

VIII.R.659. Huyghe Anna-Catharina,

° Oed. 8 juni 1734 ; † Beern. 13 mei 1784, landbouwster, 50 jaar oud.

VIII.R.660. Claeys Joannes-Franciscus,
identisch met nr VII.K.504 ; zie aldaar.

VIII.R.661. De Vriese Brigitta,
zie nr VII.K.505 ; *ibid.*

VIII.R.662. Coppé Petrus,
zie nr VII.K.506 ; *ibid.*

VIII.R.663. Van Hulle Columba-Paschalia,
zie nr VII.K.507 ; *ibid.*

GENERATIE IX.

IX.A.664. Van Reijserhove Frederik,
° 1668 ; † Beern. 19 april 1728, 60 jaar oud ; chirurgijn te Beern. ; x Brugge (O. L. Vrouw) 26 dec. 1693 met :

IX.A.665. De Gersem Maria-Anna,
° Brugge (St.-Jacobs) 5 nov. 1663, fia Joannes junior bij Maria Lauwers ; vroedvrouw te Beern. ; † Beern. 27 maart 1724, circa 60 jaar oud ; Frederik Van Reijserhove hertrouwde daarop te Beern. 3 mei 1727 met Theresia Martens, die eveneens † Beern. 4 dec. 1728, in tweede huwelijk met Sebastianus De Mouw ; zie alle bijzonderheden in Deel I, nr 1.

Joannes De Gersem junior, fs Jan, huwde met Maria Lauwers, uit Moerkerke, in de abdijkerk « Ten Eechoute » de 27 april 1659. Maria Lauwers † Beern. 9 juli 1704, 73 jaar oud en werd begraven met een middelb. dienst. Joannes De Gersem junior overleefde haar (Oude Burgerst. v. Beernem., f. 1035).

IX.A.666. Blomme Joannes,
° Zomergem 25 febr. 1681 ; † Beern. 10 april 1719, begr. met middelb. dienst ; zoon van Georgius bij Paschasia Rys (die x Zomergem 30 jan. 1677) ; hij x Beern. 21 april 1705 met :

IX.A.667. De Sally Maria,
° Beern. 22 okt. 1682 ; † Beern. 28 mei 1721, begr. met middelb. dienst ; zij was hertrouwd te Beern. 17 mei 1719 met Andreas De Wolf. Maria De Sally was een dochter van Joannes De Sailly, baljuw van Beern., en van Maria Barreseele, dochter van de Beernemse koster.

IX.A.668. Gernaert Martinus,
° Zomergem 12 okt. 1687, fs Gerard bij Judoca Bogaert ; landbouwer, Hoetsel ; † Zomergem 8 dec. 1748 ; hij x Zomergem 6 okt. 1714 met :

IX.A.669. De Vliegheer Judoca,
° 1691, fia Andries ; † Ursel 24 febr. 1734, 43 jaar oud ;

landbouwster. Andries De Vliegheer was de oudste zoon van Zacharius, fs Zacharias, die † Oed. 8 nov. 1677, en van Elisabeth De Meere, fia Severijn, die † Oed. 23 nov. 1677. Er bleven zeven kinderen in dit sterfhuys : Andries (rendant en voogd, vader van Judoca), Zacharius (voogd), Janneken gehuwd met Pieter fs Steven Melis, en de vier minderjarige (Severijn, Jan, Elisabeth en Petronella). « Alvooren geeft den rendant te kennen dat hij naer neirstich ondersouck niet anders en heeft bevonden dan dat zijne voorouders zijn gheweest laeten van Audenburgh van Gent binnen de prochie ende heerlichhede van Somerghem, consequentelick dat de goediynghen inde respective sterfhuysen bevonden die hier naer particulierelick worden gebrocht tusschen d'hoirs daerinne gerecht volghens de costume vanden voornoemde Audenburgh van Gent moeten gedeelt worden... ». Er was zeer veel bezit : « Gronden van erven ende busschen loopende den huuwelicke ghesuccedeert... 9 ghemeten busch op d'overledene verstorven ten sterfhuuse van Anna de Lanssusere, haere moeder, thaeren overlijden huusvr. van Andries vande Kerckhove ende daer te vooren weduwe van Severijn de Meere... (enz.) ; (get.) Andries de Vliegheer, Zacharias de Vliegheer, Pieter Melis. » (RAB., Br. Vrije, Stvg. III, nrs 4513 en 4519 van 1678.)

IX.A.670. Van Poucke Livinus,

° Oed. 23 juli 1702 ; † Oed. 2 juli 1761 ; begr. met een middelb. dienst ; schepen te Oed. ; hij x Oed. 2 juni 1725 met :

IX.A.671. Gevaert Joanna,

° Oed. 21 jan. 1705 ; † 29 mei 1743 ; fia Jacobi bij Petronella De Groote (wschl. uit Oostkamp, want : « patrinus : Jacobus de Groote, ex Oostcamp »). Na de dood van Joanna Gevaert hertrouwde Livinus Van Poucke te Oed. 18 aug. 1743 met Rosa Maenhout, die hem overleefde. Bij zijn eerste vrouw had Livinus Van Poucke 13 kinderen en bij zijn tweede nog 10. Hij was landbouwer en woonde aan de Zuiddammestraat te Oed. Ook vinden wij hem aldaar in de kerk ingeschreven als lid van het Broederschap van Barmhartigheid. Voor de eerste maal, in deze stam van de familie Van Poucke, worden er in zijn nalatenschap leengoederen gevonden (RAB., Br. Vrije, Stvg. III, nr 5515). Deze goederen, feitelijk in pacht genomen zoals andere landerijen, verschillen daarmede dat zij buiten de pachtson, ook enkele andere verplichtingen tegenover de heer konden meebrengen.

Zo waren er 14.0.7 bos en land te Beern., ook aan de Zuiddammestraat, gehouden van het Leenhof van de Woestijne te Aalter.

Het gros van de erfenis van Livinus Van Poucke bestond uit een hofstede met 10 gemeten land te Oed., genaamd « Het Lammecken » ; verder nog ontelbare andere pereelen, waarvan de opsomming te lang zou zijn en waarvan er enkele namen dragen, zoals : Het Op-

drachtje, de Natte Stukken, Splenterdam, Vlasput, Eeckendijk, Cappestuk, Ravnest, Quaede Brocke, het Kleine Scherpestuk, de Kleinen en de Grooten Zoetendriesch, het Lijntje en de Appelboom, zowel te Oed. als te Beern, onder verschillende heerlijkheden. De eigendommen (29.0.9) werden verkocht in openbare veiling ten jare 1764, in totaal 13 kopen (RAB., Br. Vrije, Stvg. III, nr 5539). Livinus Van Poucke was een zoon van Pieter bij Maria Van den Abeele, fia Jan. *Pieter Van Poucke* werd ° Beern. 10 febr. 1659 en † Oed. 29 maart 1711; hij stierf voorzeker vrij onvoorziens, want op 16 maart 1711, dus enkele dagen vóór zijn dood, kocht hij nog 4.0.12 land in «Den Hoogen Akker» te Oed. Op 4 febr. 1700 was hij te Oed. x met Maria Van den Abeele en bij haar had hij vier kinderen, waarvan er twee vroegtijdig stierven. Bij zijn dood werd er door de voogden Stvg. opgemaakt en op 22 mei 1711 aan de schepenen van de heerlijkheid De Nieuwen in Beern. voorgelegd; de eigenaardigheid hieraan verbonden was, dat door de schepenen van de heerlijkheid van Praet en Oedelem vóór de Raad van Vlaanderen proces aanhangig werd gemaakt tegen genoemde schepenen van De Nieuwen, ten einde te weten wie er het recht zou hebben de rekeningen af te horen. Het vonnis wees uit, dat dit recht aan Praet toekwam en aldus geschiedde. Er was te verdelen: 4.0.12 in de «Hooge Akker» (zie hoger), 200 roeden bos te Oed., nog 1.0.90 land te Oed., 2.1.89 land onder de heerlijkheid van Oostkamp te Beern. en 2.1.59 land onder De Nieuwen te Beern. Verder wees de rekening een batig slot van 9.7.6 ponden gr. (RAB., Vrije, Stvg. III, nr 5077; Praet en Oed. nr 378/108). Op 16 juni 1711 hertrouwde de wed. Maria Van den Abeele te Oed., met Frans Maeyaert, poorter van Brugge; zij † Brugge 19 april 1725 en de Stvg. werd aan de schepenen van de stad voorgelegd de 31 dec. 1726.

Maria Van den Abeele was ° Oed. 3 sept. 1676, fia Jan.

Pieter Van Poucke, ° Beern. 10 febr. 1659, was een zoon van *Lieven junior*, fs *Livinus*, en van Maria Gailliaert; *Lieven junior* werd geb. te Beern. rond 1630 (reg. dopen 1629-1650 ontbreekt aldaar); hij x tweemaal: 1) Beern. 20 jan. 1658 met *Maria Gailliaert*, fia *Adriaan* bij *Maria Cockuyt* (Praet en Oed., nr 393/1811, RAB.), die † Beern. vóór 1680 (Stvg., RAB., Vrije, III nr 4351 - Gheilliaert Maiken); 2) Zomergem 27 sept. 1680 met *Suzanna De Keyser* (Praet en Oed., nr 394/1988, RAB.), die ° Zomergem 25 maart 1640, fia *Pieter* bij *Maria De Meyer*, en † Oed. 15 sept. 1692, wed. in eerste huwelijk van *Jan Versluys*. In 1663 was *Lieven Van Poucke* ontvanger van de Armendis te Beern. Toen hij stierf waren er geen minderjarige kinderen meer († Oed. 1702), zodat er geen Stvg. diende gemaakt, maar wel deden zijn kinderen op 2 en 3 jan. 1703 een verkaveling onder elkaar, om de nalatenschap te verdelen. Doch veel vroeger, in 1681, na de dood van hun moeder, werd er wel een Stvg. gemaakt en hierdoor zijn die goederen, welke van de zijde der *Gailliaert's* stammen, uit de nalatenschap op 10 dec. 1663 van *Adriaan Gailliaert* en *Maria Cockuyt*, ons bekend: te Beern., onder de heerlijkheid van Oostkamp, 2.1.89 land; onder de heerlijkheid van de Walschen 2.0.10 (genaamd het Brouweriestuk) en verder nog 0.1.1 land; te Oed. 0.1.0 bos. Daarenboven had *Lieven Van Poucke junior*, tijdens zijn huwelijk met *Maria Gailliaert*, nog aangekocht: van *Jacob De Muytter* 0.0.50 land, gezegd warmoeshof, onder de heerlijkheid van de Walschen; van *Adriaan Gailliaert*, zijn schoonbroeder, 0.0.95 land onder de Walschen; van *Adriaen Beghin* een hofstede met 5 gemeten land te Oed., in Zuiddamme; van *Josine Baysack* 0.1.66 bos in de Schittemstraat te Oed.; van *Jacob Verhelle* 2.0.150 land te Beern., onder de heerlijkheid van Oostkamp. Het huisgezin was dus mild bejegend door de fortuin; boven dit alles werd er bevonden, dat er

nog een som van 916 ponden in gereed geld beschikbaar was, een zeer aanzienlijk bedrag voor die tijd. Tengevolge van de kinderrijke gezinnen, die elkander opgevolgd hebben, is er versnippering van grondeigendom en verdeling van geld gekomen, in zulke mate, dat drie of vier generaties na Lieven er familieleden waren, die werkelijk arm moeten genoemd worden... (RAB., Houtschen nr 5, f. 1 en 14 ; Praet en Oed., nr 394/1988 ; Br. Vrije, Stvg., III, nr 5087 ; Seigneuries diverses - St.-Joris-ten-Distel, nr 68, f. 44 verso.) *Livinus Van Poucke*, vader van Lieven junior, is wschl. geboren omstreeks 1604-05, vermits hij ten jare 1629 opgegeven wordt als meerderjarig en dat zulks toen maar geschiedde op 24- of 25-jarige leeftijd (RAB., Praet en Oed., nr 425/48) ; er is niet veel over hem bekend. Hij had minstens twee zonen : Joos en Lieven junior. Bij de in voogdijstelling van de kinderen van zijn broer Adriaan in 1647, 1655 en 1660 (ibid., nr 427, f. 12, 64 en 98) fungeerde hij als voogd en tekende de stukken met een merk in de vorm van een vork, wat bewijst dat hij niet geleerd was en wat verder toelaat hem te identificeren en te onderscheiden van zijn zoon Lieven, die wél zijn naam kon schrijven. Aldus kan men vaststellen dat hij op 22 maart 1668 (ibid., 392/1645) van Arnold Pluvier een stuk land kocht, een gemet en 73 roeden groot, te Oed. in de Zuiddammestraat en genaamd « Splenterdam ». Dit perceel laat zich verschillende generaties ver in de familie Van Poucke nasporen.

Livinus Van Poucke was een zoon van *Lieven senior* en van *Elisabeth Ghijselinck* ; Lieven senior, ° in 1576, † Oed. 1 april 1629 (in het kerkregister staat er « 1630 », maar dat moet een vergissing zijn, daar het wezenboek, goed in dagorde gehouden, wel 1629 opgeeft) ; Elisabeth Ghijselinck werd ° in 1581 en † Oed. 3 jan. 1641 ; zij schonk haar man zeven kinderen. Is deze Lieven senior de oudste bekende van deze tak Van Poucke, zo zijn ook alle eigendommen en erfgoederen van hem afkomstig, door de menigvuldige aankopen die hij gedaan heeft. Aldus leert het de Stvg. op 14 juli 1629 ten sterfhuize voorgelegd (RAB., Vrije, III nr 4335). Daarin worden vermeld : een hofstede, gans bebouwd zoals het behoort, met 17 gemeten land, liggende in Zuiddamme (te Oed.) onder de heerlijkheden van Praet in Oed., Nieuwen en Walschen in Beern., en afgekocht van Willem Van Renterghem de 19 mei 1628 ; verder de helft van een gemet land in « Den Hooghen Ackere », gekocht van Jacob Vanden Poele de 11 aug. 1626 ; de helft van 5 gemeten 1 lijn land en bos, gekocht van Gerard Boute de 26 mei 1626 ; een hofstede met 3 gemeten land, ook te Zuiddamme, gekocht van de wed. Jan De Meyere ; de helft van 1 lijn land in « Den Hooghen Ackere », gekocht van Pieter De Jaeghere de 16 maart 1625 ; daarnaast de helft van een half gemet land te Zuiddamme, van de kinderen van Pauwel Van Laecke, de 23 okt. 1628 ; eindelijk de helft van twee lijnen 36 roeden land, in de Zwijsackere, gekocht van Lucas Maesman.

Verder was er in dit sterfhuis ook de som van 37 ponden 13 schell. en 3 gr. in klinkende munt voorhanden. Hoewel deze som niet overdreven groot is, blijkt nochtans uit de opsomming van de goederen, dat Lieven Van Poucke senior het tot een welstellende boer gebracht heeft. Zijn weduwe, Elisabeth Ghijselinck, heeft — voor zover ons dan nog bekend — later andere stukken land bijgekocht, o.a. de 7 nov. 1637 (RAB., Praet en Oed., nr 388/553) van de kinderen Hendrik Errebout, een stuk land van 5 lijnen groot, gelegen in « Den Hooghen Ackere » en genaamd « Den Vlasput ». Ook dit stuk kan gemakkelijk in diverse handen opeenvolgend nagegaan worden.

Noch Elisabeth Ghijselinck, noch haar zoon Lieven, konden schrijven ; de aangehaalde stukken zijn met een merk getekend, hetgeen

bewijst dat deze lieden van goede stand niet eens geletterd waren. Men mag echter niet vergeten, dat men even na 1600 uit de geuzen-beroerten kwam en dat er toen op de buiten nog geen scholen waren.

(Naar notities van † L. M. van Werveke, Rijksarchivaris.)

IX.A.672. Briche Joannes-Baptist,

° circa 1685, † Moorsele 8 maart 1769 ; werkman, fs Hyronimus senior : hij x Ledegem 13 mei 1722 met :

IX.A.673. Remaut Petronella,

fia Albertus, ° 1685 ; † Ledegem 30 nov. 1762, 77 jaar oud, begr. met middelb. dienst.

Hyronimus Briche senior (hij had ook een zoon Hyronimus, broer van nr A.672) † Ledegem 26 sept. 1736 ; hij was ° omstreeks 1660 en huwde voor de tweede maal te Dadizele, de 17 april 1717 met Barbara-Theresia Ghesquiere.

IX.A.674. Tack Leopoldus,

° Wakken 10 aug. 1688 ; † Wakken 6 nov. 1732, circa 45 jaar oud ; hij x 1) Harelbeke 12 april 1711 met Barbara-Theresia Staes, die zeer jong stierf ; 2) Oeselgem 31 maart 1722 met Joanna Libbrecht, die ° Oeselgem 12 febr. 1702 en eveneens overleed vóór 1732. Leopoldus Tack was een zoon van Joannes, ° Wakken 23 april 1654, † Wakken 14 okt. 1718, werkman, 64 jaar oud ; Joannes Tack was gehuwd met Elisabeth Vershelde, ° 1660 en † Wakken 13 juli 1732, weduwe, 72 jaar oud. Joannes Tack was een zoon van Joannes senior, afkomstig van Deinze, ° 1631 en † Wakken 2 juli 1701, 70 jaar oud, werkman. Joannes senior x Wakken 6 juli 1653 met Maria Van Renterghem, die ° 1630 en † Wakken 22 dec. 1712, 82 jaar oud.

IX.A.675. Staes Barbara-Theresia,

° Harelbeke 11 aug. 1691, eerste vrouw van nr A.674, was een dochter van Francies en van Francisca Aernout ; zij † Wakken 30 sept. 1720, slechts 29 jaar oud.

IX.A.676. Vermandere Martinus, senior,

° 1666 ergens in het Roeselaarse ; † Beveren (Roeselare) 4 juli 1734, 68 jaar oud, begr. met middelb. dienst ; landman ; hij x Beveren (Roeselare) 17 nov. 1698 met :

IX.A.677. Van Haesebroeck Maria,

° Beveren (Roes.) 31 jan. 1677 ; † Beveren (Roes.) 25 maart 1751, wed. 74 jaar oud ; fia Joos bij Maria Nicolaesens (ook : Casens).

IX.A.678. Caelbert Judocus,

° 1685, in het Roeselaarse ; † Roeselare 1 sept. 1729, 44 jaar oud, werkman ; hij x Roeselare 15 jan. 1707 met :

IX.A.679. Van der Mersch Valeriana,

(ook : Vermesch), fia Francies ; plaats van geboorte en overlijden onbekend ; woonde te Roeselare, minstens van 1707 tot 1720, alwaar gedurende deze periode zes kinderen van haar geboren werden : Francies Caelbert, Jozef, Maria-Jacoba, Benedictus, Maria-Barbara en Theodoor (SA. Roeselare, Doopregisters v. St.-Michiels).

IX.B.680. Van Hulle Joannes,

° Beern. 14 okt. 1680 ; † Oed. 27 okt. 1727 ; landbouwer te Beern., Kasteelhoek, later te Oed. ; zoon van Jan Van Huyllé en van Maria Maenhout fia Philippus (die ondertrouw deden te Beern. de 13 april 1679) ; hij x Oed. 23 nov. 1705 met :

IX.B.681. Circu (Sercuy) Paschasia,

° Oed. 10 april 1680 en † Oed. 1 juni 1730, weduwe ; fia Paschasius bij Willemijne (Guillielma) Ceuckelinck.

IX.B.682. Rodts Joannes,

° Oostkamp 25 dec. 1690 ; † Oed. 3 maart 1731 ; landbouwer, fs Joos bij Magdalena Van den Broucke (die x Oostkamp 6 sept. 1687) ; Joannes Rodts x Oed. 29 april 1721 met :

IX.B.683. Tanghe Josepha (Josijntjen),

° Oed. 30 mei 1699 ; † Oed. 17 nov. 1755 ; fia Jan bij Joanna Van Hulle (die x Oed. 5 okt. 1687) ; er werd Stvg. opgemaakt :

« ... naer de dootd van Josijntjen fia Jan Tanghe bij Joanne Van Hulle, overleden huysvrouwe van Ignatius Hallemesch, te vooren weduwe van Lieven de Spieghelaere fs Lieven, ende daer te vooren weduwe van Guil. Cromheecke, ende daer noch te vooren van Joannes Rodts, overleden binnen dese prochie van Oedelem op den... 1755 wiens Ziele den almoghenden Godt ghenadigh zij, welcken staet heeft ghedaen maecken ende stellen int gheschifte Pieter Rodts soone vanden voorn. Joannes bij dese overledene, den selven mits desen overghevende ende presenterende eerst aen sijn selven als oudtsten soone, voorts aen Hubrecht Rodts, voorts aen Francois van Hulle in huywelijcke hebbende Josijne Rodts, voorts aen Pieter de Craemere ghetrauwte met Maria Rodts sijnde alle viere kinderen vande overledene thaeren eersten huywelijcke ghewonnen bij den voorn. Joannes Rodts, voorts aen Joanne Cromheecke jonghe dochter nemaer haer selfs bij competente oude van jaeren, voorts aen Matthijs Cromheecke ende den rendant aen sijn selven als beede gheswooren vooghten pater ende materneel van Joannes, Isabelle, ende Pieter, de drie nog minderjaerighe kinderen vande overledene thaeren tweeden huywelijcke ghewonnen bij Guil. Cromheecke, bij dien representerende alsoo de gheheele successie vande overledene in acht staeken, ghemerckt dese overledene thaeren derden ende vierden huywelijcke gheene kinderen bij de selve haere leste mans en heeft gheprocreert... » (RAB., Br. Vrije, Stvg. III, nr 5354).

Josepha Tanghe x 2) Oed. 9 maart 1734 met Guilielmus Cromheecke, weduwn. van Francisca Tanghe : hij † Oed.

20 mei 1741, 50 jaar oud : x 3) Oed. 5 sept. 1741 met Livinus De Spiegelaere fs Lieven, landb. te Oed., † vóór okt. 1747 : x 4) Oed. 31 okt. 1747 met Ignatius Allemeersch, die na haar dood nog hertrouwde te Oed. 7 juni 1756 met Petronilla Walgraeve (werkvrouw, † Oed. 30 sept. 1781, 51 jaar oud) : Ignatius Allemeersch, geboortig van Ruiselede, weduwn., 65 jaar oud, x nog te Oed. 7 jan. 1783 met Rosa Van Renterghem, wed., 28 jaar oud en geboortig van Oed. (Oude Burgerst. v. Oed., f. 2935, 2949, 3107, enz.).

IX.B.684. Busschaert Laurentius,

° Kness. 8 aug. 1688 ; † Kness. 8 dec. 1744 ; landbouwer, fs Adriaan bij Jacoba Smessaert ; hij x Kness. 9 april 1714 met :

IX.B.685. Van den Kerckhove Livina-Maria,

° Kness. 29 jan. 1686 ; † Kness. 19 jan. 1751, wed. : fia Jan bij Catharina De Meester.

IX.B.686. De Loof Joannes,

° omstreeks 1685, fs Thomas ; † Ursel 5 april 1769, 84 jaar oud : landbouwer ; hij x 1) met Angelina Maenhout (eerste kind te Aalter in 1713) ; 2) Aalter 6 mei 1724 met Francisca Baute fia Pieter, die † Aalter 3 okt. 1725 ; 3) Aalter 14 dec. 1725 met Petronilla Plasschaert (wed. van Jan Pieters, die † Aalter 5 maart 1724) ; deze derde echtg. † Ursel 25 april 1750.

« 1724. - Jan de Loof fs Thomaes, de hauder ; Angeline Maenhout fia Pieters doot ; kinderen : Pieter Jacobus, Joanna Rosa ende Dorothea, staet reg. 3 f. 29 verso » ; « 1726. - Jan de Loof voornoemt, hauder ; Françoise Baute, fia Pieter, doot ; kindt : Franciscus-Judocus, staet n° 468 » (RAG., Land v. d. Woest., nr 245, Indices Stvg.).

IX.B.687. Maenhout Angelina,

° Aalter 5 jan. 1687 ; † Aalter 13 april 1724, begr. off. 6 lect. : zij was een dochter van Petrus Maenhaut (° Kness. 17 sept. 1661 en † vóór 31 juli 1742) en van Petronella Heye (ook : Ee, Hye, Hee, Van Ee), die † Aalter 16 maart 1729, begr. off. 6 lect.

« 1729. - Hye Pieternelle doot : hauder Pieter Maenhaut met 5 kinderen, alle 5 dochters ; siet n° 499 » ; « Pieter Maenhaut voornoemt, oock doot, ende Jan de Baets, getrouwt met Isabelle Maenhaut, 's overledenens dochter ende alsoo hoir ende rendant ten selfden sterfhuysse, geeft over wettelijke rekenijnghe loco staedt, den 31 Julij 1742. Rustende bij n° 499 voornoemt » (RAG., Land v. d. Woest., nr 245, Indices Stvg.).

« 1729. - Pieter Maenhaut fs Philips, weduwnaer van Pieternelle Hye fia Jans, staet hofstede die hij pacht af aen Joseph de Muydt fs Jan, getrouwt met Elisabeth Maenhaut, 's comparants dochter » (RAG., Land v. d. Woest., Wett. Pass., oud nr 108).

Petrus Maenhaut was een zoon van Philips (° 1627 en † Kness. 17 nov. 1690, 63 jaar oud) en van Christophora Van de Veire (° 1632 ; x Kness. circa 1650 ; † Kness. 17 febr. 1678, 46 jaar oud).

« Staet ende inventaris ten sterfhuijse van Jan Manaut, † Kness. 1663, overghegeven door Mayken Clays, fia Jans, weduwe ende hauderighe ghebleven ten sterfhuijse van Jan Maenaut, haeren overleden man, aen Philippus ende Jan Manaut ende de weesen van Geeraert Maenaut, mitsgaeders Pieter Manaut, oud 21 jaer ende Jacques, 18 jaer, beide noch weesen sijnde... » - « Afrekenijnghe ten sterfhuijse van Jan Maenhout, † Knesselaere, gemaect tussehen Maeyken Claeys, sijn achtergelaeten vidua, ter eender zijde, ende Philips, Jan, Pieter ende Jacques Maenhout, mitsgaeders Jan Daelman, in houwelijk hebbende gehad Janneken Maenhout, oock de weesen van Geert Maenhaut, alle hoors ende kinderen vanden voorsn. overl. Jan Maenhaut... 10 jan. 1664 » ; - « ... die overgeeft Philippus Maenhaut fs Jans, als ontfangere geweest hebbende van de wettelike venditie ten sterfhuyse van Jan Maenhaut, d'aude, sijne vadere, op den 17 Juni 1663 » ; - « 1663. - Staet ende inventaris van haeten ende coomer die overgeeft aen Baljuw ende Schepenen van Knesselaere Jan Daelman, houder gebleven ten sterfhuuse van sijne overledene huysvrauwe Janneken Manout... » (RAG., Land v. d. Woest., Stvg., oud nr 197).

Jan Maenhout † Kness. 26 april 1663, 67 jaar oud ; hij was dus ° omstreeks 1596 (Oude Burgerst., Kness.).

IX.B.688. Van Veirdeghem Martinus, senior,

° Ursel 3 juni 1668 ; † Ursel 1 okt. 1712, begr. met off. 6 lessen ; landb., fs Paulus bij Catharina De Wespelaere. Paulus Van Veirdeghem, landman, † Ursel 1 mei 1677, slechts 46 jaar oud ; hij werd dus ° circa 1631 ; fs Egidius (soms ook : Judocus) ; hij x Ursel 17 aug. 1659 met Catharina De Wespelaere, die † Ursel 5 febr. 1698, 76 jaar oud (° omstreeks 1622) ; zij was een landbouwersdochter van goede familie ; na de dood van Paulus Van Veirdeghem was zij nog hertrouwd met Philips Ryckaert uit Aalter, die vóór haar overleed ; dit tweede huwelijk werd voltrokken te Ursel de 3 mei 1679.

IX.B.689. De Brabandere Gerarda,

° Ursel 10 okt. 1670, echtg. van Martinus Van Veirdeghem senior (zie nr B.688), x Ursel 5 febr. 1696, † Ursel 15 april 1749, begr. met off. 6 lessen, 79 jaar oud ; zij was een posthuum kind van Petrus junior en van Anna Verheye.

De Brabandere Petrus junior, fs Petri, x Ursel 23 sept. 1657 met Anna Verheye fia Judoci, en † Ursel 14 juni 1670, te 5 u. namiddag ; Anna Verheye, weduwe, † Ursel 22 dec. 1678, 46 jaar oud (dus ° circa 1632).

IX.B.690. Van Renterghem Dionysius,

geboren te Drongen circa 1670, † Ruiselede 18 april 1715, 45 jaar oud, werkman ; hij x Ruiselede 12 april 1707 met :

IX.B.691. Van Praet Petronilla,

geboortig van Ruiselede, werkvrouw : datum van ° en † ons niet bekend (geen tafels te Ruiselede).

IX.B.692. Wille Joannes,

° Zomergem 30 sept. 1684, fs Maerten, landman ; hij x Zomergem 15 aug. 1707 met :

IX.B.693. Wille Martina,

° Zomergem 15 maart 1686, fia Lieven.

Martinus Wille was x Zomergem 5 april 1680 met Livina Vrombaut, die vóór hem overleed, te Zomergem de 22 jan. 1691.

Livinus Wille was x met Anna Fiers, die † Zomergem 20 febr. 1703 ; Lieven zelf † als weduwn. te Zomergem, de 27 april 1718.

IX.B.694. Batselé Joannes,

° Kness. 26 aug. 1694 : † Kness. 18 mei 1743 ; landman, fs Petrus bij Georgia De Beer ; hij x Kness. 14 febr. 1719 met :

IX.B.695. De Cramere Judoca,

° Kness. 9 aug. 1699, fia Lieven bij Cathelijne De Cuyper : zij † Kness. 31 dec. 1721, in haar 23e levensjaar (gevolgen van kraambed).

IX.C.696. Verheire Judocus

° 1660, † Kness. 1 jan. 1720, 60 jaar oud ; landb. te Kness., Hoekstraat : hij x Kness. 15 nov. 1689 met :

IX.C.697. Van de Veere Joanna,

° Kness. 3 dec. 1662, fia Petri bij Petronilla Haesebroeck ; zij † Kness. 17 okt. 1727.

IX.C.698. Van Loockerije Petrus,

° Kness. 13 maart 1644 ; x Kness. vóór 1683 (register ontbreekt) met Maria De Beer ; fs Georgius bij Joanna Van Ackere ; landbouwer, † Kness. 3 dec. 1721.

IX.C.699. De Beer Maria,

° Kness. 5 april 1652, echtg. van nr C.698 hiervoor ; † Kness. 21 jan. 1715 ; zij was een dochter van Laurentius De Beir (die ° 1610 en † Kness. 4 febr. 1670, 60 jaar oud) en van Sara Lantschoot.

IX.C.700. Van Hecke Martinus,

° Zomergem 12 maart 1645 ; † Vinkt 16 nov. 1689, « sepultus in ecclesia », begr. met de hoogste dienst ; landbouwer ; hij x Vinkt 2 jan. 1668 met :

IX.C.701. Baudonek Joanna,

° 1646, † Vinkt 23 okt. 1706 ; weduwe. Haar echtg., Martinus Van Hecke, was een zoon van Joos bij Maria De Rycke, die x Zomergem 7 febr. 1641 ; Judocus Van Hecke, weduwn., † Zomergem 6 dec. 1688 en Maria De Rycke was er † 28 maart 1678.

IX.C.702. Martens Arnoldus,

° Vinkt 1644 (reg. ontbreekt) ; † Vinkt 9 dec. 1690, 46 jaar oud ; fs Petri (die † Vinkt 31 mei 1679, ongeveer 80 jaar oud ; landb., ° circa 1599) ; Arnoldus Martens x Vinkt 24 april 1672 met :

IX.C.703. Verstraete Joanna,

° Hansbeke 23 sept. 1650 ; † Aalter 6 nov. 1697, wed. Zij was een dochter van Simon Verstraeten († Vinkt 20 jan. 1670, « getrouwde man ») en van Josina Van den Heyste.

IX.C.704. De Reu Petrus,

° Kness. 6 april 1662, fs Gerardi bij Elisabeth Verwee ; † Kness. 12 dec. 1727 ; landbouwer ; hij x Zomergem 22 nov. 1704 met :

IX.C.705. Van Wynsberghe Anna,

° Zomergem 5 juli 1674 ; † Kness. 5 jan. 1727, 53 jaar oud ; werkster, fia Jacobi bij Joanna Desmedt.

IX.C.706. De Vrient Christianus,

° Varsenare 1 sept. 1641 ; † Kness. 24 april 1748, « circa 90 jaar oud » ; hij was reeds weduwn., toen hij x Kness. 12 sept. 1700 met :

IX.C.707. De Prest Maria,

° Kness. 17 aug. 1666 ; landbouwster ; † Kness. 26 dec. 1719, in haar 54e jaar.

De Vrient Christiaan, haar echtg., was een zoon van Jacob bij Christina Lampsens. Maria De Prest was een dochter van Pieter (° 1629 en † Kness. 29 maart 1700, 71 jaar oud), vóór 1666 gehuwd met Joanna De Vreese (reg. ontbreekt).

IX.C.708. Fransoo Petrus, senior,

° Oed. 16 juni 1656 ; † Oed. 25 jan. 1720 : hij x Oed. 2 febr. 1694 met :

IX.C.709. Tanghe Maria,

° Oed. 16 jan. 1673, landbouwster, † Oed. 21 juli 1730 ; zie Stvg., RAB., Vrije III, nr 5242. Na jan. 1720 hertrouwde zij nog met Petrus Fransois, junior, die haar overleefde. Zij was dus tegelijk weduwe en echtgenote van een « Petrus Fransoo ».

Petrus Fransoo senior was een zoon van Augustyn bij Joanna Poir.

« Staet ende inventaris in baeten ende commeren van alle de goederen bevonden ten sterfhuyse van Augustyn Franchois overleden binnen dese prochie ende heerl. (Oedelem en Praet) op den 26-2-1675, wiens Ziele Godt ghenaedigh zij, welken staet heeft gedaen maecken ende bij geschrifte stellen Willemijne Goossens filia Pieters de jonghe, besittighe blefven t'zijn sterfhuyse den selven midts desen presenterende aen Martyn Franchois ende Passchier

Cercu fs Jan, wettel. gheswooren voochden van Dorothea t'onbejaerde kindt vanden overledenen gewonnen bij de bezittighe mitsgaeders aenden voorn. Martyn Francois voocht van Pieter, Jaspas, Lauweryns ende Francoise de vier onbejaerde kinderen vanden overledenen ghewonnen bij Janneken Porro zijne eerste huysvrawe, in vijf staecten zijne successie representerende voor Burghe-meestere ende Schepenen... (get. :) mercq van Willemijne Goossens, mercq van Martyn Francois, mercq van Passchier Cercu ; Lambrecht vande Kerckhove, Zacharius Stevens». (Stvg., RAB., Vrije III, Praet, nr 4479.)

Augustyn Fransoo werd geboren vóór 1630 en † Oed. 26 febr. 1675 ; begr. met off. 3 lessen. Hij huwde Oed. 13 juni 1655 met Joanna Pairo, die ° Oed. 14 maart 1632 en † Oed. 15 okt. 1670 ; daarna hertrouwde hij nog met Willemijne Goossens, fia Pieter junior.

Ook na het overlijden van de eerste echtgenote werd er Stvg. gepresenteerd de 20 nov. 1672, door «... Augustijn Francois fs Pieters besitter... ten sterfhuyse van Janneken Porro... voochden : Martyn Francois ende Michiel Cathelijne... van Pieter, Jaspas, Lauwereynse ende Fransijne, de vier onbejaerde kinderen...» (Stvg., ibid., nr 4462). Joanna Pairo (Porro) was een dochter van Franchois, die † Oed. 9 jan. 1668 (begr. off. 6 lect.) en van Maria Tielkin, † Oed. 8 maart 1642, slechts 37 jaar oud en dus ° omstreeks 1605.

Maria Tanghe, nr IX.C.709, was een dochter van Gerard en van Elisabeth Wally, die x Oed. 26 april 1672. Gerard Tanghe † Oed. 3 nov. 1684 en werd er begr. met off. 3 lessen ; Elisabeth Wally (ook : Wallaey), fia Judocus bij Judoca Costers, werd ° Oed. 14 jan. 1649 en † Oed. 21 sept. 1716.

IX.C.710. Sierens Daniël,

fs Livini, ° Oed. 19 dec. 1681 ; † St.-Jor. 7 aug. 1747 ; landman, wijk Zeldonk ; hij x Oed. 11 aug. 1706 met :

IX.C.711. Goossens Catharina,

fia Francies, ° Oed. 2 dec. 1671 en † Oed. 14 jan. 1731.

IX.D.712. De Wulf Joannes,

° Aalter 20 juni 1680 (tweelingbroeder van Maria-Theresia) ; † na 1726 (overlijden zeer wschl. niet geboekt) ; landbouwer op een hofstedeke te Aalter, Oostmolen, Landboek nr 683, onder de heerlijkheid van Schoonberge ; hij x Aalter 12 dec. 1702 met :

IX.D.713. De Costere Maria,

† Aalter 27 juni 1706, wschl. afkomstig uit de streek van Zwijnaarde. De familie De Costere bewoonde eveneens een hoeve onder Schoonberge, te Aalter, Oostmolen (Landboek nr 681 enz.). Wellicht is Joannes De Wulf na haar dood nog hertrouwd.

Deze Joannes De Wulf was een zoon van Petrus senior en van Joanna De Clercq, die x Bellem 20 febr. 1678 (ondertrouw te Aalter op 1 febr.).

Petrus De Wulf senior † Aalter 21 okt. 1720 en Joanna De Clercq, geboortig van Bellem, † Aalter 10 mei 1719. Deze echtelingen waren landbouwers en bezaten te Aalter de hofstede en herberg « De Zwaan », op de Plaats.

Petrus De Wulf senior was fs Maertens. Te Aalter leefde er toen maar één Martinus De Wulf, nl. deze die er † 25 nov. 1677 en er x 2 dec. 1659 met Elisabeth De Caluwe, weduwe ; in deze huwelijksakte staat hij aangeduid als « viduus, ex Westcapelle » (Reg. Aalter, RAG., Pal. 2).

IX.D.714. Bastiaens Christianus,

° Zomergem 7 aug. 1661, fs Dierick bij Margaretha Loo-tens ; † Aalter 5 nov. 1710 ; hij was x Aalter 6 april 1704 met :

IX.D.715. Schepens Anna,

° Aalter 30 sept. 1671 (gedoopt 1 okt.), fia Jan bij Judoca Hullaert ; zij † na 11 jan. 1746 (RAG., Land v. d. Woest., nr 245, Indices Stvg., nr 504) ; zij x : 1) met Jan Mortier, fs Adriaan, die ° Aalter 2 dec. 1669 en † Aalter 5 dec. 1703 ; 2) met Christianus Bastiaens, zie nr 714 hiervoor ; 3) te Aalter de 28 maart 1711 met Jacobus De Weert, die † Aalter 21 april 1724 en waarbij zij geen kinderen meer had ; 4) met Livinus Dobbelaere fs Lieven, die eveneens kinderloos te Aalter † de 2 sept. 1744.

« Bastiaens (Christiaan fs Dierick) doot, sijn wijf Anna Schepens fia Jan, wed. Jan Mortier fs Adriaen, staet 1711 ; kind Joanne, n° 130 » (RAG., Indices Woeste en Weibroek, nr 394).

« Schepens Joanna fia Jans, hauderigghe en wed. van Jan (= Christiaan) Bastiaens fs Dierick, doot ; staet reg. n° 3, fol. 53 verso, nr 504. Deselve hauderigghe bleven thaeren hauwelijke van Lieven Dobbelaere fs Lieven doodt, staet ghepasseert 11e Januari 1746 » (RAG., Land v. d. Woest., nr 245, Indices Stvg., nr 504).

IX.D.716. Van Ecke Livinus,

° Aalter 13 maart 1664, fs Lieven senior bij Joanna Lambrechts ; hij x Aalter ... mei 1700 (oningeruld) met :

IX.D.717. Clincke Judoca,

° Aalter 24 nov. 1675, fia Nicolaas bij Joanna Crombrughe. Haar overlijden staat te Aalter niet geboekt. Na haar dood hertrouwde Livinus Van Ecke nog met Maria Slock, die hem overleefde. Livinus van Ecke zelf † Aalter 23 jan. 1732. Van zijn ouders is er een Stvg. : « 1673 - Lieven van Hecke, staet voor Lieven, Jacquemijne, bij Janneken Lambrecht ; nr 247 » (RAG., Land v. d. Woest., nr 245, Indices Stvg.).

IX.D.718. Wille Carolus,

° Zomergem 26 aug. 1681 ; † Merendree 8 sept. 1725 ; hij x Merendree 23 juni 1714 met :

IX.D.719. Van Wassenhove Joanna,

° Merendree 7 sept. 1688 ; † Merendree 13 okt. 1770, 82 jaar oud. Zij was hertrouwd te Merendree de 7 febr. 1727 met Petrus Decuypere, die † Merendree 18 dec. 1747.

Carolus Wille, landbouwer, was een zoon van Jan en van Joanna Deroose, die x Zomergem, 12 aug. 1679 ; Joanna Deroose † Zomergem 24 okt. 1694. Joanna Van Wassenhove was een dochter van Jan en van Suzanna De Clerck, die x Merendree, 18 jan. 1681.

IX.D.720. Van Laecke Petrus, senior,

° Aalter vóór 1660 (aanvang der registers), fs Pieter bij Magdalena Lambrecht ; werkman ; hij x Aalter 17 sept. 1681 met :

IX.D.721. Duyme Joanna,

° Aalter in 1658, fia Jacob bij Joanna Bruyneel. Blijkbaar worden de namen van Joanna Duyme en Joanna Bruyneel met elkaar verward in de parochieregisters van Aalter. Jacobus Duyme † Aalter 7 jan. 1677 en werd op kosten van de Armendis begr. ; de Duyme's behoorden trouwens tot de armste families van het dorp. Joanna Bruyneel was reeds † Aalter 24 okt. 1674 en begr. met off. 3 lessen.

Joanna Duyme † Aalter 20 maart 1712 (off. 6 lessen) en Petrus Van Laecke senior hertrouwde daarop, te Aalter, de 29 juni 1715 met Livina Andries, die † Aalter 5 maart 1728. Hij zelf overleed als wed., een maand later, Aalter 11 april 1728.

IX.D.722. Schollaert Joannes,

° Hansbeke 9 okt. 1657, fs Adriaan bij Maria Thys ; hij † Aalter 4 juni 1730 en was viermaal gehuwd : 1) vóór 1697 met Joanna-Theresia Lannoye ; 2) te St.-Jor. 12 mei 1705 met Michelina De Cock ; 3) te Aalter 30 jan. 1718 met Maria Van Ee, die † Aalter 16 okt. 1722 ; 4) na okt. 1722 met Maria De Clerck, die hem overleefde.

IX.D.723. Lannoye Joanna-Theresia,

° omstreeks 1665 en † St.-Jor. 12 jan. 1704. Op 7 jan. baarde zij een kind (Anna-Maria Schollaert), dat twee dagen later stierf ; op 12 jan. overleed de moeder zelf en werd begr. met een middelbare dienst.

IX.D.724. De Fruyt Arnoldus,

fs Jan, ° circa 1683 en † Oed. 1 jan. 1731 (de sterfakte zegt « ongeveer 50 jaar oud ») ; landbouwer ; begr. met off. 6 lect. ; hij x Oed. 22 juni 1717 met :

IX.D.725. Daninck Sara,

° Oed. 13 sept. 1696 ; † Oed. 23 april 1765, begr. met een middelb. dienst ; landbouwster ; hertrouwd te Oed. 12 sept. 1731 met Joannes Van Hullebus. Sara Daninck was een dochter van Martinus en van Maria Verbeeke, die x te Beernem in 1688 ; Maria Verbeeke † vóór 1709, want in dat jaar hertrouwde Martinus Daninck, te Beern. met

Joanna Dobbelaere fia Pieter. Martinus Daninck † Beern. 24 sept. 1719 (de Stvg. zegt : te Oed. 16 sept. 1719, maar er is geen vergissing mogelijk).

« Staet ende inventaris van alle ende een ieghelijske de achterghelaten goederen... ten sterfhuyse vanden eersaemen Arnout de Fruyts Jan overleden binnen desen ambachte ende barronnie van Praet met de prochie van Oedelem op den 1 januarij 1731... welcken staet heeft ghedaen maecken... Zara Daeninx als weduwe ende besittighe bleven... alsnu in huywelicke met Joannes Hullebusch, die sij mits desen is overghevende ende presenterende aen Joannes de Fruyt ende Christiaen Daeninx, beede gheswooren paternele ende maternele vooghdn van Joannes oudt 14 jaeren, Judoca oudt 12 jaeren, Albertus oudt 9 jaeren, Ferdinande oudt ses jaeren, Pieter oudt 3 jaeren ende Ludovicus oudt ontrent 6 weken, de selve kinderen door de besittighe bij den overleden verweckt... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III, nr 5083).

« Staet ende inventaris van alle de achterghelaten goederen... ten sterfhuyse van Marten d'Haninck filius..., overleden ter deser prochie van Oedelem op den 16 septembre 1719 (sic)... welcken staet heeft gedaen maecken... Joanna de Dobbelaere fia Pieter als wed. ende besitter bleven ten voorn. sterfhuyse, die midts desen overghevende ende presenterende aen Joos Christiaen ende Sara d'Haninck, alsnu in huywelicke hebbende Arnoudt de Fruyt,... alle drij kinderen vanden overledene gewonnen ende geprocureert in sijnen eersten huwelicke met Marie Verbeke, alsnu bij competente auctoriteit ende trouw hun selfs, mitsgaeders aen Joos d'Haninck ende Pieter de Dobbelaere beyde geede vooghdn van Andries oudt 7 jaeren, Joannes oudt 5 jaeren ende Marten 2 jaeren, alle drij onbegewonne ende weese kinderen bij de rendante vanden overledenen gewonnen... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III, nr 4913, Praet).

IX.D.726. Loontiens Livinus,

° Hansbeke 10 okt. 1647 ; landbouwer, fs Lieven senior bij Paschasia Maenhout (die x Hansbeke 21 maart 1641) ; hij † Ruiselede 5 febr. 1714 en kon niet bediend worden vóór zijn dood, vermits hij reeds drie dagen totaal geestelijk ontwricht was :

« Anno 1714, die 5a febr. triduana rationis destitutione obiit Livinus Loontiens, inventus tantum etat. annor. 63 vel circit. » (Parochiereg. Ruiselede, boek II, f. 207). Een zoon van hem, Joannes-Josephus Loontiens, stierf te Ruiselede de 16 sept. 1707, « propter incapacitatem, inventus tantum etat. annor. 24 » (Ibid., f. 221).

Livinus Loontiens junior was gehuwd met :

IX.D.727. De Vos Catharina,

° Zomergem 29 mei 1661 ; † als wed., Oed. 17 okt. 1733, begr. met off. 6 lessen. Zij was een dochter van Petrus en van Martina Vanbullaere ; Petrus De Vos † Zomergem 16 nov. 1682. Martina Vanbullaere werd ° Zomergem 13 nov. 1639 en † er als wed. de 1 april 1695 ; zij was een dochter van Zegher Van Bullaer en van Maria Blomme ; deze laatste † Zomergem 5 febr. 1645 ; Zegher Van Bullaer hertrouwde dan te Zomergem de 19 jan. 1647 met Livina De Jager, die † Zomergem 29 april 1677, wed. Zegher Van Bullaer was † Zomergem 24 sept. 1666.

IX.E.728. Quyssens Carolus,

° Beern. in 1648 of '49 (reg. ontbreekt) ; † Beern. 9 sept. 1722 ; landbouwer ; hij x : 1) te Oed. 28 april 1674 met Joanna Onghena, die ° Beern. 8 april 1651 ; 2) te Beern. 13 jan. 1693 met Dorothea Goegebeur ; 3) in 1697 of '98 met Petronilla Notevaert. Uit ieder huwelijk waren er kinderen. Carolus Quyssens was een zoon van Jacobus en een kleinzoon van Petrus Quyssens, die † Beern. 17 okt. 1661, 70 jaar oud (bijgevolg geboren circa 1591).

IX.E.729. Goegebeur Dorothea,

° omstreeks 1660 ; landbouwster ; † Beern. 13 juni 1695 ; tweede echtgenote van nr 728 hiervoor.

IX.E.730. Ongenae Livinus,

fs Paschasius junior, ° omstreeks 1650 ; hij x : 1) Beern. 24 jan. 1677 met Joanna De Backer, die † St.-Jor. op Kerstdag 1685, in het kraambd ; begr. met middelb. dienst ; het kindje — Joanna Ongenae — was toen reeds overleden en enkele dagen tevoren, « met een Engeltjesmis » begraven. Hij x : 2) met Joanna (H)Acoe, die hierna volgt.

Livinus Ongenae was een zoon van Paschasius jr. en van Jacoba Verdonck ; Paschasius jr., landb., † Beern. 30 juli 1662, 40 jaar oud en werd er met de hoogste dienst begr. Zijn wed., Jacoba Verdonck, hertrouwde te Beern. de 8 juli 1663 met Joannes Van Laecke, landb. ; zij † Beern. 26 okt. 1691. Paschasius Ongenae schijnt een zoon te zijn geweest van Jan, fs Clemens, uit Beern.

IX.E.731. Hacoë (Acoe) Joanna,

° St.-Jor. in 1661 (reg. verdwenen) ; x St.-Jor. 13 april 1686 met Livinus Ongenae en † Beern. 13 april 1733, weduwe.

IX.E.732. Van de Boesseriej Jacobus-Frans,

° Wingene 11 april 1649, zoon van Franciscus en van Maria Beele (die te Wingene x 8 jan. 1641) ; landb., † Wingene 25 juni 1691, 42 jaar oud ; hij was x Wingene 26 april 1678 met :

IX.E.733. Taetse Catharina,

° Wingene 4 april 1652, dochter van Jan en van Maria Van Loven (die te Wingene x 11 juni 1648).

IX.E.734. De Wulf Petrus,

° Hansbeke 29 febr. 1660, fs Jan bij Cathelijne Depoortere ; † Hansbeke 1 aug. 1718 ; hij x Hansbeke 6 febr. 1683 met :

IX.E.735. De Kyesere Joanna,

° Zomergem 11 maart 1661, fia Jan bij Livina De Neve ; zij † niet te Hansbeke ; wschl. na 1718 nog hertrouwd en verhuisd.

IX.E.736. De Craene Petrus,

° Aalter 17 nov. 1668 ; † Aalter 17 juli 1744 ; hij x Aalter 23 jan. 1694 met :

IX.E.737. Blomme Maria,

° Aalter 19 okt. 1664 ; † Aalter 13 dec. 1732. Dochter van Vincent fs Pieter d'oude en van Maria Van Ecke, die x te Ursel de 18 nov. 1648. Vincent Blomme was schepen van het Land van de Woestijne in 1680 en 1681 ; hij † Ursel 11 april 1697. Maria Van Ecke † Aalter 1 juni 1687, 60 jaar oud. Vincent Blomme en Maria Van Ecke waren landb. te Aalter, in de Weststraat en bezaten daar een hofstedeke in eigendom.

«1692 - Blomme Vincent, hauder ; Marie van Hecke doot, staet voor Pieter, Guilleame, Joos, Marie, Jooris en Lievijne, uxor Joos Hal-laert, registr. n° 1, fol. 63. Renunciatie bij hun kinders : 333 » (RAG., Indices Stvg. Land v. d. Woest., nr 245 ; Stvg. in pak nr 152 oud).

De echtgenoot van Maria Blomme, Petrus De Craene voornoemd, was een zoon van Jacobus bij Petronella Vernave ; deze ouders x Aalter 26 juni 1659. Jacobus De Craene † Aalter 26 nov. 1678 en Petronella Vernave † Aalter 20 dec. 1703, wed.

«Sterfluys Jacques de Craene, doot Haeltert (sic !) 26 nov. 1678, hauderigge Pieternelle Vernave met vier onderjaerighe kinders : Joorijne 19 jaer, Pieter 11 jaer, Pieternelle 8 jaer ende Tobias 4 jaer... » ; «Staet... sterfluys Pieternelle Vernave, weduwe van Jacques de Craene,... Aeltre 1704... Hoors ghebleven : Pieter de Craene, Tobias de Craene, Michiel van Hecke ghetrauwte met Pieternelle de Craene ende de weesen van Lieven Willems bij wijlent Joorijne de Craene... » (RAG., Land v. d. Woest., Stvg., nr 289 oud).

IX.E.738. Maenhout Joannes,

° Oostwinkel 28 febr. 1660 ; smid te Aalter, nabij de molen (Station), in het grote huis rechts, naast het H. Hartmonument, wanneer men van de kerk komt. Een kleinzoon veranderde de smisse in een brouwerij ; de tak van de brouwerij is uitgestorven, doch van een andere tak is er nog dhr Jules Maenaut, notaris te Brussel. Joannes Maenhout † Aalter 31 aug. 1720 (begr. off. 9 lect.). Hij is invloedrijk geweest en leende zelfs geld aan de parochie Aalter. Hij x : 1) te Aalter in 1681 met Elisabeth De Wulf fia Pieters, die † Gent 10 sept. 1695 (vlucht-tijd) ; 2) in 1696 met :

IX.E.739. Goethals Mechtildis,

° Ursel 29 nov. 1672 ; † Aalter 22 okt. 1739, wed. (begr. met off. 6 lect.). Zij was een dochter van Gillis (Egidius), mulder te Ursel en te Aalter, bij Anna De Deckere.

Joannes Maenhout, nr 738 hiervoor, echtgenoot van Mechtildis Goethals, was een zoon van Laurentius bij Livina De Neve : deze laatste echtelingen x Zomergem 24 okt. 1643 : Laurentius † Oostwinkel 6 sept. 1670 en Livina De Neve † Oostwinkel 14 nov. 1682, wed., 60 jaar oud (dus ° omstreeks 1622).

Gillis Goethals fs Jan huwde te Ursel 25 nov. 1662 met de 18-jarige Anna De Deckere, fia Jan († Ursel 24 maart 1663) bij Livina Cornette. Anna De Deckere † Aalter 25 okt. 1683, slechts 38 jaar oud ; zij was ° Ursel 16 jan. 1645. Gillis Goethals hertrouwde vervolgens met Cathelijne Verbeke, die hem zou overleven ; hij zelf † Aalter 21 dec. 1686.

Bemerk : volgens de Stvg. zou Cathelijne Verbeke niemand anders zijn dan « Cathelijne Claeys, wed. in eerst huw. van Jooris Van Overbeke », die na de dood van Gillis Goethals nog voor de derde maal huwde met Pieter Paresys.

« Maenhout Jan fs Laurentius doot ; hauderigghe Mechelijne Goethals fia Gillis ; kinderen : Pieternelle, Augustijn, Anna-Marie, Livine, Joannes-Livinus. Den selfden Jan is eerst ghetrauw gheweest met de voorseyde Elisabeth de Wulf, fia Pieters ende hebben gewonnen : Philips-Jacobus, ende Joanna, uxor Franciscus van Vijnckt. Staet reg. n° 3, fol. 8. Minute n° 454. » - « Maenhout Jan hauder, Elisabeth de Wulf fia Pieter doot, verclaert dat ten sterfhuyse vande selve Elisabeth 1696 of 1697 staet was gemaect, 't verclaerende n° 422 » (RAG., Indices Land v. d. Woest., nr 245).

« 1675 - Goethals Gillis fs Jans erft van Pieter Steyaert en wijf Francijne van den Bossche, n° 158 ». - « 1685 - Gillis Goethals, en wijf Anna de Deckere, kinderen Jan, Jacques, Mechelijne trauwt Jan Maenhout, Marie, Gillis, staet n° 208. Sels maken Jan. Gillis ertrauwt er naer met Cathelijne Claeys, wed. Jooris van Overbeke, ende Cathelijne ertrauwt met Pieter Paresijs, staet nr 218 van de rek. » (RAG., Indices Schoonberghe, nr 252).

« Jan Goethals fs Gillis ende de vooghdn vande weesen vanden gemelden Gillis Goethals verkennen rente in profijte van Guilliaeme van Speijbroeck van P. 1 : 16 : 4 sjaers de 25 januarij 1689, ende beset op een hofstedeken ende landen binnen Aeltere, te Straethem over d'heerl. van Schoonberge, alwaer den gemelden Gillis Goethals is gestorven ende sijne gemelde kinderen verweest » (Gemeente-archief v. Ursel 't Vrije).

IX.E.740. Gromeu Joannes,

° Oed. 17 juli 1661, fs Jooris bij Georgia De Baerdemaecker ; † Kness. 25 nov. 1720 ; hij x : 1) Adegem 14 juli 1686 met Maria Van Leeuwe, die † Adegem 29 juni 1693 ; 2) Adegem 16 sept. 1693 met Elisabeth De Wulf ; 3) Kness. 22 juni 1700 met Catharina Van Wassenhove.

« Grameau, de weesen van Guilliaeme (VIII.E.574), uytgrootijnghe ten sterfhuyse van Jan-Baptista Grameau soone van Jooris Grameau et Anna ; ten profytte van Jooris van Heyste, ghetrauw gheweest met Anna Grameau, reg. 3, fol. ... (?) » (RAG., Indices Land v. d. Woest., nr 245). Jooris Grameau was een zoon van Joannes senior, die † Kness. 25 april 1617, 19 jaar oud (dus ° circa 1598).

IX.E.741. De Wulf Elisabeth,

° Zomergem 7 april 1669, tweede echtg. van nr 740 hiervoor ; † Kness. 20 april 1700, in kraambed ; landbouwster, fia Lieven bij Judoca (ook : Lucia) Ryckaert.

IX.E.742. Huygevel Joannes,

° Kness. 31 jan. 1670 ; landbouwer ; † Kness. 31 juli 1710 ; fs Gerard bij Anna Steenkiste. Geraert Huygevel(t) was een zoon van Pauwel, die burgemeester van Kness. was van 1638 tot 1641. Pauwel Huyghevelt was de eerste pachter van de grote hoeve « Het Prinsengoed », bij de grens van Oed., sedert de geuzentroebelen. Hij kwam daar wonen in 1599, bekampte die verlaten wildernis en trok nieuwe gebouwen op. Onder zijn beleid werd « Het Prinsengoed » opnieuw een bloeiende uitbating. Aanvankelijk mocht hij de pachtsom gebruiken voor het betalen van de uit te voeren werken. Pauwel Huyghevelt bleef daar pachter tot zijn dood, in 1653. (D. Verstraete en A. Ryserhove : Het Prinsengoed te Kness., 1951.)

Joannes Huygevel, kleinzoon van Pauwel, x Kness. 30 april 1696 met :

IX.E.743. Standaert Jacoba,

° Kness. 22 juni 1669, fia Guilielmus bij Livina Dobbe-laere ; zij † Kness. 26 jan. 1729 ; landbouwster. Na de dood van Joannes Huygevel was zij te Kness. nog hertrouwd, de 8 febr. 1711 met Arnold Van Wassenhove.

IX.F.744. Cornelius Laurentius,

° Kness. 21 okt. 1668 ; landbouwer, † Kness. 5 nov. 1727, ongeveer 60 jaar oud. Hij was een zoon van Nicolaas jr bij Maria Claeys, die x te Kness. vóór de aanvang van de huwelijksreg. Nicolaas Cornelis jr werd ° Kness. 10 aug. 1643 en † er 27 okt. 1684, 41 jaar oud ; Maria Claeys werd ° Kness. 21 april 1635 en † er als weduwe de 30 sept. 1722, 87 jaar oud ; zij was een dochter van Georgius Claeys en van Maria Dhondt. Nicolaas Cornelis jr was een zoon van Gerardus bij Antonia Landthuijt, landb. te Kness. Gerardus Cornelis was op zijn beurt een zoon van Niclaeij's senior bij Maria Temmerman fia Geert. Niclaeij's senior leefde nog in 1614, toen er Stvg. opgemaakt werd ten sterfhuize van zijn echtg. Hij moet omstreeks 1575 geboren zijn.

« 1614 - Cornelis Niclaeij's hauder ; Maria Temmerman fia Geert, staet voor Geert, Barbel, Sijken ende Marie, hunne kinderen, nr 13 » (RAG., Indices Land v. d. Woest., nr 245).

Laurentius Cornelis x Kness. 6 jan. 1706 met :

IX.F.745. De Weirt Egidia,

° Kness. 27 aug. 1665, fia Egidius bij Joanna Gilleman ; † Kness. 5 nov. 1728 (juist één jaar na haar man), ongeveer 64 jaar oud.

IX.F.746. Maenhout Joannes, junior,

° Oed. 30 juli 1690, fs Jan senior bij Jacoba Maertens ; landbouwer, † Beern. 20 dec. 1760, 71 jaar ; hij x : 1) Beern. 25 juli 1712 met Petronella Van Zevencote ; 2) St.-Jor. 27 aug. 1731 met Joosijne Ketels, die ° Beern. 17 jan. 1706 en † Beern. 23 maart 1776, wed.

IX.F.747. Van Zevencote Petronella,

echtg. van nr 746 hiervoor, landbouwster ; ° in 1690 of '91 ; † tussen 1725 en aug. 1731 ; fia Joos bij Margriete Van Boschstraete, die x St.-Jor. 1672 (volgens de tafel ; reg. verdwenen). Joos Van Sevecote werd ° Kness. 26 jan. 1641 (gedoopt 3 febr.) en was een zoon van Jacob en van Catharina... (niet aangegeven).

« Margriete van Boschstraete, siet man Joos van Zevencote ; hebben drij kinderen : Guillielmus, Judocus ende Petronella, uxor Jan Maennaut ; zie de beide staeten v. goed ten sterfhuyse, 8 okt. 1725, n° 489 : reg. 3 fol. 36 » (RAG., Ind. Land v. d. Woest., nr 245).

IX.F.748. Coppernolle Melchior,

° St.-Jor. in 1650 (reg. verdwenen) ; † St.-Jor. 16 maart 1711 ; hij x : 1) St.-Jor. in 1673 met Wilhelmina Dombrecht, die † St.-Jor. 22 aug. 1687 (begr. met de laagste dienst) ; 2) Aalter 18 april 1692 met :

IX.F.749. Marseele Anna,

° circa 1670 en † St.-Jor. 22 jan. 1740, 70 jaar oud, werkvrouw ; zij was hertrouwd te St.-Jor. 29 april 1714 met Jan Ryckaert.

IX.F.750. De Keyser Jacob,

° circa 1670, fs Joos ; landb., † Oed. 3 maart 1711, ongeveer 41 jaar oud (begr. middelb. dienst) ; hij x Oed. 25 juli 1697 met :

IX.F.751. Walgraeve Anna,

° Oed. 15 nov. 1675 ; † Oed. 15 nov. 1745, juist 70 jaar oud, landbouwster ; begr. met de hoogste dienst (9 lect.) ; zij was hertrouwd te Oed. 6 okt. 1711 met Joannes Landuyt. Anna Walgraeve was een dochter van Martinus bij Willeminje Reyniers.

« Staet ende inventaris... bevonden ten sterfhuyse van Jacob de Keijsere fs Joos, overleden binnen dese barronie van Praet ende prochie van Oedelem op den 1711,... weleken staet heeft ghedaen maecken... Anna Walgraeve fia Maerten als blijvjghe ende rendante ten selven sterfhuyse die mits desen overghevende... aen Joos de Keijsere ende Jacob de Groeve,... vooghden van Joanne oudt ontrent 13 jaeren, Anna oudt ontrent de 9 jaeren (nr VIII.F. 579) ende Marie oudt ontrent de 3 jaeren, de 3 minderjaerighe kijnderen vanden overleden ghewonnen bij de rendante... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 1838, Praet).

IX.F.752. Sierens Daniël, senior,

° Oed. 19 dec. 1681 ; landb., † St.-Jor. 7 aug. 1747 ; hij x : 1) Oed. 11 aug. 1706 met Catharina Goossens, die hierna volgt ; 2) Oed. 24 juli 1731 met Francisca Rechstroo (dispensatie over drie huwelijksroepen en over 3e graad van bloedverwantschap).

Sierens Daniël senior was een zoon van Livinus en van Anna Van Nevele, die x te Oed. 17 sept. 1680. Livinus Sierens werd ° Oed. 20 mei 1649 en † er de 27 febr. 1693 (« sepult. cum missa solemni »). Anna Van Nevele werd ° Oed. 31 maart 1662 en † er de 15 sept. 1694 (« sepulta cum missa simplici »).

Livinus Sierens was een zoon van Martinus Cierens, die in 1675 te Oed. overleed en gehuwd was met Christina Steyaert († Oed. 21 april 1675, begr. met off. 9 lessen).

« Staet ende inventaris in baeten ende commeren met licquidatie rekenijnghe bewijs et reliquae, van alle de goederen soo meubel als immeubel bevonden ten sterfhuyse van Maerten Sierens overleden binnen dese prochie ende heerlichede op den 1675 wiens siele Godt ghenadich sij, welcken staet heeft ghedaen maeken ende int gheschifte stellen Lieven Sierens fs Maerten den selven midts desen overleverende ende presenterende aen Gheeraert Sierens, voorts an Joos Cabooter als vader ende voocht vande achterghelaeten kijnderen van Janneken fia Maerten Sierens, ende aen Jan Huysman in huywelicke hebbende Cathelijne Sierens, maekende tsamen metten doender hun vieren de gheheele successie vande voorn. Maerten Sierens, voorts aen Burghemeester ende Schepenen der heerlichede van Praet met Oedelem... Gronden van erfve ten desen sterfhuyse competerende... alvooren dhelft van een hofstedeken metten woonhuys daerop staende ghemeene mette de hoirs Adriaen Cabooter gheleghen te Oedelem upt houde Praetsche... jeghenwoordich in pachte ghebruyckt bij Barthel vande Pitte... item een hofstedeken te Zomerghem... (get.) Lieven Sierens ; Ghe-rae Sijerens ; Pauwels de Lanssiesere ; t'mercq van Joos Cabooter ; t' mercq van Jacques Ballegeer » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4491, Praet).

Vóór zijn huwelijk met Christina Steyaert (circa 1645) deed Martinus Sierens ondertrouw te Beern. met Tanneken de Vrient, doch naderhand huwde hij het meisje niet :

« Item den 29n Julii 1643 is ondertrauwe ghedaen : Marten Sierens tot Bernem, met Tanneken de Vryent ; ende niet ghetraut » (Parochiereg. van Oed., f. 198/1643).

Anna Van Nevele, echtg. van Livinus Sierens, was een dochter van Daniël en van Anna Iserbijt, die x te Oed. 24 april 1647. Daniël Van Nevele, fs Steven bij Judoca Van de Velde, werd ° Oed. 30 nov. 1626 en † Oed. 1 okt. 1670 (begr. met off. 9 lessen), landb. Anna Iserbijt, fia Michaël bij Judoca Honsburg, werd ° Oed. 14 nov. 1629 en moet elders † zijn.

Steven Van Nevele, ° circa 1594, was een zoon van Loys de oude ; hij † Oed. 31 mei 1652 en werd begr. « cum missa cantata ». Hij was eerst gehuwd met Judoca Van de Velde, daarna met Judoca Verheye (die † Oed. 2 febr. 1640, 38 jaar oud ; begr. met de hoogste dienst) ; hij x voor de derde maal te Oed. de 12 okt. 1643, met Janneken Verhaghe ; « Loweijs Van Hevele » was getuige bij dit laatste huwelijk, doch het is niet uit te maken, of het hier Loys

senior dan wel Loys junior geldt (de vader of de broeder van de bruidegom).

IX.F.753. Goossens Catharina,

echtgt. van nr 752, ° Oed. 2 dec. 1671 ; † Oed. 14 jan. 1731 (begr. off. 3 lessen). Zij was een dochter van Franciscus en van Maria Gobeyn, landb. te Oed., x aldaar de 11 aug. 1661.

Franciscus Goossens, fs Petri bij Catharina De Reepere, werd ° Oed. 14 febr. 1638 en † er 22 maart 1696 (begr. middelb. dienst). Maria Gobeyn, fia Toussaint bij Jacoba Roose, werd ° Oed. 20 sept. 1637 en † er 14 aug. 1706, 69 jaar oud (begr. off. 3 lessen).

Petrus Goossens † Oed. 9 jan. 1669 (off. 3 lect.) ; hij was x Oed. 17 mei 1626 met Catharina De Reepere, die † Oed. 24 april 1666 (off. 6 lect.).

Toussaint Gobin senior † Oed. 25 jan. 1668 (off. 6 lect.) en zijn echtgt., Jacoba Roose, † Oed. 16 febr. 1672 (off. 6 lect.). Zij hadden ook een zoon Toussaint (junior), die † Oed. 10 juni 1694 en waarvan wij een Stvg. kennen (voogd : Frans Goossens).

« Staet... bevonden ten sterfhuyse van Tauchain Gobain fs Tauchain, overleden binnen... Praet en Oedelem op den 10 Junij 1694... welcken staet heeft gedaen maecken... Tonnine Eellebrant fia Pieter den selven midts desen overleverende... aen Francoys Goossens ende Aernaut van Daele als wettelicke gheswooren voochden van Driesine Catherine ende Joanna de drye onbejaerde kinderen vanden overleden ghewonnen bij Marie van Daele fia Frans sijn eerste huysvrauwe, voorts aenden selven Frans Goossens ende Jan Eeckaert als wettelicke gheswooren voochden van Maryn ende Jan de twee onbejaerde kinderen vanden overleden ghewonnen bij Joosijncken Eeckaert sijne tweede huysvrauwe, voorts aenden voorn. Frans Goossens als appaerente voocht van Lieven ende Thomas de twee onbejaerde kinderen vanden overleden ghewonnen bij de besittighe... Gronden van erfven bij den overleden ten huywelicke ghebrocht die sijne sijde moeten volgen... alvooren dhelft van een hofstedecken groot 6 ghem. met dhelft van de huysynghen scheure stalijnghe fruytboomen ende andere daerop staende, ligghende binnen de prochie van Oedelem... voorts dhelft van een hofstedecken binnen de prochie van Cnesselaerschen groot 3 ghemeten... Item het vierde van een hofstedecken groot 6 ghemeten ligghende te Oedelem gheene met s'overledens kinderen... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 1693, Praet).

IX.F.754. Van Hoecke Petrus,

° Oed. 5 nov. 1688, fs Marinus bij Anna Fransoijs (die x Oed. 12 mei 1686) ; landman ; † Oed. 3 jan. 1767 (begr. met middelbare dienst). Hij x : 1) Oed. 3 juni 1710 met Maria Rechstroo, die hierna volgt ; 2) Oed. 7 febr. 1736 met Catharina Catelijns, ° Oed. 13 sept. 1708 en † Oed. 16 febr. 1758, 50 jaar oud (begr. met middelb. dienst) ; voor dit laatste huwelijk werd er dispensatie bekomen in 3e en 4e graad van bloedverwantschap.

IX.F.755. Rechstroo Maria,

echt. van nr 754, ° Oed. 6 nov. 1687, fia Cornelius bij Henrica Roose (die x Oed. 14 juli 1681) ; landvrouw ; † Oed. 22 sept. 1735 (begr. met middelb. dienst, 3 lessen).
Bemerk : men schrijft Rechstroo, Reckstro, Exstroï, Heckstroo, Hoeckstroo, Rexstroï, enz.

« Staet... bevonden ten sterfhuyse van de eersaeme ende descrete Marie Hoeckstroo fia Cornelis... welcken staet heeft gedaen maecken... Pieter Van Houcke besitter ghebleven ten voorseyden sterfhuyse die hij medts desen is overghevende... aen Elias Goossens in huywelijcke met Pieternelle van Houcke, aen sijn selven ende als vooght paterneel ende aen Jaspaert Heckstroo vooght Materneel vande ses minderjaerighe weesen ghewonnen bij desen besitter : Pieter, Joanna, Marie, Albertus, Paesschienten ende Joannes van Houcke... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5125, Praet).

IX.F.756. Dhoore Martinus,

° Oed. 19 maart 1662 ; † Oed. 3 okt. 1719 (begr. off. 6 lect.) ; landb. Hij x : 1) Oed. 24 april 1689 met Anna Van der Plassche, die hierna volgt ; 2) Oed. 1 okt. 1709 met Adriana De Deckere, die hem overleefde.

Martinus Dhoore was een zoon van Christiaan en van Catharina Populiere, die x Oed. 3 nov. 1656 ; Christiaan Dhoore † te Oed. als wed. de 15 jan. 1693 (begr. off. 6 lect.) ; hij was een zoon van Gautier Dhoore, uit Oed.

« Staet... bevonden ten sterfhuyse van Maerten D'Hoore fs Christiaan, overleden binnen dese harronnie ende prochie op den 1719, welcken staet heeft ghedaen maecken... Adriaenen de Deckere fia Maximiliaen als wed. ende besitteghe... die mits dese overghevende... eerst aen Marten Dhoore soo over sijn selven als apparenten vooght alleene, mits den overlijden van Pieter de Visch, ende Marijn vander Plassche, voorgaende vooghden van Elisabethe oudt ontrent de 11 jaeren, Jan oudt ontrent de 21 jaeren, Jacques oudt ontrent de 18 jaeren, Guil. oudt ontrent de 17 jaeren (nr VIII.F.582) ende Joannis oudt beth dan 14 jaeren, alle 6 kinderen vanden voorn. overleden ghewonnen bij Anna vander Plassche t'sijnen eersten huywelijcke, voorts aenden voorseijden Maerten D'Hoore ende Pieter Boy oock beede apparente vooghden van Christiaan oudt op sijn sevenste jaer, Pieter oudt op sijn vijfde jaer, Francois oudt op sijn derde jaer ende Laurens oudt 11 maenden, oock alle vier kinderen vande overledene ghewonnen bij de voorseijde besittighe » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4922, Praet).

IX.F.757. Van der Plassche Anna,

echt. van nr 756, ° 1666, fia Maryn ; † Oed. 29 sept. 1705, 39 jaar oud (begr. met middelb. dienst).

« Staet... ten sterfhuyse van Anna Vande Plassche filia Maryn ; Maerten soone van Christiaan d'Hoore ; wedewaere ende besitter ; seven minderjarighe kynderen vanden besitter ghewonnen bij de overledene : Anna-Marie oudt 16 jaeren, Martinus oudt 15 jaeren, Elisabeth oudt 9 jaeren, Jan 7 jaeren, Jacques 4 jaeren, Guil. 3 jaeren ende Joannes 4 maenden... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4788, Praet).

Bemerk : Anna-Marie Dhoore moet tussen 1705 en 1719 kinderloos overleden zijn ; zij komt niet meer voor in de Stvg. van haar vader.

IX.F.758. Dhooghe Adrianus,

° Zomergem 26 sept. 1657 : † Zomergem 18 dec. 1732 ;
werkmán ; zoon van Petrus en van Jacoba Verstraeten,
die te Zomergem huwden de 2 juli 1643. Hij x Zomergem
20 nov. 1695 met :

IX.F.759. Vanhulle Jacoba,

° Zomergem 6 nov. 1664, fia Jan bij Margaretha Claeys.

IX.G.760. De Loof Mauritius,

afkomstig van Kanegem ; † Kanegem 13 febr. 1718 ; be-
graven met de laagste dienst ; werkmán ; stierf wschl. aan
een besmettelijke ziekte, bijna gelijktijdig met zijn
vrouw (grote sterfte te Kanegem, in die dagen). Hij x
Kanegem 13 sept. 1704 met :

IX.G.761. Dierckens Livina,

° Kanegem in 1678 of '79 ; † Kanegem 16 febr. 1718, on-
geveer 40 jaar oud ; begr. met de laagste dienst. Zij was
een dochter van Judocus en van Maria Van Betsbrug-
ghe ; deze laatste † Kanegem 9 maart 1710, 65 jaar, « uxor
Judoci Dierckens » ; begr. met middelbare dienst.

IX.G.762. De Meyer Judocus,

° circa 1675, fs Petrus ; landbouwer, wijk Hoekstr. ;
† Kness. 12 febr. 1734, 58 jaar oud ; hij x Kness. 8 juni
1698 met :

IX.G.763. De Vlieghere Andrisina,

° Kness. 7 jan. 1673 ; dochter van Egidius en van Elisa-
beth Coppernolle.

IX.G.764. De Jaeger Joannes,

° Kness. 10 jan. 1670, fs Joos bij Francisca Hasaert ; dag-
loner ; † Kness. 5 febr. 1742, 72 jaar oud ; hij x Kness.
4 mei 1717 (wschl. zijn tweede huwelijk) met :

IX.G.765. De Muer Jacoba,

° Kness. 1 mei 1687 ; fia Adriaan bij Christina Martens ;
werkvrouw ; † Kness. 8 juni 1718, een jaar na haar hu-
welijk.

IX.G.766. De Costere Petrus,

° Kness. 6 sept. 1665 ; landb., † Kness. 12 aug. 1715, 50
jaar oud ; woonde in Hoekstr. Hij was een zoon van Ju-
docus en van Petronilla De Meyer ; hij x Kness. 30 april
1697 met :

IX.G.767. De Beer Maria,

° Kness. 7 jan. 1677 ; fia Marcus bij Maria De Kindere ;
na de dood van Petrus De Costere hertrouwde zij te

Kness. de 26 juni 1716 met Joannes De Puyt, landbouwer ; vervolgens van Kness. verhuisd.

Marcus De Beer x Kness. in 1670 met Maria De Kindere ; hij † Kness. 4 febr. 1697, 52 jaar oud, schepen.

IX.G.768. Vermeulen Adrianus,

° Oed. 17 okt. 1685 ; fs Carolus bij Christina Mostaert ; landman te Oed. ; † Oed. 13 mei 1721, pas 35 jaar oud ; hij was x Oed. 5 juni 1714 met :

IX.G.769. Van Loocke Maria,

° Oed. 24 febr. 1691 ; fia Guilielmus bij Joanna Daelman ; zij † Oed. 18 april 1733, 42 jaar oud. Na de dood van haar eerste man hertrouwde zij te Oed. de 7 nov. 1721, met Petrus Van Poelvoorde, die haar overleefde.

IX.G.770. Andries Carolus,

° in 1692 ; werkman ; † Kness. 10 aug. 1718, slechts 26 jaar oud ; hij was x Kness. 9 juli 1713 met :

IX.G.771. De Jagher Suzanna,

° Zomergem 19 jan. 1693 ; † Zomergem 10 aug. 1738, juist 20 jaar na haar eerste man. Zij was hertrouwd te Zomergem de 14 okt. 1719 met Joannes Nuydt, die † Zomergem 12 maart 1727.

Suzanna De Jagher was een dochter van Henricus bij Catharina Temmerman ; haar ouders x Zomergem 16 febr. 1681. Dejaeger Henricus was tevoren reeds wed. in eerste huwelijk van Judoca Devliegere, die † Zomergem 21 mei 1680 ; hij zelf † Zomergem 28 nov. 1695. Catharina Temmerman † Zomergem 16 sept. 1733, echtg. in tweede huwelijk van Georgius De Wispelaere.

IX.G.772. Coppernelle Melchior,

identisch met nr IX.F.748 ; zie aldaar. Hij was een arm man ; begraven met een lof.

IX.G.773. Marseele Anna,

identisch met nr IX.F.749 ; zie aldaar.
Ook : Mazele, Van Maezeelens.

IX.G.774. Vlaeminck Adrianus,

° Oostkamp 17 maart 1683 ; welstellend landbouwer ; † Oostkamp 30 maart 1727, « sepultus in ecclesia ». Hij was een zoon van Egidius en van Maria Calewaert, die te Oostkamp huwden de 1 febr. 1682 ; Maria Calewaert † Oostkamp 25 jan. 1713, 50 jaar oud (begr. met middellb. dienst).

Adrianus Vlaeminck x Oostkamp 5 mei 1712 met :

IX.G.775. Bauwens Adriana,

° Beern. 23 okt. 1681 ; landbouwersdochter ; † Beern. 6 juni 1731, «sepulta in choro Sancti Amandi» ; zij was hertrouwd te Beern. de 1 juli 1727 met Guilielmus Van den Bon, een rijk landb.

Adriana Bauwens was een dochter van Josephus en van Petronilla Cools, landbouwers, die te Beern. x 15 sept. 1680.

IX.H.776. De Loof Josephus,

identisch met nr VIII.G.584 ; zie aldaar, alsook onder de nrs IX.G.760 en 761 (zijn ouders).

IX.H.777. De Meyer Petronella-Josina,

identisch met nr VIII.G.585 ; zie aldaar, alsook onder de nrs IX.G.762 en 763 (haar ouders).

IX.H.778. De Jaeger Joannes,

fs Jan, identisch met nr VIII.G.586 ; zie aldaar, alsook onder de nrs IX.G.764 en 765 (zijn ouders).

IX.H.779. De Costere Joanna-Maria,

identisch met nr VIII.G.587 ; zie aldaar, alsook onder de nrs IX.G.766 en 767 (haar ouders).

IX.H.780. Vermeulen Adriaan,

identisch met nr VIII.G.588 ; zie aldaar, alsook onder de nrs IX.G.768 en 769 (zijn ouders).

IX.H.781. Andries Anna-Maria-Catharina,

identisch met nr VIII.G.589 ; zie aldaar, alsook onder de nrs IX.G.770 en 771 (haar ouders).

IX.H.782. Compernelle Matthias,

identisch met nr VIII.G.590 ; zie aldaar, alsook onder de nrs IX.G.772 en 773 (zijn ouders).

IX.H.783. Vlaeminek Joanna,

identisch met nr VIII.G.591 ; zie aldaar, alsook onder de nrs IX.G.774 en 775 (haar ouders).

IX.H.784. Van Noorweghe Adrianus,

° Beern. 26 dec. 1693 ; † Sijsele 13 mei 1744 ; landman, fs Christiani bij Maria Brant.

Christianus Van Noorweghe werd ° Beern. 8 okt. 1651 ; hij x : 1) Beern. 5 febr. 1673 met Joanna Van Daele, die † Oed. 27 febr. 1679 ; 2) Beern. 16 aug. 1690 met Maria Brant, die hierna volgt ; 3) Oed. 3 dec. 1706 met Godelieve Timmermans.

Maria Brant was een dochter van Georgius en van Adriana Lambrecht ; zij werd ° Beern. 30 april 1668 en † wchl. in 1706.

Christianus Van Noorweghe † Oed. 27 febr. 1721 ; hij was een zoon van Carolus Van Noorneweder en van Cathelijne Tanghe. Carolus Van Noorneweder werd ° Beern. 10 nov. 1619 ; hij was een zoon van Nicolaus en van Elisabeth Van Assche, die x Beern. 20 febr. 1619.

Christianus Van Noorweghe werd te Oed. op kosten van de Armendis begr. Nicolaus Van Noorneweder werd ° circa 1590, zeer wschl. te Oed.. Wellicht is daarmee in verband te brengen : « Hoorneweder Amand, filius Lamsins, gheboortich van Oudelem », die ingeschreven wordt in de poortersboeken van Brugge de 24 aug. 1459 (Poortersboek v. Brugge 1454-1478, SA. Brugge, f. 31 ; Indices Parmentier, deel 2, blz. 594-95).

Nochtans kwam ook op 29 dec. 1489 te Brugge aan : Van Norreweghe Jan, fs Christoffels, geboortig van Gent ; hij kocht het poortersrecht aan te Brugge « omme er te zine vry muelenaere » (ibid., Poortersboek 1479-1496, f. 53 verso ; Parmentier, deel 2, blz. 800-801).

Adrianus Van Noorweghe x Sijsele 30 april 1719 met :

IX.H.785. Wildemeesch Maria-Magdalena,

° Sijsele 15 okt. 1701 ; vroedvrouw te Sijsele, alwaar zij † 22 april 1775. Na de dood van Adrianus Van Noorweghe hertrouwde zij te Sijsele de 8 febr. 1747 met Stefaan De Bruyckere, die nog vóór haar overleed.

Maria-Magdalena Wildemeesch was een dochter van Petrus en van Maria Claes, die x Sijsele 11 juli 1688. Petrus Wildemee(r)sch † Sijsele 17 jan. 1705, ongeveer 39 jaar oud. Maria Claes hertrouwde te Sijsele de 24 mei 1705 met Marinus Douwens.

IX.H.786. Cherlet Jacobus,

° Oed. 4 okt. 1713 ; † Sijsele 7 maart 1771 ; werkmán, zoon van Joannes en Maria Calewaert (ook : De Caluwe), die x Oed. 25 okt. 1712. Joannes Cherlet † Oed. 17 nov. 1721, 61 jaar oud en Maria Calewaert † schielijk te Oed. 2 maart 1723 ; beide echtelingen werden op kosten van de Armendis begraven.

Cherlet Jacobus was x te Oed. 12 febr. 1737 met :

IX.H.787. Hoens Joanna,

° Oed. 26 aug. 1713 ; werkster ; † Sijsele 31 aug. 1781. Zij was een dochter van Petrus en van Joanna Huyge, die x Oed. 7 sept. 1711.

IX.H.788. Demeyere Petrus,

° Kness. 22 nov. 1688 ; † St.-Jor. 29 mei 1741, ongeveer 53 jaar oud ; landb., zoon van Laurentius bij Elisabeth Huijgevelt. Petrus Demeyere x St.-Jor. 28 april 1722 met :

IX.H.789. Hutte (Hudde) Anna,

° Assebroek 25 juni 1698 ; † St.-Jor. 15 dec. 1761, ongeveer 64 jaar oud. Zij was hertrouwd, na de dood van Petrus Demeyere, te St.-Jor. de 3 juli 1742 met Petrus De Mauw.

Anna Hutte was een dochter van Petrus Hudde en van Maria Coppens, die x Assebroek 7 mei 1690. De vrouw † in 1708, te Assebroek, en ook Petrus Hudde † aldaar de 9 juli 1729, echtg. in tweede huwelijk van Anna Lowij.

IX.H.790. De Clerck Joannes, junior,

° Oed. 14 maart 1692 ; † Oed. 1 dec. 1750, 58 jaar oud, landb. ; hij x Oed. 9 mei 1719 met :

IX.H.791. Beirnaert Petronilla,

° in 1695, fia Cornelis bij Cathelijne D'Hane ; landbouwster ; † Oed. 28 aug. 1770, 75 jaar oud.

Toen Joannes De Clerck jr stierf, werd er Stvg. opge maakt.

« Staet... bevonden ten sterfhuyse van Jan de Clercq fs Jan bij Adriaene Gouverneur, overleden binnen dese prochie van Oedelem op den ... decembre 1750... welken staet heeft ghedaen maecken... Pieternelle Beernaert fia Cornelis bij Cathelijne D'Hane, als weduwe ende besittighe ghebleven... den selven staet overghevende... aen Cornelis de Clercq s'overledens oudtste sone soo over sijn selven als apparenten vooght paterneel ende aen Jan de Witte in huywelijcke hebbende Anna de Clercq oock soo over sijn selven als apparenten vooght materneel van Regina oudt alsnu ontrent 24 jaeren, Joanne oudt ontrent 19 jaeren (nr VIII.H.599) ende Bregita oudt ontrent 16 jaeren, alsoo in 5 staecken alle hoirs kinderen ende schoonkindt van den overleden staende den huywelijcke ghewonnen bij dese besittighe... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5314, Praet).

Joannes De Clerck senior werd ° Oed. 4 april 1662 en † er de 29 juli 1694 (begr. met middelb. dienst) ; hij was een zoon van Martinus bij Joanna Van den Abeele ; hij x Oed. 24 juni 1691 met Adriana Gouverneur.

Adriana Gouverneur, ° 1660, † Oed. 8 mei 1723, 63 jaar oud (begr. met off. 6 lessen). Na de dood van haar eerste man was zij hertrouwd te Oed. de 8 jan. 1695 met Petrus De Graeve, landb.

IX.K.792. Claeys Georgius,

° Kness. 11 sept. 1658 ; † Ursel 25 jan. 1746 (begr. off. 6 lect.) ; landb., zoon van Judocus-Franciscus (soms ook : Joannes) en van Cornelia Baute, die te Ursel x de 25 nov. 1657. Deze ouders schijnen beide van Kness. afkomstig ; de vader van Judocus-Franciscus Claeys en ook deze van Cornelia Baute noemden beide « Georgius ».

Georgius Claeys jr huwde te Ursel de 23 april 1695 met :

IX.K.793. Maenhaut Jacoba,

° Kness. 15 juni 1664 ; landb., † Ursel 8 jan. 1711, begr. met off. 6 lessen. Zij was een dochter van Philippus en van Christophora Van de Veire. Zie alle bijzonderheden over deze personen, onder nr IX.B.687 (Maenhout Angelina).

IX.K.794. Blondeel Joannes,

° Adegem 8 juni 1657 ; † Adegem 22 nov. 1699 ; zoon van Petrus en van Maria Van Loo ; Petrus Blondeel (tafel zegt ook verkeerdelijk : Mondeel) † Adegem 20 juni 1696 en Maria Van Loo was reeds † Adegem 18 mei 1664. Joannes Blondeel x Adegem 1 juni 1680 met :

IX.K.795. Van Leeuwe Joanna,

° Adegem 27 nov. 1662, fia Judocus bij Judoca Gillis ; zij † Adegem 13 maart 1693.

IX.K.796. De Vriese Jacobus,

° Wingene 4 juli 1664, fs Jan bij Godelieve Bultinck, « Vrylaet onder den ambachte van Dudzele » ; † Dudzele 19 maart 1716 en er begr. met off. 6 lect. Zie de nrs VIII.K.602 en 603 ; ook nog RAB., Stvg., Br. Vrije, I nrs 2373 en 3245.

Jacobus De Vriese was x met :

IX.K.797. Lambert Anna,

die † Dudzele 13 nov. 1726, begr. met off. 9 lect.

IX.K.798. Faveau Cornelis,

° 1682 en † Oed. 19 dec. 1742, 60 jaar oud ; « vrylaet van den lande vanden Vrijen, procureur vanden ambachte ende Baronnie van Praet met de prochie van Oedelem ». Zijn sterfhuys was bekommerd :

« Inventaris van alle de meubelen ende huyscatheijlen mitsgaeders cleederen ende lijnwaet als mede van alle de papieren ende voorder goederen, bevonden ten gherenunchierden ende becommerden sterfhuyse van Cornelis Faveau gewesen procureur vanden ambachte ende Baronnie van Praet met de prochie van Oedelem ende vrijlaet van den lande vanden Vrijen, overleden binnen de voors. prochie van Oedelem op den 19 decembre 1742 wettelijk opghenomen ende geïnventarieert bij Jacob de Vliegheere ende Frans Stockman schepenen, mitsgaeders Jan vande Wiele greffier... op den 24 en 31 december 1742 ten versoucke van Sieur Jan Jaccques Faveau procureur slants vanden vrijen, bij mij Edel heeren burghemeester ende schepenen van den lande vanden vrijen gheauthoriseert tot het vutreden van den selven sterfhuyse... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, IV nr 378).

Cornelis Faveau was gehuwd met :

IX.K.799. Clou Maria-Anna,

° 1678, † Oed. 25 aug. 1730, 52 jaar oud ; zij had een broer die pastoor was, naar uit bovenstaande inventaris blijkt. « Clou » zou ook wel « De Cloe(t) » kunnen zijn, want er waren verschillende betrekkingen met De Cloet's in deze familie. Maria-Anna Clou en Cornelis Faveau werden beide in het O. L. Vrouwenkoor te Oed. begr. (off. 9 lect.).

IX.K.800. Coppé Josephus, senior,

° Oed. 17 mei 1651 ; † Sijsle 31 aug. 1708 ; hij x : 1) Oed. 6 aug. 1673 met Maria Hoste, die in 1690 te Maldegem overleed ; 2) Sijsle 3 aug. 1692 met Cornelia Baetens, die verder volgt ; 3) Oed. 3 febr. 1697 met Margaretha Ceukelynck, die hem overleefde. Uit zijn eerste huwelijk had Josephus Coppé sr 6 kinderen, uit zijn tweede twee en uit zijn derde nog vijf ; hij was slechts werkman. Josephus Coppé sr was een zoon van Cesar Coppey en van Catharina Vergeijle ; Cesar Coppey werd ° Lissewege in 1621 of '22 en † Oed. 6 sept. 1668 (begr. off. 3 lect.) ; hij x : 1) in 1642 met Catharina Vergeijle, waarbij hij 6 kinderen had en die † Oed. 14 jan. 1665 (off. 3 lect.) ; 2) Oed. 14 juli 1665 met Christina Puijlaert, waarbij hij nog 2 kinderen won.

Cesar Coppey was een zoon van Michaël Cuppé, fs Guille senior. Michaël werd ° Lissewege in 1595 en begr. te Oed. 21 nov. 1679 (off. 3 lect.). Guille senior (hij had ook een zoon Guille) leefde te Lissewege ± 1560-1636 ; zijn vrouw noemde Appolona... (zonder meer).

IX.K.801. Baetens Cornelia,

tweede echtg. van nr 800 hiervoor, werd ° in 1663 en † Maldegem 28 nov. 1696, slechts 33 jaar oud (off. 3 lect.).

IX.K.802. Landuyt Joannes,

° Oed. 5 juni 1657 ; † Oed. 29 nov. 1728 ; fs Guillielmus bij Joanna Ryckaert ; landman. Hij x St.-Jor. 17 april 1677 met :

IX.K.803. Schatteman Judoca,

° circa 1656 en † Oed. 4 jan. 1736.

IX.K.804. Van Hulle Franciscus,

° Oed. 9 okt. 1664 ; † Oed. 23 sept. 1699 ; fs Jacobus bij Jacoba Wouters, die x Oed. 9 juli 1651.

Jacobus Van Hulle, landb., werd ° Oed. 27 nov. 1624, fs Joris bij Peryntghen Verhamme ; Joris Van Hulle † Oed. 15 aug. 1655 en Peryntghen Verhamme, wed., † Oed. 2 nov. 1669.

Jacobus Wouters werd ° Oed. 14 nov. 1627 en † Oed. 14 maart 1694. Haar echtg., Jacobus Van Hulle, † Oed. 13 okt. 1701 (« sepultus in ecclesia »). Jacoba Wouters was een dochter van Denys en van Elisabeth Blommaert, die x Oed. 8 sept. 1619. Denys Wouters † Oed. 21 dec. 1646, 56 jaar oud (dus geboren omstreeks 1590) ; Elisabeth Blommaert, wed., † Oed. 22 april 1650 ; beide echtelingen werden, met een koordienst, binnen de kerk begraven.

« Staet ende inventaris in baeten ende commeren van alle de goedinghe soo meubel als immeubel bevonden inden sterfhuyse van Denys Wouters ende Elisabeth Blommaert zijne huusvrauwe overleden beeden binnen dese heerelickhede wiens ziele Godt ghenadigh zij, welcken staet heeft ghedaen maecken ende bij gheschifte stellen Jan Wouters zonc vande voornoemde Denys Wouters ende Elisabeth Blomaerts den zelve overleverende ende presenterende aen Aernout Wouters zoo over hem selven als voocht nevens den rendant, over Laureyns, Gheiraert, Jaacquemijnken (= Jacoba, zie hoger) ende Mayken Wouters, de vier onbejaerde kinderen vanden overledene metghaeters Charles Temerman ghetrauwte hebbende Joesijnken Wouters, representerende inde voornoemde zeven staeken de gheheele successie vande voornoemden Denys Wouters ende Elisabeth Blomaert voor Burghemeesters ende schepenen der heerelickhede van Praet als oppervoochden van alle weesen onder hemlieden resortierende.

Gronden van erfven ende huysynghen staende den huywelicke gheconquesteert. Alvooren den nombre van 2 lijnen of daer ontrent landts wesende d'hofstede met huusijnghen scheure ende stallijnghen hovencot ende brauwerie daerop staende ende medegaende daer d'overledene vut verstorfven zijn, ghelegghen binnen de prochie van Oedelem... Item over den voornoemde Lijckwegh een behuuse hofstede... Item de herberghe ghenaeamt « het vlieghende peert »... enz. Actum 6-2-1651. (Get.) Jan Wouters, Aernout Wouters, Gillis Blanckaert, Jacques van Wassenhove » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4319, Praet).

Franciscus Van Hulle fs Jacob x Oed. 16 jan. 1691 met :

IX.K.805. De Vlieghere Antonia,

° Oed. 24 jan. 1670 en † Oed. 23 april 1724, landbouwster. Zij was een dochter van Joannes en van Maria De Jager, die x te Oed. 4 okt. 1648. Joannes De Vlieghere, fs Sacharius, † Oed. 15 maart 1674 ; Maria De Jager, fia Adriaen De Jaeghere, was toen nog in leven. Ook deze mensen waren landbouwers te Oed.

« Staet... bevonden ten sterfhuyse van Jan de Vlieghere fs Sacharius overleden binnen dese prochie ende heerelickhede op den 15 maerte 1674... welcken staet heeft ghedaen maecken... Marie de Jaeghere fia Adriaens, besittighe bleven t'zijn sterfhuyse, den selven midts desen... presenterende aen Jan de Vlieghere ende Jan de Jaeghere als wettelicke ghesworen voochden van Sacharius, Andries, Marie ende Anthonyne (nr IX.K.805) de ses onbejaerde kinderen vanden overledenen ghewonnen bij dese besittighe metgaeters aen de voorn. Jan de Vlieghere over zijn selven ende Guil. de Smet thuwelick hebbende Joosijntken de Vlieghere, voorts aen Jan Moens thuwelicke hebbende Margriete, neghen staeken representerende de successie vanden overledenen... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4476, Praet).

Zie ook onder nr IX.A.669 (De Vliegheer Judoca).

IX.K.806. Van Leisberghe Judocus,

° Oed. 10 juni 1672, zoon van Joannes Van den Lesberge en van Jacquemijne De Smidt (die te Oed. x 4 febr. 1668) ; landbouwer, † Oed. 24 jan. 1707 ; hij x Oed. 1 nov. 1696 met :

IX.K.807. De Ceulenaere Joosina,

° Oed. 2 april 1673, dochter van Jan De Ceulenaere en van Maria Willems (die te Oed. x 3 mei 1668) ; landbouwster, † Oed. 19 mei 1728.

Er is een Stvg. van haar dochter, Joanna-Maria Van Leirsberghe, zie onder nr VIII.K.607 ; alsook van Jan Van Lersberghe fs Joannes, broer van Judocus, die † Oed. 18 april 1731, in huwelijk met Joanna Van Loocke fia Jan bij Theresia Pollet (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5085, Praet).

IX.L.808. Sutterman Joannes,

° 1670, landbouwer ; vóór 1698 x met :

IX.L.809. De Muer Joosijne,

voorouders onbekend.

Egidius Sutterman, broer van Joannes, landb. te Ursel, werd aldaar de 25 aug. 1705 onder zijn wagen verpletterd ; hij ontving nog het H. Oliesel en werd begr. met off. 9 lessen. Zijn wed., Anna Dhont, hertrouwde te Ursel de 30 jan. 1706 met Petrus De Baets, schepen.

Joannes en Egidius Sutterman waren hoogstwschl. zonen van Judocus en Martina Lambrechts, uit Hansbeke.

IX.L.810. De Witte Guilielmus,

° Oed. 8 nov. 1673, zoon van Adrianus en van Petronella Adriaens (die x Oed. 8 febr. 1667) ; landb., † Ursel 7 jan. 1765 ; (sepultus in ecclesia, cum off. 9 lect.) ; hij x Ursel 5 okt. 1705 met :

IX.L.811. Verwilst Paschasia,

° Kness. 21 aug. 1672, dochter van Petrus en van Joanna Schouteet (die te Kness. x vóór de aanvang der reg. ; ondertrouw te Ursel de 5 mei 1658). Paschasia Verwilst, landbouwster, † Ursel 12 febr. 1749 (sepulta in ecclesia, cum off. 9 lect.).

Petrus Verwilst was een zoon van Pieter senior en Joanna Schouteet (ook : Schaut) een dochter van Jacob, uit Kness.

IX.L.812. Saey Jacobus,

° omstreeks 1670 ; † vóór 1723 (komt niet meer voor als peter, huwelijksgetuige of voogd) ; kinderen van hem werden ° te Aalter in 1702 en 1705. Hij was x met :

IX.L.813. Rooman Petronella,

° 1670-75 ; zij leefde nog in 1736 (meter te Aalter, bij de doop van Jacobus Saye fs Franciscus).

IX.L.814. Van der Steene Martinus,

° 1689 ; † Kness. 7 juli 1724 ; werkman ; hij x Kness. 20 dec. 1711 met :

IX.L.815. Carpentier Judoca,

° Kness. 29 jan. 1692 ; † Kness. 5 juli 1728. Na de dood van Martinus Van der Steene was zij nog hertrouwd te Kness. de 5 nov. 1724 met Willibrordus De Boerder.

Judoca Carpentier was een dochter van Jan en van Petronella Martens, die x Kness. 14 nov. 1686. Petronella Martens † Kness. 10 juni 1710, ongeveer 57 jaar oud.

IX.L.816. Mouton Joannes, senior,

° Beern. 27 maart 1653 ; fs Jan bij Antonia Verdonck (landbouwers, x St.-Jor. in 1638 ; reg. verdwenen). Hij x te Kness. vóór de aanvang der huwelijksreg. met :

IX.L.817. Maertens Anna (Tanneke),

° Kness. 16 jan. 1658 ; † Beern., als weduwe, de 19 nov. 1735 en begr. met een hoge dienst. Zij was een posthuum kind van Balduinus Martens (die † Kness. 31 aug. 1657, 58 jaar oud) en van Maria De Neve.

IX.L.818. Blomme Joannes,

identisch met nr IX.A.666 ; zie aldaar.

IX.L.819. De Sally Maria,

identisch met nr IX.A.667 ; zie aldaar.

Haar tweede man, Andreas De Wolf, was in 1734 te Beern. hertrouwd met Paschasia Bert ; hij † Beern. 26 april 1759, 68 jaar oud.

Maria De Sally was een dochter van Joannes De Sailly en van Maria Barreseele, die x Beern. 17 april 1668. Joannes De Sailly, baljuw, was ° Beern. in 1641 (doopreg. ontbreekt ; volgens de tafel) ; hij huwde eerst te Beern. 27 nov. 1664 met Elisabeth Verbraeckekele, die † Beern. 8 febr. 1667, slechts 23 jaar oud (off. medio). Joannes De Sailly zelf † Beern. 13 maart 1708, 67 jaar oud (off. duplici). Maria Barreseele was † Beern. 25 febr. 1691 (off. duplici).

IX.L.820. Musschoot Jacobus,

° St.-Jor. 16 maart 1684 ; † St.-Jor. 23 april 1763, in zijn 80e jaar, wed. Hij was een zoon van Judocus en van Elisabeth Ceuckelaere, die te St.-Jor. x 9 mei 1683. Judocus Musschoot, landman, † St.-Jor., wijk Zeldonk, 22 april 1695 en werd er met de laagste dienst begr. Elisabeth Ceuckelaere was ° St.-Jor. 1664 (reg. verdwenen) en † St.-Jor. 19 febr. 1724, 60 jaar oud, « vidua » (off. medio) ; zij was hertrouwd te St.-Jor. de 28 april 1711 met Petrus Steenkiste, landman. Jacobus Musschoot x St.-Jor. 7 mei 1711 met :

IX.L.821. Cortein Joanna,

° Kness. 9 april 1686, fia Jan bij Petronilla Vincent ;
† St.-Jor. 17 nov. 1752, in haar 67e jaar.

IX.L.822. Van Poecke Christiaan,

° St.-Jor. 24 sept. 1697 en † Oed. 23 dec. 1766 ; hij x :
1) Oed. 21 juli 1721 met Josepha De Jonghe, die hierna
volgt ; 2) Oed. 28 juli 1738 met Johanna Meire, die †
Oed. 18 nov. 1749 ; 3) Oed. 9 sept. 1750 met Anna-Maria
Breinaert, die ° omstreeks 1720 en † Oed. 4 jan. 1767.
Daar Christiaan Van Poecke laat onder de heerlijkheid
van 't Knesselaersche te Oed. was, en nochtans te St.-Jor.
verbleef, ontstond er na zijn dood vóór de Raad van
Vlaanderen een proces, tussen de schepenen van St.-Jor.
en deze van Praet en Oed., om te weten wie van hen het
recht had de Stvg. af te horen ; de uitspraak blijkt deze
laatste in het gelijk gesteld te hebben. In de opsomming
van de goederen is er spraak van een hofstede onder het
Knesselaersche, gekocht van Petronella Toby, op 19 dec.
1738. De kinderen van Christiaan Van Poecke genoten
een goed onderwijs en liepen school bij Meester J. De
Langhe (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5769, Praet).

Christiaan Van Poecke was een zoon van Zacharias en
van Antonia Van Nevel. Zacharias was burgemeester van
St.-Jor., terwijl zijn broer — ook een Christiaan Van
Poucke — eerst schepen en later burgemeester van Praet
met Oed. was (Stvg. Vrije, III nrs 4940 en 5044 ; ook
Houtschen nr 5/ 96, RAB.).

Zacharias Van Poecke werd ° Beern. 15 juli 1664 ; † St.-Jor. 23 sept.
1712 ; hij x : 1) Oed. 15 juni 1694 met Antonia Van Nevel, fia
Jooris bij Catharina Roose ; deze † St.-Jor. 23 mei 1711, 35 jaar oud
en werd met de hoogste dienst begraven, zoals het een burgemees-
tersvrouw betaamt ; 2) St.-Jor. 1 febr. 1712 met Catharina Matton,
die op 25 jan. 1713 het leven schonk aan een posthume zoon, Jere-
mias Van Poucke, overleden te Oostkamp 21 maart 1748.

De erfenissen van Zacharias Van Poecke en Antonia Van Nevel
werden samen geregeld door de Stvg. op 5 okt. 1713 en door reke-
ningen op 23 febr. 1717, 21 april 1718 en 18 juni 1720. Er was geen
hofstede onder hun eigendommen, want zij pachtten er een van de
heer van St.-Jor. De negen kinderen uit het eerste huwelijk erfden
van hun vader : te Oed. 6.270 land en bos, waaronder de perceelen
genaamd Splenterdam en Cabootersstuk ; te Beern. 1.294 land, ge-
naamd Noordelijk Stuk en Paddemeers ; zij erfden van hun moe-
der : 26.132 land en bos te Oed., waaronder de perceelen Kleine
Maere, Mispelaerstuk en Konincksbos, zodat er in totaal 35 geme-
ten en 96 roeden te verdelen vielen. Zijn gedeelte van de hofstede,
die Zacharias van zijn vader had geërfd, had hij vroeger verkocht
aan zijn broer Christiaan. Wat de roerende goederen en gerede
geldten betreft, geeft de staat een batig slot van 15.175 pond, dat na
de laatste rekening teruggelopen is tot 31.16.1 pond, daarin de oor-
logsschade medegerekend, in 1712 geleden, door het kamperen van
de troepen van de hertog van Wurtemberg te St.-Jor. (RAB., Stvg.
Vrije, III nr 5281 ; Praet en Oed. nr 431 ; Vrije Triage 382/4 ;

Seigneuries diverses n° 68/6 verso, 14, 19 verso, 22 en 22 verso ; de rekeningen onder Triage n° 674/2 en 3). Zacharias Van Poecke was een zoon van Lieven Van Poucke junior, fs Livinus en van Maria Gailliaert fia Adriaan ; zie de verdere gegevens over deze personen onder nr IX.A.670 en 671 (Van Poucke Livinus en Gevaert Joanna).

IX.L.823. De Jonghe Josepha,

° Oed. 16 jan. 1695, fia Jan bij Carolina De Jaeghere ;
† vóór 1738, eerste echtg. van nr 822 hiervoor ; landbouwster.

IX.M.824. Verniers Petrus-Judocus,

° Hansbeke 19 jan. 1681 ; † Hansbeke 27 dec. 1756, werkmán ; hij was x Hansbeke 29 april 1713 met :

IX.M.825. Hauterman Petronella,

° Hansbeke 13 okt. 1691 ; † Hansbeke 25 maart 1732. Petrus-Judocus Verniers was een zoon van Laurentius en van Petronilla De Vriendt, die x Hansbeke 12 sept. 1673 ; de vrouw † Hansbeke 30 okt. 1694 en Laurentius Verniers hertrouwde te Hansbeke de 26 april 1695 met Joanna Desplenter ; hij zelf † Hansbeke 29 nov. 1719 en zijn weduwe † er de 28 okt. 1727.

Petronella Hauterman was een dochter van Joannes en van Maria Willems, die x Hansbeke 18 jan. 1688 ; Joannes Hauterman † Hansbeke 30 jan. 1743 en zijn vrouw was er reeds † 21 april 1726.

IX.M.826. De Cuyper Guilielmus,

° circa 1675 en † Aalter 8 dec. 1727 ; hij was x Aalter 19 juni 1718 met :

IX.M.827. De Neve Livina,

° Aalter 28 nov. 1675, fia Joannes bij Livina Dobbelaere ; zij † Aalter 10 maart 1735, « vidua ».

IX.M.828. De Swaef Marcus, junior,

° circa 1700 ; † Ruiselede 21 mei 1765 ; hij x : 1) met Catharina Bruyneel, ° Ruiselede 26 okt. 1704, fia Joannes-Baptist ; 2) Ruiselede 4 juli 1734 met :

IX.M.829. De Meyer Anna-Maria,

° Hansbeke 25 aug. 1715 ; † Ruiselede 14 mei 1767, ongeveer 51 jaar oud ; werkvrouw.

Marcus De Swaef jr was een zoon van Marcus senior en van Anna-Maria Rottiers (die respect. † te Ruiselede de 24 juli 1716, ± 75 jaar oud, en de 25 juni 1716, 60 jaar oud).

Anna-Maria De Meyer was een dochter van Petrus en van Maria Slock, die x Hansbeke 26 juli 1714. Petrus De

Meyer werd ° Hansbeke 2 okt. 1686 en † er 24 juni 1722 ; hij was een zoon van Franciscus Demyere en van Petronella-Jacoba Verniers, die te Hansbeke x 6 juni 1682. Maria Slock werd eveneens ° Hansbeke 25 mei 1687 en † er 3 maart 1721, 34 jaar oud ; zij was een dochter van Egidius Slock en van Livina Laquet, uit Merendree.

IX.M.830. De Mey Gerardus, junior,

° Kness. 26 dec. 1681 ; † Kness. 4 nov. 1737, 56 jaar oud. Hij was een zoon van Gerardus senior, fs Petri, en van Joanna De Groote, die † Kness. 29 okt. 1713, 55 jaar, « vidua ».

De Mey Gerardus junior x Aalter 20 sept. 1729 met :

IX.M.831. Naessens Isabella,

° Aalter 7 okt. 1703 ; dochter van Jan en van Petronilla Van Daele, die te Aalter x 22 nov. 1700.

IX.M.832. Willems Judocus,

° Aalter 26 juli 1688 ; † Ursel 21 dec. 1756, in zijn 69e jaar ; fs Livinus bij Georgia (ook : Judoca) De Crane, die ° was te Aalter 10 febr. 1664, dochter van Jacobus De Crane en van Petronella Vernave (zie nrs IX.E.736 en 737, Petrus De Craene-Blomme).

Judocus Willems senior x Ursel 1 maart 1729 met :

IX.M.833. Blondia Magdalena,

° Ursel 18 mei 1697, fia Petrus bij Joanna De Wilde, landslieden ; zij † Ursel 14 dec. 1750, 53 jaar oud.

IX.M.834. Autrive Petrus,

° circa 1710 en vóór 1741 x met :

IX.M.835. Hallaert Judoca,

° ± 1710-15 ; woonde in 1741 te Ruiselede.

IX.M.836. Mortier Joannes,

° Hansbeke 17 juni 1665 ; † Hansbeke 20 juli 1734 ; fs Adriaan bij Joanna Willems ; hij x Hansbeke 4 sept. 1712 met :

IX.M.837. Demeyer Joanna,

° Zomergem 16 april 1683, fia Petrus bij Joanna Claeys ; † Hansbeke 6 april 1734. Landbouwster, op kleine kort-woonst.

IX.M.838. Poelvoorde Jacobus,

° Aalter 2 jan. 1694, fs Jan bij Petronella De Roy ; hij † Aalter 25 dec. 1751, in tweede huwelijk met Petronella Mortier ; eerst was hij gehuwd geweest te Aalter 9 mei 1722 met :

IX.M.839. Pieters Christina,

° Aalter 26 mei 1699 ; † Aalter 8 maart 1749. Zij was een dochter van Guillaume en van Livina Schepens, die te Aalter x in 1696. Livina Schepens † Aalter 18 juni 1711 ; zij was een dochter van Jan bij Maria De Graeve fia Jacob ; na haar dood hertrouwde Guillaume Pieters nog : 1) Aalter 23 aug. 1711 met Joanna-Maria De Graeve, die reeds † Aalter 5 sept. 1712 ; 2) Aalter 20 nov. 1712 met Maria Poulle, uit Ruiselede, die † als wed. te Aalter de 18 maart 1724. Guillaume Pieters fs Joris (= Georgius) † Aalter 15 maart 1724, drie dagen vóór zijn derde vrouw. « Pieters Christina fia Guillaume, doodt ; staet ghemaect thaeren sterfhuysse by Jacques van Poelvoorde als hauder den 15 sept. 1750, n° 211 ». « Pieters Guillaume fs Jooris, sijn wijf is Livyne Schepens fia Jan en Marie de Graeve fia Jacques, staet 1711 : kinderen : Annamarie, Christine, Catharine, Joorijne, Jacobus, Christiaen, Janneken, Gabriël ; nr 131. » (RAG., Land v. d. Woest., Stvg., Indices Woeste en Weilbroek, nr 394.)

IX.N.840. Van Hulle Joannes,

fs Jan, identisch met nr IX.B.680 ; zie aldaar.

IX.N.841. Circu Paschasia,

zie nr IX.B.681 ; ibid.

IX.N.842. Rodts Joannes (-Baptist),

zie nr IX.B.682 ; ibid.

IX.N.843. Tanghe Josepha,

fia Jan, zie nr IX.B.683 ; ibid.

IX.N.844. Busschaert Laurentius,

zie nr IX.B.684 ; ibid.

IX.N.845. Van den Kerckhove Livina-Maria,

zie nr IX.B.685 ; ibid.

IX.N.846. De Loof Joannes,

fs Thomas, zie nr IX.B.686 ; ibid.

IX.N.847. Maenhautd Angelina,

fia Petrus, zie nr IX.B.687 ; ibid.

IX.N.848. Smessaert Karel,

° Kness. 19 april 1657 ; fs Gerardus bij Maria Van Poucke ; hij † Kness. 2 mei 1731, 74 jaar oud ; landb., x Kness. 30 okt. 1712 met :

IX.N.849. Fiers Maria,

° Kness. 5 mei 1671, fia Jan bij Joanna Goossens ; landb., † Kness. 13 sept. 1720, in haar 50e jaar.

IX.N.850. Dhoore Gasparis,

° Kness. 26 okt. 1683, fs Jacob bij Maria Van Tente, landb. te Kness., Westvoorde ; † Kness. 29 maart 1728, 45 jaar oud. Maria Van Tente was een dochter van

Lieven, die burgemeester van Kness. geweest is (1690-92, 1698-99 en 1702-04).

Gasparis Dhoore x Kness. 26 juli 1711 met :

IX.N.851. Verdonck Anna,

° Kness. 1 dec. 1683, fia Paschasius bij Judoca Dooselijck ; landbouwster, † Kness. 3 juni 1758 ; na de dood van Gasparis Dhoore hertrouwde zij te Kness. 25 mei 1733 met Cornelius Schalek, die later zelf nog huwde met Petronella Lanoij, te Kness. de 2 sept. 1758.

IX.N.852. Bogaert Joannes,

° circa 1700, lakenhandelaar ; x Lokeren 3 mei 1727 met :

IX.N.853. Bruggeman Joanna,

° Moerbeke-Waas 17 dec. 1703 ; dochter van Ewijn en van Anna Ongenae ; zij † Lokeren 4 mei 1776, 73 jaar oud, « vidua, filia Eduwini » en werd er begr. met off. 6 lect.

IX.N.854. Van Bastelaere Jan,

° circa 1700 ; † Eksaarde in 1757 (« viduus » ; boek 13, f. 10, Parochiereg. Eksaarde) ; hij was x met :

IX.N.855. Verschraegen Laurentia,

° omstreeks 1700-05 ; † Eksaarde in 1755 (« uxor » ; boek 10, f. 261, ibid.).

IX.O.856. De Jaghere Andreas,

° Oed. 10 april 1702 ; landb., † Oed. 18 febr. 1760 ; hij x Brugge 30 okt. 1726 met Isabella-Rosa De Ceulenaere, die hierna volgt. Andreas De Jaghere was een zoon van Joannes en van Maria De Jaegere, die met dispensatie in 3e graad van bloedverwantschap x te Oed. 29 maart 1701. Joannes De Jaeghere junior werd ° Oed. 21 jan. 1665 en hij † er de 12 febr. 1750 (begr. in de kerk ; off. 9 lessen) ; zijn echtg., Maria De Jaegere, werd ° Oed. 12 mei 1678 en † er de 30 nov. 1741.

Joannes De Jaeghere jr was een zoon van Joannes senior en van Maria Van Nevele fia Louis. Joannes De Jaegere senior, fs Adriaen, was burgemeester van Oed. ; hij werd ° omstreeks 1635 en x Oed. 7 febr. 1659 met Maria Van Nevele, die hem overleven zou.

Maria De Jaegere was een dochter van Andreas en van Andrea Willems, die x te Oed. 29 mei 1674.

« Rekenijnghe purgative ghedresseert opden staet van goede ghemaeckt ten sterfhuysse van Jan soone van Adriaen de Jaeghere in sijn leven gheweest sijnde Burghemeester van desen ambachte ende Barronnie (van Oed.) den selven staet ghesloten... op den 11 Septembre vanden jaere 1702, weleke rekenijnghe is doende Marie fia Louis van Nevele wedewe ende bezitteghe ten voorn. sterfhuysse de selve mits dese overghevende, eerst aen Pieter, Jan (junior) ende Laurrins de Jaeghere voorts aen Pieter Suvot thuwelijcke hebbende

Anna de Jaeghere, de vier meerderjarighe kinderen vanden selven overledenen ghewonnen bij de rendante, voorts aenden selven Pieter de Jaeghere ende Louis van Nevele fs Charles, beide in de qualiteyt van vooghden van Charles soone van Jan de Jaeghere voorseyt (deze Charles werd later schepen te Oed.), s'rendantens minderjarigh kindt vande oude van 23 jaeren, alsmede aende voorseyden Pieter de Jaeghere ende Laureins Bonte, beide vooghden vande drie onbejaerde kinderen van Christoffels Bonte ghewonnen bij Marie de Jaeghere fia Jan voorseyt... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4770 ; Praet).

« Rekenijnghe bewijs ende reliqua die es doende Guil. fs Guil. van Renterghem voochdt administrateur van Charles, Jaecq. (†), Matken ende Joorijncken (†) de vier minderjaerighe kinderen van wijlent Loys filius Loys van Nevele geprocureert bij Janneken Haeck sijne huysvrauwe de selve overghevende aenden voorn. Charles fs Loijs van Nevele alnu sijn selfs sijnde met d'oude van het dan 25 jaeren ende voorts aen Jan fs Adriaen de Jaegere in huwelicke hebbende het voorn. Mayken filia Loijs van Nevele, ende den voorn. Jacob ende Joorijncken de twee andere weesen syn comen te overliden minderjaerig te weten Joorijncken ten jaere 1658 ende Jacob ten jaere 1662 ende dat vande handelijnghe ende administraetie die den rendant gehadt heeft vande goederen op de voorn. weesen verstorven bijden overliden van hemliedens vaedere ende moedere, tsijdert de laste rekenijnghe gedaen bij wijlent Joossijncken vande Weghe weduwe van Guil. Haeck, in sijn leven gheweest vooght vande voorn. kinderen... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4402, Praet).

« Die 12. Febr. 1750 munitus ecclesiae Sacramentis obiit circa horam 4. pomerid. et 15. sepult. in ecclesia ante suggestium, off. 9 lect. : Joannes de jaeghere, etat. 84 annor., viduus Mariae de jaeghere » (Parochiereg. Oed., f. 2209).

« 29 Mei 1674 getraut andries de Jaeghere met drysijne (= Andrea) Willems » (ibid., f. 1396 ; de oudste reg. zijn te Oed. in het Nederlands gesteld).

IX.O.857. De Ceulenaere Isabella-Rosa,

° Oed. 25 jan. 1704, echtg. van nr 856 hiervoor ; † Oed. 10 maart 1760, landbouwster.

Zij was een dochter van Jacob De Ceulenaere en van Isabella (ook : Elisabeth-Clara) Blanckaert, gefortuneerde landb. te Oed.

Jacob De Ceulenaere werd ° Oed. 11 juni 1666, zoon van Paulus fs Jans en van Maria Uytenolle ; hij x : 1) Oed. 30 maart 1690 met Elisabeth De Scheppere, die ° Oed. 10 juni 1672 en er † 15 juni 1699, slechts 27 jaar oud (begr. hoogste dienst) ; 2) Oed. 17 febr. 1701 met Isabella Blanckaert, ° Oed. 6 jan. 1683 en er † 24 aug. 1723, 40 jaar oud (begr. off. 9 lect.). Jacob De Ceulenaere zelf † Oed. 18 sept. 1731, wed., 65 jaar.

« Die 18 Septembris 1731 obiit circa horam 9. vespert., munitus Ecel. Sacramentis, et 21. sepult. : off. : 9 lect. in medio Eccles. prope scamnum communionis : Jacob de Ceulenaere, viduus, etat. : 65 annor. » (Parochiereg. Oed., f. 2085).

Jacob De Ceulenaere was bloedverwant in 3e graad van zijn tweede vrouw (dispensatie bij huwelijk). Hij had ook een zoon Jacob, junior, eveneens rijkelijk met aardse goederen gezegend en gehuwd met Elisabeth Vande Wiele.

« Rekenijnghe bewijs ende reliqua die midts desen is doen Sieur Jacob Ceulenaere sone van Jacob filius Pauwels inde qualiteyt van gheswoornen vooght paterneel van Pieter, Joannes, Theresia ende Pieternelle Ceulenaere de vier minderjaeregge kinderen vanden voorn. Jacob filius Pauwels Ceulenaere t'sijnen tweeden huwelijcke verweckt bij Isabelle Blanckaert dit vanden ontfanck handelijnghe ende administratie die hij inde voors. sijne qualiteyt ghehadt ende ghenomen heeft van alle de goederen de voors. weesen competente soo vuyt den hoofde vanden voors. hunnen vader ende moeder als vuytten hoofde van Joannes ende Joanne Ceulenaere oock filij den selven Jacob fs Pauwels t'sijnen eersten huwelijcke gheprocreert bij Elisabet filia Jan de Scheppere hemlieden overleden broeder ende suster van halfven bedde midtsgaeters vuytten hoofde van Judocus ende Anne Marie Ceulenaere oock filij Jacob verweckt ten tweeden huwelijcke bijde voorn. Isabelle Blanckaert hemlieden broeder ende suster van vollen bedde, ende dat t'sedert den 22 Junij 1734 tot den 28 Decembre 1735 alswanneer Pieter Ceulenaere hiervooren, de eerste ghewesen weese in ordre, bij competente oude van 24 jaeren bedeghen is sijn selfs man, de rekenijnghe midtsdien overghevende... eerst aen Andries de Jaeghere in huwelijcke hebende Isabelle Ceulenaere als vooght materneel vande voorn. weesen... (get.) Jacop Ceulenaere ; Andries de Jaeghere ; P. Ceulenaere ; als Schepen : Chaerels de Jaeghere » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5136, Praet).

« Vercavelijnghe ende verdeelijnghe wettelijk staende te gheschieden tusschen Sieur Joannes Cuelenaere... Isabelle-Joanne... Joanne-Therese... Henricus, Ambrosius ende Anna-Marie-Angeline Cuelenaere,... alle kinderen van wijlent Sieur Jacob Cuelenaere fs Jacob in huwelijcke ghewonnen aende Eersaeme Elisabeth vande Wiele filia Jan... dit van alsulcke hofsteden, huysen, landen, bosschen, besette ende onbesette renten midtsgaeters het cattheijl vande opgaende boomen ende verwasch van houtte daer op staende, als op hemlieden sijn ghedevolveert bij der doot ende overlijden vande voors.... hemlieders vader ende moeder volgens de staeten van goede thaerlieders sterfhuysen respectivelijk ghepasseert voor Burg. ende Schepenen van... Praet en Oedelem op den 6-12-1747 ende 16 Octobre 1758, ende dat sijlieden inde ghemeensaemheijt niet langher en verstonden te blijven sijn alle de selve goederen om daeruyt te gheraecken naer voorgaende estimatie ende prijsje daervan ghedaen bij mannen hun dies verstaende wanof de gheheele masse van prijsje met de huysijnghe ende scheuren daerop staende midtsgaeters de capitaelen vande heerelijcke rente gaende vuyt eene partije bosch ter prochie van St-Laureijns ghenaeamt « de Doodt » compt te bedraeghen tot 3674 ponden enz... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5447, Praet).

Paulus De Ceulenaere werd " omstreeks 1636, fs Jan ; hij x Oed. 17 febr. 1661 met Maria Uytenolle ; hij † Oed. 19 febr. 1669, slechts 33 jaar oud. Zijn wed. hertrouwde nog tweemaal en † Oed. 3 aug. 1717.

« Staet ende inventaris in baeten ende commeren van alle de goederen... bevonden ten sterfhuysse van Pauwels de Ceulenaere fs Jan overleden binnen dese prochie ende heerlichede op den 19 februarij 1669 wiens ziele Godt ghenaedigh zij welcken staet heeft ghedaen maecten ende bij gheschifte stellen Maeyken Vuyttenholle als besittighe ghebleven t'sijnen sterfhuysse den selven midts desen overleverende... aen Lieven Vuyttenholle ende Lieven de Ceulenaere als wettelike ghesworen voochden van Jacques, het onbejaerde kindt vanden overledenen ghewonnen bij de besittighe, voor burchmeester ende schepenen van Praet... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4443 ; Praet).

« Staet ende inventaris... bevonden ten sterfhuyse vande eersaeme ende discrete Marie Vuyttengolle eerste weduwe van Paulus Ceulenaere, daernaer van Joos vanden Abeele ende lest weduwe van Jacques Scheurkens overleden binnen de prochie van Oedelem opden 3 der maent Ougst 1717,... welcken staet heeft ghedaen maecten... den eersaemen Jacob Ceulenaere als oudtsten hoir ende eenighsten soone vande overledene ghewonnen bij den voorn. Paulus Ceulenaere thaeren eerste huywelicke, die mits desen overghewende... eerst aen sijn selven voorts aen Gillis Blanckaert thuywelicke hebbende Pieternelle vanden Abeele voorts aen Christoffel Boressens ghetrauwet met Joanne vanden Abeele ende voorts aenden voorn. Gillis Blanckaert gheswooren vooght materneel ende aen Passchier de Vos gheeden vooght paterneel vande 3 respective minderjarige kijnderen van Lieven de Vos verweckt bij wijlent Marie vanden Abeele, oock alle drij kijnderen vande overledene gheprocureert bij den voorn. Joos vanden Abeele in haer tweede huywelick ende vanden derde huywelicke en sijn gheene kijnderen voorts ghecommen, bij dien de successie van desen sterfhuyse representerende in vier staecken... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4880 ; Praet).

Isabella Blanckaert, tweede echtg. van Jacob De Ceulenaere, was een dochter van Livinus en van Maria De Scheppere fia Andreas. Zie de voorouders en bijzonderheden onder nr IX.O.861 (Blanckaert Petronilla).

IX.O.858. Rys Christianus,

° Oed. 24 dec. 1693, zoon van Petrus en van Maria Reniers (die te Oed. x 30 april 1679) ; dagloner, † Oed. 10 maart 1736 en begr. zonder dienst (« sepult. sine officio ») ; zelfmoord ?

Christianus Rys x in 1729 of '30 met :

IX.O.859. Van Poucke Petronilla,

° St.-Jor. 7 jan. 1711 ; werkster, † Oed. 21 mei 1773 en begr. met de laagste dienst.

Verarmd door tegenslagen en door elkaar opvolgende kroostrijke gezinnen, was zij nochtans een dochter van Zacharias Van Poecke en van Antonia Van Nevele ; zie de voorouders onder nr IX.L.822 (Van Poecke Christiaan).

Haar stiefmoeder, Catharina Matton, is niet alleen gehuwd geweest met Zacharias Van Poecke, maar ook nog met Guill. De Muynek en met Pieter Maenhout ; deze laatste hertrouwde verder nog met Levyne De Smedt. (RAB., Praet en Oed., nr 434 ; Rekwest van Christiaan Van Poecke aan de Schepenen v. Praet en Oed.).

IX.O.860. Vermeulen Joannes,

° Oed. 13 aug. 1660 ; † St.-Jor. 25 maart 1737, 77 jaar oud ; hij was een zoon van Marinus en van Martina Fransoijs, die x Oed. 2 juni 1645. Landman ; hij x : 1) met Judoca Motton, die † St.-Jor. 7 mei 1710 (begr. middelb. dienst) ; 2) St.-Jor. 19 aug. 1710 met de veel jongere :

IX.O.861. Blanckaert Petronilla,

° Oed. 1 juni 1690 ; † Oed. 24 dec. 1756, wed., begr. met off. 3 lessen. Zij was een dochter van Livinus en van Maria De Scheppere fia Andreas, die x Oed. 2 febr. 1673. Livinus Blanckaert werd ° Oed. 5 mei 1650 en † er 2 febr. 1693 (begr. off. 9 lessen), zoon van Gillis bij Elisabeth Vander Beke, landbouwers te Oed. Maria De Scheppere werd ° Oed. 5 maart 1652 en † er 17 febr. 1693, veertien dagen na haar man (begr. off. 9 lessen).

Deze mensen waren van zeer goede afkomst.

Gillis Blanckaert was schepen en burgemeester van Praet met Oed. : hij † Oed. 4 nov. 1674. Elisabeth Vander Beke hertrouwde daarop met Jeromias Coppens ; zij † als wed. te Oed. 3 sept. 1707 en werd met een koordienst binnen de kerk begr.

Andreas De Scheppere, vader van Maria, x Oed. 10 okt. 1649 met Christina Maertens fia Maerten. Deze vrouw, wed. geworden toen Andreas De Scheppere de 22 okt. 1657 te Oed. overleed, hertrouwde aldaar de 30 jan. 1658 met Maerten De Caluwe ; zij † Oed. 28 nov. 1679. Al deze personen werden te Oed. begr. met off. 9 lessen.

« 3a Septembris 1707 obiit et quarta sepulta est cum sacro Elisabetha Vander beke, vidua primo egidii Blanckaert, deinde hyeronime Coppens, in navi ecclesiae prope chorum sub marmore prius posito, que ante obituum fundavit perpetuum anniversarium ad om.^{ia} mense pauperum ; exequiae summae celebratae sunt undecima octobris » (Parochiereg. Oed., f. 1610).

« Staet ende inventaris... bevonden ten sterfhuyse van Gilliz Blanckaert overleden Burchmeester ende schepene der heerlichede van Praet met Oed. op den 4 novembre 1674... welken staet heeft ghedaen maecken... Isabeau (= Elisabeth) Vander Beke besitteghe bleven tzijsen sterfhuyse de selve midts desen overleverende... aen Lieven Blanckaert Passchier de Vos thuwelicke hebbende Isabeau Blanckaert, Sacharias Stevens thuwelicke hebbende Clara metgaeders aenden voorn. Lieven Blanckaert ende Passchier de Vos. . voochden van Jan, Ferdinande, Christoffels, Gillis (junior) ende Marie alle achte kinderen vanden overledenen ghewonnen bij de besitteghe... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4183 ; Praet).

« Staet ende inventaris... bevonden ten sterfhuyse vande cersaeme ende discrete Elisabeththe vander Beke last wedewe van Jeromias Coppens ende daer te vooren van Gillis Blanckaert overleden binnen de... prochie van Oedelem op den 1 sept. 1707 (parochiereg. zeggen « 3 sept. »)... welken staet heeft ghedaen... int gheschifte stellen Gillis Blanckaert soone vanden voorn. Gillis Blanckaert ghewonnen bij de overledene thaeren eersten huywelicke ende vuyt dien hoofde rendant ten desen sterfhuyse, die mits desen overghevende... eerst aen Christoffels Blanckaert voorts den rendant aen sijn selven, voorts aen Maerten de Vos voorts aen Jacques Seghe thuwelicke hebbende Godelieve de Vos, voorts aen Pieter Olliviers ghetrauw met Elisabeth de Vos, alle kijnderen van Passchier de Vos gheprocureert bij Elisabeththe Blanckaert, voorts aen Ferdinande ende Marie Stevens jonghe man ende jonghe dochter hun selfs bij competente oude van het dan 21 jaeren, voorts aen Jacob Jacques ghetrauw met Josijne Stevens alle 3 kinderen van Zacha-

rius Stevens verweekt bij Claera Blanckaert voorts aen Jeromius Blanckaert, voorts aen Pieter Maenhoudt thuywelicke hebbende Livina Blanckaert, voorts aen Jacob de Ceulenaere (zie nr IX.O.857) ghetrauw met Isabelle Blanckaert, voorts aen Charles de Jaeghere (schepen, zie nr IX.O.856) in huywelicke hebbende Marie Blanckaert voorts aenden voorn. Jeromius Blanckaert ende Pieter Maenhoudt beede vooghdn van Joanna, Petronelle ende Christina Blanckaert, noch minderjaerighe weesen alle kijnderen van Lieven Blanckaert, voorts aenden voorn. Christoffels Blanckaert ende Jan Boy, beede vooghdn van Gillis ende Pieter de twee minderjaerighe weesen van Louys van Nevele (junior) ghewonnen bij Marie Blanckaert, alle kijnderen ende kijntskijnderen vanden voorn. Gillis Blanckaert doude gheprocureert bij de overledene t'haeren eersten huywelicke... (haar tweede huwelijk bleef kinderloos) » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4823 ; Praet).

« Rekenijnghe bewijs et reliqua die bij desen is doende Maerten de Caluwe als in huwelicke hebbende Castijne (= Christina) Maertens weduwe van Andries de Scheppere vooght geweest sijnde van Pauwels ende Pieter de Rijckere beede kinderen van Pauwels de Ryckere ghewonnen bij Mayken de Scheppere ter causen vande handelijnghe... bijden voorn. Andries de Scheppere in sijne voorn. qualiteyt ghenomen, vande goederen soo meubel als immeubelen, de voorn. weesen competerende... 8 decembre 1664. » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4401 ; Praet).

IX.O.862. De Vlieghere Jacobus,

° Oed. 29 jan. 1697 ; † Oed. 10 okt. 1759 en begr. in het hoogkoor ; landb. ; hij x : 1) Oed. 30 juli 1719 met Petronilla Vermeesch, die hierna volgt ; 2) met Joanna Meuleman, die † Oed. 18 okt. 1759, 60 jaar oud, acht dagen na haar man en naast hem begr. werd.

Jacobus De Vlieghere was een zoon van Andreas en van Judoca Brant, landbouwers te Oed., x te Oed. 4 maart 1695. Andreas De Vliegheer is tweemaal gehuwd geweest : Judoca (nr IX.A.669) is een kind uit zijn eerste huwelijk ; bij Judoca Brant had hij twee kinderen : Jacobus en Livine De Vlieghere ; maar deze tweede echtg. had ook een dochter meegebracht, nl. Marie, uit haar vorig huwelijk met Charles Van Nevele. Andreas De Vliegheer † Oed. 15 april 1721 (plechtige dienst werd gecelebreerd op 28 mei 1721) en Judoca Brant † als wed. te Moerkerke de 5 aug. 1728, 75 jaar oud ; zij werd op 7 aug., met off. 9 lessen, in het koor der kerk van Oed. begraven.

« Staet ende inventaris... bevonden ten sterfhuysse vande eersaeme ende discrete Josijnken Brandt filia Jacques lest weduwe van Andries de Vlieghere ende daer te vooren van Charles van Nevele, overleden binnen de prochie van Moerkerke opden 5 Ougst vanden voorleden jaere 1728, nemaer begraven inde kereke deser prochie van Oedelem... welken staet heeft ghedaen maecten... Jacobus de Vlieghere s'overledens haudste ende eenighe soone die sij in haer tweede huywelick ghewonnen heeft bijden voorn. Andries de Vlieghere ende vuyt die hoofde rendant ten desen sterfhuysse, den selven mits desen overghevende... eerst aen Marijn Boy als apparente vooght paterneel ende den rendant aen sijn selven als aenstaenden vooght materneel van de acht respectie minderjaerighe kijnderen

van Jan Boy (De weesen zijn ghenaemt Joannes, Carel, Judocus, Andries, Livine, Marie, Francois ende Jacobus) de gonne hij ghewonnen heeft bij Marie van Nevele fia Charles, ghewonnen bij de overledenen thaeren eersten huywelicke, voorts den rendant oock aen zijn selven, ende aen Leo van Praet als in huywelicke hebben de Livine de Vliegheer bij de overledene thaeren tweeden ende lesten huywelicke ghewonnen... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5074 ; Praet).

Voor Zacharias De Vliegheer fs Zacharias en zijn echtg., Elisabeth De Meere, zie nr IX.A.669.

IX.O.863. Vermeesch Petronilla,

° circa 1695, echtg. van nr 862 hiervoor, landbouwster ;
† Oed. 2 nov. 1736, 42 jaar oud ; slechts begr. met off. 3 lessen.

IX.O.864. De Coussemaecker Dionisius,

° Oed. 8 okt. 1712 ; landb., Ruweschuurstr. ; fs Francies bij Margaretha Gevaert (die x Oed. 25 april 1702) ; hij
† Oed. 4 nov. 1757 en werd begr. met off. 3 lessen ; hij was x : 1) Oed. 15 jan. 1737 met Anna-Maria Vermeulen, die hierna volgt ; 2) Oed. 2 mei 1755 met Joanna Sercu, die hem overleefde.

IX.O.865. Vermeulen Anna-Maria,

° Oed. 19 febr. 1717 ; landb., echtg. van nr 864 hiervoor ;
† Oed. 28 okt. 1753. Zij was een dochter van Adrianus Vermeulen en van Maria Van Loocke (zie nrs IX.G.768 en 769).

IX.O.866. Van den Bossche Joannes,

° Maldegem 23 nov. 1704 ; werkman, † Maldegem 18 okt. 1748 (begr. off. 3 lect.) ; hij was een zoon van Petrus en van Maria Focke, die x Maldegem 19 juni 1694.

Petrus Van den Bossche † Maldegem 11 nov. 1715, 47 jaar oud en werd begr. met off. 6 lessen. Maria Focke werd

° Maldegem 24 febr. 1673 en † er de 22 nov. 1735 ; landb., off. 6 lessen. Zij was nog hertrouwd te Maldegem de 4 febr. 1717 met Jacob Van Caseele.

Maria was een dochter van Egidius Focque en van Margaretha De Wispelaere, die x Maldegem 7 maart 1666. Egidius Focque, landb., wijk Vake, † Maldegem 27 april 1676, 40 jaar oud (dus geboren circa 1636) en werd er begr. met off. 6 lessen.

Joannes Van den Bossche x Maldegem 6 juli 1743 met :

IX.O.867. Valcke Anna-Maria,

° omstreeks 1710 en verder niets over bekend ; wschl. is zij nog hertrouwd na de dood van Joannes Van den Bossche.

IX.O.868. Hurtecant Francies,

° Wingene 5 okt. 1703, landman ; zoon van Joannes en van Magdalena Vervaecke, die x Wingene 19 april 1693. Hurtecant Joannes, zoon van Andreas bij Judoca De Deckere, werd ° Wingene 19 jan. 1668 en † er 5 febr. 1740, in zijn 73e jaar (begr. middelb. dienst) ; Magdalena Vervaecke † als weduwe te Wingene de 3 febr. 1743, 77 jaar oud (off. medio).

Francies Hurtecant was x met :

IX.O.869. Coussens Veronica,

° omstreeks 1705 ; onvindbaar in de streek.

IX.O.870. Delanghe Zacharias,

° Oed. 3 sept. 1704 ; † Oed. 17 febr. 1760 ; fs Maerten bij Angelina Sercu (ook : Sircuij, Cercuy...), die te Oed. x 2 aug. 1701. Toen de moeder in 1713 stierf, werd er Stvg. opgemaakt :

« Staet... bevonden ten sterfhuyse van Angeline filia Francois Cercu overleden binnen dese barronnie van Praet ende prochie van Oedelem op den (niet ingevuld) van desen loopenden jaere 1713... welken staet heeft ghedaen maecken... Maerten de Langhe soone van Guill. die mits desen... presenterende aen Jan de Langhe ende Jacob Cercu beede apparente vooghdten van Zacharius oudt op zijn neghenste jaer ende Marie oudt 5 jaeren de twee respectie kijnderen vanden rendant ghewonnen bij de overledene... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4849 ; Praet).

Zacharias Delanghe x Oed. 22 febr. 1729 met :

IX.O.871. Sneyaert Joanna,

° Oed. 28 juli 1702 ; † Oed. 30 nov. 1746, 44 jaar oud en begr. met off. 6 lessen ; fia Lucas Sneyaert senior bij Petronilla Van de Velde.

Lucas Sneyaert senior, fs Lucas, was 7 jaar oud in 1670 en bijgevolg geboren in 1663, in de streek van Diksmuide ; zijn vader, eveneens fs Lucas, † Beerst 26 april 1670 en de moeder, Anthonijne Bellaert fia Guill., hertrouwde met Maerten Pattijn. Zie de Stvg. nrs I/13004, III/4629 en III/5961, Br. Vrije, RAB. Er was tamelijk veel bezit.

IX.P.872. Claeys Petrus,

° Beern. in 1696 ; † Oed. 27 maart 1771, wed., 76 jaar oud ; baljuw van Praet met Oedelem ; zoon van Judocus en van Petronella Gouverneur, welstellende landb. te Oed., wijk De Hoorn. Petrus Claeys huwde met Joanna-Francisca De Jans, dochter van Carolus, eveneens baljuw van Praet met Oedelem ; zie hierna.

Judocus Claeys werd vermoord door zijn schoonzoon, Elias Dombrecht, de 27 febr. 1724, nabij de herberg « In de Hoorn ». Petronella Gouverneur, waarmee hij gehuwd

was te Beern. de 13 aug. 1695, was † Oed. 31 maart 1718, 48 jaar oud (begr. met middelb. dienst ; was tevoren wed. van Jan De Wulf).

« Die 8. Dec. 1726 natus et 10 baptizat. : Josephus Emanuel Franciscus Albertus Ignatius fs Domini Petri Claeijs, Balivi parochiae hujus et Domicellae Joannae de Jans, conjug. SS. Dominus ac Magister Joannes Vachet, Balivus de Male, nomine perillustris. ac nobilissimi Domini Francisci Claesman, Baronis de Male, toparche de Vive, etc. et Domicella Margarita Ignatia Gellinck » (Parochie-reg. Oed., f. 1360).

« 27. Februarius 1724 occisus est ictu manus prope tavernam vulgo « den Hooren » et 29. sepult. cum off. 9 lect. : Judocus Claeys, viduus » (ibid., f. 1659).

« Staet... bevonden ten sterfhuuse van Pieternelle filia Jan Gouverneur overleden binnen dese prochie van Oed. opden 1718,... welcken staet heeft ghedaen maecken... Joos Claeys soone van Geeraert als wedewaere ende besitter bleven ten voorn. sterfhuuse die mits desen overgehevende... eerst aen Jacob de Wulf soone van Jan ghewonnen bij de overledene t'haeren eersten huwelicke jonckman nemaer sijn selfsman bij competente oude van jaeren, voorts aen Francois Claeys oock soone vande voorn. Geeraert apparenten vooght paterneel ende aen Jan Gouverneur fs Jan voorseyt, apparenten vooght materneel van Pieter oudt ontrent de 22 jaeren Joannis oudt ontrent de 19 jaeren Joanna ontrent de 16 jaeren Pieternelle oudt ontrent de 13 jaeren ende Adriaen 10 jaeren, de vijf respective kijnderen vanden besitter de gonne hij ghewonnen heeft bij de overledene... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4890 ; Praet). « Rekenijnghe purgative van goede geformeert ten sterfhuuse vanden eersaemen Joos Claeys sone van Geeraert den selven ghesloten ende geliquideert voor Ul. Heer Burchmeestere ende schepenen vanden ambachte ende barronij van Praet met Oed. in daeten den 25 april 1725 welcke rekenijnghe is doende dheer Pieter Claeys bailiu deser genoemde prochie ende heerelickhede, sone vanden overledenen als hoir ende rendant ten desen sterfhuuse de gonne hij mits desen is overgevende ende presenterende eerst aen sijn selven over een vierde vande goederen ten desen sterfhuuse te bevinden, midts dinbisiteyt van successie ten regarde van Pieternelle Claeys sijne suster ten opsichte vande begaene manslagh gecommitteert door Elias Dombrecht haeren man, inden persoon vanden overledenen die wijlent sijnen schoonvader was, voorts aen Joannes Claeys s'rendants broeder bij competente oude van jaeren sijn selfs man, voorts aen Charles vanden Kerekhove als in huwelicke hebbende Joanne Therese Claeys, midtsgaeters den rendant nogh aen sijn selven inde qualiteyt van geëden vooght paterneel ende aen Pieter de Graeve gesurrogeert inde plaetse van Jacob de Wulf geëden vooght materneel van Adriaen Claeys als nogh minderjaerighe weese van de oude van ... jaeren (oninge vuld) ende alsoo ter causen voorseyt... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5001 ; Praet). Bemerk hierboven de onterving van Pieternelle Claeys, echtg. van de moordenaar en dochter van het slachtoffer, dit volgens het oude recht.

Elias Dombrecht, dader van de manslag, werd nochtans maar weinig gestraft. Zijn proces is weliswaar niet te vinden in de reeks vonnissen uit het Fonds « Praet en Oedelem », jaren 1724-30, zodat wij niet weten op welke manier en om welke reden de moord juist gepleegd werd ; maar toch blijken er heel wat verzachtende omstandigheden geweest te zijn, daar Elias Dombrecht na minder dan drie jaar reeds op vrije voeten gesteld werd. Inderdaad lezen wij, op fol. 13 verso van genoemde rekening Stvg. nr 5001 :

«... Aengaende de memorie gebracht van folio 15 tot 16 recto, waerbij gedeclareert wierdt dat Elias Dombrecht in traine was van te vervolgen sijn majesteijts brieven van gratie ende abolitie met declaratie die altijd gevinculeert ende verleent worden met last van het montsoen ende voldoeninghe vande partije cijvile, omme in cas danof iet gerecouvreert quaeme te worden t'selve bij rekenijnghe purgatifve te verantwoorden.

Den rendant gheeft te kennen, den voorseijden Elias Dombrecht sijn majesteijts briefven van gratie heeft verworffven met quytsheldijnghe van sijn misdaet welcke gemelde briefven oock g'intherinneert sijn geworden inden raede van Vlaenderen, waer door hij Dombrecht vrij, lijber ende los is gelaeten sonder dat hij rendant eenigh accord ter causen van het montsoen heeft besloten ofte iets daer van gerecouvreert, dus ter ontlastijnghe voor iteratifve.» Deze rekening werd door de rendant, baljuw Pieter Claeys, gepresenteerd aan Burg. en Schepenen van Praet met Oed., de 6 febr. 1727.

— Tussen de families Claeys en Dombrecht bleef er niettemin, ook nog lang daarna, een vete bestaan. In de geraadpleegde reeks processen van Praet, onder het jaar 1760, vinden wij een klacht van «... Jan Dombrecht, bodeknape, contre Pieter Claeis, Bailliu van Praet en Oed.». Die klacht handelde over het wegnemen, door de baljuw, van een kaars, welke toebehoorde aan een van de schepenen. Daar men gans die zaak te miniem en zelfs te belachelijk vond, liet men eenvoudig weten aan Jan Dombrecht, dat er geen gevolg kon gegeven worden aan zijn klacht.

Petrus Claeys, baljuw, x Oed. 21 nov. 1720 met :

IX.P.873. De Jans Joanna-Francisca,

° Oed. 14 juli 1683 en † Oed. 2 sept. 1755 (begr. in het middenkoor met off. 9 lessen) ; dochter van Carolus, baljuw, en van Martina De Calewee, die te Oed. x 14 juni 1679. Carolus De Jans † Oed. 7 febr. 1699 (begr. off. 9 lessen) ; Martina De Calewee, fia Maerten, baljuw van Praet met Oed., leefde toen nog.

«Die 2. Septembris 1755 munita Ecclesiae Sacramentis obiit circa medium noctis et die 4. sepulta est in chori medio cum missa solemni Joanna dejans, aetat. 72 annor., conjugae Petri Claeys. Die 15 Octobris factum est off. 9 lect.» (Parochiereg. Oed., f. 2231).

«Staet ende inventaris van alle ende ieghelicke de achterghelaeten goederen soo meubele als immeubele commeren ende lasten alser bleven ende bevonden sijn ten sterfhuysen van dheer Charles de Jans overleden Bailliu der heerlickhede van Praet van Oedelem op den... februarij 1699 wiens Ziele Godt genadigh sij welcken staet heeft ghedaen maecken ende int gheschifte stellen Jo. Martine filia Maerten de Calewe wedewe ende besitteghe ten selven sterfhuysen die overghevende ende presenterende aen Sieur Geeraerd de Jans ende Jan Boone beide gheswooren vooghten van Joanna ende Therese de twee minderjaerighe kijnderen vanden overledenen, ghewonnen bij de besitteghe...» (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4739).

IX.P.874. Landuyt Guilielmus,

° Oed. 17 april 1689 ; landb., † Oed. 13 april 1745 (begr. off. 9 lect.) ; zoon van Antonius en van Judoca Coene (soms ook : Van Coelis), die x Oed. 9 febr. 1688. Antonius Landuyt † Oed. 14 febr. 1717, 50 jaar oud en ziju

echtg. was reeds aldaar † 3 okt. 1704, ongeveer 43 jaar oud.

Bij de dood van Guilielmus Landuyt werd er Stvg. opgemaakt : « Rekenijnghe purgatyf quadrerende op den onderlijnghe staet ende inventaris van goede soo van meuble als immeuble actien, mitsgaeders commeren ende lasten ghemaectt ende gheformeert ten sterfhuyse van Guil. Landuyt... † 13 april 1745... den selven staet ghesloten... opden 17-1-1746, get. J. vande Wiele ; welcke rekenijnghe is doende Marie Bonte filia Christoffel als ghebleven weduwe ende besittighe... ter assistentie van Joannes Gevens filius Pieter haeren jeghenwoordighen man, de selve dese rekenijnghe overghevende... eerst aen Christoffel Landuyt soone vanden voorn. Guil. ghewonnen bij de rendante, voorts aen Francois Claeijs (nr VIII.P. 640) in huwelijke hebbende Anna Landuyt ghewonnen als vooren, sijnde de twee eenighe staecten ten selven sterfhuyse mits den overliden van Marten Landuyt hunnen broeder... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5261 ; Praet).

Guilielmus Landuyt was x Oed. 12 mei 1713 met :

IX.P.875. Bonte Maria,

° Oed. 27 aug. 1693 ; landbouwersdochter, fia Stoffel bij Maria De Jaeghere. Zij hertrouwde te Oed. de 18 jan. 1746 met Joannes Ghevens, die vier dagen vóór haar stierf ; zij zelf † Oed. 1 okt. 1758 (begr. binnen de kerk, « in medio navi ecclesiae, cum off. 6 lect. »).

Maria Bonte was een dochter van Christoffel, burgemeester van Oed., fs Laureyns bij Anna de Lanssusere, die † Oed. 25 nov. 1743 ; hij was leenhouder te Oed. en huwde driemaal : 1) te Oed. 12 nov. 1690 met Maria De Jaeghere fia Jan ; 2) met Martijne Boone fia Jan ; 3) met Jacquelijne D'hondt fia Niclaeys, die † in 1744. De eerste echtg. was een dochter van Jan De Jaeghere, burgemeester van Oed., fs Adriaen (zie nr IX.O.856) en van Maria Van Nevele fia Louis (ibid.).

« Staet ende inventaris van alle de achterghelaeten goederen... bevonden ten sterfhuyse vanden cersaemen ende discretten Christoffel Bonte soone van Laureyn ghewonnen bij Anna de Lanssusere, oudt Burghemeester deser prochie van Oedelem aldaer ter voors. prochie overleden op den 25 Novembre 1743... staet ghedaen maecken door de Eersaeme Jacquelijne D'hondt fia Niclaeys als weduwe ende besittighe als nu oock overleden op den 1744,... welcken staet als nu is presenterende Zacharias D'hondt fs Niclaeys voorsijdt als hoir ende broeder vande voors. Jacquelijne D'hondt, ende alsoo rendant... eerst aen Guilliame Landuyt in huwelijke hebbende Marie Bonte die doghter was vanden overleden ghewonnen t'sijnen eersten huwelijke bij Marie fia Jan de Jaeghere, voorts aen Maerten Dombrecht ende Pieter Vercauter in huwelijke hebbende Marie Dombrecht, de twee achterghelaeten kinderen van Elias Dombrecht ghewonnen bij Anna Bonte fia Christoffel bij de voors. Marie de Jaeghere, voorts aen Maerten, Christoffel (junior) ende Pieter Bonte, de drye kinderen vanden overleden t'sijnen tweeden huwelijke ghewonnen bij Martijne fia Jan Boone sonder datter staende den derden ende lesten huwelijke eenighe kinderen ghewonnen sijn... (get.) S. D'hondt ; Martinus Bonte ; Christoffel Bonte ; Pieter Bonte ; Guil. Landuyt ; Marty-

nus Dombrecht ; 't mercq van Pieter Vercauter. » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5204 ; Praet.)

Ook Martinus Bonte is burgemeester van Oed. geweest. Zie verder nog de Stvg. van Christoffel Bonte junior en van Pieter, zijn nagelaten weeskind, RAB., Br. Vrije, III nrs 5262 en 5422, Praet.

IX.P.876. Verheecke Laurentius,

° Oed. 11 aug. 1692, fs Pieter bij Maria De Vrient ; landb. te Oed., aldaar † 7 okt. 1726 ; hij x Oed. 1 aug. 1719 met Catharina-Rogeria Matthijs, die hierna volgt.

« Staet ende inventaris... van alle goederen... alsser bevonden sijn ten sterfhuyse van Laureins Verheecke sone van Pieter overleden laet van dese barronnie van Praet met Oedelem op den vierden octobre 1727 (het kerkreg. zegt : 7-10-1726)... welcken staet heeft ghedaen maecken... Catherine Matthys als wed. ende besitteghe bleven ten voorn. sterfhuyse den selven aldus overgevende... aen Jeromius Verheecken geswooren vooght paterneel ende Pieter Vercauteren geëden vooght materneel van Martinus oudt 7 jaeren, Cornelia oudt 5 jaeren ende Joanna Marie oudt een jaer, de dry minderjaerighe kinderen vanden overledenen ghewonnen bij de besittighe, in welcker vougen sijne successie wordt ghepresenteert in drij staecken... » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5045 ; Praet).

IX.P.877. Matthijs Catharina-Rogeria,

echtg. van nr 876 hiervoor, werd ° Wingene 30 jan. 1693 ; fia Petrus bij Anna Van Poucke ; zij † Oed. 24 okt. 1750, bijna 58 jaar oud.

IX.P.878. Sneyaert Lucas, junior,

° circa 1700 en † Oed. 24 okt. 1727 ; hij x Oed. 8 febr. 1724 met Anna-Maria Ollevier, die hierna volgt.

Sneyaert Lucas, junior, was een zoon van Lucas senior, fs Lucas, ° in 1663 onder het ambacht van Vladslo, en van Petronilla Van de Velde (zie onder nr IX.O.871, Sneyaert Joanna).

Lucas Sneyaert senior, fs Lucas, had ook een broeder Joos, die † in huwelijk met Mayken De Clercq fia Adriaens en waar er Stvg. ten sterfhuize werd opgemaakt. De inlichtingen op genealogisch gebied, door deze Stvg. gegeven, laten toe het kluwen der familie Sneyaert ietwat te ontwarren (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 4629 ; Praet).

IX.P.879. Ollevier Anna-Maria,

° Oed. 18 febr. 1701 ; fia Petrus bij Elisabeth De Vos, die x Oed. 1 juli 1698. Zij is wchl. nog hertrouwd, na de dood van Lucas Sneyaert junior.

Petrus Olliviers en Elisabeth De Vos, fia Passchier bij Elisabeth Blanckaert fia Gillis, worden geciteerd in Stvg. nr III/4823, Praet, RAB. ; zie de tekst onder nr IX.O.861, Blanckaert Petronilla.

IX.P.880. Bleyaert Petrus,

° Beern. 20 april 1703, † Beern. 8 aug. 1745, in zijn 43e jaar (begr. middelb. dienst) ; landb. op een kleine hoeve,

Scherpestraat : hij was een zoon van Marinus en van Guilliëlma Tobby, die x te Beern. 25 juli 1690. Petrus Bleyaert was x Beern. 29 april 1723 met :

IX.P.881. Bonte Magdalena,

° Beern. 7 nov. 1697, † Beern. 16 dec. 1766, 69 jaar oud, wed. Zij was een dochter van Laurentius Bonte en van Catharina Vertoest, landslieden, die x Beern. 6 nov. 1696.

IX.P.882. De Soete Petrus,

° Beern. 25 mei 1706 ; werkman, Akkerstraat, † Beern. 19 febr. 1748, 42 jaar oud (begr. « off. simplici ») ; hij was een zoon van Bernardus en van Joanna Beuckels, die te Beern. x de 3 jan. 1701.

Petrus De Soete was x Oostkamp 30 april 1730 met :

IX.P.883. Moerman Cornelia,

° circa 1706 ; werkvrouw, † Beern. 1 maart 1748, ongeveer 42 jaar oud (off. simplici).

IX.P.884. Vercoutere Judocus,

° Wingene 28 juni 1691 ; † St.-Jor. 22 april 1737 ; landb. Een ongehuwde zoon van hem werd binnen de kerk van Wingene begr.

« Mense Julii 1739, 19a munitus Eccles. Sacr. obiit et 21a officio summo in Ecclesia infra gradum prope scamnum scabinorum sepultus est David Vercoutere coelebs fs Judoci, aetatis erat 25 1/2 annorum » (Parochiereg. Wingene, f. 440).

Judocus Vercoutere was een zoon van David en van Maria-Anna Vermeulen die te Wingene x de 31 jan. 1690. David Vercoutere werd ° Wingene 11 juli 1671, fs Jan bij Catharina Jonckheere, en † Wingene 18 mei 1708, 37 jaar oud. Maria-Anna Vermeulen werd ° Wingene 27 okt. 1669, dochter van Paulus en van Elisabeth (soms ook : Isabella) Verbeecke, die te Wingene x de 26 maart 1664 ; Maria-Anna Vermeulen † Wingene 23 nov. 1709, in haar 41e jaar. Elisabeth Verbeecke had een broer, Alexander, die onderpastoor was te Kortrijk, O. L. V.

« 26a Martij 1664 juncti sunt matrimonio Paulus Vermeulen et Domina Isabella Verbeecke. Presentibus : Prenobili Domino Jacobo van Haveskercke, barone de Wijngheene, Sedelghem, etc... et Judoco De Vooght » (Parochiereg. Wingene, f. 154).

« 27a Octobris 1669 baptizata est Maria Anna fia Pauli Vermeulen et Elisabethae Verbeecke, conjugis. Suscept. : Rev. Dom^{us} Alexander Verbeecke, Eccles. beatae Mariae Cortracens. cappellanus, et Anna Andries. Nata eodem. » (ibid., f. 587).

Judocus Vercoutere x St.-Jor. 3 juli 1711 met :

IX.P.885. Wanneseele Petronilla,

° St.-Jor. 6 aug. 1693 en er † de 31 jan. 1758, 65 jaar oud ; zij was een dochter van Jacobus bij Isabella Van den Bon (ook kortweg : Bon of Boon) ; landbouwster ; na de dood van Judocus Vercoutere hertrouwde zij te St.-Jor. 2 juli 1737 met Petrus Schellebroot fs Joris bij Joanna De Pree. Het was deze Petrus Schellebroot die later, nl. in

1758, huwde met Isabella Grammeeuws (zie nr VII.E. 491).

De Stvg., opgemaakt na de dood van Petronilla « Wan-
zele », berust in het RAB., Br. Vrije, III nr 5403, Praet.

IX.P.886. Vandenkerckhove Carolus,

° Oed. 5 maart 1696 ; landb., zoon van Petrus en van
Gerarda (ook : Joorijne) Van Hoorick ; hij † Oed. 20
jan. 1749, 53 jaar oud (begr. off. 6 lessen).

Carolus Vandenkerckhove x Oed. 29 april 1725 met :

IX.P.887. Claeys Joanna-Theresia,

° Beern. 29 nov. 1700 ; « villica », † Oed. 8 okt. 1781, in
tweede huwelijk met Guilielmus Hallaert, landb.

Zij was een zuster van de baljuw Pieter Claeys en doch-
ter van de vermoorde Joos Claeys bij wijlen Petronella
Gouverneur (zie onder nr IX.P.872, Claeys Petrus).

« Staet ende inventaris... van alle goederen... bevonden ten sterf-
huysse van Charel vande Kerckhove fs Pieter bij Joorijne van Hoi-
rix overleden binnen dese prochie van Oedelem op den 21 - 1 -
1749 (het kerkreg. zegt « 20 Jan. »)... welken staet heeft gedaen
maecken... Joanne Claeijs filia Jooseph (= Joos) bij Pieternelle
Gouverneur als weduwe ende besitteghe ghebleven ten selven sterf-
huysse, alsnu ertrauwet met Guil. Hallaert filius Guil., den selven
overgeevende... aen Jan vanden Kerckhove als apparenten vooght
paterneel ende D'heer Pieter Claeijs apparenten vooght materneel
van Joannes oudt ontrent 23 jaeren, Therese oudt ontrent 20 jaeren,
Pieternelle oudt ontrent 17 jaeren ende Carellijne (zie nr VIII.P.
647) oudt ontrent 10 jaeren, de vier achterghelaeten kinderen van
den overledenen staende den huwelijcke ghewonnen bij dese besit-
tighe... (get.) tmercq van Joanne Claeijs ; tmercq van Guil. Al-
laert ; Jan vande Kerckhove ; P. Claeijs. Als schepene : Martinus
Bonte » (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5306 ; Praet).

IX.Q.888. Coppejans Livinus,

° Bassevelde 14 maart 1685 ; zoon van Christophorus
(† Bassevelde 15 juni 1692, 39 jaar oud) en van Joanna
Geeraert ; hij † Bassevelde 31 maart 1745, in zijn 61e
jaar ; begr. middelb. dienst. Livinus Coppejans x : 1)
Bassevelde 5 dec. 1709 met Anna Modde, die vóór 1722
overleed ; 2) met :

IX.Q.889. Bert Maria-Barbara,

° Zomergem 27 maart 1689 en † Bassevelde 28 maart 1763,
wed. (off. medio). Zij was een dochter van Joannes Berth
bij Martina Van Speybroeck. Joannes Berth werd ° Zo-
mergem 5 nov. 1644 en † er de 13 jan. 1717 ; hij was een
zoon van Antonius Berts en van Joanna Van Nokeren,
die x Zomergem 22 nov. 1643 ; Martina Van Speybroeck,
wed., † Zomergem 5 aug. 1721 ; ook Antonius Berts en
Joanna Van Nokeren overleden aldaar, respectievelijk
op 13 juli 1664 en 26 april 1663.

IX.Q.890. Van Braeckeke Petrus,

° Zomergem 12 jan. 1695 ; landb., zoon van Judocus en van Catharina Bultinck, die x Zomergem 4 juni 1692 en er † op 4 febr. 1710 en 16 okt. 1706. Petrus Van Braeckeke vestigde zich te Ursel en x met :

IX.Q.891. De Smet Maria,

° Ursel 6 nov. 1695 ; landbouwersdochter, † Ursel 20 april 1758, 63 jaar oud (off. 6 lect.) ; dochter van Mattheus, die † Ursel 14 febr. 1720, 67 jaar oud, en van Joanna De Witte, die † Ursel 13 sept. 1708, 44 jaar oud ; beide echtelingen werden begr. met off. 9 lessen.

IX.Q.892. Van Wonterghem Petrus,

° Vinkt 13 juli 1700 en gedoopt door de pastoor van Poe-sele ; zoon van Adrianus fs Francisci en van Maria Van Damme fia Joannis. Petrus Van Wonterghem † Kness. 14 mei 1779, werkmán, 79 jaar oud ; hij was x Aalter 22 febr. 1725 met :

IX.Q.893. De Muynck Petronilla,

° Hansbeke 27 sept. 1700 ; landbouwersdochter, † Kness. 16 dec. 1789, 89 jaar oud ; dochter van Christophorus en van Suzanna Van Maldeghem, die x Hansbeke 2 dec. 1695. Christophorus De Muynck werd ° Hansbeke 25 april 1669 en † er de 6 mei 1725. Suzanna Van Maldeghem werd ° Hansbeke 28 jan. 1670, fia Livini bij Joanna Declerck, en † Hansbeke 21 febr. 1747, wed.

Christophorus De Muynck, landb., was een zoon van Petrus (baljuw van Hansbeke ; † aldaar 5 nov. 1718, ongeveer 84 jaar oud) en van Alexandrina Swevers († Hansbeke 6 febr. 1695).

IX.Q.894. Mostaert Carolus,

° 1720, † St.-Michiels-Brugge 23 dec. 1750, circa 30 jaar oud (begr. « cum missa privata ») ; hij was x St.-Michiels-Brugge 10 mei 1746 met :

IX.Q.895. Boone Joanna,

die hoogstwschl. na zijn dood nog hertrouwde en elders overleed.

IX.Q.896. Lambrecht Livinus,

° Hansbeke 30 nov. 1681 ; † Aalter 24 april 1757 ; fs Jacobus († Aalter 10 maart 1713, wed.) bij Francisca De Muynck († Hansbeke 27 okt. 1694, 38 jaar oud), die x waren te Hansbeke de 5 mei 1675. Livinus Lambrecht huwde vijfmaal : 1) Aalter 3 febr. 1712 met Joanna Sacy, uit Aalter, die † Aalter 15 april 1720 ; 2) met Martina D'Amours, die † Aalter 1 nov. 1726 ; 3) te Aalter in april

1729 met Maria-Anna Veevaete, die hierna volgt : 4) Aalter 6 jan. 1740 met Isabella-Francisca Boterman ; 5) met Anna-Maria De Clerck, die hem overleven zou. « Damours (Martintjen) fia Pieter, doot, houder Lieven Lambrecht fs Jacques, staet van goede n° 176. Ook staet van de man, Lieven Lambrecht, aldaer... » (RAG., Land v. d. Woest., Indices Stvg. Woeste en Weibroek, nr 394).

IX.Q.897. Veevaete Maria-Anna,
derde echtg. van nr 896 hiervoor, ° Hansbeke 28 maart 1690, dochter van Jacobus bij Petronilla Braet ; zij † vóór 1740.

IX.Q.898. De Jaeghere Dionysius,
° omstreeks 1700-05 en x met :

IX.Q.899. Verhoye Maria,
die in mei 1734 te Aalter het leven schonk aan een tweeling.

IX.Q.900. Stevens Jozef-Pieter,
° Deinze 23 jan. 1699, fs Laurentius bij Anna-Maria Sergeant ; hij † Deinze 17 sept. 1771 en werd er begr. met off. 9 lessen. Zijn vader, Laurentius Stevens, werd ° Deinze 17 dec. 1663, fs Petrus bij Isabella De Keuckelaere. Jozef-Pieter Stevens x Meulebeke 21 nov. 1725 met :

IX.Q.901. De Bels Anna-Catharina,
° Meulebeke 11 juli 1702 ; † Deinze 19 febr. 1773, « vi-dua », begr. met off. 9 lessen. Zij was van zeer goede afkomst en een dochter van Cornelius en van Florentia Staelins.

IX.Q.902. Gheyssens Norbertus,
† Ruiselede 23 jan. 1778, ongeveer 65 jaar oud ; hij was leenhouder van het Land van de Woestijne en x met :

IX.Q.903. Dhont Maria-Godeliva,
° Ruiselede 31 dec. 1708, fia Judocus bij Anna Van Hecke ; zij † als wed., Ruiselede 5 mei 1784, 76 jaar oud.

IX.R.904. Maenhout Jacobus,
landb. op kleine hofstede te St.-Jor., Citroenstraat ; x St.-Jor. 25 aug. 1739 met :

IX.R.905. Musschoot Anna-Maria,
° circa 1715, fia Pieter.

IX.R.906. Strobbe Francies,
° Beern. 5 juli 1699 ; † Kness. 11 maart 1745 ; zoon van Petrus Strubbe en van Judoca De Schepper, die x Beern. 29 juli 1698.
Petrus Strubbe † Beern. 14 okt. 1712 en Judoca De Schepper † Beern. 15 sept. 1719 ; beide echtelingen werden

begr. met een middelb. dienst en hun leeftijd wordt in de akten niet vermeld.

Francies Strobbe was handelaar en winkelier te Kness. ; hij x Kness. 15 april 1724 met :

IX.R.907. Lasoen Suzanna,

° Kness. 30 okt. 1702 ; † Kness. 6 jan. 1787, 85 jaar oud. Winkelierster : na de dood van Francies Strobbe hertrouwde zij te Kness. de 5 april 1747 met Judocus Martens, die † Kness. 18 april 1760, 60 jaar oud. Suzanna Lasoen was een dochter van Egidius fs Gillis en van Anna De Brouwere, die x St.-Kruis-Brugge 22 juni 1700. Egidius Lasoen fs Gillis, ° omstreeks 1670, † Kness. 27 april 1728, 58 jaar oud ; Anna De Brouwere † Kness. 25 juni 1742, 66 jaar oud, « vidua ».

IX.R.908. Wijckhuijse Jacobus,

° Lotenhulle 23 juli 1682, fs Jan bij Catharina De Smet ; landb., † Kness. 15 aug. 1742 ; hij was x Lotenhulle 11 april 1718 met :

IX.R.909. Van Oost Judoca,

° Lotenhulle 2 febr. 1697, tweelingkind van Joannes (die † Ruiselede 21 juni 1715, 53 jaar oud) en van Joanna Van Daele. Judoca Van Oost † Kness. 20 juli 1742.

IX.R.910. Huyghe Ignatius,

° Oed. 4 juli 1710 en † na 1750 ; landman, zoon van Judocus bij Cornelia Gevaert, die x Oed. 24 april 1700. Cornelia Gevaert † Oed. 21 nov. 1721, ongeveer 46 jaar oud en werd er begr. met off. 6 lect. (dus ° circa 1675). Ignatius Huyghe x Oed. 1 aug. 1733 met :

IX.R.911. De Scheppere Petronilla,

° Oed. 12 maart 1693, † Oed. 26 juli 1747 (begr. off. 3 lect.) ; dochter van Adrianus en van Anna Van Nevele, die x Oed. 21 aug. 1689.

Haar man, Ignatius Huyghe, was voogd ten sterfhuize van zijn broer Jan, fs Joos bij Cornelia Gevaert, wed. van Rosa Claeysens en echtg. van Pieternelle Roose fia Pieter ; Jan † Oed. 15 nov. 1749, drie minderjarige kinderen nalatend (RAB., Stvg., Br. Vrije, III nr 5258 ; Praet).

IX.R.912. Claeys Josephus,

identisch met nr VIII.K.600 ; zie aldaar en verder ook onder de nrs IX.K.792 en 793 ;

IX.R.913. Blondeel Suzanna,

zie nr VIII.K.601, alsook nrs IX.K.794 en 795.

IX.R.914. De Vriese Ferdinand,

zie nr VIII.K.602, alsook nrs IX.K.796 en 797.

IX.R.915. Faveau Maria-Theresia,
zie nr VIII.K.603, alsook nrs IX.K.798 en 799.

IX.R.916. Coppé Jozef,
zie nr VIII.K.604, alsook nrs IX.K.800 en 801.

IX.R.917. Landuyt Judoca,
zie nr VIII.K.605, alsook nrs IX.K.802 en 803.

IX.R.918. Van Hulle Karel,
zie nr VIII.K.606, alsook nrs IX.K.804 en 805.

IX.R.919. Van Leirsberghe Joanna-Maria,
identisch met nr VIII.K.607 ; zie aldaar en verder ook
onder de nrs IX.K.806 en 807.

Alfons RYSERHOVE

EEKLO

DE PATERS MINDERBROEDERS RECOLLECTEN EN E. H. PASTOOR ANTOON DE BOUCHERIE

In het archief van de kollegiale kerk Ste Walburga te Oudenaarde vinden we een enig origineel dokument aangaande een overeenkomst tussen Z.E.P. Frans van Heule, Provinciaal Minister van de Minderbroeders Recoll. der Provincie St.-Jozef in Vlaanderen, over begrafenis en andere diensten, met E.H. Pastoor, Ant. de Boucherie.

In die tijd (vóór 1783) zijn de kerken en de kloosters zeer gewaardeerde begraafplaatsen voor de overledenen die het aanvragen en kunnen bekostigen. Het recht om te begraven (alsook het dopen en huwelijken inzegenen) behoort aan de « *curatus* » of de *pastoor* alleen. De Algemene Kerkvergadering van Trente (1545-1563) bevestigt met al haar gezag dat pastoreel recht.

Dat recht brengt trouwens veel stoffelijke voordelen mee voor de pastoor : loon van de lijkplechtigheden, de schaal- en offergelden, recht op de kaarsen, en zo meer.

Het verwondert dus niemand dat, wanneer de « *mendicantes* », de bedelende Orden zoals de Dominikanen, Karmelieten, Kapucijnen en Minderbroeders, een klooster met kerk in een stadsparochie bouwen, de pastoor bekommert is om zijn rechten, en samen met de oversten een akkoord sluit nopens wederzijdse plichten en rechten.

Alzo gebeurt precies ook te Eeklo. De Paters Minderbroeders Recollecten mogen zich in 1649 voor goed te Eeklo vestigen, en beginnen aan klooster en kerk te bouwen. Dit bouwen geschiedt maar langzaam gezien de

oorlog tussen Spanje en de Hollandse Republiek. Eindelijk is de kloosterkerk volledig af in 1666 (1).

Wat nu normaal verloopt is het sluiten van een overeenkomst tussen E.H. Ant. de Boucherie, pastoor van St. Vincentiuskerk en deken van de kristenheid van het distrikt Aardenburg, en Z.E.P. Frans van Heule, Provinciaal Minister van de PP. Minderbroeders Recollecten.

Nadat ook de baljuw, burgemeesters en schepenen van de stad Eeklo zijn geraadpleegd, wordt deze overeenkomst gesloten einde december 1663 of begin 1664.

In dit akkoord staan alle bijzonderheden stipt aangeduid en bevat 20 voorwaarden (2). We krijgen meteen een gedacht van de manier waarmee E.H. Pastoor de Boucherie en de geestelijkheid hun rechten beschermen. Wat de begrafenissen en de lijkdiensten bij de Paters aangaat, gebeurt dit soms ten geldelijke nadele van de familieleden der overledenen.

De geestelijke Vader en Moeder (sindicus aut sindica), alsook de knecht, van de Paters of de vreemdelingen (peregrini) mogen hun lijkdienst hebben in de Paterskerk en erin begraven worden. Maar daarom moet een schriftelijk bewijs, meestal een testament, getoond worden aan E.H. Pastoor. Daarbij komt nog deze last : deze lijkdienst voor *gewezen* sindicus of sindica, knecht of vreemdeling, moet *eerst* in de parochiekerk gebeuren. E.H. Pastoor en de geestelijkheid, met kruis voorop, komen het lijk aan het sterfhuis afhalen en laten het naar de parochiekerk dragen, waar de plechtige dienst plaats grijpt. Daarna draagt men het lijk naar de Paterskerk waar een tweede lijkdienst gezongen wordt.

Uitzondering wordt gemaakt voor de geestelijke Vader en Moeder, die in deze bediening sterven. De Paters halen zelf het lijk af aan het sterfhuis en dragen het naar hun kerk, zonder de parochiekerk binnen te treden.

(1) Zie mijn artikel « De Minderbroeders in het Meetjesland » in « Appeltjes van het Meetjesland » IV (1952).

(2) Zie de volledige latijnse tekst in de Bijlage.

E.H. Pastoor en de parochiale geestelijkheid brengen kaarsen, rouwgewaad en zo meer, tot aan de kloosterpoort. Na de lijkdienst wordt dit alles naar de parochiekerk teruggebracht, en E.H. Pastoor heeft recht op het loon voor deze lijkdienst alsof deze in zijn eigen kerk is geschied.

Het is aan de Paters *niet* toegelaten het eerste *jaargetijde* van een overledene der stad, die niet in hun kerk de lijkdienst gehad heeft, te celebreren. Indien dit toch gebeurt zijn de familieleden van de overledene verplicht dezelfde jaargetijde in de parochiekerk te laten zingen.

De giften aan de Paters *in hun kerk* geschonken en hetgene wat de gelovigen offeren bij een kleding, professie, eerste mis en begrafenis van een medebroeder moeten volledig aan E.H. Pastoor afgestaan worden, alsook de geschenken door de leden van de Broederschappen op de feestdagen van de Orde gegeven. Uitzondering wordt gemaakt voor de gelden die bij lijkplechtigheden en begrafenissen in de Paterskerk worden aangeboden, op voorwaarde dat deze diensten *reeds* in de parochiekerk zijn gedaan.

Uitgenomen op de feestdagen van H.V. Franciskus, van Portiuncula en van de kerkpatroon, mogen de Paters in eigen kerk geen mis lezen voor het volk, niet preken, geen vergadering van Broederschappen houden, zolang in de parochiekerk ditzelfde gebeurt.

Wanneer de Paters de H. Mis zingen voor een groep bedevaarders of vreemdelingen, met toestemming van E.H. Pastoor, mogen ze hun klok niet luiden.

Zijn er plechtigheden die uitsluitend in de parochiekerk verricht worden, bv. voor bijzondere Broederschappen, enz., dan is het aan de Paters niet toegelaten dezelfde in eigen kerk te doen.

Het jaar door, onder de goddelijke diensten en sermoenen in de kloosterkerk gehouden, mogen de kerkmeesters van de parochiekerk omhalingen doen en aalmoezen rondhalen.

Aan de Paters wordt gevraagd dat zij, met hun kruis en hun vaandel, zouden opluisteren de processies van het Allerheiligste Sakrament, van de derde dag na Pinksteren, van het Kerkwijdingsfeest en van de processies die door de Bisschop voor ernstige reden en het welzijn van het volk, voorgeschreven worden. Men zal de Paters tijdig verwittigen.

Aan de Paters is het verboden hun processies te houden buiten hun kerkhof, tenzij om bijzondere reden en na toestemming van E.H. Pastoor. Het is hun niet toegelaten in hun kerk processies te houden wanneer er terzeldertijd geschieden in de parochiekerk.

Het wordt op het hart van de Paters gedrukt de gelovigen rechtstreeks noch onrechtstreeks van de parochiekerk af te trekken. Zij zorgen integendeel ervoor het volk aan te zetten de hoogmis, de sermoenen en het katechismusonderricht goed bij te wonen, hun pastoor de nodige eerbied en gehoorzaamheid te betuigen en... aan hem hun paasbiecht te spreken. Gewoonte van de tijd.

Indien de Paters ook paasbiechten horen, worden zij verzocht, door 't een of ander teken, kennis te geven aan E.H. Pastoor van degenen die hun pasen hebben gehouden.

De Minderbroeders beloven, in afwezigheid van E.H. Pastoor of E.H. Kapelaan, in hun plaats, de zieken te bezoeken en 's nachts, als ze gevraagd worden, de biecht te horen van de stervenden.

In geval E.H. Pastoor op zon -en feestdagen wettelijk belet is, zal E.P. Gardiaan een Pater sturen om de vroegmis te doen in de parochiekerk. Zo ook zal een Pater de dienst doen wanneer, 't zij bij ontslag, 't zij bij afsterven van E.H. Pastoor de plaats open komt totdat een opvolger benoemd is.

E.P. Gardiaan zal, in tijd van besmettelijke ziekte en pest vooral, een of meer Paters, die jurisdictie hebben bekomen van de Bisschop van Brugge, zenden om de biecht der pestlijders te horen en hen te bedienen. Al

wat hun nodig is aan voedsel, woning (afzonderlijke) en geneesmiddelen, zal hun door het Magistraat van de stad geschonken worden.

Aan de gewone zieken mogen de Paters O. L. Heer brengen, 't zij in stilte, 't zij in het openbaar, met goedkeuring van E.H. Pastoor.

Moesten moeilijkheden ontstaan tussen de Minderbroeders en E.H. Pastoor omtrent de pastorele rechten in dit akkoord bevat, dan zullen beide partijen beroep doen op het oordeel en de beslissing van de Bisschop van Brugge. Niemand zal zo vermetel zijn aan deze overeenkomst enige veranderingen aan te brengen.

Bisschop Mgr. Robertus De Hayvin van Brugge keurt deze voorwaarden en het akkoord goed op 19 januari 1664. Tevoren heeft hij geraadpleegd de EE. HH. Arnout Crabeels, aartsdiaken, Niklaas Gersekens, aartspriester, en Jan Pinckel, kanunnik van de katedraal van Brugge.

Deze overeenkomst — klaar en duidelijk — gelijkt op al degene die de EE. HH. Pastoors afsluiten met de Bedelende Orden. Spijtig genoeg rijzen toch vele moeilijkheden op, niet zo zeer met de ondergetekende Pastoor, maar vooral met zijn opvolgers.

Tegenwoordig bestaat dat niet meer. De Minderbroeders celebreren de lijkdienst van hun medebroeders zonder tussenkomst van de geestelijkheid van de parochie, E.H. Deken of EE. HH. Pastoors. Wanneer kloosterorden, op aanvraag van Z. Exc. de Bisschoppen, van hun kerken parochiekerken maken, krijgen zij terzelfdertijd de rechten van Pastoor.

BIJLAGE

« *EXTRACTUM COPIAE* authentica *CONCORDATI* facti inter Dominum ac Magistrum Anthonium *DE BOUCHERIE*, *pastorem*, clericum et curatos ecclesiae parochialis *Oppidi ECLONIENSIS*, rectores eiusdem ecclesiae, *ex une*, et Rev.dum adm. P : Franciscum *VAN HEULE*, presbyterum Ordinis Sti Francisci recollectorum et eiusdem in provincia Sti Joseph provincialem nomine sui ordinis, *ex altera* partibus, desuper etiam previo auditis, et interpollatis Dnis Ballivio, Burgimagistris et Scabinis predicti oppidi, in quo habetur sequentia :

1. Primo convenit inter dictas partes quod nullus omnino defunctus, cuiuscumque etatis aut qualitatis fuerit, etiamsi esset patrum recollectorum syndicus, conictor aut domesticus, advena aut peregrinus, poterit sepeliri in dicto conventu aut ecclesia nisi ibidem elegerit sepulturam, de qua de electione D : Pastori pro tempore existenti constare debebit per scripturam defuncti aut legitimos testes.
2. Quo casu primo et immediate funus defuncti deferri debebit e domo mortuaria ad ecclesiam parochialem, parcho et clero precedente cum cruce, pompa et solemnitatibus ac coeremoniis solitis congruentibus ac requisitis, ubi celebrabitur a clero officium exequiarum et sepultura conforme qualitati, statui et medijs defuncti nec non loco sepulchri in conventu designato, eo modo et forma et cum ijsdem luminariibus et ceremonijs cum quibus illud postea celebrabitur apud Patres recolectos.
3. Hoc tamen articulo non comprehenduntur syndicus aut syndica dictorum Patrum actualiter, dum ex hac vita discesserint isto officio tangentes, qui immediate ex domo mortuaria per prenomatos Patres ad ipsorum, non autem ad ecclesiam parochialem deferen-

tur, ibidem sepelendi, salvis tamen in ceteris omnibus iuribus pastoris et ecclesiae parochialis et ministrorum eius officio per pastorem et clerum in ecclesia parochiali absoluto, relictis in ea pro more cereis in altari existentibus corpus defuncti cum taedis, intorticijs, ceterisque luminaribus ac paramentis funeralibus, deducetur per prefatos pastorem et clerum usque ad portam Patrum conventûs recollectorum, ubi facta sepultura defuncti minister aliquis dictae ecclesiae parochialis colliget omnia ante dicta luminaria eaque deferet ad eandem ecclesiam parochialem, quo casu etiam tam ipsa principalis ecclesia quam ipsius ministri gaudebunt integre omnibus emolumentis qua ratione situs sepultura et officii recepissent et recipere debuissent si defunctus in ecclesia parochiali sepultus fuisset.

4. Non licebit etiam Patribus Recollectis in sua ecclesia celebrare primum solemne anniversarium defunctorum incolarum predicti oppidi qui in conventu eorum non fuerint sepulti, sed casu quo celebretur eiusmodi anniversarium alicuius in conventu, aut illius ecclesia sepulti, tenebuntur heredes curare ut in ecclesia parochiali simile anniversarium decantetur.
5. *Omnes oblationes* in conventu ad manus sacrificantium et in quocumque altari *facta integre pastori cedent*, ex costis commestilibus et illis que ibidem offerrentur in vestitione, professione, prima missa et sepultura religiosi dicti ordinis, vel a confratribus S: Cordis titulo confraternitatis in festis S:S: eiusdem ordinis, exceptis etiam oblationibus que fient ratione funerum, exequiarum et sepulturae eorum pro quibus antea simile officium fuerit celebratum in ecclesia parochiali.
6. Similiter non licebit predictis Patribus recollectis celebrare missam vel quodcumque aliud officium, nec concionari aut sodalitatem habere eo tempore quo in ecclesia parochiali fiet, vel matutina vel summa missa, concio, processio, officium vesperarum vel laudes uti nec missam cantare dominicis et festis nisi

finita concione seu cathecismo, (sic) qui pro tempore fiet in dicta ecclesia parochiali, neque ante horam undecimam auditam, ad quam tamen per quadrantem antea poterint pulsare, concionari etiam non poterunt in sua ecclesia tempore matutino, dominicis et festis, nisi forte in festis S: Francisci, portiunculae et patroni.

7. Quandocumque ab hora octava usque ad undecimam contigerit per perigrinos aut adventates Patres celebrari aliquam missam in ecclesia P:P: rectorum non poterit ad eandem missam previo pulsari.
8. Non poterit etiam in ecclesia P:P: rectorum omissa parochiali celebrari solemniter missa confraternitatum, opificum et alia ordinaria in parochiali celebrari consueta.
9. Sub quibus officiis divinis et concionibus que per totum annum fient in ecclesia conventus, magistri fabricae dictae ecclesiae parochialis facere poterunt collectam elemosinarum in eadem ecclesia P:P: rectorum.
10. Tenebuntur antedicti religiosi processionaliter cum cruce sua et vexillo interesse solemnibus processionibus que in festis Corporis Dni, feria tertia Pentecostes et Dedicationis ecclesiae parochialis deferentur, aliisque omnibus que pro gravi et publica causa ab episcopo iudicentur : dummodo tamen ad eas previe invitentur.
11. Non permittitur autem ut aliqua processio a dictis religiosis fiat extra eorum cimiterium, nisi rationabilem causam et prehabito consensu pastoris, aut ordinarii illa irrationabiliter invito, multo minus licitum illis erit intra conventum facere processionem tempore matutino vel pomeridiano quo in ecclesia parochiali processio deferetur, ita ut si in dicta ecclesia principali mane habeatur supplicatio, religiosi suam differe teneantur in tempus pomeridianum et econtra.

12. Nullo modo populum directe vel indirecte divertere poterunt a supradicta ecclesia parochiali, sed hortabuntur illam diligenter frequentet, missa solemni alijsque officijs et concionibus ac cathecismo ibidem intersit, proprio pastore debitum honorem, reverentiam et obedientiam impendat, illique ad minus semel in anno idque circa festum pasche confiteatur, si qui tamen P:P: recollectis etiam tunc confiteri voluerint audire ab illis poterunt et absolvi dato aliquo signo per quod pastori de illorum constare possit confessione.
13. Promittunt insuper predicti P:P: recollecti quod pastore et sacellano impeditis, egrotantibus aut absentibus in muniis pastoralibus obeundis ea charitate eorum vicos supplebunt ad hoc requisiti, quodque etiam de nocte quando vocabuntur egrotorum confessiones.
14. Insuper quod quandoquumque festis et dominicis continget pastorem vel capellanum legitime impediri, missam matutinam per aliquem ex suis religiosis in ecclesia parochiali celebrari curabunt, quod idem pro brevi tempore praestabunt quandocumque continget dictam ecclesiam pastore vel cappellano destituti per obitum vel alias quovis modo, usque dum de successore fuerit provisum quod et de precedenti articulo intelligendum est.
15. Insuper iidem P:P: recollecti casu quo contingat oppidum vel territorium ecclorum infici peste, tenebuntur procurare presbyterum unum vel plures a Reverendissimo Dno Episcopo brugensi ad audiendas confessiones admissum vel admissos, qui infectis sacramenta ministrabunt dummodo necessaria ad victum, habitationem, medecinas et alia suppeditentur a magistratu oppidi.
16. Preterea qui a ratione communionis paschalis socpe oritur conteritio inter pastores et clerum regularem rustici etiam alij imperiti decipiuntur, dum putant se precepto ecclesiae apud regulares satisfacere posse,

non licebit P:P: recollectis ultra quindenam paschalem venerabile publice exponere in sua ecclesia, nec etiam privatim sacram sinaxim administrare nisi illis quibus constabit proevie in parochia satisfacisse.

17. Sicuti neque aegrotis privatim et in occulto neque publice nisi de consensu pastoris, et quo impedito sacrum sinaxim deferre poterunt.
18. In omnibus dubijs, questionibus et difficultatibus circa *jura pastoralia* et ecclesiae supradictae parochialis, vel etiam ex presenti concordato futuris temporibus forsitan eversuris, standum erit judicio brugensis episcopi, aut illius vicarij generalis, cuius arbitrio partes in et circa premissa sese subijciunt et submittant.
19. Prout circa eosdem articulos sine expresso consensu et autoritate prememorati episcopi non poterat induci aliqua mutatio, derogatio, aut contraria praxis, in toto vel in parte, etiamsi pastor, clerus dictique rectores per indulgentiam non contradicerent, aut etiam tacite vel expresse in similes novitates sub quovis pretextu consentirent, que ipso facto plane erunt irrita, nulla et invalida.
20. In quorum omnium fidem partes antedictae presens concordatum subsignarunt in palatio illustrissimi Dni episcopi brugensis, die decima nona mensis Januarij anni Domini 1664.

Signatum erat Fr. Franciscus VAN HEULE, provincialis Comitatus Flandriae S: Josephi ff: minorum recollectorum minister provincialis.

Fr. Athanasius Alaijs, prefatae provinciae Pater perpetuus, et plus intra habebatur.

CONFIRMATIO. (door de bisschop Rob. De Hayvin, van Brugge)

Robertus De HAYVIN, dei et apostolice Sedis gratia, episcopus Brugensis perpetuus et hereditarius Flandriae Cancellarius omnibus presentes litteras nostras visuris, salutem in Domino.

Pro parte Rdi Dni Anthonii de Boucherie, presbyteri, decani christianitatis districtus Ardenburgensis ac pastoris oppidi Ecloniensis, cleri et iuratorum ecclesiae parochialis eiusdem oppidi ex una, et Rdi adm. P. Francisci VAN HEULE, presbyteri ordinis Sti Francisci recollect: et pro tempore provinciale Sti Joseph ministri provincialis nomine sui ordinis ex altera partibus :

Nobis fuit expositum quod ipsi volentes providere, ne per futuram erectionem novi monasterij eiusdem ordinis recollect : intra limites predicti oppidi, ne ecclesia parochialis antedicta in spiritualibus aut temporalibus detrimentum patiatur, utque obvietur difficultatibus et controversijs que post hac inter clerum secularem et regularem ratione iuris funerandi et alias oriri possent, certum inter se, maturo consilio adhibito conceperunt concordatum, relinquentes illud discretioni nostrae limitandum ac modificandum, et supplicantes quatenus nos pro securitate partium, et maioris roboris firmamento idem concordatum autoritate nostra ordinaria admittere et confirmare dignaremur. Nos igitur attendentes eiusmodi petitionem esse iustam et rationi consonam, auditis previe Rev. dis Dnis Arnoldo CRABEELS, archidiacono, Nicolao GERSEKENS, archipresbytero Brugensi, et Joanne PINCKEL, canonicis ecclesiae nostrae cathedralis, omnibusque que in et circa premissa attendi et considerati potuerunt et debuerunt, mature attentis et consideratis predictum concordatum praesentibus litteris nostris adiunctum autoritate nostra ordinaria admisimus et confirmavimus, admittimus et confirmamus, tenore presentium declarantes Rdum Dnum pastorem, clerum et iuratos prememoratos ecclesiae parochialis, et Rdos P:P: Recollectos conventus noviter in eodem oppidi erigendi ad illius observationem in omnibus et per omnia fore et esse efficaciter obligatos et adstrictos non obstantibus contrarijs quibuscumque.

Datum Brugis in palatio nostro episcopali sub sigillo nostro et signatura nostri secretarij, die decima nona mensis Januarii 1664.

Signatum erat de mandato illustrissimi ac reverendissimi
Dni episcopi prefati :

VILLERS.

et a latere impressum erat eiusdem illustr. ac Rev.mi Dni
episc. sigillum in pane rubeo.

Naer collatie gedaen is dese copie bevonden t'accordee-
ren met een copie authenticque. Onderteeckent :

Benoit, canonicus brugensis, notarius regius
apostolicus,

ter kennisse ende overstaen van

Jacques VAN CROMBRUGGE, schepenen,
die dit beneffens mij onderschreven greffier heeft onder-
teeckent binnen Eecloo, desen *13en Julij 1682*,
ende was onderteeckent :

J. VAN CROMBRUGGE,

N. DE HUET, greffier.
et concordat cum copia authentica, quod attestor hac 4a
februarij 1734.

F:L. DE RIJCKE, Pastor Eecloniae.

A.D.O. Doos A. Nr 75 (95).

B. Petrus B. de MEYER o.f.m.

DE BURGERWACHT VAN NEVELE, GEDURENDE DE OMWENTELINGSJAREN 1830-31

Gedurende de opstand in de septemberdagen van 1830 en de periode welke de onafhankelijkheid van België voorafging, was de gemeente Nevele eveneens verdeeld in Orangisten en Patriotten.

De heer Louis Minne welke toen burgemeester was van Nevele, zag de eerste tekens van onrust in de gemeente. Om de openbare orde zo goed mogelijk te handhaven belegde hij op 29 september 1830 een vergadering welke gehouden werd in de herberg « De Zwaan », gelegen op de Markt, en welke dienst deed als gemeentehuis. Alle « hoge » notabelen van de gemeente waren aanwezig, er werd besloten een burgerwacht op te richten. Deze werd belast, als gewapend korps, om de openbare orde in de gemeente te handhaven.

De partij der Patriotten, waartoe enkele voorname ingezetenen behoorden, beweerden dat men beter deed het volk zelf te laten beslissen. In volle vergadering werd in het dorp het nieuws verspreid, door een te Gent gedrukt briefje, dat de Patriotten te Brussel buitengewone vooruitgang hadden geboekt. Deze tijding sloeg in als een bom, de aanwezigen verlieten de vergadering zonder de minste schikking getroffen te hebben.

De volgende dag, op 30 september, zag men een driekleurig yaandel wapperen aan een woning op de Markt. Dit gebaar hitste de zo gespannen gemoederen nog meer op. De Patriotten delen zelf kokarden uit en richten zich volledig in, hun lokaal was de herberg « St. Huibrechts ».

De 2 oktober deed het gerucht de ronde, dat men 's avonds Nevele zou plunderen. Toen de burgemeester

dit vernam deed hij 11 man vergaderen in « De Zwaan » en er werd overgegaan tot het oprichten van de burgerwacht. Maakten deel uit van het bestuur : burgemeester L. Minne, E. Compare, J. Caekaert, J. Van Gansbeke, J. De Poorter, I. Schelpe, J. Loontjes en J. Ricaerd. De manschappen ontvingen een vergoeding van 10 F per jaar voor hun geleverde prestaties. Eensgezind werd het besluit genomen, dat men het lokaal niet zou verlaten, tenzij de nood het zou vereisen.

Rond 9 uur des avonds kwam een vrouw met de melding dat men op de « Hul » in de herberg « St. Hui-brechts » vergaderde met wapens. De wacht stelde zich op in groep en ging er heen. Inderdaad, op de « Hul » ontmoette men een groep van 300 man. De burgemeester beval de groep uiteen te gaan en rustig te blijven. Menig man gaf gehoor aan dit verzoek, toen opeens een stem riep : « Blijft staan » onmiddellijk gevolgd van een schot. De wacht, welke reeds terug op weg was naar hun lokaal, keerde zich om en gaf vuur. Enige mannen vielen gekwetst neder, aanstonds was de « Hul » ontruimd. Een der gekwetsten, Theodorus Dierick, oud 25 jaar, geboortig van Zomergem en zaakvoerder van beroep, werd zwaar bloedend in de woning van Augustinus Bracke binnengedragen, waar hij op 3 oktober om 4 uur in de namiddag overleed.

Diezelfde zondag was er te Nevele een grote volkstoeloop, welke niets goeds voorspelde. Vele voorname ingezetenen vluchtten inderhaast naar Gent. Doch de wacht diende niet op te treden.

Gedurende de ganse winter vergaderde de wacht dagelijks, doch moest niet meer uitrukken.

Op tweede Paasdag van 1831 besloot men te Nevele een vrijheidsboom te planten. Enige voorname ingezetenen, welke bekend stonden als verkleefd aan de voormalige regering, werden verplicht de boom te omhelzen en te kussen. Deze woelingen duurden de ganse dag voort. Burgemeester Minne en de burgerwacht, welke van in hun lokaal met lede ogen deze uitpattingen moesten

aanschouwen, deden per ijlbode beroep op de gewapende brandweer van Gent. Hun bevelhebber, Van De Poele, zond enige Gentse spuiters te paard naar Nevele. Met het blanke wapen in de hand werd de menigte uiteengedreven en de rust en kalmte hersteld. Na dit voorval werd de burgerwacht niet meer opgeroepen.

In 1870 werd het korps van burgerwacht afgeschaft en in 1875 werd uit de kern van het korps de gemeentelijke brandweer van Nevele gevormd.

A. JANSSENS

Inlichtingen :

Geschiedenis van Nevele door Fr. De Potter en J. Broeckaert.

Gemeentearchief Nevele : registers der bevolking, overlijdens en der beraadslagingen.

OVER DE SCHEEPVAART OP HET KANAAL VAN GENT NAAR BRUGGE EN OVER DE MARKTSCHEPEN IN HET BIJZONDER

Van 1613 tot 1623 werd het huidig kanaal van Gent naar Brugge, van het Woestijnegoed op Aalter af en verder in de richting van Gent, gedolven in de bedding van een riviertje. De studie van de hoogtelijnen toont duidelijk aan dat dit riviertje even te noordoosten van de kerk van St.-Joris gevormd werd door de samenvloeiing van de Slabbaartsbeek en van de Mizeriebeek. Een spoor van gezegd riviertje is nu nog de Hollebeek, die ten oosten van Aalterbrug, bij het Woestijnegoed, in de vaart uitmondt.

Als naam voor deze waterloop vindt men in de oudste dokumenten « *Dorma* », d.i. *Durme* (1203 : d'Herbomez, « Cartulaire de l'abbaye de Saint-Martin de Tournai », t. I, p. 184 ; 1242 : Cartularium C van de kathedraal van Doornik, uitgegeven door Kan. Andries in « Notice sur la bruyère de Bulscamp, etc. »).

Men vindt die oude naam nog terug in de plaatsnamen « *Durmhoek* » te Aalter en « *Durmen* » te Zomergem, beiden gelegen langsheen de vaart.

In latere tijden werd dit riviertje de *Hoge Kale* geheten. « *Dorme* » vindt men echter nog in 1699 (zie Gilliodts, Cartul. de l'ancienne étape de Bruges, n° 2255).

Te Vinderhoute verenigde de *Hoge Kale* zich met de *Oude Kale* (of Poেকেbeek), die van Tielt afkwam. De aldus ontstane *Kale*, zette haar weg voort voorbij Evergem en werd, vóór het delven van de Sassevaart, voortgezet door de *Durme* van het Land van Waas (1).

(1) Deze gegevens over het probleem *Durme-Kale* zijn geïnspireerd naar de onuitgegeven studie van A. De Vos : « De Middeleeuwse loop van de *Durme-Kale* ».

De Hoge Kale was bevaarbaar, zij het maar voor kleine schuiten, van Aalter af. Daartoe lagen er « rabotten » in de bedding van de rivier (Renteboek van 1577 van het Land van de Woestijne, art. 67, 454, passim.).

Onder meer andere, dit bewijs dat de Hoge Kale bevaren werd : de 24 juni 1595 besluit het bestuur van de Oudburg 4 gulden te betalen aan Arent de Zutter, schipper van Bellem, « om met zijnen schepe tot twee rijzen ghevaert thebben ammonitie van broode om de compagnie soldaeten liggende tot Haeltere doen ten tijde, te weten 15 ende 24 may 1595 ». (R.A. Gent, fonds Oudburg, n^r 169, fol. 102 ; andere bewijzen in hetzelfde fonds, n^r 158, fol. 113 en n^r 168, fol. 46.)

De heer van het Land van de Woestijne hief aan de *Voorput* te Hansbeke een tol van één stuiver op elk aldaar passerende schip. Zo bv. vindt men in de rekening van de rentmeester van gezegde heer over 1564 vermeld : « Gheeraert de Grave, pachter van den tolle vande schipvaart in mijns heeren leye ». (R.A. Gent, fonds L. v. d. W., n^r 13 ; een gelijke vermelding in de rekening over 1548 zelfde fonds, n^r 148.)

De heer van het Land van de Woestijne bleef, na 1623, die tol heffen op de scheepvaart in het nieuw kanaal. Zelfs liet hij aan de Voorput te Hansbeke oprichten « eene staecke » met zijn wapen en dat van het Land van de Woestijne erop « aldaer de schepen passeren, tot ontfanghen van seker recht ». (Rekening van de rentmeester over 1649, R.A.G. n^r 13.)

Doch de Staten van Vlaanderen hadden het kanaal op hun kosten laten delven en zij wilden er derhalve ook de opbrengsten van hebben. Daarom verboden zij aan de gezegde heer nog langer tol ten zijnen voordele te heffen. Het gevolg was een proces voor de Raad in Vlaanderen, dat de heer van het Land van de Woestijne verloor. Hij bracht het echter voor de Grote Raad te Mechelen (dito rekening 1667). Blijkbaar verloor hij hier ook het proces, want de post nopens de tolrechten in de vaart komt

in de rekeningen van zijn rentmeester niet meer voor na 1667.

*
* *

Van zohaast het nieuwe kanaal gereed was, in april 1623, namen de Staten van Vlaanderen in overweging het verpachten van *veerschuiten* varende van Gent naar Brugge, Moerbrugge, Sint-Joris, Aalter, Bellem en Lovendegem. De verpachting van de dagelijkse veerschuit of *bargie* van Gent naar Brugge en omgekeerd vond plaats in mei 1623. De verpachting van de *marktschepen* op Aalter, Hansbeke en Lovendegem gebeurde in februari 1624.

Het was onvermijdelijk dat de Staten hierdoor in botsing moesten komen met de heren over wiens heerlijkheden de vaart liep. Sedert onheugelijke tijden immers waren deze heren gewoon het recht van het laten varen van marktschepen vanaf hun heerlijkheden naar Gent, ten hunnen profijte te verpachten.

Sommige van die heren dienden dan ook, in maart 1624, een klacht in bij de Raad in Vlaanderen, omdat zij in het rustig bezit van het recht van marktschepen te laten varen gestoord waren. « Vreemde schippers » (pachters van de Staten) lieten marktschepen varen vanaf de heerlijkheden van de klagers en gingen zelfs zover van de schepen van de pachter van de heren aan de ketting te doen leggen.

De Staten trokken zich natuurlijk de zaak van de beklaagden aan, doch de Raad van Vlaanderen bevestigde de heren in hun recht marktschepen te laten varen tussen hun heerlijkheden en Gent. Tevens beval de Raad een onderzoek over gans de zaak. Uit dit onderzoek bleek er, onder meer, dat de heren, lang voor het delven van de nieuwe vaart, marktschepen naar Gent hadden laten varen. « Segghetuyghen verclaeren dat voor het delfven van de nieuwe vaert van Ghent naer Brugghe heeft ghelegghen eene riviere ghenaeemt de Caelene... dat tzelve rivierken ofte Caele is ghecomprehendeert, ghenomen

ende ghevoecht inde voorseyde vaert... dat de heeren wekelijcks op de maertdaghen die men ordinairelijck is haudende binnen de stede van Ghent een maertschip hebben ghehadt... van zelve heerlijckheden tot binnen 't voors. Ghent ».

Rond 1650 verpachtten de heren van het Land van de Woestijne, van Bellem, van Nevele en van Vinderhoute-Merendree aan vier verschillende schippers het recht van wekelijcks met een schip naar de markt van Gent te varen van uit hun respektievelijke heerlijkheden, namelijk, van uit Aalter, Bellem, Hansbeke en Durmen. Dezelfde schippers verzekerden insgelijks wekelijcks de dienst naar de markt van Brugge. Bovendien vaarde er nog wekelijcks een marktschip naar Brugge van uit Knesselare-Hoekestraat (Land van de Woestijne).

Een ordonnantie van de Staten van Vlaanderen van 1662 beval dat de marktschepen van Beernem en van Sint-Joris uitsluitend de markt van Brugge, en die van Aalter en Bellem uitsluitend de markt van Gent mochten bedienen.

In datzelfde jaar 1662 liet de marktschipper, die de dienst van Gent naar Brugge van de Staten gepacht had, het schip dat bovengemelde vier heren gehuurd hadden voor hun dienst op Brugge aan de ketting leggen.

Het gevolg was natuurlijk een proces. De Raad van Vlaanderen zegt dat de gezegde heren niet ontvankelijk zijn in hun eis om een marktschip te mogen hebben op Brugge en beveelt een nieuw onderzoek nopens hun recht op de vaart naar Gent.

Twintig jaar nadien, in 1682, was deze zaak nog ahangig en het is mij niet bekend of wel ooit een eindvonnis in de zaak van de marktschepen geveld geweest is.

Feit is dat de heer van het Land van de Woestijne, van na het vonnis van 1662 af, nog enkel het recht verpachtte van marktschepen te laten varen tussen Aalter en Gent en tussen Hoekestraat en Brugge. Die toestand is zo gebleven tot op het einde van het oud regiem, be-

halve dat de dienst van Aalter naar Gent, reeds van in 1707, driemaal per week plaats had.

*
* *

De *bargie* of dagelijkse rechtstreekse dienst tussen Gent en Brugge en omgekeerd is nooit onmiddellijk in de processen van de heren betrokken geworden. Doordat het een directe dienst was, deed het geen mededinging aan de marktschepen van de heren (voor de geschiedenis van deze *bargie* leze men « La Barge de Gand à Bruges » van J. d'Udeken d'Acoz).

Deze *bargie* mocht alleen stilhouden te Aalter, om er van paarden te veranderen. Aldaar ook kruiste de *bargie* die naar Gent voer deze die van Gent kwam.

Dit verwisselen van paarden gebeurde ter herberg « Sint-Huybrecht », doch na het einde van het oud regiem hielden nog andere herbergiers aan Aalter-brug paarden tot het voeren van de *bargie*. In 1835 was Carel-Louis van Laecke van Aalter « ketser en voerman der nagtvente voor het deel van Aeltre naer Gent en vice versa met zes paarden ».

Er was inderdaad een dag- en een nachtdienst van de *bargie*. De dagdienst hield spoedig op na de aanleg van de spoorweg Gent-Brugge, doch de nachtdienst, eerst driemaal, later nog enkel tweemaal per week, hield het nog veel jaren uit.

*
* *

Met de val van het oud regiem verviel ook het recht dat alleen de heren hadden om marktschepen te laten varen. De diensten evenwel werden voort geëxploiteerd door private personen.

In 1815 bleken er te Aalter twee schepen, die elk honderd personen konden vervoeren, in de vaart te zijn die wekelijks naar de markten van Gent en Brugge vaarden. In 1834 en nog in 1842 bleek er maar één enkel schip nog die dienst te verzekeren.

De marktschepen hadden het lastig om te concurreren met de spoorweg, doch het schip van Van Severen, van Sint-Joris, dat de vrijdag de dienst deed op Gent en de zaterdag op Brugge, bleef varen tot de oorlog van 1914.

—

BRONNEN

Rijksarchief Gent, fonds Land van de Woestijne, bundels 13, 14, 15, 16, 19.

Gemeentearchief Aalter, registers der patenten, enz.

Rijksarchief Gent, fonds Staten van Vlaanderen, resolutieboeken.

Rijksarchief Gent, fonds Oudburg, resolutieboeken.

H. van Houtte - Tafels van de resolutieboeken van de Staten van Vlaanderen. Brussel 1936.

J. Dhont - Tafels van de resolutieboeken van de Staten van Vlaanderen. Brussel 1941.

J. d'Udeken d'Acoz - Histoire de la barge de Gand à Bruges. Gent 1910.

Gilliodts-van Severen - Cartulaire de l'ancienne étable de Bruges.

M.C. - artikel in « Beertje » 1949, uitgave van de Bond van de Westvlaamse Folkloristen.

Arth. VERHOUSTRAETE

DIT JAARBOEK WERD UITGEGEVEN
DOOR HET HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP VAN HET MEETJESLAND EN
GEDRUKT OP DE PERSEN VAN DE
DRUKKERIJ V. PAUWELS & ZONEN,
KERKSTRAAT 93 - MARKT 29, EEKLO

INHOUD

	blz.
Dr. L. ELAUT. — Karel-Lodewijk Ledeganck en Dokter Jozef Guislain	5
M. GYSSELING. — Zomergems oudste namen	13
M. RYCKAERT. — Zomergem, iets over zijn ontstaan, zijn naam en zijn oudste bewoners	19
A. DE VOS. — Uit het vroegere volksleven	55
D. VERSTRAETE. — Parochiaal leven in de XVII ^e en XVIII ^e eeuw	73
E. H. J. NOTERDAEME. — Meetjeslandse moerontginners te Rozendaal en te Breda	105
A. VERHOUSTRAETE. — Mengelingen over de noordkant van Aalter	109
A. RYSERHOVE. — De familie Ryserhove	127
P. B. DE MEYER. — Eeklo, De Paters Minderbroeders Recollecten en E. H. Pastoor Antoon De Boucherie	209
A. JANSSENS. — De burgerwacht van Nevele, gedurende de omwentelingsjaren 1830-31	221
A. VERHOUSTRAETE. — Over de scheepvaart op het kanaal van Gent naar Brugge en over de marktschepen in het bijzonder	225